

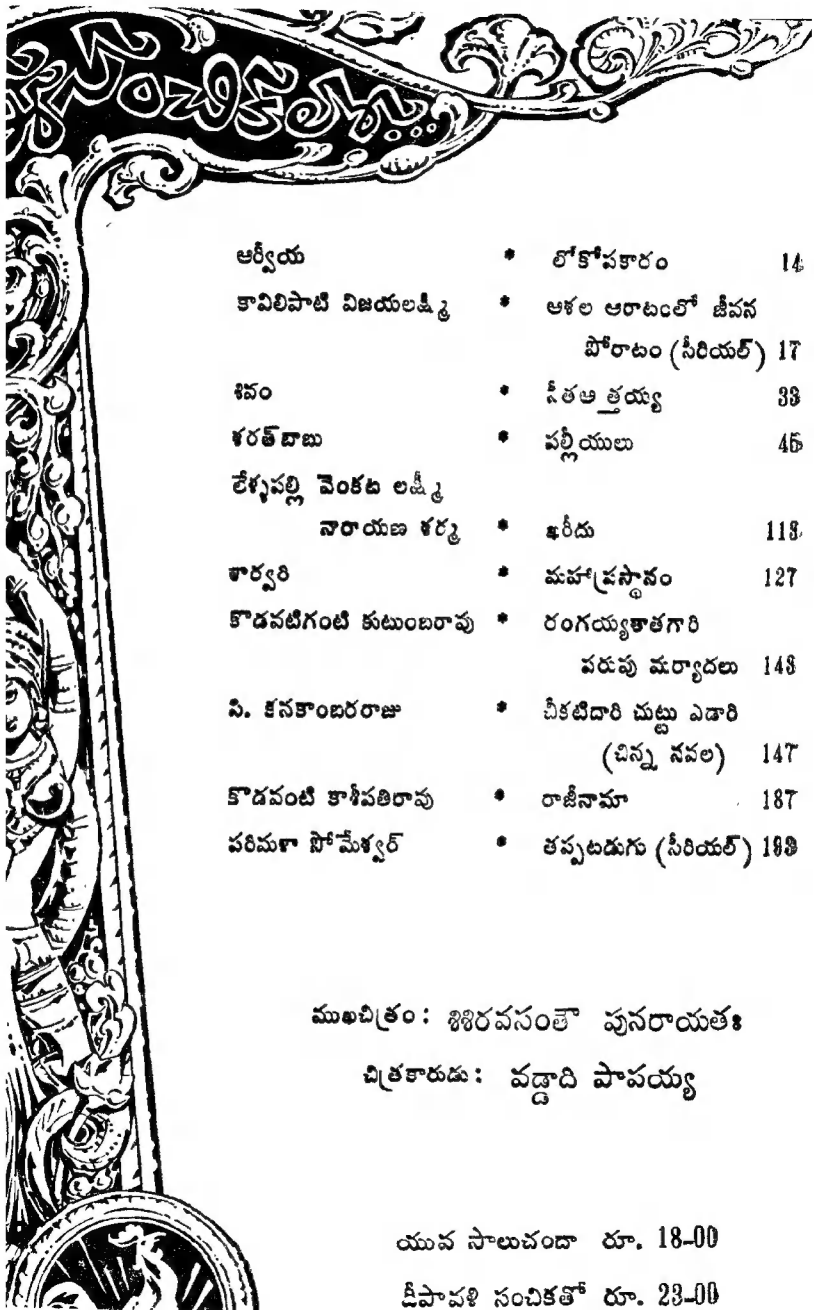

మార్చి 16 ఆదివారం

లక్ష్మీ వింకటప్రసాద్
సంప్రదేశ్ కమయలు
 (మహానాథ కలర్)

కడప లోయ, ముప్పలూరు కడప జిల్లా + సంగమం కె.వి. మహానాథ కలర్ + తెలంగాణ కె.వి. ప్రసాద్
 నెల్లూరు సరవేరి వల్లభాచారి + (కర్నూలు జిల్లా)

ఆర్వీయ	* లోకోపకారం	14
కావిలిపాటి విజయలక్ష్మి	* ఆశల ఆరాటంతో జీవన పొరాటం (సీరియల్)	17
శివం	* సీతల త్రయ్య	33
శరత్ బాబు	* పల్లీయులు	45
లేళ్ళపల్లి వెంకట లక్ష్మి నారాయణ శర్మ	* శరీదు	113
శార్వరి	* మహాప్రస్థానం	127
కొడవటిగంటి కుటుంబరావు	* రంగయ్యకాతగరి వరువు మర్యాదలు	143
సి. కనకాంబరరాజు	* చీకటిదారి చుట్టు ఎడారి (చిన్న నవల)	147
కొడవంటి కాశీపతిరావు	* రాజీనామా	187
పరిమళా సోమేశ్వర్	* తప్పటడుగు (సీరియల్)	193

ముఖచిత్రం: శిశిరవసంతౌ పునరాయతః

చిత్రకారుడు: వడ్డాది పాపయ్య

యువ సాలుచందా రూ. 18-00

దీపావళి సంచికతో రూ. 23-00

ఫిలిం పరిశ్రమ సేవకు చిహ్నము

కెస్టేస్

విజయ స్టూడియోస్

వాహిని స్టూడియోస్

మదరాసు

ఫిబ్రవరి నెల "యువ" ముఖ చిత్రం చాలా ఆకర్షణీయంగా ఉంది. కావితాసౌజ్వి విజయలక్ష్మిగారి సీరియల్ ఎవరూహించి విడుదలగా కొంగ్రొత్త పంథాలో నడుస్తున్నది. "విశ్వకంతుడు" కథ వాస్తవాలకి దగ్గరగా ఉంది. "అశుభ బాధలు" కథ చదువుకుంటే కన్నీరు ఆగలేదు. "కప్పకడుగు" సీరియల్

ముగింపు ఏవిధంగా ఉంటుందో! ఈ సంచికలో కార్టూన్లు చాలా బాగున్నవి.
—వై. వరకురామ్.

నరేంద్రపురం.

ఫిబ్రవరి నెల "యువ" సంచిక మమ్ము చాలా ఆకర్షించింది. ఇందులో ముఖ్యంగా విజయలక్ష్మిగారి "అశుభ బాధలు"లో జీవనపోరాటం" సీరియల్ చాలా బాగుంది. ఆ తర్వాత కొనవ్యాదేవిగారి "భవిష్యత్కవిత" మరియు "పక్కకడకన్నన కులాయి" కథలు మాకు బాగా నచ్చాయి. సీరియల్స్ చాలా బాగుంటున్నాయి. రవయిత (క్రు) కు మా హృదయ పూర్వక ఆభివందన

అశోకా శాండర్ ఫుడ్ ఫేస్ పౌడరు

మీకు సదా సవ యౌవన శోభ కావాలేనా? అయితే మీరు ఎల్లప్పుడూ అశోకా శాండర్ ఫుడ్ ఫేస్ పౌడరునే ఉపయోగించండి. అది మీ ముఖమున దేహమున గల ఓడతలు, మచ్చలు, గుల్లలు మొదలగు వాటిని నివర్తించి ముఖమునకు, చర్మమునకు కళాకాంతులను కలిగించి యౌవన శోభ నొసగును. గాన సదా అశోకా శాండర్ పౌడరునే ఉపయోగింపుడు. దీని చందన వర్ణము మిమ్ములను దిన మంతయు ఉత్సాహ భరితులనుగా చేయును.

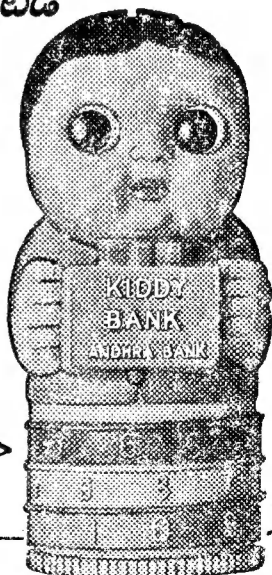
అశోకా శాండర్ ఫుడ్ ఫేస్ పౌడరు - ౩.

ప్రియమైన బిచ్చకు,
 మానాన్న నాకు ఒక గం
 మైన బావును ఇచ్చారు. మళ్ళీ
 ఇట్టి బ్యాంకు బావు అంటారు.
 ఇంక బ్యాంకు బావు ఇప్పుడు
 గది ఉప్పుల తప్పకుండా ఉంటుంది.
 ఈ బావు వద్ద దాని బావును
 ఉప్పులతో నింపుతున్నాను నీకు
 అలాంటి బావు ఒక్కో కాయల
 పోతున్నాను అందుకు అలా
 ఏదీలే వస్తుంది.

ఈ బ్యాంకు ప్రియమైన బిచ్చకు
 నానువలె
 ఉన్నా బావు దగ్గర 9 కేసు
 ఉన్నా ఉప్పుల ప్యాకెట్
 నాకు చెప్పాను.

ది ఆంధ్ర బ్యాంకు లిమిటెడ్

POSAB1745 TEA

యలు తెలుపుతున్నాము. ఈ ప్రతిక
ర్యాహకులకు ప్రత్యేక ధన్యవాదాలు.

—యాలాల కాశీనాథ్.

యాదగిరిగుట్ట.

పరిమళా సో మేక్వర్ గారి "తప్ప
డుగు" సీరియల్ రసవత్తరంగా నడు
ంంది. ముఖ్యంగా ఫిబ్రవరి సంచికలో
ఎక్కుగా మెరిసిపోతున్న కుంకుమబొట్టు,
న గుండెలోని రక్తం ఒక్కొక్క
'ట్టు పోయి ఆమె ముఖాన్ని కుంకుమ
బొట్టు అలంకరించింది." చదివిన ప్రతి
అనుభూతి మరువలేని మాటలు. "జననీ
న్మభూమి" ధనవంతులు స్వార్థంలో
లైపోతే, పేదవాడు నీతి నిజాయితీతో,
స్వార్థంగా దేశసేవచేసి పునీతు డవుతా
ని రచయిత్రీ గారు చక్కగా నిరూ

పించారు. కావలిపాటి వారి "అశల
అరాటంలో జీవన పోరాటం" చాలా
బావుంది "కల" కథ నరదాగా వుంది.
రచయితకు నా ధన్యవాదాలు.

—యం. నర్సరెడ్డి.

తెనాలి.

ఫిబ్రవరి 1972 "యువ" సర్వాంగ
సుందరంగా యున్నది. వడ్డాది పాపయ్య
గారి కార్టూనులు బాగుగా యున్నవి.
పరిమళా సో మేక్వర్ గారు. కథ వస్తువు
యెంత శృంగారాత్మక మైనప్పటికీ
సున్నితంగా చెప్పటంలో నిర్దహస్తులని
సీరియల్ "తప్పడుగు" లో నిరూపించు
చున్నారు.

—బి. కైలాసరావు పట్నాయక్,

విశాఖపట్టణము-1.

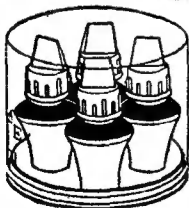
ఐటెక్స్

సౌందర్య సాధనములు

కాటుక

బింది

కుంకుం పేస్ట్

ఆరవింద్ లాబొరేటరీస్.

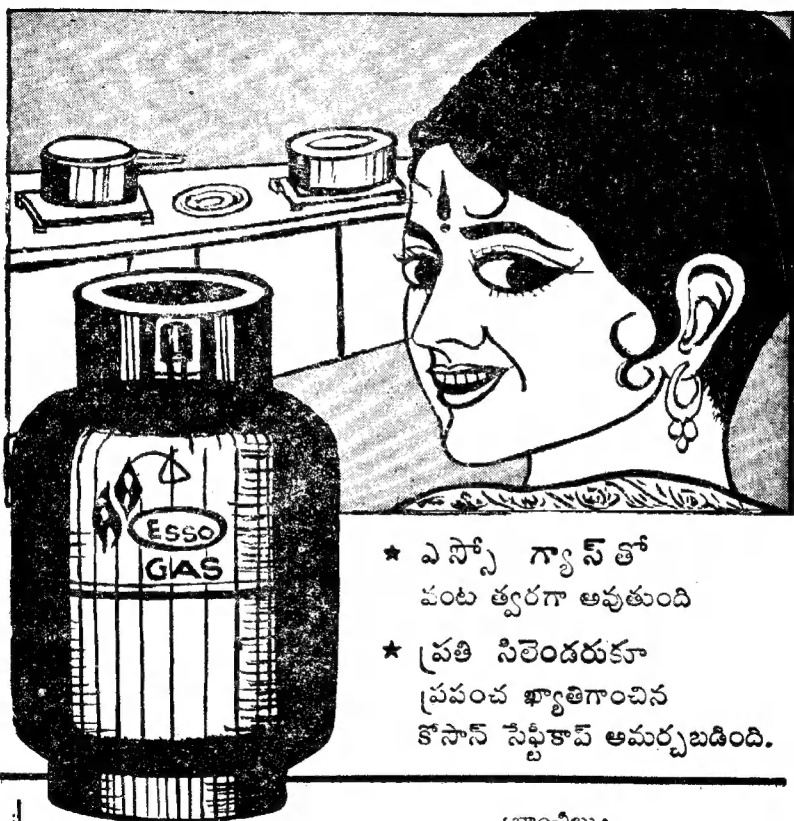
సి.బి. 1415, మద్రాసు-17.

ట్యూన్ సిటీ గ్యాస్ కం

(కోసాన్ గ్యాస్ కంపెనీవారి ఏజంట్లు)

62-బి, సర్దార్ పటేల్ రోడ్, సికింద్రాబాదు-3 ఫోన్: 76600

- ★ ఎస్సో గ్యాస్ తో
పంట త్వరగా అవుతుంది
- ★ ప్రతి సిలెండరుకూ
ప్రపంచ ఖ్యాతిగాంచిన
కోసాన్ సెఫ్టీకాప్ అమర్చబడింది.

A. ang...

పో యామ్ :

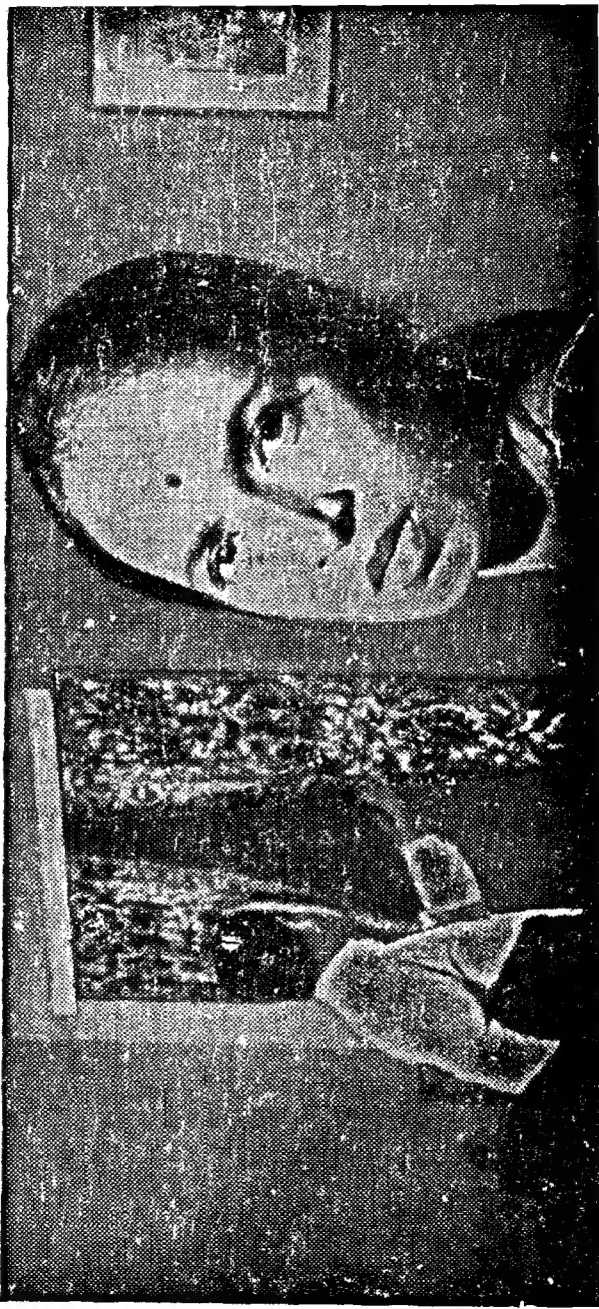
36, సరోజినీ ధేవి రోడ్
కాజీమహల్ హోటల్ ఎదురుగా
సికింద్రాబాదు.

బ్రాంచిలు :

4-1-881/7, టింక్ రోడ్	ఫోన్ 42586
15-9-311, అప్పర్ గంజ్	ఫోన్ 42629
16-6-68, చాడర్ మూట్	ఫోన్ 52400
ఆంధ్ర బ్యాంక్ ఎదురుగా, విద్యానగర్	ఫోన్ 35419
సక్యా టాకీస్ వద్ద, ఆర్పార్	ఫోన్ 79009
గోల్డు స్పాట్ వద్ద, అమిర్ పేట	ఫోన్ 32901
చారక్ హై వీలెక్ట్రీకల్స్ రామచంద్రవరం	

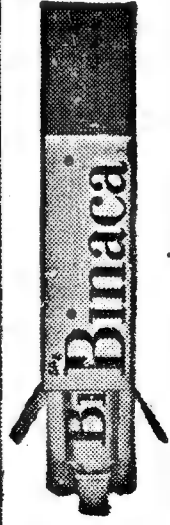
అతనంటే నాకు ప్రాణం. అతన్నో ఎట్లా చెప్పది?

డా.కె.వి.ఆర్. కె. నాగేశ్వరరావు ప్రేమకథా నాటకం 'అతన' ఆధారంగా తెలుగులో రూపొందించిన ఈ చిత్రం నాటకరంగం నుండి తెలుగు సినీరంగం వరకు విస్తరించింది.

© 1973 Binaca

Binaca
Green

అమ్మో! నీ నాన్నగారు నాకు బాగా నచ్చారు. నాకు బాగా నచ్చారు. నాకు బాగా నచ్చారు.

**RELEASING SHORTLY AT
NAVRANG
AND OTHER THEATRES**

MAHMOOD PRODUCTIONS'
BOMBAY
TO
GOA
(EASTMANCOLOR)

Starring:

**AMITABH BACHCHAN * ARUNA IRANI
SHATRUGHAN SINHA**

WITH

**ANWAR ALI * LALITA PAWAR * MANMOHAN
NAZIR HUSSAIN**

AND

MAHMOOD

Special Appearances by

KISHORE KUMAR * USHA IYER * MEHMOOD (Jr)

Produced by; **N. C. SIPPY**

Directed by: **S. RAMANATHAN**

Written by: **RAJINDER KRISHAN**

Music by: **R. D. BURMAN**

Distributors for Nizam:

B. MARIDESWARA RAO & Co.,

1141-3, Rashtrapathi Road,

SECUNDERABAD—3

యజ్ఞ

సామ్రాజ్య సామ్రాజ్య
సంకల్పశక్తి సత్పాప

నంపుటి 25

మార్చి—1972

సంచిక 3

అయిదేళ్ళ తరువాత మళ్ళీ ఆంధ్రప్రదేశ్ అసెంబ్లీకి ఎన్నికలు మార్చి 5, 8 తేదీల నాడు జరుగుతున్నవి. మామూలుగా పార్లమెంటు ఎన్నికలుకూడా అప్పుడే జరుగ వలసింది కాని. 1971 లో దేశమంతటా పార్లమెంటుకు ఎన్నికలు జరిగినందున. 1972 మార్చిలో ఆంధ్రప్రదేశ్ లో అసెంబ్లీకి మాత్రమే ఎన్నికలు జరుగుతున్నవి. ఇదేవిధంగా, మరొక పదిరాష్ట్రాలలోకూడా అసెంబ్లీలకు ఎన్నికలు జరుగుతున్నవి.

అయిదేళ్ళనాడు, ఆంధ్రప్రదేశ్ లో ఎన్నికలు జరిగినప్పుడు కాంగ్రెసుపార్టీకి మంచి మెజారిటీ లభించింది. తరువాత కాంగ్రెసుపార్టీలో చీలిక ఏర్పడినప్పటికీ, రాష్ట్రం లోని అసెంబ్లీ కాంగ్రెసుపార్టీకి దెబ్బ తగలలేదు. అంచేత, అయిదేళ్ళపాటు రాష్ట్రంలో సుస్థిరమైన ప్రభుత్వం కొనసాగింది. గత అయిదేళ్ళలోనూ, రాష్ట్రంలో ఎన్నో ఆందోళనలు వచ్చాయి. అల్లరులు జరిగాయి. కాని, సుస్థిరమైన ప్రభుత్వం వుండడంవల్ల, ఆ ఆందోళనలు, అల్లరులు సమసిపోయాయి. పట్టుత్వమైన పరిపాలన కొనసాగిన రాష్ట్రంగా ఆంధ్రప్రదేశ్ పేరు తెచ్చుకొన్నది.

అయితే, ఒక పెద్ద లోటుమాత్రం స్పష్టంగా కనపడింది. అదేమిటంటే, దిట్టమైన ప్రతిపక్షం అనేది రాష్ట్ర శాసనసభలో లేకపోవడం. బలమైన ప్రతిపక్షం శాసనసభలో లేకపోయినట్లయితే, ప్రభుత్వం చేసే అవకతవక పనులను ప్రశ్నించేవారు గాని, ప్రభుత్వం తమలు చేసినవనుకు ప్రభుత్వాని మందలించి, ఆ తమలు సవరించు

కొనేటట్లు చేసేవారుగాని. వ్యక్తిగతంగా మంత్రులెవరైనా పక్షపాత బుద్ధితో గాన వక్రప్రవర్తనవల్లగాని క్రమవర్ధకులను తప్పి సంపదిస్తే. వారి చర్యలను బయలు వరచి పరిపాఠన క్రమవర్ధకులలో జరిగేటట్లు చూపేవారుగాని వుండరు. గత అయిదేళ్ళలోను. కాననభలో బలమైన ప్రతిపక్షం లేని లోటు కొంత కనిపించక పోలేదు. ప్రతిపక్షం లేని ప్రభుత్వ పరిపాలన వియంత్యత్వ పరిపాలనగా పరిణమిస్తుంది. కొన్ని సంఘాలలో యిది స్పష్టంగా కనిపించకపోయినా. లోపాయ కారిగా సాగుతూనే వుంటుంది. ఇలాటి పర్యవసానాన్ని అరికట్టడానికే. బలమైన ప్రతి పక్షం ప్రతి కాననభలోనూ వుండాలి. అలాటి ప్రతిపక్షం వున్నందువల్లనే. బ్రిటను లాంటి ప్రజారాజ్యాలలో. ఏ మంత్రి అవకాశవక పనులను చేయడానికి సాహ సించడు. ఒకవేళ అలాటి పనులను చేసినప్పుడు. ప్రతిపక్షం ఆ మంత్రి చర్యలను. ప్రవర్తనలను బైటపెట్టడమూ. దాని ఫలితంగా ఆ మంత్రి తన పదవికి రాజీనామా ఇవ్వడమూ జరుగుతుంది. దీనివల్ల. ప్రజాప్రభుత్వము. పక్షపాత రహితంగా. అవిచ్ఛి తచర్యలకు దిగకుండా. సరియైన పరిపాలన వాగించడనికి ఒక కాపురం ఏర్పడుతుంది.

ఈ మార్చిలో జరుగుతోన్న ఎన్నికల విషయంలో. రాష్ట్రంలోని ఓజర్లందరూ జ్ఞానకం వుండుకోవలసిన ముఖ్యమైన సూత్రం ఇదే.

రాష్ట్రంలోని అన్ని వియోజక ఘోలకూ. కాంగ్రెసుపార్టీ అభ్యర్థులు వున్నారు. వీరందరూ. యానాడు ప్రధానమంత్రి శ్రీవతి ఇందిరాగాంధీకి గల పరపతివల్ల. కాము తప్పక గెలుస్తామని ఆశిస్తున్నారు. అభ్యర్థులను నిలబెట్టడంలో. పార్టీ ఆశకూడా అదే. ప్రస్తుత పరిస్థితులో ఆ ఆశ. నమజుమైనదిగానే కనిపిస్తున్నది.

రాష్ట్రంలోని అన్ని వియోజక ఘోలకలూ అభ్యర్థులను నిలబెట్టింది. ఒక్క కాంగ్రెసు పార్టీయే. మరే యితర పార్టీ. అరవై. దెబ్బెరుండికి మించి అభ్యర్థులను నిలబెట్టలేదు. అంటే. మెజారిటీ సీట్లను గెలుచుకొని. రాష్ట్రంలో స్థిరమైన ప్రభుత్వాన్ని స్థాపించగలమనే దైర్యంగాని. ఆశగా ఏ యితరపార్టీకి లేదన్నమాట.

ఒకవేళ కాంగ్రెసుపార్టీ మెజారిటీ సంపాదించుకో లేకపోతే. రెండు. మూడు పార్టీలు కలసి ఏదో ఒప్పందం చేసుకొని ప్రభుత్వాన్ని సాగించాలి ఇలాటి సమాఖ్యల వల్ల ఏర్పడిన మంత్రిమండలం. ఎక్కువకాలం అధికారంలో వుండవనే విషయం. ఇతరరాష్ట్రాలలో గత అయిదేళ్ళలోనూ జరిగిన సంఘటనలవల్ల స్పష్టమౌతూనే వున్నది. పరిగణనీయమైన మెజారిటీవున్న ఒకే ఒక పార్టీ ఏర్పాటుచేసిన మంత్రి మండలి అయితేనే పూర్తిగా అయిదేళ్ళపాటు పరిపాలన సాగించగలదు. అలాటి మంత్రిమండలివల్లనే. రాష్ట్రంలో పట్టమైన ప్రభుత్వం ఏర్పడగలదు. కాబట్టి. ఒకే

ఒక పార్టీకి చెందిన నటులు మెజారిటీలో వుండేటట్లుగా, ఎన్నికల ఫలితాలు వుండాలి. అయితే, ఒకే పార్టీకి చెందిన నటులకు మెజారిటీ గల అసెంబ్లీ ఏర్పడడంతో, ఈ పార్టీ పరిపాలన అవకతవకలు లేకుండా కొనసాగడంకోసం, బలమైన ప్రతిపక్షం కూడా అసెంబ్లీలో వుండాలి.

అలా వుండాలంటే, ఓటర్లు ఏం చెయ్యాలి?

కాంగ్రెసుపార్టీ యే రాష్ట్రంలో కూడా పరిపాలన సాగించడం, ప్రస్తుత పరిస్థితులలో వాస్తవం. కేంద్రంలో కాంగ్రెసుపార్టీ పరిపాలన సాగుతున్నప్పుడు, ఆ పరిపాలన పటిష్టంగా సాగుతున్నప్పుడు, రాష్ట్రంలో మరొక పార్టీగాని, కొన్ని పార్టీల సమూహంగాని అధికారంలోకి వస్తే, కేంద్రానికి రాష్ట్రానికి మధ్య అంతర్యం వుండదు. రాష్ట్ర అభివృద్ధి కార్యక్రమాలకు కేంద్రంనుంచి సహకారం లభించదు. కేంద్రంలోనూ, రాష్ట్రంలోనూ ఒకే పార్టీకి చెందిన ప్రభుత్వాలు వుంటే, రాష్ట్ర అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు, అంతరాయం లేకుండా సాగడానికి అవకాశం వుంటుంది. అంతేకాదు, రాష్ట్ర అసెంబ్లీకి, మెజారిటీ సంఖ్యలో కాంగ్రెసు అభ్యర్థులను ఎన్నుకోవడం అసాధ్యం. అయినా, బలమైన ప్రతిపక్షం వుండేటట్లుగా ఇతర అభ్యర్థులను కూడా ఎన్నుకోవాలి.

ఇలా ఎన్నుకోవడంలో, ఓటర్లు ఉపయోగించవలసిన కొరతగా ఒకటి వుంది ఏ పార్టీకి చెందినవాడయినా సరే, అభ్యర్థి సమర్థుడవునా కాదా, సీతనయ్యకు అవునా కాదా, ప్రజాక్షేమం ప్రధాన ఆశయంగా వున్నవాడవునా కాదా, అనే విషయాన్ని పరిశీలించాలి. రాష్ట్రపు బాగోగులను గమనించేవాడికి, అతని మైన ప్రయత్నం ఏ వాడికి, అవసరమిది పాటించవలసిన ఆవశ్యకం లేనివాడికి ఓటు పోవద్దయితే, అతని గొచినట్లుగాతే, అసెంబ్లీకి సమర్థుడయిన నటుడు ఎన్నిక అయ్యాడన్నమాట అలాటి నటుడు, మెజారిటీ పార్టీకి చెందినవాడయితే, పరిపాలనా కార్యక్రమాలు సక్రమంగా జరిగేటట్లు చూస్తాడు; ప్రతి పక్షానికి చెందినవాడయితే, పరిపాలనలో అవకతవకలు జరిగితే, వాటిని నిర్దిష్టంగా పాటుపడతాడు.

కాబట్టి, ఓటర్లు ముఖ్యంగా జాగ్రత్త చూపవలసింది, మంచి మనస్థితి ఎన్నుకోవడం విషయంలోనే. అలా చేస్తేనే, తమ ఓటును సక్రమంగా వినియోగించి వారవుతారు.

చాలామంది నాకో అన్నారు: “బ్రతికి వున్నందుకు సార్థకం లోకోపకారం చెయ్యడం. అలా చెయ్యలేనప్పుడు లోకాపకారమైనా అడవా చెయ్యడం. రెండూకూడా చెయ్యలేనివాడు వ్యర్థుడూ, అనామకుడూ!” అని.

నాకు లోకాపకారం చెయ్యడం చేత కాదు. అందుచేత లోకోపకారానికి పూను కున్నాను. చేసిన పాపం చెప్పే బోతుం డంటారు. కాబట్టి నేను చేసిన ఘన కార్యాన్ని మనవి చేస్తాను.

అన్యాయమంటే సుతరామూ నాకు గిట్టదు. అన్యాయాన్ని ఎదిరించడానికి ఎంత దూరమైనా వెళ్లాలి... ఎంతకైనా తిగించాలి.... అనుకునే బుద్ధిహీనులలో నే నొక్కణ్ణి! ఈ ఉబోధాతం చాలనుకుంటాను.

మా అపీసులో ప్రశాంతమూర్తి అనే ఓమాస్తా వుండేవాడు. పేరుకితగ్గ నడవడి లెవాడు. అతనికి ఆర్జునుడికి వున్నట్టు ిన్ని తిరుదనాలుకూడా వున్నాయి. “అంకాకారం—అనంత శయనం—ఏమి గాభం—వెంకటేశం—అవి మా అపీసు ఓమాస్తాలు ముహూర్తమేనా చూడకుండా తనకి ఈ పేర్లు తగిలించారు. ఎవ్వ రున్నా సరే—నిర్వికార నిరంజన నిర్గుణ ర్లక్ష్యంతో—మానభిమానాలు, దూషణ గాషణలు దేహానికిగాని అత్మకిగాని అంట లంపు—అన్న బ్రహ్మసూత్ర భాష్యానికి క్షృపాయంగా మానావమానాన్ని చిరు వ్వుతో స్వీకరిస్తూ తిరుగుతుండేవాడు. అతను చాలా అమాయకుడు. ఎవరినీ

కానేమో! మిగిలినవాళ్ళల్లో చాలామంది పని ఎగ్గాట్టేవారు. కాని అపీసరు పల్లెత్తు మాట అనేవాడు కాదు. వాళ్ళమీద కోపంతో ప్రశాంతమూర్తిమీద ఏదో ఒక సాకుతో ఒంటికాలిమీద లేచి మండిపడేవాడు! అలా అన్యాయంగా తిట్టినప్పటికీ విష్కామ యోగి కనుక కిక్కురుమనకుండా తరించే వాడు. నాకు మహా కష్టంగా వుండేది. “అలా వూరుకుంటావేమిటయ్యా!” అని అడిగితే చిరువవ్వే సమాధానం! ఇతని మీద, ఇతన్ని అంటున్న అపీసరుమీద నాకు మహాకోపంగా వుండేది. ఇతనిమీద కోపం ఎరడుకయ్యా అంటే—అన్యాయాన్ని ప్రతిఘటించకపోవడం అన్యాయానికి చేయుత ఇవ్వడమేనని నాయొక్క స్వకీయా అమూల్యాభిప్రాయం.

తరువాత తోటి గుమాస్తాలకు చెప్పి చూశాను. “మనం అందరం వెళ్ళి ఆ అపీసరు మహాశయుణ్ణి మందలిద్దాం. మన తోటి గుమాస్తాని మన ఎదురుగుండనే అకారణంగా, అన్యాయంగా, అనలోచితంగా నాన దుర్భాషలాడుతూ వుంటే—మనం చేతులు ముడుచుకుని కూర్చోవలసిందేనా? దీనికి ప్రతిక్రియ లేనేలేదా? లెండి. అతన్ని తిడితే ఒకటి—మనల్ని తిడితే ఒకటినా? మనం ధైర్యస్థులురాలతో ఈ అన్యాయాన్ని ఎదుర్కోవాలి!”— అని శతబోధేను.

కాని. ఫలితం కూన్యం. “దార్లొవున్న కొర్రుతిసి ఒంట్లో దిగ్గొట్టుకునే ఈరుదీపి దీరుదీపి ఇకమాడు—దీపి మజే కనగ

హేశన చెయ్యకపోలేదు.

“నన్నిపోదురుగాక నాకేటి పిగు? నా ఇవ్వయేగాక నాకేటి వెంటపు?” అని అలోచించి “మానవ సేవయే మాధవసేవ” అని నడం కట్టెను.

ఆరోజు సాయంకాలం అయిదు గంటలయింది. అంతమంది నాన్ గెజిటెడ్ అఫీసర్లమూ ఇళ్ళకి పోవడానికి సర్దుకుంటున్నాము....

అంతలో, అఫీసరుగారి ప్రయివేటు గదిలోంచి పెడబొబ్బలు వినపడ్డాయి. మా అఫీసరుగారున్నారే — వారు అందరు మానవ మాత్రులలాగా మాట్లాడరు. అంచేత ప్రతిదానికి గావుకేకలు వేస్తుంటారు. ఆయన మృదుమధురంగా గావి. అధవా మెల్లగాగాని మాట్లాడడం మేమెవరమూ కనీ విని ఎరగని వంగతి.

“నాన్నెన్నో ఇదా నమయం! దామిటో! అవతల చెప్పిసుకి వేళయిపోతూంది. మిసెస్ వటీరావు నాకోసం కాదుకుని కూర్చుంటుంది. బ్లడ్ థీ పూర్? ఇంక్రి మెంటు! ఇంక్రిమెంట్! గెటవుట్!” అని కేకలు. వెంటనే అఫీసరుగారు చెప్పిన రేకెట్తో ఇవతలకు రావడం. మోటార్ సైకిల్ కి రివ్యూన వేం చెయ్యడం రెప్పపాటు కాలంలో జరిగేయి.

నాకు వట్లు ఉడుకెత్తింది. ప్రశాంత మూర్తిని చూసి “ఏమిటి అమూయిత్యం? ఏం జరిగింది?” అన్నాను.

“రెండు సంవత్సరాలయి ఇంక్రి మెంటు రాకుండా చేస్తున్నారు. దాని గురించి నిజ్జిప్తి చేసుకుంటూ వుండగా

ఆయనకి అగ్రహం కలిగింది. ఇదంతా నా కర్మ!” అని తల మొత్తుకున్నారు.

ఇది చూసి నాకు తల కొట్టేసినంత పనయింది ఎలాగైనా ఈ అఫీసర్ కి బుద్ధి చెప్పి. ఈ ప్రశాంతమూర్తిని సీరియస్ యమయాతనమంచి రక్షించాలన్న దృఢ సంకల్పం కలిగింది ఇంతట్లో మా అఫీసరు పై అధికారి మా అఫీసు ఇన్ స్పెక్టనుకి వచ్చేడు. ఆ సమయంలో — ఈ అఫీసరుగారు మా గుమాస్తాలమీద — ముఖ్యంగా ప్రశాంతమూర్తిమీద జరుపుతున్న అత్యాచార వివరాలతో ఒక చిన్న విన్నపాన్ని అందించాను. అంతే!

వారం రోజుల తర్వాత పై అఫీసు నుంచి కాగితం వచ్చింది. హిరాంశం: నాకు ఆ పూరి నింది మరో చిన్న పూరికి బదిలీ చేసేరు. కారణం: అఫీసరువారి మీద ఋజువు కాని అసత్య — అన్యాయ రోపాలు చెయ్యడం — ట! ఇకముందు ఇలాంటివి చేస్తే వుద్యోగం వూడిపోవచ్చుట! — నాకేమీ పాలుపోలేదు.

తత్క్షణమే పై అఫీసరు వారిని కలుసుకుని, “ఏమండీ సార్! నా ఆరోపణలు ఋజువు కాలేదన్నారు. నా తోటి గుమాస్తాలను ఎంక్వయర్ చెయ్యకుండా ఋజువు కాలేదంటే ఎలాగు సార్?” అని మొర పెట్టుకున్నాను.

వారు వెంటనే డ్రాయరు లోంచి ఒక కాగితం తీసి నా చేతిలో పెట్టేరు. ఆ కాగితం చూడగానే నా కళ్ళు బైర్లు కమ్మాయి.

మా అఫీసరుగారు బహు ఉత్తములు. ప్రశాంతులు. నవ్వులు. ఆయన నన్ను

శిట్టగం కుద్దాగిద్దం. పదిలో లోటుపాటు
యింటే బహు సున్నితంగా ముందరించే
వారు. ఆరున తండ్రిలాంటివారు. తప్పు
చేసిన పిల్లల్ని తండ్రి ప్రేమతో మంద
రించడమే నన్ను వారు మందరించేవారు.
ఈ పాఠ్యము చేసిన అసామీ పని ఎగ్గొట్టి
బుద్ధిమంతులకు రింగు లీడరు మా ఆపీ
సరు గారికి ఇతని పనులు గిట్టక. నంద
రిస్తూ వచ్చినందవల్ల కలిగిన కాఠిన్యంతో
కట్టి యోగ్యులైన ఆపీసరు మీద ఇట్టి
తలాతోకా లేని జవక తవక ఆరోపణలు
చేసినాడు. పైగా ఇందులో నా పేరు
రచ్చకీడ్వడం చాలా కోపనీయు..”

ఇది ప్రశాంతమూర్తి స్వహాసాల్తో
రాసిచ్చిన స్టేట్ మెంట్. ఇంకా చదివేను.

“..ఇతనికి ఆపీసర్ల మీద తిరగ
బడడం మొదటినుంచీ అలవాటే. ఇవివర
కౌకసారి ఒక ఆపీసరు వారి మీద పైర్లు
వీరి ఉద్యోగం పూడినంత వరకూ
తెచ్చుకోవడం జరిగింది. ఆ విషయం
సెర్పనర్ల పైల్ చూస్తే వికడం అవు
తుంది...”

నాకు మూర్ఖ వచ్చినంత పనయింది.
వెనక్కి తిరిగి చూడకుండా ఇంటికి వెళ్లి
పోయాను. వెళ్తునే ప్రశాంతమూర్తి
దగ్గరికి వెళ్లి “ఏమిటయ్యా. అవాకులూ-
చెవాకులూ స్టేటుమెంటు రాసిచ్చేవు.
దబ్బిచ్చి తద్దిన. కొనుక్కునట్టు. కొరివితో
తల గోక్కునట్టు అయింది నా పని.
పుట్టానికి వెళ్తే మొనలి ఎత్తుకు పోయిం
దట! బాగానే చేశావు..” అని ఉద్రే
కంతో ఏమేమో కేకలు వేశాను.

అంతా విని, “శాంతం భూషణం!

ఆపీసర్లతో తగువులు పడి ఎన్నాళ్ళు
ఉద్యోగం చేస్తాం!” అన్నాడు నెమ్మదిగా
ప్రశాంతమూర్తి.

“మరి, మొరకే ఆ మాట ఏడుస్తే
గ్రంథం ఇంతవరకూ రాసిచ్చేవాళ్ళా
ఈ. తల గొలుగుట; తల తరుగుట
కన్న తుప్పకరము సుహృత్వా!” అని
ఏడుపు మొహం పెట్టెను.

“నేను నీతో ఎన్నడైనా అడక్కుండా
కష్టసుఖాలు చెప్పుకోవడం గాని, నిన్ను
సాయం చెయ్యమని అర్థించడం గాని
చేశానా? పింపవి పేరంబంగా నీవై వచ్చి
ఇందులో దూరి ఇరుక్కున్నావు. నన్ను
విందించడం అనందర్యం!” అని ప్రశాం
తంగా నెలవిచ్చాడు ప్రశాంతమూర్తి.

నాకు తల తిరిగిపోయింది. పుండు
మీద కరంలాగా—గోరుచుట్టుమీద రోకటి
పోటులాగా పీలయ్యేను. బుద్ధి పనిచెయ్య
డం మానేసి బైతాయించింది. కాళ్ళు
మాత్రం ఇంటికి దారికీతాయి. ఎలా
వెళ్ళానో నాకే తెలీదు. త్రోవలో తోటి
గుమాస్తాం పట్టికిలింపులా. పకపకలా.
వికవికలారీల మాత్రంగా గోవరించాయి.

ఏం చేస్తాం? అని ప్రభావం! నా ప్రార
బ్ధం!—అని మనస్సు సమాధానపరచు
కొని. అవతలివాడు అర్థించి, అర్థిల్లాడి
పోతేనే గాని సహాయానికి పూనుకో
కూడదు — అని గట్టిగా నిర్ణయించు
కున్నాను.

ఆరునెలలు సిక్కురిపోర్టు చేసి ఇంట్లో
కుర్చున్నాను. ఈలోగా ఆపీసర్లు మార
డం. నా బదిలీ అర్డర్ ఏళ్లు కారి, రద్దు
కావడం జరిగింది!

(గత సంచిక తరువాయి)

వాటా అని అనకుండా ప్రతి సంవత్సరం తోట అమ్మిన దబ్బా, రెండేక రాల పొలంలో వచ్చిన పంట తీసుకు పోతున్నాడు శంకరం. సంగోరు ఆవాయం తీసుకు వెళ్లడం తెచ్చు. కానీ, తల్లి తమ్మురూ వారికేమీ ఖర్చుల్లో వాటా తనకే ఉంటుందని తెలియదు కాబోలు. అంటూ గొణిగేసి రాజేశ్వరమ్మ.

“పోస్తే అమ్మా. నేను ఇంటికి పెద్ద వాణ్ణి వాడు చిన్నవాడు. వా తమ్ముళ్ళు సౌఖ్యంగా సంతోషంగా బ్రతికితే నాకు

చాలు. అయినా వాడు వాటా తీసుకున్నం మాత్రాన్న మనకేం లోటు వచ్చిందని అయినా పిల్లలమీద తల్లికి పక్షపా ముంటుందని అనిపిస్తుందిప్పుడు....నేనీ బ్రతికుండగా నీకూ మోళికి లోటు రానివ్వను. శంకరా నేనే మీ అనకు అంటూ మృదువుగా మందరించేవాడు మూర్తి.

సాఫీగా రోజులు దొర్లి పోతున్నాయి.

బారులుతీరిన కొండలపై తెరచావల

■ ముఖ్య. అపైన నీలాకాశం. ఆ
 కాశంలో రెక్కలు చాచిన పక్షిలా
 తిప్పువు రంగులో ఆవృత సౌంద
 ని సంతరించుకుంది. అరుణ కిర
 ను అందుకుంటున్న తెల్లని ముఖ్య.

అర్. సి. ఎమ్. పూర్వో హడావుడిగా
 గురుతున్నాడు. యూనిఫాం లో ఉన్న
 స్వచ్ఛలూ, పిల్లలూ. పూలు ముందున
 న్న చర్చి రంగురంగుల కాగితపు
 లతో, ఎలక్ట్రిక్ దిబ్బలతో అలంక
 వదిలి ఉంది.

సినిమా రికార్డు గోలలో పిల్లల పెద్దల
 టలు గజిబిడిగా విచ్చిస్తున్నాయి.
 క్లబ్ లో ఏరబూచిన చామంతులూ,
 గబులూ. ఆ వాతావరణమంతా
 దండా, కోలాహలంగా ఉంది.

లోపల అంతా కలయజూచిన మౌళి.
 అందూమతాన్ని ఓరగిస్తూ రాతిబొమ్మలూ,
 శివ చిత్రాలు పూజిస్తారు అంటూ
 శనచేసే క్రైస్తవులు. బొమ్మనుచేసి
 పట్టాడవి. పాటలు పాడి అట్టహాసం
 పాడు. విగ్రహం లేకపోవచ్చు కాని,
 పవీ ఉన్నాయి చిత్రపటాలు పేర్లు
 రుగాని భగవంతుడొక్కడే అని
 హించి హిందూమత డేవుళ్ళనీ, అదా
 ర్నీ హీనంగా చూడడం ఎప్పుడు మానే
 రో మరి. మా తెనుగు మాష్టరు చెప్పి
 య సరమత సహనంలేని ఏ మతమూ
 వ్వది కాదు. సరమతాన్ని దూషించే
 క్తి అహంకారి అవుతాడు కాని.

సాత్వికుడవుతాడా? వంశానికి క్షేమకారి
 అవుతాడా? అనుకుంటూ, వారి హడావుడికి
 నవ్వుకుంటూ "మంజూ" అని గట్టిగా
 పిలిచాడు మౌళి.

నీలం వరికిటీ, తెల్లని జాకెట్టు రెండు
 జడల అమ్మాయి క్రుల్లిపడ్డట్టు వెనుదిరిగి
 చూసి, ప్స. వచ్చేకాదే అనుకుంటూ.
 విసుగ్గా అతని దగ్గరకు వచ్చి. "ఏం....
 ఎందుకవి? ... అంత గొంతు చిండు
 కుంటున్నావ్?" నవ్వుతూ అడిగింది.

"పొద్దు పోలేదా! ఇంటికి రాకుండా
 ఏమిటిక్కడ వీకు వని. రా పోదాం"
 అంటూ ఆమె చెయ్యి వట్టుకున్నాడు
 మౌళి.

"ఏను పుట్టాక కాని నేను రాను....
 నువ్వేమిటి మధ్యన. అత్తయ్యతో ఆలా
 చెప్పొచ్చా?" బుంగమూతి పెట్టింది
 మంజూ.

"ఓహో...ఏను పుట్టేసరికి నన్నెందు.
 అప్పటిదా? నిద్ర పాడుచేసుకాని, వద్దు.
 జ్వరంలో పడి లేచావ్ మంజూ. మదర్ కి
 చెప్పేసి రా" అన్నాడు బ్రతిమలాడే
 ధోరణిలో. ఆ గొంతులో తియ్యని
 అస్వాయత్.

"ద్యాన్యులున్నాయ్....నా అకం లో
 వాకు పోర్నమంది చ. చ. ఏతో నాకే
 మిటి వెనుక వెనుకే తిడుగుతూ
 చదువు నంధ్యా లేదుగా...." చిరగా
 అంటున్న ఆ పిల్ల మోహం వైపు
 రోషంగా చూస్తూ 'మంజూ' అన్నాడు

తీవ్రంగా మోశి.

“మరి వస్తా. రాత్రి వంటరిగా ఇంటికి రాతేను....వస్తావు కదూ. ఏయ్ మోశి ... మరిచిపోకేం....టాటా, బై బై.” కిక్కిలా నవ్వుతూ పరిగెత్తి. అక్కడి పిల్లల్లో కలసిపోయింది మంజుల.

తల విసురుగా ఎగరేసి గబగబా గేబులాటి రోడ్డెక్కాడు మోశి.

“తమ్ముడూ దాబూ ... మోశి.”

తట్టి పిల్చాడు మూర్తి.

బద్దకింా వత్తిగిలి ‘ఎందుకన్నయ్యా’ అన్నాడు మోశి.

“వెళ్లి మంజుని తీసుకురా....”

వింటూనే కోపం వచ్చింది మోశికి.... కాని అన్నయ్యని ఎలా ఎదిరించాలి!.... లేచి కూర్చుంటూ... చలి....ఇంత రాత్రి వేళ. అమ్మ మరిను....అన్నాడు మోశి.

“నే వెళ్తా.. పడకో...” అన్నాడు మూర్తి.

“నేనే వెళ్తారే కాని, మంజుని బాగా ముద్దుపేస్తున్నారన్నయ్యా” అంటూ లేచి పడ్డు వేసుకున్నాడు.

“క్రిష్టమస్ కదూ! చిన్నపిల్ల. ఏదో పరదా....జాగ్రత....” అంటూ హెచ్చరించాడు మూర్తి.

“ముఖం కడక్కోలా!” కోపంగా మంజులవైపు చూస్తూ అడిగాడు మోశి.

“నువ్వొచ్చి అరుస్తున్నావ్ మరి!

పద ఇంటిదగ్గర కడుక్కంటా లే.” అంది మంజుల చనువుగా అతనిచేయ్యి పట్టుకుంటూ.

ఆ పిల్ల ఎట్టని పెదాలూ, గులాబీ బుగ్గలూ చూస్తూ చిన్నగా నవ్వి “ఏం వేషం వేశావ్!” అడిగాడు.

“మరియమ్మ.” అతని వెనుక గబ గబా నడుస్తూ చెప్పింది మంజుల.

పకవసా నవ్వుతూ “మరితమ్మలాటి నీకు మరియమ్మ పోర్షనా!” అన్నాడు మోశి.

“చ. పో. నువ్వే అలా అన్నావ్ కాని, నా మొహమెంతో సౌమ్యంగా. అందంగా ఉంటుందట. స్కూలు టీచర్లందరూ నన్నే పెరిక్షను చేశారు. మరి... మా మదరేమన్నారో తెల్సా.... స్కూలు మొత్తం అందరికన్నా అందమైనదాన్నట!” అమాయకంగా సంతోషంగా ఉంది మంజుల గొంతు.

“హబ్బి అంత అందమైనదానివేం” అంటూ ఆ పిల్ల బుగ్గగట్టిగా చేత్తో రాసి, చూడు నా చేతులెంత అందంగా ఉన్నాయో అన్నాడు మోళి.

రెండవ బుగ్గ పరీక్షతో తుడిచేసుకుంటూ “అత్తయ్యతో చెప్తానుండు నీ పని.”

“ఏమని?” కొంటిగా నవ్వాడు.

“నువ్వు నన్ను కొట్టావని.”

“అయితే విజంగా కొట్టినా?”

“తిరిగి కొట్టిస్తా....”

చిన్నగా ఆ పిల్ల నెత్తిమీద మొట్టాడు మోళి.

అతని చెవి మెలిపెట్టింది మంజుల.

ఇద్దరూ గలగలా నవ్వుకున్నారు.

* * *

“అదేవిచీ, వేషంతోనే నచ్చేసినట్లున్నావు!” తలుపులు తీసి బుగ్గలు నొక్కుకు నవ్వుతూ అడిగింది రాజేశ్వరమ్మ.

“మోళి నిలవనిచ్చేడు కాదత్తయ్యా.”

“కడిగేసుకురా అంటే, నీకు తన

వేషం చూపిస్తానందమ్మా” మోళి జవాబు.

“ఒరే మూర్తి.... ఇలా రా.... కాంతా చూడు మన మంజు ఎంత బాగుందో.... వేషంలో ఎలాటి చీర కట్టారో, అప్పుడెలా ఉందో....”

‘గుళ్ళోపార్వతీదేవిలా.... బొట్టు లేదనుకో’ రాజేశ్వరమ్మ మాట మధ్యలో నవ్వుతూ అన్నాడు మోళి.

కాంతా, మూర్తి. రాజేశ్వరమ్మా.... అక్కడ త్రైస్తవులు ఏమేమిటి యెర్రా చేశారో ప్రశ్నించి నవ్వుకుంటూ, కృష్ణుడు పుట్టినరోజు వేడుకలు మనం చేస్తూంటే హేళనచేసే త్రైస్తవులు ‘శ్రీ పాండు రంగ రంగా’ వరసన. ఏను పుట్టుకమీద పాటకూడా పాడుతున్నారు అనుకున్నారు.

“వాళ్ళ దేవుణ్ణేదో పట్టుకు వాళ్లేదనక” అనబోతున్న కాంతని .. “ఉష్ చక్కనే ఉంది మేరీ. విన్నదంటే విఘ్నేశ్వరుడు మొదలు మన దేవుళ్ళందరినీ వారం రోజులు తిడుతుంది. వాళ్ళ దేవుడూ, నీ దేవుడూ”....మీ మొహం. ‘నర్తకుని భంగి పెక్కుగు మూర్తులతో నెవ్వడూ” అన్నాడు పోతన. అల్లా, ఏసూ, రాముడూ ఇన్ని పేర్లతో పిలువబడేవాడూ ఒక్కడే. పిలిచేవారే పోట్లాడుకుంటున్నారు కొలిచే దేవుణ్ణే దూషిస్తున్నామని తెలుస్తుంది కాస్త తాగుగా అలోచిస్తే. సరే పోయి పడుకో మఱు....” అన్నాడు మూర్తి.

“టానిక్ తాగేవే మంజూ! సాయం త్రం భోజనం సరిగ్గా చేసిందా అమ్మా!”

అడిగారు మోళి.

“తార్యమీద గొప్ప అభిమానం చూపిస్తున్నావు కాని....వడుకోవోయ్....భోజనమూ చేసింది. మంచూ తాగింది.” నవ్వుతూ అంది శాంత.

“చ. చ. అదికాదు వదినా....జ్వరం వడిలేచిందికదూ! అందుకని” అన్నాడు తడవాటుగా.

“అదికాదేమిటి? మళ్ళీ అదేభావం నీ గొంతులో వ్యక్తమవుతుంటే.”

“వాడితో ఏమిటి శాంత! పోయి వడుకోరా మోళి. మీ వడినకి గొప్ప ఉబలాటంగా ఉంది....మీరు తొందరగా పెద్దవాళ్ళుపోతే బాగుండునని.” అన్నాడు మూర్తి బద్ధకంగా పక్కమీద వాలిపోతూ.

“శాను పెద్దదయినట్లు అస్తమానూ. వాకూ చదువూ సంధ్యా లేదని అంటుంటన్నయ్యా మంజూ. మీరేమీ అనరు. అదలా పెద్దకబుర్లు చెప్తే.” ఉదాసీనంగా అన్నా వడినల వైపు చూస్తూ అన్నాడు మోళి.

“ఎందుకులేదూ! ఈ సంవత్సరమంటే శాంతరం వంట్లో సుస్తీచెయ్యడం. వాడిని బ్రతింపకునేసర్కి తల ప్రాణం తోకకి వచ్చింది. అందుకని ఇంట్లో ఉండి పోయావు కాని, మరి సీకు చదువే లేదా! మంజూ బావనలా అనవచ్చే! పౌరుష మొస్తే ఏం చేస్తాడో తెల్సా! ఏక బిగిని చదివేసి డాక్టరై పోయి నీ మెళ్ళో తాళి

కట్టేసి.....”

“చ. పో. బావా” అంటూ పక్కమీద దబ్బున కూచుంది మంజూ.

“మే నెల ఆఖరు కావస్తూంది. ఎండలు తీక్షణంగా ఉన్నాయి. సాయంత్రం ఆరు ఘంటల వేళ. అపీసునుంచి ఇంటికి వచ్చిన మూర్తి వాకిట్లో జాజిపండిరి క్రింద మంచం వచ్చుకు కూచుంటూ, ‘అమ్మూ!’ అని పిల్చాడు.

“శాంతా కాపీ తేమ్మూ! బాబు వచ్చాడు.” అని కోడలికిచెప్పి కొడుకు దగ్గర కొచ్చింది రాజేశ్వరమ్మ.

“ఇలా కూచోఅమ్మూ!” తన పక్కన చోటు చూపించాడు మూర్తి.

“అమ్మతో ఏమిటా అర్థంబు మాటలూ! బిట్టలన్నా మార్చకుండా.” అంటూ చిన్నగా నవ్వి అతని పక్కనే కూర్చుంది ఆమె.

శాంత తెచ్చిన కాఫీ పివ చేస్తూ “మోళి సంగతమ్మా వాణ్ణి విశాఖపట్నం పంపిద్దామని.” అంటూ తల్లి మొహం లోకి చూశాడు.

“ఏదన్నా దొరికిందా బాబూ!” కుతూహలంగా అడిగింది ఆమె.

“ఏమిటమ్మా! ఉద్యోగాని కనుకుంటున్నావా! ఇప్పటినుంచీ ఉద్యోగం చెయ్యాల్సిన ఖర్మ వాడికేం వట్టింది! అయినా వదిలేడేళ్ళు నిండని వాడికి ఉద్యోగ మెవరిస్తారు! కాలేజీలో చేరుతాడమ్మా.”

“బాగుంది మన మెంత మన బ్రతుకు
రీపాటివి? పిచ్చిపిచ్చిగా ఆలోచించి
గుట్టగా గంజో కడుగో రోజులు వెళ్ళ
బుచ్చే సంసారం నలుగుర్లో వెలితి పడ
నీయకు....మొన్న శంకరం జబ్బించే
బోలెడు డబ్బు జల్లుకున్నావు. నీకున్న
అభిమానం నీతమ్ముల కుంటుందా?”

“ఎందుకుండదమ్మా?”

“పిచ్చి బాబు. తలి తండ్రుల దగ్గర
పసివాడిగా బ్రతికేప్పుడున్న అభిమానాలూ,
మమతలూ, ఎదిగి డెక్కలువచ్చి ఎవరి
బ్రతుకు వారు బ్రతికేటప్పుడు, స్వార్థాబ్జా,
అసూయలుగా మారిపోతాయి బాబూ!
జీవిత సౌఖ్యాలు రుచి చూసిన ప్రతిమనీషీ
స్వార్థపరుడయి పోతాడు.”

“పోనే అమ్మా! నాకన్నా చిన్నవాళ్లు
వాళ్ళు సంతోషంగా బ్రతికితే నా
కంటేవారు మోళి చదివించాలనే అను
కుంటున్నాను. వారు బాగా తెలివైన
వాడు.”

“అవవచ్చు. తెలివీ నేహ్ను ఉంటే
ఎలాఅన్నా బ్రతుకులో రాజించ గలడు.
పెద్ద చదువులు చదివించే స్తోమత లేన
ప్పుడు గుట్టు చప్పుడు కాకుండా ఊరు
కోవడం మంచిది.” ఖచ్చితంగా చెప్పింది
రాజేశ్వరమ్మ.

“నేను గుమస్తావి. శంకరం స్కూలు
మాష్టరు. మా ఉద్యోగాలూ బ్రతుకులూ
ఎదుగుతాయని ఆశ ఎప్పుడూ లేదు.
వాడినన్నా పైకి లేవాలనుందమ్మా!”

“ఊరికినే ఉండేక పడక. కాస్తా
భార్యతోకూడా ఆలోచిండు. తల్లి తండ్రి
అన్నదమ్ములూ, భార్యా పిల్లలూ, ఎవ్వరి
మీదనైనా మమతలు పెంచుకు ఆలో
చనా రహితంగా ప్రసర్తించ కూడదు.
నీకు తమ్ములు అనే మమతా అభిమానం
తప్ప ప్రపంచ జ్ఞానం తెలియదు.”
అంటూ ఇంట్లోకి వెళ్ళిపోయింది
రాజేశ్వరమ్మ.

కాను పై చదువు చదివిన లేనంటే
విల్డీసి ఎందుకు చదివించవు? ఎవరికోసం
చదివిస్తావు? అవి అడగాల్సిన తల్లి ఇలా
వద్దని వారిస్తూం దేమిటి? అమ్మకి
పట్నంలో చదువంటే తయం. ఎంతో
ఖర్చవుతుందనీ. ఆ ఖర్చులు భరించలేక
మా సంసారం పేదదయి పోతుందనీను.
అనుకుని నవ్వుకున్నాడు మూర్తి.

వారి సంభాషణ అంతా విన్న శంక
కాఫీగ్లాసు భర్త చేతికిస్తూ, “అమె మాట
లకేమిటి? విశాఖపట్నంలో చదువు
తాడు మోళి. నీటుకొల్లయ చెయ్యండి”
అంది.

అగ్నేయాస్త్రాలు ప్రకృతివై విపరీ
వినోదించి, అలసిన సూర్యుడకంది
కాంతి తగ్గి పడమటి కొండల చాటున
ఃశ్రమిస్తున్నాడు. పక్షులు రొదచేస్తూ
వడకలకి చోటు వెతుక్కుంటున్నాయి.
ప్రకృతి పేదతీరుస్తున్నట్లు. చల్లగా
లాలిస్తున్నట్లు మెల్లగా పవనం వీస్తు

యడ్లంపల్లె కౌన్సిల్
టెక్నోటెక్నక మాత్రం
దెబబింగ్ పెరిపాడుంది!

న్నాడు.

నేరేడు చెట్టు కింద ఏమెంటు బెంచీ
పైన వర్తిగిలి పడుకన్న మంజుల
ముంగురులు నవరిస్తూ ఇంకొక నాలుగు
రోజుల్లో వెళ్ళిపోతాను మంజూ. బాగా
చదువుకుంటావు కదూ!" అడిగారు
మోళి.

చప్పున లేచి కూర్చున్న మంజుల
కళ్లు చెమ్మగిల్లాయి "మళ్ళీ ఎప్పుడు
వస్తావు మోళి?" ప్రశ్నించింది మంజుల
అమాయకంగా చూస్తూ.

"వెంటే దొరికినప్పుడు. అప్పటింక
చదివినవరు కాబోలెనుకున్నాను. కానీ
నేను మంచి మార్కులతో క్లాసు తెచ్చు
కుంటా. అన్నయ్య ఎమ్.బి.బి.ఎస్.
చదివిస్తారట."

"అయితే నువ్వు డాక్టరైనయిపోతావా
మోళి" ఆశ్చర్యంగా అతని వైపు చూస్తూ

అడిగింది మంజూల.

"మరేమిటనుకున్నావ్? నా
పెళ్ళి చేసుకోవాలంటే కనీసం ను
బి.ఎ. అన్నా చదవాలి." తలెగరే
మోళి.

"చీఫో. ఎట్టా కోరిలా రాగిజా
నువ్వు. నువ్వెవరికి కావాలి? చిన్నే
పెళ్ళిచేసుకుంటారు?" అంటూ
చప్పున ఏమెంటుబె చీ దిగి వర
తీసింది మంజూల. వెనుకీ పడగు
మంజూల జడపట్టుకన్నాడు మోళి. "ః
టన్నావ్?" అంటూ.

"నేనేమీ అవలా. కోతినెవరు?
చేసుకుంటారు? అన్నాను తప్పా
కిరికిలా నవ్వింది మంజూల.

"చ. పో, మొంది. ఇష్టమే
వట్టూ అను. నేను లక్ష్యపెట్టను ఇ
ఎనిమిది సంవత్సరాలదాకా దూరదూర

దిపోతాంగా అందుకవి."

"అబ్బా ఎనిమిది సంవత్సరాలే :
ప్పటికి చాలా పెద్దవాడివై పోతావా
గా!" అంది మంజుల అతనివెనుక
ంస్తూ.

ఇంటికివచ్చిన మోగిసి, మంజుల
ంత ప్రొద్దుపోయేదాకా తోటల్లో తిరు
కూ కూర్చుంటే పురుగు పుట్రా
టాయి. పెండరాళి ఇంటికిరావాలని
దూ!" మందలించింది రాజేశ్వ
ర్మ.

మంజుల శర్మపొరమ్ ప్యాపైంది.
గ్గిళ్ళు, కాలేజీలు తెరిచారు. గర్ల్స్
స్కూల్లో జాయినయింది మంజుల.
వా. యూనిఫామ్ కుట్టిచవా? మూర్తి
గ్గిలో కూర్చుని అడిగింది గారంగా.
"ఏం ఇదివరకున్నవి చివిగి
యాయా? ఎల్లాగో నాలుగు రోజులు
ంజీవం చెయ్యి. వచ్చేనెల కుట్టిస్తాను.
శివి విశాఖపట్నం వంపించాగా!"
సవయంగా అన్నాడు మూర్తి.

అంగీకారంగా తల ఊపి మోగి
ర కెళ్లింది మంజుల. "కాలేజీలో
వచ్చిందా? ఎప్పుడు వెళ్తావు
శి?" అడిగింది బాధో సంకోషమో.
శివామో. ఆ పిల్ల కళ్ళల్లో చప్పున
తిరిగింది.

"ఏదిస్తున్నావా?....మరి నేను
వదం వీకిష్టంకాదా? తలడువ్వు

కుంటూన్న మోగి చివాయన వెనుదిరిగి
మంజులవైపు చూస్తూ అన్నాడు.

"అహ. వాకిష్టమే. కానీ నువ్వే
పోతానంటే, ఎన్నో సంవత్సరాలదాకా
ఎక్కడో ఉండాల్సి ఉంటుందని అను
కుంటూంటే అదోలా ఏమి పస్తుం
డివాళ."

గబగబా రుమాలుతో అపిల్ల కళ్ళు
తుడుస్తూ "అలా నేను వెళ్తూ ఉంటే
నువ్వేడిస్తే. అందరూ ఎలా హాస్యం
చేస్తారోతెల్సా. అప్పుడు ఉడుక్కుని
ఇంకా ఏదవలసి వస్తుంది." అన్నాడు
మోగి చిన్నగా నవ్వుకుంటూ.

"మోగిని విశాఖపట్నం వంపించ
డానికి రేపు మంచిరోజే కదమ్మా!"
అడిగాడు మూర్తి మజ్జిగకి చెయ్యి
పడ్తూ

మజ్జిగ వెయ్యిబోతున్న రాజేశ్వ
రమ్మ స్థాణువులా నిల్చుండిపోయింది
జీతం.

చిన్నగానవ్వి. "అదేవిటమ్మా!
అలా అయిపోయావో మజ్జిగపొయ్యి....
మనకుటుంబంలో అందరిం గుమస్తాలం.
మాష్టర్లం. ఎదిగి ఎదగని బ్రతుకులు.
చాలీ చాలని జీతాలు. వాణ్ణి బాగా చది
పిస్తానమ్మా."

"ఏచ్చి బాబు. పక్షి ఎంతపైకి
ఎగరగలదో అంతే కానీ కాకిపిల్ల భూ
మండలం చుట్టి రాగలదా! ఎందుకు బాబూ

కాపాతుకు మించిన వరుగులు; కాలేజీలో చేర్చగానే సరా, పీజాలూ, పుస్తకాలూ, వాడిభోజనం. ఎలా తెస్తావు దబ్బు; వాడు మాత్రం పీజా ఎందుకు బ్రత కూడదు?"

"అబ్బా. ఆలా అడ్డుచెప్పకమ్మా. నా శుంఠెల్లో పిరికిపాలు పోయ్యకు ఎందుకు చదివించలేనూ పెద్ద చదువులు చదివిన వారంతా లెబెదికారేనా. ఇల్లూ, ఘోషీ, తోటా, దొడ్డి అమ్మి అయినా శరే .. వాణ్ణి చదివిస్తాను. వాడు మాలాటి ఉద్యోగం చెయ్యకూడదు. రైవం అను గ్రహించి వాడు జాగచా విలే మోజివి డాక్టర్ని చేస్తానమ్మా!" దృఢంగా. అవే శంకా అన్నడు మూర్తి భోజనం ముగించి లేస్తూ.

"ఏమో బాబూ కొంచం విదానంగా ఆలోచించు. వాణ్ణిదో పెద్ద డాక్టర్ని చేస్తానంటే తల్లిగా కాదనలేను. కానీ, ఏ ఊరు అన్నదమ్ముడూ ఈ చిన్న ఉద్యోగంతో వెనుక ఉపాది లేకుండా నువ్వెలా బ్రతుకుతావు? నువ్వు తండ్రివి కాబోతున్నావు."

ఉల్కి సద్దాడు మూర్తి. తను తండ్రి కాబోతున్నాడా; కాపరానికి వచ్చిన ఇన్ని సంవత్సరాలకి శాంతి లిల్లి కాబోతుందా; తన హృదయంలో గుప్తంగా దాగిన కోరిక సఫలమౌతుందా; తన జీవితంలో ఎండమావిగా ఉపాందిన ఒకానొక అనుభూతి, ఒయాసిస్సయి

తృప్తి విస్తూందా; కాను దురదృష్టవంతుడు కాదు. అదృష్టవంతుడతృప్తిగా నిట్టూర్పాడు మూర్తి కాని డజ్జాల తర్వాత.

రాత్రి ఏకాంతంలో అడిగాడు మూర్తి శాంతను తన వైపు త్రిప్పుకుంటు "అమ్మ ఏమిదో అంటుంది నిజమా!" అని.

"అబ్బ పొండి." సిగ్గుపడింది శాంత

మోళి కాలేజీలో జాయినయ్యాడు. విశాఖపట్నం ప్రయాణమై వెళ్ళబోతూ కాళ్ళకు నమస్కరిస్తూన్న మోళిని లేవనెత్తి. నాకు కాదు బాబూ నమస్కరించడం. నాదేముందిక, ఎప్పుడో రాలిపోతాను. మీ వదిన కాళ్ళకు నమస్కరించు. ఆమె అక్వీర్వాదం పొందు. అంది రాజేశ్వరమ్మ.

తన కాళ్ళకు నమస్కరిస్తూన్న మోళిని వారిస్తూ "ఎందుకయ్యా ఇలా నమస్కరిస్తే సంతోషించదీ వదిన. ఫస్టు క్లాసులో ప్యాస్సై. మేం అనుకున్నట్టూ డాక్టరువై పోతే అనాడు నువ్వు మొక్కినా తిట్టినా నాకు సంతోషమే." అంది శాంత నవ్వుతూ.

"ఈ వెళ్ళిరా. ఈసారి వచ్చినప్పుడేవైనా మంచిబట్టలు కుట్టిస్తారే. జాగ్రత్త. ఆరోగ్యం పాడు చేసుకోకు. ఉత్తరం వ్రాస్తాండు." అంటూ అతని వెనుకే బస్ స్టాండుకి వెళ్ళి హెచ్చరికలు

చేస్తూనే ఉన్నాడు మూర్తి.

*

*

నెలకోసారి వెళ్ళి తమ్ముణ్ణి చూసి వస్తున్నాడు మూర్తి. అతను వెళ్ళేప్పుడల్లా ఏదో ఏండినట్లు చేసి మోళికిచ్చి రండి అంటూ ఇస్తుంది కాంత.

కాంత ఆడల్లని ప్రసవించి జబ్బు పడి మోళి చూడాలని కోరింది. ఉత్తరం వ్రాశాడు మోళికి మూర్తి. "వదిన నిన్ను చూడాలని అంటుంది ఓ సారి వచ్చి వెళ్ళు" అని.

నీర్సంగా పాలిపోయి మంచాని కంటుకు పోయిన కాంత వైపు చూసి కలవరంగా, "వదిన కేమైంది. ఎందుకు వదిన ఇలా బి పోయావ్." అంటూ ఏద్యేకాది మోళి.

'చ. చ అదేమిటా ఆడపిల్లలా ఏడుస్తావ్. మీ వదిన కేమిలేదు కొంచెం నుస్తీచేసి నీరస పడింది. ఆటచూడు పాపని ఎంత బాగుదో" అన్నాడు మూర్తి.

కాంత పక్కలో కూర్చుంటూ "వదిన" అన్నాడు మోళి.

నెమ్మదిగా కళ్ళు తెరిచిన కాంత "మోళి నా బాబు వచ్చావా? చ చ ఏడుస్తున్నావా? పోయేదాననే కావి త్రాకి పోయాను బాబూ ఫర్వాలేదు. కళ్ళు తుడిచేసుకో." అంది కాంత మోళి చెయ్యి తన చేతిలోకి తీసుకుంటూ.

"ఓ నువ్వెప్పుడొచ్చావ్? ఉన్. మంచం దిగి బల్లమీద కూర్చో. ఇల్లుకాదిది గారంగా వదిన పక్కలో కూర్చోద్దానికి హాస్పిటలు వార్డు" అంది చిన్నగా నవ్వుతూ.

గళ్ళ పరికిణి, నీలంకోణి ఇదొక కొత్త అవకాశం. పరికిణి జాకెట్టూ పేసుకు పరుగులు తీసి మంజుల వల్లె వాటు పేసుకుంది.

రెండు క్షణాలు రెప్ప వార్చకుండా మంజులవైపు చూసిన మోళి, చవ్వువ, బెడ్ దిగి బల్లమీద కూర్చోని తొడైలో ఉన్న పాప బుగ్గలు మృదువుగా విమిరాడు.

"పాప బాగుంది కమా మోళి" అంది మంజుల

"నాకేం నవ్వులా. వదిన్ని చాలా ఇబ్బంది పెట్టింది" అన్నాడు మోళి.

"నువ్వు పుట్టినప్పుడూ మీ అమ్మకు జబ్బు చేసిందట" అంది మంజుల.

"పెద్ద కబుల్లాకకు. ఏదీ ప్లాస్టు. ఇలా ఇవ్వు. వదినా కాఫీ తాగితానా" అంటూనే కాఫీ గ్లాసులో పోసి కొంచెం. కొంచెం అమె చేత తాగించాడు మోళి.

నెమ్మదిగా పెరవులు తుడుకుంటూ "మనకిలాటి కొడుకుండగా మరి దిగ్గు లెండకండి" అంది కాంత. మూర్తివైపు చూస్తూ. ఆలా అంటున్న అమె కళ్ళలో నీళ్ళు తిరిగాయి.

కవి

- ఎత్తైనా సరే
కూలింగ్ కెయ్యస్ లో
చేడుమే మా ప్రస్తుత
కొత్త క్రమం!!

దిగులు పద్దంలేదు. పిచ్చు తొందరగా
కోలుకుని ఇంటికి వచ్చేస్తే నాకంతేబాట"
అన్నాడు మూర్తి ఆమె కన్నీరొత్తుతూ.

పరీక్ష వ్రాసి ఇంటికొచ్చాడు మౌళి.
ఎడలు తీక్షణంగా ఉన్నాయ్. శాంత
పెనుక తానూ ఎన్నోపనులు చేస్తూన్న
మంజులను చూసి, అప్పుడే దీనికి
పెద్దరికం. పనులు వల్లెవాటు పేసుకోగానే
వచ్చేసినట్లున్నాయ్ అనుకుంటూ నవ్వు
కున్నాడు మౌళి

"మంజూ, అలా తోటవైపు వెళ్ళి
వద్దం వస్తావా?" అడిగాడు మౌళి

"తోటకి ఏకరా! ఈహు రాను.
ఇంట్లో సాయంత్రం బోలెడు పనులుం
టాయ్. అక్కయ్య చెయ్యలేదు.
అత్తయ్యకి వంట్లో బాగుండడంలేదు."

అతను మాట్లాడలేదు గబగబా
బట్టలు మార్చకు వెళ్ళిపోయాడు.

తాను చెయ్యవలసిన పనులు గబగబా
చేసేస్తున్న మంజూలను చూస్తూ "ఇప్పుటి
నుంచీ వంటండుకు మొదలెట్టావా?"
అడిగింది శాంత.

"ఓసారి తోటవైపు వెళ్ళొద్దామని"
నవగింది.

"ఎందుకు?"

"మరి నిన్ను చెప్పారగా, కాయ
లెవరో బాటుగా దింపి పోయారని."

"అయితే నువ్వేం చేస్తావా?"
అంటూ నవ్వింది శాంత.

"ఓసారి చూసినస్తానక్కయ్యా.
ఎన్ని కాయలెత్తుకుపోయారో పెద్ద బావ
పోస్తే ఏం చేస్తాం అనేశాడు. తాను
చూడడు. మాలినెలా అన్నాగట్టిగా మంద

తించాలి."

"నువ్వు" మళ్ళీ నవ్వింది కాంత.

అత్తయ్య ఏమోఅనబోతే కమరు తున్నాడు పెద్దబావ "నేనంటే ఈయ కొంటాదా ?

"ఒక్కదానిని అడవిల్లని తోట తెల్లవా : పొద్దుపోయే వేళ వంటరిగా."

"మో? వెళ్ళాడక్కయ్యా" అమె మాటకడ్డువస్తూ అంది మంజుల.

పకాల్ని నవ్వింది కాంత. "అలా చెప్పు ఇద్దరూ కలిసివెళ్ళకపోయారా ఒక్కనాటికి ఈ పనులు నే చేసుకోలేమా? ఎంత దొంకరిగగురుగా చెప్పావ్" అంటూ.

"నేవెళ్ళనక్కయ్యా." రోషంగా అంది మంజుల.

"అబ్బే వెళ్ళరామ్మా! కాస్త వర్షిగాలికి తిరిగిస్తాను. మోకికి చెప్పు మాలిని కాస్త గట్టిగా మందలించమని. వచ్చే ఒప్పుడు నాలుగు కాయలు తెంపుకు రండి. ముక్కులు వేస్తాను" అంది కాంత.

* * *

నేరేపిచెట్టు క్రింద ఏమొజుటె చీ మీద వత్తిగిరి పడకుచి దిచెట్టివ నవల చదువుకుంటున్నాడు మో?

"టాన్ చదువు తెళ్ళాక చాలా మంచి మంచి పుస్తకాలు వదవడం నేర్చు కున్నావే" చప్పున అతని చేతిలో పుస్తకం లాగేసింది మంజుల.

'ఓ! రానన్నావు. ఇంటివనంతా నే చెయ్యకపోతే ఏర్లేదన్నావు. ఎలా వచ్చావ్? పోనీ మవ్వు చదువుకి ఉద్వాసం చెప్పావా?" లేచి కూర్చుంటూ నవ్వాడు మో.

"నేనేం ఉద్వాసం చెప్పలా! మాకో మంచి జీవరాచ్చింది. అమెకు నేనంటే చాలా ఇష్టం. అమె నాకు ప్రయవేజు కూడా చెప్తున్నాడు."

"ఓ అయితే ప్యానవుతావన్నమ ఉ "

"అంటే! "

'నువ్వెలా వ్రాసినా మార్కులు పడిపోతాయ్."

నవ్వి. "నేనేం అంత మొద్దునికాను. నాకు ఉచితంగా మార్కులెవరూ వెయ్యు ఖర్చేదు. కాచి కాయలెవరో ఎత్తుకు పోకున్నారట. తానే కేస్తున్నాడేమో మాలి. పెద్దబావ పట్టించుకోడు. ఓసారి మందలించు" అంది మంజుల.

మా పనిపిల్ల అకలితో మోమాట్లాడే తీరుమాసి అక్కర్యపోయిన మంజుల "నువ్వు చాలా తెలివైనవాడివి మో. ఊరకనే జారిపడతారు తప్ప పెద్దబావ కేం తెలియదు మనెంత సున్నితంగా మందలించావ్? " అం.

చిన్నగా నవ్వి. "మనషి కాస్త మెత్తగా కనిపిస్తే మనచేసేకాలు ఏళ్ళు. పద కాయలు కోస్తాను" అంటూనే మామిడిచెట్టెక్కాడు మో.

"కాయలెవరన్నా కోస్తే. ఎవరన్నా

నరే గుండేసి కార్తీయ అన్నావ్. మాలికో గుర్తుందా? జాగ్రత గుండు దెబ్బ తగిలేను." అంది మంజుల.

వకవకా నవ్వాడు మోళి.

పి. యు. పి పట్టుకానులో ప్యాన య్యాడు మోళి. ఎం. బి. బి. యస్. చది వించాలనే పట్టుదల హెచ్చింది మూర్తికి.

ఏకాంతంలో రహస్యంగా భార్యతో సంప్రతించాడు మూర్తి. కొన్ని వేల రూపాయలు ఖర్చు కావచ్చు. అబ్బో. అమ్మకమో అయితేకాని చదువు పూర్తి కాదు ఆని కంకరాన్ని అడిగి చూశారా? కాస్త జంకుతూ అడిగింది కాంత.

పైకేమీ మాట్లాడకు. అమ్మకోకూడా చెప్పకు. జాయిను చేసేస్తాను మెడికలు కాలేజీలో. నీటు కస్టయిచేశాం. మా ఆపీ నరు తమ్ముడొకాయన అక్కడున్నారు. హెచ్చు చేస్తానన్నారు.

అలాగే చెయ్యండి. అంతగా కంకరం పేదీపెడితే అతని నాటా పంచి ఇచ్చేసి మనకున్నదానితోనే చదివిద్దాం అంది కాంత.

కొత్తబట్టలు వేసుకున్నాను. ఏదమ్మా పాదాలకి నమస్కరించనీ అన్న మోళి వైపు. పో వొంగ బడనా అవేం కొత్త బట్టలు? నవ్వుతూ రాజేశ్వరమ్మ అనే లోపున ఆమె పాదాలు స్పృశించాడు మోళి.

మంజుల తల చేత్తోపట్టుకు నెమ్మదిగా చెవిలో, నేను ఎం. బి. యస్. చదవ

డాక్టి వెత్తున్నాను. అన్నయ్య చెప్పే వరకూ ఎవ్వరికీ చెప్పకు అన్నాడు మోళి.

నవ్వుకుంటూ తలఊపింది మంజుల.

మూర్తికూతురు పాపనెత్తుకు ముద్దు లాడి ఏమో అనబోతున్న మోళిని, మోళి బస్ తప్పిపోతుంది వెళ్లు అంటూ తొందర చేసింది కాంత.

అతను పక్కరోడ్డుకు మల్లిపోయే వరకూ చూస్తూ వీధిగేటుదగ్గర నిల్చు న్నారు కాంత, మంజులా.

రాత్రి తొమ్మిదయినా పంటయింటి గుమ్మంలో కూర్చుని యెవ్వరూ భోజ నానికి రాలేదంటూ విసుక్కుంటూన్న రాజేశ్వరమ్మతో ఊరికి వెళ్లివుంటా రత్తయ్యా. మీరు నిద్ర పొంది. మిగతా పనులు నేను చూసి పంటయింటికి తాళం వేస్తాను అంది కాంత.

ఏమీరు వెళ్లారే నాలో చెప్పకుండానూ బుగ్గలు నొక్కుకు దీర్ఘం తీసింది రాజేశ్వ రమ్మ.

మీరు పప్పురసీ, మందలిస్తారసీ మీ అబ్బాయి మీకు చెప్పలేదు. మోళిని మెడికల్ కాలేజీలో జాయిను చేస్తా రత్తయ్యా.

అంటే? అర్థంకాని రాజేశ్వరమ్మ కంగారుగా అడిగింది. ఎమ్ బి.బి.యస్. చదువుకి మోళిని తీసుకువెళ్ళారత్తయ్యా అంది చిన్నగా నవ్వుతూ కాంత.

అమ్మ. ఎంత ఘటికులే మీరంతాను. మనకేం మొకాపాలున్నాయి పట్నంలో

చదువంటే మాటలా! నేనూ నా మొగుడూ
 వెట్టివాళ్ళమయే ఊరుకున్నామా! వాడి
 కెంత బుద్ధిపుడితే అంతేకాని పెద్ద ముంద
 నని నా మాటేమన్నా లక్ష్యముందా!

“దాక్షరుగారి తల్లంటే మీకు గర్వం
 కానా అత్తయ్యా!” అమె సాగిపోయే
 దోరణి కిడ్డువస్తూ అంది శాంత.

“దాక్షరో, మాష్టరో యెవరైతేనేమి
 ఉత్తములనిపించుకంటే చాలా మరీ పెద్ద
 వాడికి మతిపోయినట్టుంది. ఎవరో దాక్షరీ
 చదివిస్తున్నానని తాను చదివించగలదా!
 పులిని చూసి నక్క వాతపెట్టుకుం
 దన్నట్లు....” ఇంకా అమె దోరణి సాగి
 పోతూనే ఉంది. శాంత జవాబేమీ ఇవ్వ
 లేదు.

“ఏమిటి ఉత్తరం వచ్చినట్టుంది?”
 అడిగింది కాత్యాయని.

“అ....” అన్నాడు శంకరం.

“మీ అన్నయ్య వ్రాశారా?”

“అ. అన్నయ్యే”

“ఏమిటలా ఇప్పున్నారు? ఏమిటి
 వ్రాశారో చెప్పగూడదా?” అతనివైపు
 చూడగ్గా చూస్తూ అడిగింది కాత్యాయని.

ఏముంది? వాడు వ్రాయడానికి, నేను
 చెప్పకపోవడానికి. ఎప్పుడూ ఉన్న
 సొదేగా! అమ్మకి వంట్లో బాగుండలేదనీ,
 నన్ను రమ్మనీను.. ఏదో కొంత అప్పు
 చేయాలి వచ్చిందనీనూ.

ఓ. సరేంది. అప్పులో ఏకూ నాటా

ఉంటుందనీను.

ఉంటే ఉంటుంది. నా బబ్బకి వెయ్యి
 రూపాలయితే తోటమ్మన దబ్బంకా ఇచ్చి
 అప్పు తీర్చాడు అన్నయ్య అన్నాడు
 చిరాగ్గా.

మీ అన్నయ్యేం తెలివి తక్కువవారు
 కాదు లెండి. ఈతకాయ చూపించి కానీ
 కాయ లాక్కునే రకం.

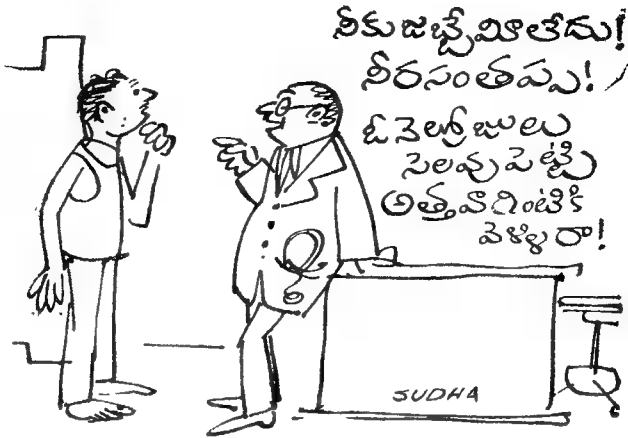
కాత్యాయని: మందలించుగా అన్నాడు
 శంకరం.

ఎందుకంటే చిరాకు. ఆ అబ్బాయిని
 పట్నంలో వదువుకి పెట్టాడగా దాక్షరీ
 చదివించడానికి వేరికి పేలూ అప్పు
 మసకీ నెత్తికి చేతులూ ...

ఈసారి అలోచించారు శంకరం.

కాత్యాయని అంటూన్నమాట నిజమే
 నేమో. తమకున్నది రెండేరాల పొలం.
 మామిడికోటా, నాలుగ్గదుల పెంకుటిట్టా.
 దాక్షరీ చదువంటే అధమం పదివేలన్నా
 ఖర్చవుతుంది అతని జీతం తిండి, బట్టి
 చాలదు. వాడు దాక్షరై మమ్మల్ని ఆడు
 కుంటాడని నమ్మకమేముంది? ఈ అస్తే
 లేకపోతే కనీసం అన్నన్నా మా కెవ
 డిస్తాడు? ఆడవారి మాటలని అన్నీ కొట్టి
 పారేస్తే. తనపాట్లు కుక్కలు పడవు
 అనుకున్న శంకరం. “లేవో ఎల్లుండో
 వెళ్లి బోగట్టా చేస్తానుండు. అమ్మను
 చూపినట్టా ఉంటుంది” అన్నాడు

కొంపం దైర్యంవచ్చిన కాత్యాయని
 ఇంక తాను చెప్పబోయే ఉచితవచనాలు

నీకు జబ్బేమీలేదు!
నీరసంతప్ప!

ఓనెల్లజుల్లు
సెలవుపెట్టి
అత్తవదింటికీ
వెళ్ళరా!

చావలేదు. "తమ్ముణ్ణి చదివిస్తున్నా రను
కొండి బాగానే ఉంది. ఇవాళ అప్పయిం
దవి వ్రాసినవారు అలాడు ఈ తమ్ముడుతో
సంప్రతించాలి. కావాలంటే తల్లి బ్రతి
కున్నాడు కాబట్టి ఐదో వదో పారేద్దాం.
మనదేదో చునకి పారెయ్యమనండి"
అంది అతనిమాట కద్దవస్తూ

"నీలా ఇంత బచ్చికంగా నే నెలా
మాట్లాడగలను కాత్యాయనీ!" అన్నా
తనను నవ్వుబోతు.

"అయితే అతను మీ తలమీద బోపి
పెట్టిక మానడు."

"మా అన్నయ్య అలాటివాడు కాదు.
తానన్న ఇబ్బందిపడ్డాడు కాని, తమ్ముళ్ళు
నెప్పుడూ గారాబంగానే చూస్తున్నాడు.
వెక్తాగాని, మవ్వేం అవనవరంగా గాభరా
చూడకు" అన్నాడు కంకరం చిగ్గా.

తల్లిని చూడాలని వచ్చిన కంకరం

నాలుగు రోజులుండి బోయాడు.

"ఏమండీ మీ తమ్ముడినాళ్ళు ఉండి
బోయాడు. అహ. మరేంకాదు...."
అంటూ నవ్వింది కాంత.

"అవును చెప్పాలను కుంటున్నాను.
ఇవాళో రేపో మో? వస్తాడు అన్న
పంచేసు కుంటాం. అమ్మకు తెలియ
నివ్వకు. అన్నరే గుండె నీర్పం. హైవాన
వడిపోతుంది" అతను మా మూలు
మాటల్లా చెప్తూ, అమె అతని వైపు
తెల్లబోయి చూస్తూంది.

పంపకాలై రిజిస్ట్రేషనవుతుంటే
రాజేశ్వరమ్మకూ చెప్పక తప్పలేదు.
"అమ్మానీకేమన్నా వ్రాయించమన్నావా?"
అని మూర్తి అడిగేసరికి చీర చెరగు
కప్పుకు బోరున ఎడ్కిందామి.

"అది కాదమ్మా! మామీదనీకు నమ్మక
మీమిటి! దబ్బులేని తల్లిని హీనంగా
చూపే పిల్లలు కొల్లలున్నారు. మాలో

ఎవ్వరి బుద్ధు లెప్పుడెలా మారుతాయో!"

"కాటికి కాళ్ళు చాచుకున్న ముందని నాకెందుకు బాబూ వాటా; వాణ్ణి చదువుకి పెట్టావ్. నాలుగేళ్లు తిరక్కుండా అమ్మ తల్లో కాత్యాయనీ ఎంత జాణమే."

"ఉష్ ఈరుకోమ్మా" కనురుకున్నాడు మూర్తి.

ఆ రోజు రిజిస్ట్రేషన్ కంకరం వెళ్ళి పోయిన రోజు. ఆ ఇంట్లో ఎవ్వరూ భోజనం చెయ్యలేదు.

"ఎలానంచుకున్నాడు 'దుర్గ కంఠంతో' ప్రశ్నించింది రాజేశ్వరమ్మ మూర్తిని

ఎకరా పొలం మామిడి తోటా వాడు తీసుకున్నాడు.

"అదివిట్రా:" గతుక్కుమన్న ట్టయి ప్రశ్నించింది రాజేశ్వరమ్మ.

"అవునమ్మా! చిల్లర అప్పులు రెండు వేల రూపాయల య్యాయ్. అవి వాడికి సంబంధం లేదట. వాడి భార్య కట్నం తెచ్చిందట చ....చ....పోనైద్దూ. నాకు తల కొట్టేసి నట్టయింది పెద్ద మనుష్యుల దగ్గర. పిణ్ణి చదువులో పెట్టానని కాచి లేకుంటే నాకేమీ వద్దనే వాణ్ణి..." బాదగా అన్నాడు మూర్తి.

"ఇంకా వాణ్ణి చదివిస్తావా?"

"చదివిస్తానమ్మా అడుగుడుగునా ఆడ్డు తగలకు."

"చదవనన్నయ్యా అమ్మ చెప్పిన మాటా విజమేమో!" తల్లీకి అన్నకీ

జరిగే సంభాషణ వెనుకనుంచి వింటూన్న మోళి చప్పన వారి ఎదురుగా వస్తూ అన్నాడు.

"ఏమిటా అమ్మ చెప్పింది? వాడు వా నా తీసుకున్నంత మాత్రాన్న దరిద్రుల మమూమా! డబ్బునంగతి నీ కనవసరం నేను చదివిస్తాను." ఆరచినట్టన్నాడు మూర్తి.

"ఎదిగిన కొద్దీఎదం ఎక్కువవుతుంది. అన్నదమ్ముల మధ్య. ఈ సత్యం ఎలా చెప్తే తెలుస్తుంది వీడికి" తల కొట్టుకుంది రాజేశ్వరమ్మ.

"నేనుఅన్నయ్యకుదూరమైపోనమ్మా!" రోషంగా అన్నాడు మోళి.

వేదాంతిలా నవ్వింది రాజేశ్వరమ్మ. రెక్కలు మొలవలేదీంకా....భార్య రాణి దీంకా....వేరే సంసారం. ఏల్లెలూ.... ఇవన్నీ వస్తే అన్నయ్య నీ మనస్సులో ఏ మూలా ఇమడలేదు అంటూ.

"మంజుకూడా అల్లాంటిదేనా ఆత్మయ్యా!" నవ్వింది శాంత.

మీ మొగుడూ పెళ్ళానికి. నా వాళ్ళంటూవిస్వార్థంగా ప్రేమించడం తప్ప లోకజ్ఞానం తక్కువట్రా ఎలాగో అపూరించండి అంటూ ఆయానం రావడంవల్ల వరండాలో మంచంమీద నడుంవాల్చింది రాజేశ్వరమ్మ.

(ఇంకా వుంది)

యువ

వెంకట్రాయ శివం

వెన్నెలలో హుసేన్ సాగర్ అందాన్ని
 వర్ణించలేము. వెంకట్రాయ ము
 ప్రేమించి పెళ్ళిచేసుకోబోతున్న సుచిత్రకు
 ఆ క్షణంలో వెంకట్రాయ ఎక్కువ
 అందంగా వున్నాడో, హుసేన్ సాగర్
 అందంగా వుండో శేలలేదు.

వెంకట్రాయ ఆ వెన్నెలలో, చిరు
 చలిగాలిలో, నెమ్మదిగా సుచిత్రను ఆను
 కొని, "ఎదీ నీ లిప్టు తియ్యి..."
 అన్నాడు. సుచిత్ర ఆలోచనలోంచి
 తేరుకుని, ప్రక్కనేవున్న వాటివాగ్
 లోంచి ఓకెద్ద కాగితాన్ని తీసి వెంకట్రా

శ్రీకి అందించి. "ఇది ప్రితిమివరీరిష్టు" అంది చిరస్వప్నతో.

వెంకట్రావు కాగితాన్ని చూసాడు. దాపుననలై ముంది పేర్లవరకూ వున్నాయి అందులో. వెంకట్రావు ఆ పేర్లన్నీ చూసాడు. అంతా బాధువులు. స్నేహితులు, యద్దరికీ తెలివిన వరినయస్తులు.

వెంకట్రావు సుచిత్ర తలమీద చిన్న బుట్టకాయవేసి. "ఎనభయముంది కీర్తన సేపుకదా! ఇంకా ప్రితిమివరీరిష్టు అని మిన్న ముక్కి లేచి తిరగాలా క్కంతా వస్తే!" అన్నాడు.

సుచిత్ర కిరికిలా నవ్వి. "అంతా వలసినవాళ్ళే. ఎవరినీ వదులైంది?" అన్నది.

వెంకట్రావు ముక్కి లిస్తువైపు చూడ గాడు.

సుచిత్ర ముక్కి వెంకట్రావు వైపు గావించి. "వెంకట్రావే ఎక్కువ అందం" అనుకుంది లోలోపల. అసలు ఎవ్వరూ అంతా అందంగానే కనిపిస్తోంది చిత్రకి. ప్రొద్దుట రేవగానే 'ఎంత అందమైన రోజు' అనుకుందాకర్నాక ఎంత అందమైన నెల! అనుకుంది. పుడు ఎంత అందమైన వెంకట్రావు! అనుకుంటోంది.

వెంకట్రావులో అసలు ఎదో గొప్ప కర్నణ వుంది. ఎదో ప్రత్యేకత వుంది దో చెప్పలేని విశేషం వుంది. అందుకే అంతమంది స్నేహితుల్లోనూ అత

వంటనే పెళ్ళికి యష్టపడింది.

టాంక్ బండ్ మీద టాక్సీలు, డబుల్ డెక్కర్లు. మోటార్ వైకిట్ల పెద్ద రోడ్ చేసుకుంటూ పోతున్నాయి. వస్తున్నాయి. ఇవాళ అవ్వేమీ సుచిత్ర చెవుల వడబం లేదు. ఆమె వెంకట్రావునే, చూస్తూ కూర్చుంది—ఆ టాంక్ బండ్ వెంటి మీద.

చేతిలోని లిస్తులో వకచోట కర్నణితో చూపిస్తూ "శుభవిదెనరు!" అన్నాడు వెంకట్రావు. సుచిత్ర గారికి ఎగిరే ముంగురుల్ని నవరించుకుంటూ, ముందుకి వంగి లిస్తునిచూసి, "ఓ! ఆవిడా! ఆవిడ మా అత్తయ్య! నీక అత్తయ్య." అంది. "మీ అత్తయ్య! అయితే ఆవిడ పేరుకి ఎదురుగా ప్రశ్నార్థకం వేసికి: తర్వాత కొట్టివెయ్యడం వేసికి: అన్నాడు వెంకట్రావు. "మా అమ్మేమో ప్రశ్నార్థకం పెట్టింది. నాన్నేమో కొట్టే పేరు." అంది సుచిత్ర, వెంకట్రావు కళ్ళల్లోకి చూస్తూ.

"ఎంత ఆవిడ ఏం రప్పు చేసిందని ఆవిడ పేరు కొట్టేపేరు? ఆవిడ రాకూ దని మనిషా:

"అదేంకాదు గావి.....: పుడో దురుసుగా నవ్విందిదట!"

"ఓ అట్లానా: దురుసుగా అంటే. ఎదురు తిరిగిందా?"

"ఏమో బాబూ! నాకా వివరాలు అట్టే తెలియవు. మా అత్తయ్య

అండ్లోంచి పారిపోయేవరికి నాకు వదలొందో వదో ఏళ్ళు!"

"మీ అత్తయ్య యండ్లోంచి పారిపోయిందా? అని అడిగేడు వెంకట్రావు కొంచెం ఆశ్చర్యంగానే

"అవునుట. మా తాతయ్య ఏదో సంబంధం కుదిరిస్తే వద్దండిట! వీల్లేదు చేసుకోవాలి అని కోప్పడితే, యండ్లోంచి పారిపోయిందిట." హుస్సేన్ సార్లో వెలిగే రైట్లకాంతివైపు చూస్తూ, సుచిత్ర యింకా అంది, ఈ సంఘటన జరిగే వరకు మానాన్నకి అత్తయ్య అంటే వందప్రాణాలుట! నాకింకా గుర్తు. అత్తయ్య ఎప్పుడూ నవ్వుతూ, ఎంతో పుష్పాహంగా వుండేది. ఎక్కడుండో, ఎట్లావుండో పాపం!"

"అంటే యిప్పుడావిడ ఎక్కడుండో కూడా మీ తెలియదన్నమాట"

"ఉహూ తెలియదు. విన్న పాత ఆల్బం చూస్తూంటే అత్తయ్య చిన్ననాటి ఫొటో కబ్బించింది. చురచిపోతనేమోనని లిఫ్టులో ఆవిడ పేరుకూడా వేసేను. కాని నాన్న కొట్టిపారేసేడు."

"కాని పెళ్ళి చేసుకునేది నువ్వు అనే సంగతి చురచిపోకు" అన్నాడు వెంకట్రావు. సుచిత్ర కళ్ళవైపు ఓసారి చూసి.

"అవచ్చును. కాని నాన్న సంగతి మీకూ తెలుసుగా, ఒకోసారి మహా మొండి పట్టడం వడతారు" అంది గోమూగా. వెంకట్రావు చేతిని తనచేతిలోకి తీసుకుని యువ

విమురుతూ, ఏదో గుర్తుకొచ్చినట్లు మ అంది. "పైగా నాన్న యీ మధ్య అత్తయ్య పేరు ఎత్తడం నే నెన్నడ విసలేదు. నాల్గద్దరూ హో రా హో పోట్లాడుకొని వంటారవిషిస్తోంది నాకు.

"ఎంత హో రా హోరి పోట్లాడుకున్నా వాళ్ళు రాజీవడటానికి ఇంకకంటే మనసుయం దొరకబోదు" అన్నాడు వెంకట్రావు. లిఫ్టుని సుచిత్ర చేతికి అందిస్త

"ఏమోనట్నా! కొత్త పోట్లాట కూడా యిది సమయం కాదని నా శం!" అంది సుచిత్ర లేచి. లిఫ్ట్ "వేవిటీ బ్యాగ్" లో పెట్టుకుని

"ఇంక పోదామా?" అన్నాడు వెంకట్రావుకూడా లేస్తూ.

"అ! పోదాం! ఎనిమిదయిపోయిందా మా నాన్న...."

"అబ్బబ్బి....అన్నిటికీ మీ నాన్న. నాన్న! మీకు వ్యక్తిత్వం....స్వంత ఆచస్తు లేనేలేవా చిత్రా!" అన్నా వెంకట్రావు. వడుస్తున్న సుచిత్రని ఆ

"ఏం? తల్లిదండ్రుల మాటలు వాళ్లన్నా. వాళ్లకి భయపడేవాళ్లన్నా. మీకు నచ్చరా?" అంది సుచిత్ర కొంచె

"నువ్వు తప్ప నాకెవ్వరూ రనుకో...." అంటూ ఆమె భుజం చెయ్యివేసి, ఆమెని దగ్గరగా లాగ న్నాడు వెంకట్రావు.

వెంకట్రావుది సంపన్న కుటుంబం

కాదు. వెంకట్రావు తండ్రి పెక్కు యేటలో మామూలు అప్పర్ డివిజన్ కి. ఆయన ఎట్లాగో కష్టపడి కుమార్తెన్ని వి యనసి. చదివించేడు. ఏన కింకా యిద్దరు కొడుకులు. వక గారై వున్నారు. అంతా చదువుకుంటురు. ప్రస్తుతం వెంకట్రావు వక కి కంపెనీలో మేనేజర్ గా నెంకి రూ॥లు జీతం తెచ్చుకుంటున్నాడు. వెంకట్రావు ఇంటర్మీడియేట్ చదువుంకగా. సుచిత్ర క్లాసుమేట్. ఆ యిత అమె వి ఏ. కి పెళ్ళి ప్యాసయ్యి. కట్రావు ప్రేమలో పడి. పెళ్ళికి ముహూర్తాంది ప్రస్తుతం.

ఈ సంబంధం సుకామా గోపాలం కి యిష్టం లేకపోయానా. సుచిత్ర దలచేలే గోపాలంగారు వప్పుకోవలసి ప్పంది. సుచిత్ర గోపాలంగారికి వక్కాగ్గి కూతురు అవడంవల్ల అమె ఎంత తే అంత!

గోపాలంగారు స్త్రీలు వ్యాపారంలో లకి లక్షలు ఆర్జించేదని ప్రతీతి. యనా ఆయన ఎంతో విరాడంబరంగా టాడు. ఆయన ఎంత విరాడంబరో త మొండి కొన్ని విషయాలలో. మర్నాడు సాయంత్రం ఆయన టలోల్లా సుచిత్ర. వెంకట్రావులు క్ గార్డెన్ లో. 'లేక' దగ్గర కచ్చు ప్పిరు. ఇద్దరూ గడ్డిలో చతికిలబడి. ప్పి ట్టణాలు వీళ్ళల్లో యాదులాడు

కున్న బాకుల్ని చూపేరు. ఉన్నట్టుండి వెంకట్రావు అన్నాడు సుచిత్రతో. "మీ పీత అత్తయ్యని గురించి వివరంగా చెప్పు. ఎదురుతిరిగిన మమమంతే నాకు మహాయిష్టం."

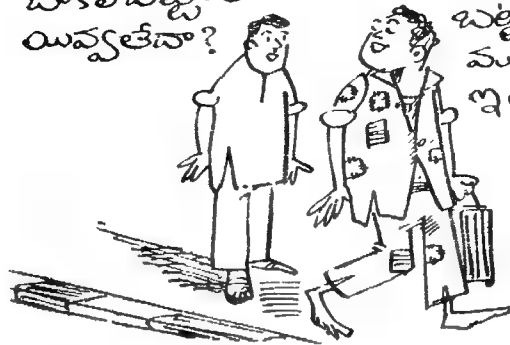
"ప్రపంచంలో యింక మాట్లాడు కునేందుకు విషయాలే లేవా? మొన్న మవ్వు చూసిన 'హంగేరియన్ బారే' ని గురించి చెప్పు—వంటా" అంది సుచిత్ర. వెంకట్రావుని అనుకుని కూర్చుంటూ.

"విజం చిత్రా! నేను చాలా పీరి యన్ గా అడుగుతున్నా. మీ అత్తయ్యని గురించి తెచ్చుకోవాలనే విజంగా అడుగు తున్నా" అన్నాడు సుచిత్ర స్వరంతో.

"అయితే నేను పీరియన్ గానే చెబు తాను. మవ్వు పీరియన్ గానే విను. అత్తయ్యకి మా తాత య్య. తెల్సిన సంబంధం తెచ్చి చెయ్యబోయేదట. కాని మా అత్తయ్యకి ఆ సంబంధం యిష్టం లేదుట. అంచేత వద్దాదిట. తాతయ్య మొండిగా ఆ సంబంధమే చేసుకోవాలని వట్టు వట్టేడుట. మా అత్తయ్య అప్పటికే రంగనాథం అనే సంగీతం మేష్టార్ని ప్రేమించిందిట. మా అత్తయ్య నాన్నారితో చెప్పకుని ఏడ్చిందిట. ఆయన కూడా తాతయ్య మాటే వినినానట. అప్పుడు చేపేదిలేక అత్తయ్య యింట్లోంచి పారి పో యిం ది ఆ సంగీతం మేష్టారుతో."

"ఓ! బాగుంది. ఆయన నేను

ఏమిటిగురూ!
యీ దుసరా వేషం?
బాకలిబట్టలు
యివ్వటేనా?

తేదు! అంతా రిజిస్ట్రే
వెళ్తున్నా! మరమ
బట్టలు పెట్టి
మోడీళ్ళయింది!
ఇలా వెళ్తే నయినో
యిస్తాడేమో!

ఏమన్నావ్: రంగనాథమా? ఎక్కడైనా
పనిచేసేవాడా?"

"ఉహూ. ఊళ్ళో ట్యూషన్లు చెప్పు
కునే వాడ. మా వూరు వదలి వరంగల్లు
వెళ్లి అక్కడ ఏదో స్కూల్లో షేప్టారుగా
చేరేట్ట. తర్వాత ఆ వుద్యోగం కూడా
పోయిందని విన్నాను. తర్వాత వాళ్ళు
హైదరాబాద్ చేరేరని విన్నాను. వాళ్ళు
ఏమయిపోయేరో ఎక్కడున్నారో తెలి
యదు మరి." అంది.

ఆ వుద్యోగానికి కూడా మీ తాతే
తిలోదగాలు యిప్పించి వుంటాడు. ఆ
తర్వాత మీ అత్తయ్యని నువ్వు ఎన్నడూ
చూడలేదన్నమాట" అన్నాడు వెంక
ట్రాపు ఏదో ఆలోచిస్తూ.

"ఉహూ. మాకెంత అహం వుందో.
అత్తయ్యకి అంతే వుంది." అన్నది
మచిత్ర.

"మీ తాతయ్య వట్టి మూర్ఖుడు చి
త్తించి కట్టి పడవేసి రోజులు వెళ్లి బి
యని గ్రహించలేక పోయేడు. ఆ
ఆమెని తరిమి తరిమి కొడితే, ర
పోతుందా? మీ తాతయ్య వట్టి మూర్ఖు
డని ఏలోకాన వున్నాడో గాని.
నరేగాని, యిప్పుడు మనం మీ అత్తద
మన పెళ్ళికి ఏల్చి తీరాలి. ఆమె
నాడు సంఘపు నియమాల్ని ఎది
వుండొచ్చును. పెద్దల మాటని క
వుండొచ్చును. కాని, అందుకు మి
క్షణి ఆనుభవించింది. ఆమెని ఎట్లా
మనం వెతికి. మన పెళ్ళికి ఏం
చిత్రా." అన్నాడు ఎంతో ఆవేదన
నుచిత్ర కొంచెం వెంకట్రాపు
జరిగి. "నాకూ అత్తని చూడాలనేవు
అందుకేగా ఆమె పేరుని కూడా
లిస్టులో వేసుకున్నా. కాని నాన్న....

“నాన్న....నాన్న! వంగళేమిటి విడంకే నీకు యిష్టం వుందా లేదా?” న్నాడు కొంచెం చికాగ్గా.

“ఎంతో యిష్టంవుంది వెంకట్రావు! ని ప్రస్తుత సమయంలో కంపం తాలదం మంచిదికాదు. మనమంతా తో హాయిగా వున్నాం. విషయాలన్నీ స్వంగా నడుస్తున్నాయి....”

“మన మొక్కలకుం హాయిగావుంటే బంట్రావు. ఎప్పుడో తెలిసీ తెలియక న తప్పక, అవిడ ఆనుభవించిన శిక్ష లక. జీవితమంతా. నా అన్నవాళ్ళు ిట్లు, ఎక్కడో దుఃఖితో కుమిలి ంగి, కృశించి పోవాలంటావు. నీకు ంగా సీ అత్తయ్య అంటే యిష్టం దా చిత్రా! ఉంటే యిట్లా మాట్లాడ గా చిత్రా!” అన్నాడు వుద్వేగంతో కట్రావు: సుచిత్ర భుజం పట్టుకుని వుతూ.

“బ్లిక్ గార్డెన్లోని ‘లేక్’ లో డ్యుడు అస్తమిస్తూ. అకాశాన్నంతా ంగా ర వు రంగుతో వింపేసేడు. క్కడో తుపాకీ పేలిన వస్పకుకి, చెట్ల పిట్టలన్నీ రొదచేస్తూ వక్కసారి గోయేయి.

వెంకట్రావు చేతివేళ్ళ కింద. సుచిత్ర ం కొద్దిగా వణికింది. సుచిత్ర క్షణం అన్నది, “అయితే. నీ యిష్టం వచ్చి చేద్దా. రా. యింటికి వెళ్ళి మా గారితో మాట్లాడదాం.”

“నదు వెళదాం.” అన్నాడు ఉత్సాహంగా వెంకట్రావు; లేచి విలబడతూ.

* * *

సుచిత్ర. వెంకట్రావు. గోపాలంగా రింటికి చేరేసరికి. ఆయన వరదాలో సిగార్ కాలుస్తూ, పేపర్ చూస్తున్నాడు.

వీళ్ళని చూడగానే పేపర్ని బల్లపైన వదేపి. “రండి. రండి. ఇంకా ఏదో పినిమాకి వెళ్ళిపోయి వుంటారని అను తున్నా.” అన్నాడు లేచివిలబడి.

గోపాలంగారు ఆరడగుల ఆజాను బాహువు ఎత్తుకు కిగ్గలావు. గంభీర మైన స్వరం.

“నాన్నారూ! మే మొక విషయం గురించి తగాదా పడుతున్నాం. వెంకట్రావు అంటున్నాడు — మనం, సీత అత్తయ్యని పెళ్ళికి పిలవాలని” అన్నది సుచిత్ర నెమ్మదిగా.

“ఓ! అట్లాగా! ఏమోయ్ ఆల్లడూ! విజమేనా!” అన్నారుగోపాలంగారు.

వెంకట్రావువైపు దృష్టి విగిడ్చి.

“అవునండీ! పిలవాలని నాకుంది.” అన్నాడు వెంకట్రావు.

“ఇది కుటుంబ వ్యవహారం బాబూ! ఇట్లాంటి వాటిల్లో నువ్వు జోక్యంచేసుకో కూడదు” అన్నారు గోపాలంగారు.

‘అ విషయం నేనూ వప్పుకుంటాను అనుకోండి. కాని యిది మాయద్దరి పెళ్ళి సందర్భంలో జరిగేది ముఖ్యంగా చిత్ర యిష్టవడే వ్యక్తుల్ని. చిత్ర పిలవ

దంతో తప్పేమీ వుండదనుకుంటాను.”

“వెంకట్రావు! ఇంక యీవిషయం గురించి చర్చ అనవసరం.” అన్నారు గోపాలంగారు. మేమి గర్జనవి మరిపించే స్వరంతో, కళ్ళు ఎర్రబడగా:

‘వెంకట్రావు.... పోవీ వెంకట్రావు నేను ముందే చెప్పాగా! నాన్నారూ....’ అంటూ పణికిపోతూ ఏదో చెప్పబోయింది సుచిత్ర.

గోపాలంగారు ఆమె మాటల్ని వట్టిండుకోలేదనలు ఆయన విడికిలి బిగించి, ఏదో చెప్పబోయి, వెంటనే తనవి తాను సంభాషించుకుని, మృదువుగా, వెంకట్రావుతో అన్నారు. “వెంకట్రావు, మా కుటుంబంయొక్క అంతస్తు, ఆదర్శాలు, సువ్యవస్థ, ముందుముందు తెల్చుకోగలవు. ఆప్పుడు నీకు ఆర్థం అవుతుంది అంతా. ఇప్పుడు మనం వర్జించి ప్రయోజనం వుండదు కూడాను.”

ఇంతలో గోపాలంగారి భార్య కాంతమ్మగారు రావడంతో ఆ ప్రసంగం అంతటితో ఆగిపోయింది.

* * *

సుచిత్రకి తాత్కాలికంగా వెంకట్రావు మీద కోపంవచ్చినా, మర్నాడు, అంతా మరచిపోయింది. గోపాలంగారుకూడా ఏమీ జతగనక్కలే. ఆతటితో ఆప్యాయంగా మాట్లాడేరు. రెండురోజులు మామూలుగా గడచిపోయేయ్యాయి.

పెళ్ళిమహూర్తం యింకా రెండు రోజులుంది. అనాటి సాయంత్రం కొద్ది చీర జాకెట్లతో ముస్తాబయి, వెంకట్రావు కోసం ఎదురుచూస్తూవుంది సుచిత్ర ఇంతలో తల్లివచ్చి కుమార్తెని లాలనగా దగ్గరికి లాక్కుని మొహంలోకి చూస్తూ “అప్పుడే పెళ్ళికళ వచ్చేసింది నాతల్లికి.” అంది.

‘పోవే! నువ్వెప్పుడూ....’ అంటు గునిసింది సుచిత్ర.

“సినిమాకిగాని వెళ్ళేట్లయితే, కారులో వెళ్ళండి. నడచి వెళ్ళొద్దు దిష్టికూడ తగుల్తుంది.” అంది కాంతమ్మగారు.

“సరే ఆట్లానేకాని, యంత ఆతను రాందే!” అంది.

“బాగానేవుంది సంజడం! నువ్వు వంటింట్లో వుండగానే ఆతను వచ్చేట తల్లి! మీనాన్నగారితో ఏదో మాట్లాడుతున్నాడు ఆ గదిలో!” అంది గోపాలంగారి గది చూపిస్తూ.

“అంత రహస్యం ఏమిటమ్మా.. తలుపులుకూడా దగ్గరగా వేసుకు మాట్లాడుతున్నారు.” అంది సుచిత్ర దీర్ఘశ్వాసతో.

“బహుశా ఆతనికివ్వబోయే కట్నం గురించి అనుకుంటా.”

“మీనాన్నగారు ఎంతచెప్పినా, ‘తీసుకోనుకక తీసుకోను’ అంటున్నాడతడు! ఈ మగళ్ళు యింత మొండివాళ్ళేమి నాతల్లి! “అంది నవ్వుతూ కాంతమ్మ.

బగ్గవి వేయ వేసుకుంది.

సుచిత్రకు దా నవ్వేసి. "అయితే రాళ్ళని బయటికిలాగుదాము రా!" అంటూ గంతుమ్మ అనువదించగా ఆ గదివైపు పడింది.

కాంతమ్మగారు గుమ్మంముందు ఆగి 'ఏమండీ మీ వర్సలు యంక పూర్తి గావా? అమ్మాయి అతనికోసం ఎదురు కూర్చోంది. యం దా క టి నుంచి."

"ఇదిగో అయిపోయింది" అంటూ గోపాలగారు, అనెనక వెంకట్రావు దిలోంచి యావతలకి వచ్చేరు.

వెంకట్రావు సుచిత్రవైపు తిరిగి. "రెడీయేనా?" అని సుచిత్ర తంపూసగా. "మీం అట్లా పిలిమాకి వెళ్ళి వస్తాం" అంటూ సుచిత్రతో బయటికి దారికిపేరు.

రోడ్డుమీదికి వచ్చేక వెంకట్రావు న్నాడు సుచిత్రతో. "మీ నాన్నగారు గలా గొప్ప వ్యక్తి సుమా! సాధారణంగా యీ ధనికులు తమ తప్పు వప్పు చేడు."

"ఏం జరిగిందీ? ఏమాటే నెగ్గిందా?" అన్నది. లోలోసరి 'కట్నం తీసుకొన్నా. సుకోతిపోయినా వకటే' అనుకుంటూ.

"నామది కాదు నెగ్గింది! ఆయన పుత్రులనం పంతులనం" అన్నాడు వెంకట్రావు. రోడ్డున పోయే టాక్సీని పుడేసా.

కారుని 'టాక్సీహార్ హోటలు' వద్ద ఆవి యద్దరూ లోపలికి వెళ్ళి కాఫీ అర్డరు చేసేక. సుచిత్ర అన్నది. "ఇవ్వేక ఏదైనా పిలిమాకి వెళదామా?"

"గొప్పచిత్రాలు ఏమీలేవుగాని. అట్లా 'లార్ బజార్' వరకు వెళ్ళొద్దాం."

"లార్ బజారా" ఆశ్చర్యంగా అడిగింది సుచిత్ర.

"అవును. కొంచెం పదివుంది."

ఇద్దరూ కాఫీలు ముగించుకుని వచ్చి కారులో కూర్చున్నాక డ్రైవర్ లార్ బజార్ వైపు పోలిచ్చేడు కారుని.

సుజాత ఎన్నో మధురమైన ఆలోచనలతో ముక్తుగా కళ్ళుమూసుకుంది. వెంకట్రావు భుజామీద వదిగింది వెంకట్రావు కాప్పేపు ఆగి. వకచోట డ్రైవర్ని కాదు అసమన్నాడు. సుచిత్ర కళ్ళ తెరచి. "ఎక్కడికి వచ్చేం?" అన్నది.

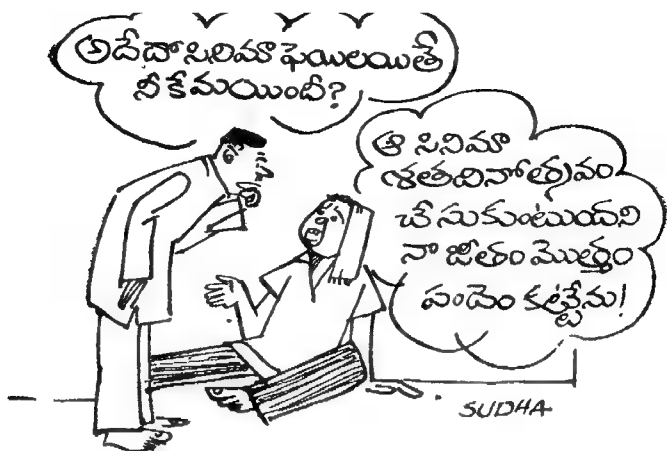
"ఇక్కడ నీ మిత్రులు వకావిడ వుంది" అన్నాడు చిన్నవ్వుతో; కాదు లోంచి బయటికి దిగి.

"నూ సేక అత్తయ్య కాదు కదా!" అన్నది సుచిత్ర ఆశ్చర్యంతో.

"అవును. అవిదే!"

"నువ్వు ఎట్లా కనుక్కున్నావ్ వెంకట్రావు" అన్నది సుచిత్ర కాదులోంచి యావతలకి వచ్చి.

"కనుక్కోవాలంటే కష్టం ఏముంది? నువ్వు ఆయన పేరు. చేపిస పుట్టోగం చెప్పేవు కదా ఉద్యోగంబోయిన తర్వాత

అయిన దినాన నాదిక కంపెనీవాళ్ళ దగ్గర చేరివుంటాడని అనుమానం వేసి, వాళ్ళని విచారించేను. అయినవి గురించిన సమాచారం వాళ్ళదగ్గరే దొరికింది."

"అయితే ఆయన్ని కూడా కల్సుకున్నావా నువ్వో?" అంది సుచిత్ర సంతోషంతో.

"అహ....అంత అదృష్టం పట్టలేదు. ఆయన వికంతువుని — అంటే మీ అత్తయ్యాని కల్సుకున్నా" అన్నాడు విచారంగా.

"ఏజమేనా...." అంది విషాదంగా సుచిత్ర. జీరపడిన గొంతుతో.

"అవ్వను. రా లోపలికి అదే చాలు. మీ అత్తయ్య ఏకోసం యెడరు చూస్తూ వుంటుంది" అన్నాడు వోయారయిగజార దూరంలో వున్న చిన్న చెంకుటింటిని చూపుతూ.

"మా అత్తయ్య వంట్లో యెట్లా వుంది?" అంది కయంకయంగా.

"పర్వాలేదు. రా. చూద్దావుగాని" అని చెయ్యిపుచ్చుకుని, ఎదురుగా కప్పించే యింటికి వదిలించేసు సుచిత్రని వెంకట్రావు.

"రా! అమ్మా....సుబ్బీ! రా!" అంటూ తెల్లచీర కట్టుకునివన్న మధ్య వయస్కురాలు వకవిడ ఎడరువచ్చి లోపలికి అహ్వించింది అప్యాయంగా.

"అదే స్వరం! అదే అప్యాయత! కాని ఎంత మారిపోయింది రూపం" అనుకొంది సుచిత్ర లోపలకు అడుగు పెడతూ.

ఆ చిన్నయిల్లు ఉన్నంతలో శుభ్రంగా అమర్చబడి వుంది. గది మధ్యలో చిన్న చావ వెయ్యబడి వుంది. సీత అత్తయ్య ఆ చావని చూపుతూ "అట్లా కూర్చో

సుదీ: మీరూ కూర్చోండి" అంది యద్దరి వైపు చూస్తూ, చిర్నవ్యతో.

సీత అత్తయ్య ముఖంలో విచార రేఖలు కనిపిస్తున్నాయి. జాబ్బు చాలాభాగం తెల్లబడిపోయింది. అయినా నవ్వులో మార్చేపీ లేదు. ఆదే అందమైన చిర్నవ్య ఆ నుకొంది సుచిత్ర. చాపమీస కూర్చుంటూ.

"అమ్మా, నాన్నా, అంతా బాగున్నారా సుదీ?" అంది సీత అత్తయ్య ప్రక్కగది గుమ్మాన్ని ఆనుకుని.

"అలా అంతా బాగున్నారు అత్తయ్యా! వళ్ళి యిన్నాళ్ళ తర్వాత ఏన్ను చూస్తే ప్రాణం లేచివచ్చిట్లయ్యింది" అంది సుచిత్ర కిళ్ళంబడి తిరిగే నీళ్ళని ఆపుకో ప్రయత్నిస్తూ.

"అవును. నాకూ ఎంతో ఆనందంగా వుంది యివ్వేళ్ళ ఎన్నాళ్ళయ్యింది విన్ను చూసి, పది ఏళ్ళయ్యింది? దూ!"

'నాకు ఎన్నో యుగాలక్రితం చూపి వట్లుంది" అంది సుచిత్ర. గది నాలుగు మూలలా కలియచూస్తూ. గది గోడ వద్యన ఓ అందమైన యువకుడి పొటో వుంది. అతనే కాబోలు రంగనాథం.

సీత అత్తయ్య వోసారి సుచిత్రని కళ్లారా చూసి, "అయితే రేపో. ఎల్లందో పెళ్లికూతురువి అబోతున్నావన్నమాట! నాలా మంచి సంబంధం ఎంచుకున్నావు సుదీ! ఆబ్బాయి ఎంతో బుద్ధిమంతుడు" అన్నది. సుచిత్ర. రంగనాథం పొటో

వంకే తదేకంగా చూస్తుండటం గమనించి, సీత అత్తయ్య "అయినే మీ మామయ్య! ఏదేళ్ళయ్యింది. యీ లోకం వదిలేసి." "ఇప్పుడే వస్తా వుండండి" గద్గదస్వరంతో అని. ప్రక్కగదిలోకి వెళ్ళిపోయింది

"పాపం.... ఎన్ని అవస్థలు పడిందో యిన్నాళ్ళు! ఎట్లా రోజులు వెళ్ళ బుచ్చిందో యీ ఏడేళ్ళు" అంది సుచిత్ర. బావతో.

"ప్రయవేట్లు చెప్పకుని పొట్ట పోసు కుంటుందిట" అన్నాడు వెంకట్రావు. మరో నాలుగు విమిషాలకి రెండు ఆకులలో యింత ఉప్పా. తీసుకొచ్చిపెట్టి, "నీద వాళ్ళ యింట్లో యింతకంటె మంచి టిఫిన్ ఏం దొరుకుతుంది?" అంది సీత అత్తయ్య.

"అయ్యో! ఎందుకండి.... యీ శ్రమ అంతా!" అన్నాడు వెంకట్రావు.

"శ్రమేం కాదు. తీసుకోండి" అంది సీత అత్తయ్య

"పాపం మాకోసం యీ టిఫిన్ ఎంత అవస్థపడి చేసిందో! ఈ టిఫిన్ తయారు చేయడానికి యెంత త్యాగం చెయ్యాల్సి వచ్చిందో" అనుకుంది. సుచిత్ర లోపలలోపలే. టిఫిన్ తింటూనే, సీత అత్తయ్యవైపు సూటిగా చూస్తూ. "ఎల్లండి పెళ్ళికి నువ్వైరాబాట అత్తయ్యా! నీ పేరుకూడా నేను లిస్టులో వేసుకున్నా.... విలనాలని! ఏం! వెంకట్రావు

ట్రావు:"

"అవును. ఆమాట నిజమేనండి" అన్నాడు వెంకట్రావు.

"నిజమే అవుచున్నరా? శుభమా అంటూ మీరు పెళ్ళి చేసుకుంటుంటే, మధ్య నేనెందుకు అక్కడికి, పానకంలో వుడకలాగ."

"లేదత్తయ్యా! నువ్వు అక్కడికి వచ్చితిరాలి" అంది సుచిత్ర గుమ్మూ.

"ఒసేవు ... బబీ! నువ్వొట్టి వెళ్లి బాగుదానీవే! నీకు నామీద వల్లమాలిన అపేక్ష వుంటే వుండొచ్చు కానీ, అది చూపించే వద్దతి యికాదే తల్లీ! నే నక్కడికి ఆకిస్మాత్తుగా వచ్చేరనికి చాలా మందికి తల తిరుగుతుంది. బోలెడు మందికి కోపాలు వస్తాయి. కొంతమంది అలిగి వెళ్ళిపోతారు కూడాను. మధ్య నువ్వు, మీ నాన్నా ఇరుకున పడతారు "

"ఏమైనా అవనీ అత్తయ్యా! నువ్వు వచ్చి తీరాలి. ఎవరికి కోపం రానీ, తల తిగనీ, నేనేం లెక్కచెయ్యను. ఇది నా పెళ్ళి! నువ్వు నావాలని, నేనూ, వెంకట్రావు అడుగుతున్నాం."

"అవునండీ! మీరు వచ్చి తీరాలి" అన్నాడు వెంకట్రావు నిశ్చయంగా.

సీత అత్తయ్య, వెంకట్రావు, సుచిత్రలను వకరితర్వాత మరొకరిని అనంద బాష్పు నేతలతో చూసి, "మీరెంతో మంచి పిల్లలరా! అంచేత యీ ఏకాకి అత్తయ్యని యింత ప్రేమగా ఆహ్వానిస్తు

న్నారు. మీ ప్రేమ, ఆదరాల్తో యివ్వేళ్ళ నా జన్మ తరించింది అనిపిస్తోంది. కాని వక్క సంగతి....మీ నాన్న...." అన్నది సుచిత్రమీద దృష్టి నిలిపి.

"నా న్న కూడా ఏమీ అనరు అత్తయ్యా...."

"నువ్వుండు సుచిత్రా! ఇదిగోనండీ! మీ అన్నయ్యగారు స్వయంగా మీకు యిమ్మని వంపిన శుభలేఖ అంటూ వెంకట్రావు శుభలేఖ వున్న కవరు వకటి సీత అత్తయ్య చేతిలో పెట్టాడు.

వణికే చేతులతో కపరుని అందుకొని సీత అత్తయ్య, అందలోని శుభ లేఖని బయటికితీసి చూసింది. శుభలేఖపైన వకమూలగా, "సీత! నువ్వు అమ్మాయి పెళ్ళికి వచ్చితిరాలని మా పుభయుల కోరిక! రెండురోజులు ముందుగానే రావాలి. ఇప్పుడే బయలుదేరు" కింద గోపాలం, కాంతమ్మగారి సంతకాలు వున్నాయి.

సీత అత్తయ్య పెదవులు కంపించేయి, తల వంచుకుంది. వెళ్ళటో కిన్నీటిబొట్లు బొటబొటా రాలేయి

సుచిత్ర ఆశ్చర్యంగా వెంకట్రావు వైపు చూసి, "నాన్నతో, అత్తయ్యని చూపినవచ్చినట్లు చెప్పేసేనా?"

"అవును. ఆ సంగతే మేము ఆయన గదిలో మాట్లాడుకుంటున్నాం. మీ అత్తయ్య ఎక్కడుందో తెలిస్తే, ఆయన మనస్సు మారుతుందని, మీ

అత్తయ్య వునికి గారించి పట్టుకున్నా అరికి."

"వెంకట్రావు, నాకు పెళ్ళి కామకగా నువ్వు మా అత్తయ్యని యిచ్చేవు జన్మలో మీ పేరెన్నటికీ మరచిపోలేను," అంది సుచిత్ర.

"అరేరే, లోపల కాపీ పొంగి పోతుంది. వస్తాను వుండండి." అంటూ అత్తయ్య లోపలికి వెళ్ళి రెండు కప్పులతో కాపీకెచ్చి అన్నది.

"నేను ఎన్నో కష్టాలు అనుభవించి నేర్చుకున్న జీవితపాఠం మీకు చెప్పాలని వుండరా. నేను చేసిన పొరబాటుకి, అనుభవించిన కష్టాలు, ఎవరూ అనుభవించకూడదనే నా ఆశ. సంఘంలో వుంటున్న జీవులకి, అనుసరించాల్సిన వియమాలు, విబంధనలు కొప్పవున్నాయి అవి వకొక్కవన్నరు చాలా బాధాకర గా అనవసరమైనవిగా కన్పించవచ్చును కూడాను అంతమాత్రాన వాటిని అన హించుకుని, కాలదన్నేమా అతిక్రమించేమా చాలా బాధలు అనుభవిస్తాము. అ వియమాలు విబంధనలు ఎన్నో కఠినితనాలు వాటిని, ఎంతో ఆలోచించి అనుభవం మీద మన పూర్వీకులు ఏర్పడినవి. వాటిని ఎంతమాత్రం నిరసింపకూడదని నా అనుభవం మీద గ్రహించిన సత్యం. మీరుకూడా వాటిని నిరసింపకూడదనే నా కోరిక. సంఘంలోని ముఠాచారాలు అవ్వీ అంటారా, వాటిని మార్చవలసిందే నేను కాదనను. ఇదే నేను మీకు చెప్ప దల్చుకున్నది."

"నువ్వు చెప్పిన వలహా యారోజాలో కొంచెం కటువుగా కన్పించినా. చాలా మంచి వలహా. అత్తయ్యా." అంది కాపీ పూర్తిచేసేసే సుచిత్ర. "అవు నంది చాలా మంచి వలహా యిచ్చేయ, కాని మాకోరిక" అన్నాడు వెంకట్రావు. కాపీ త్రాగేసి.

"అవును. ఇప్పుడే, మా లోనే రావాలి. రా అత్తయ్యా." అంది సుచిత్ర ప్రార్థనా పూర్వకంగా అత్తయ్య చేతిని పట్టుకుని

అవిడ వక్కక్షణం తటసటామించి, అరికి అంది:

"ఇంతమంది యిట్లా ఆడుగుతూంటే రాకమానతానా? వస్తావరా వస్తా! ఒక్కక్షణం ఆగండి నా పాతనందిలో రెండు చీరలు పడేసి తీసుకొస్తా."

మరో పనిమిషానికి పే, అత్తయ్యని తీసుకుని, సుచిత్రా, వెంకట్రావులు కారు ఎక్కేరు

కారు కదలుతుండగా, "అత్తయ్యా! నా గది సీకిచ్చేస్తాను. నువ్వు మళ్ళీ ఎక్కడికి వెళ్ళడానికి వీలేదు తెల్పిందా?" అంది సుచిత్ర అత్తయ్య చేతిల్ని తన చేతికొక తీసుకొని

సీక అత్తయ్య నిర్బంధంగా, సుచిత్రని తన దగ్గరికి లాక్కొని, ముద్దు పెట్టు కుంది ప్రేమతో: కళ్ళల్లోంచి బాష్పాలు దారగా కా తూండగా. సుచిత్ర కృత జ్ఞతతో, వెంకట్రావు వైపు ఓరగా మౌనంగా, అనలదంతో పుక్కిరిదిక్కిరి అవుతూ చూసింది.

వేణీ మాధవపాషాణ్ ముక్కరిలవాణింటి ముంగిలిలో అడుగుపెట్టుతూనే జపం చేసు
 తుంటున్న నడికారుప్రీతి చూపి—“అత్తా! రమ యెక్కడండి?” అని అడిగాడు.
 అత్త నైగతో వంటల్లా చూపించింది. వేణీ వంటింటి గుమ్మందగ్గిరికి పోయి నిం
 బడి—“ఐతే, రమా! ఏం చెయ్యటానికి స్థిరపరుచుకున్నా?” అని అడిగాడు.
 భగభగ మండకన్న పొయ్యిపీడనించి చిటపటలాడుతున్న చట్టి దించి—

“తారణీకక్కాయ! బ్రాధం సంగతి. రమా! రమేశుడు నిన్ననే వచ్చాడు. తండ్రి బ్రాధానికి బాగా బిచ్చపెట్టెట్టుకూడా వున్నాడు. పోతావేమిటి?”

రమ ఆశ్చర్యంతో కళ్ళ రెండూ పెద్దవిచేసి—“నేను పోతానా తారణీమోషా లింటికి?” అన్నది.

వేణీ కొంచెం సిగ్గుపడి—“నా కా సంగతి తెలుసు. రమా! ఆరు మూడు కాసే న వ్యక్తికి తెలియకపోయింది. సరేగాని. ఆ వెధవ ఇంటింటికి వచ్చి ఏలుస్తున్నా డట! కుంటెత్తుల్లో వాడు తండ్రివికూడా మించేట్టున్నాడు—వస్తే ఏం చెప్పు తావు?” అన్నాడు.

“నేనేమీ చెప్పను—దర్బానే చెబుతాడు జవాబు!” అన్నది రోషంతో.

జన. చేసుకుంటున్నామె కర్ణరంద్రాలలో ఈ మహా గ్రుచికరమైన సంభాషణ వడగానే ఆమె జవాబికి స్వస్తిచెప్పి వీరి దగ్గరికొచ్చి నుంచుంది. రమ మాట పూర్తి కాగానే పేలగించిబాగా యెగిరినడుతూ, “దర్బా నెందుకూ ఈ మాత్రం నేను చెప్పలే నేమిటి? పుట్టుకుంకని యిక ప్రాణముండగా యీ యింటిలో కాలుపెట్టకుండా చేస్తాను. తారణీమోషాల్ కొడుకు. మనల్ని పిలవటానికి మనింటి కొస్తాడా?—నేనేమీ మరిచి పోలేదు. వేణీ! తారణీ ఈ కొడుకుకేగా మన రమను చేసుకోవాలని చూసింది; అప్పటి కింకా మా యతీన్ పట్టలేదు—యదుముఖర్జీ ఆ వ్రంకా తనకు కలుస్తుందనుకున్నాడు— చూశావా ఎంతదూరం ఎత్తాడో? ఆ వధకం కుదరకపోయేవరకు థై రవాచారిని పట్టు కుని యేమి చాతబడి చేయించాడో ఆరునెల్ల వెళ్ళకముందే అమ్మాయి చనుపుకుంకం వచ్చేట్లో కలిసిపోయింది. కులంతక్కువ వన్నాకి యదుముఖర్జీ కూతురు కోడలు కావాలట! అబ్బరికి చూశావా. ముండాకొడుకు యెల్లాంటి చావు చచ్చాడో—కొడుకు చేత తల కొరిచి పెట్టించుకునే రాకకూడా లేకపోయింది. వాడి కులంతక్కువ నోట్లో దుమ్మువదా?” అని ఆమె కు స్తీ పట్టినతర్వాత రొప్పినట్లుగా రొప్పరాగి. మాట మాటకూ కులం తక్కువని ఎత్తి పొడవటంవల్ల వేణీ ముఖం, మాడిపోయింది. తారణీమోషాల్ అతని పివతంద్రే.

రమ ఈ సంగతి గ్రహించి పిన్నిని మందలిస్తున్నట్టుగా—“ఎందుకు పిన్ని! నువ్వు ప్రతివాళ్లనీ కులవెత్తి మాట్లాడతావు! కులం ఒకళ్ల తెచ్చుకున్నదా! ఎందులో పుట్టినవారి కదే గొప్ప!” అన్నది.

వేణీ సిగ్గుపడుతూనే మందహాసంచేసి—“కాదు, రమా! పిన్ని యదార్థమే చెప్పింది. నీవంటి కులీనులపిల్లని కోడలుగా తెచ్చుకునే అర్హత మాకన్నదా. కక్కయ్య ఈ ప్రస్తావన తేవటమే హద్దుమీరిన పని!—ఇక చాతబడి సంగతా.

అందరికీ తెలిసిందే. ఈ ప్రపంచంలో ఆ భైరవాచారిగారికి కక్కయ్యకూ సాధ్యం కాని పనేదీలేదు. మళ్ళీ ఈ భైరవుడేనటగా ఇప్పుడు రషేకుకు సరిహదారు :'' అన్నాడు.

పిన్ని—వాళ్ళనంగతెవరెరగరు. సరేగాని ఆ గుంటడు పది వన్నెందేళ్ళనించి ఈ ఊరు రాలేడుగనా. ఎక్కడుంటున్నాడు :

వేణీ—నాకెలా తెలుస్తుంది పిన్ని : కక్కయ్య మీకెంత అనుబంధమో నాకూ అంతేనాయె వినికిడిమాత్రం బొంబాయిలో వున్నాడని. కొంతమంది డాక్టరు పాసయ్యాడంటున్నారు; కొంతమంది వకీలు; కొందరు అంతా ఉత్తడి. వెధవ పక్కా త్రాగుబోతంటున్నారు. కాని ఇంటికొచ్చివచ్చుడు మాత్రం వాడి కళ్ళు రెండూ చింత విప్పలలే వున్నాయి.

పిన్ని—నిజంగా! ఐతే వాడివిఁట్లో కాలు పెట్టనివ్వటమే మంచిదికాదు.

వేణీ హుషారుగా తల ఎగరవేసి—''అంతకాక :—సరే రమా! నీకు రమేకుడు జ్ఞాపకమేనా :'' అని అడిగాడు

“ఎందుకులేదు! అతను నాకంటే అంత పెద్దవాడు కాదు. అదీకాక, ఏదీబళ్ళో మేమిద్దరం కలిపే చదివేవాళ్ళంగా; ఇంకా వాళ్ళమ్మ చనిపోయిన సంగతి నాకు బాగా జ్ఞాపకముంది. ఆ త్రయ్యళ్ళు నేనంటే చాలా ప్రాణం అన్నది.

రమ విన్నప్పుడు ఇంకోమారు చేతులు తిప్పి అడుక్తూ—“దాని ప్రాణంనోట్లో దానినోట్లో దున్నుకు. ఆ ప్రేమంతా వాళ్ళ వల్లం బరువుకోటాచి కే. అవలు వాళ్ళ ఎత్తే విన్నెలాగో—నొకలా చేటిక్కించుకోవాలని!” అన్నది.

నేణి వెనకటి సంగతులన్నీ యెరిగినవారి మాదిరిగా అమోదిస్తూ—“అందులో యింకా సందేహమా, పిన్నీ; చిన్నమ్మకూడా....”

కాని అతని ఉపన్యాసం పూర్తికాకముందే రమ విసుక్కుంటూ—“ఆ వెనకటివి తప్పటమెందుకు పిన్నీ?” అన్నది.

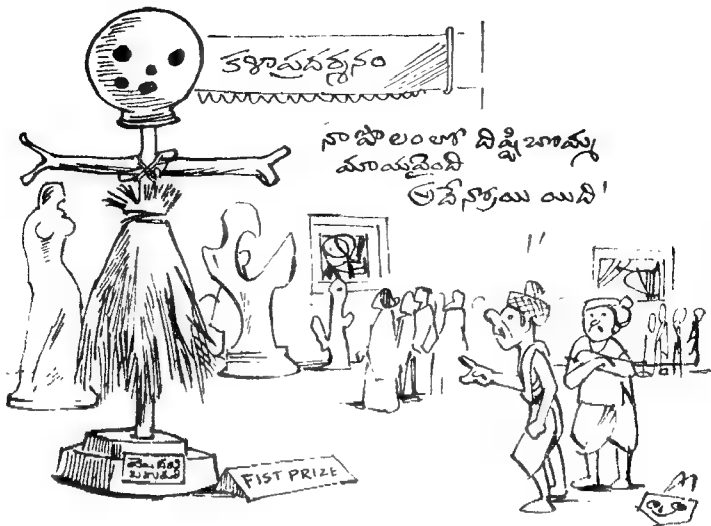
రమేకుని తండ్రితో ఎంత నైరమున్నా అతని తల్లివిషయమై రమకు సాధిప్రాయమున్నది. ఆమె తలుపుకొస్తే ఇప్పటికీ దుఃఖం కలుగుతుంది. ఇంక కాలమైనాకూడా ఆమెను రమ మరచిపోలేదు.

నేణి రమ మాటనుకూడా అమోదిస్తూ “ఆ మాటా విజమే! చిన్నమ్మ కురీనుల పిల్ల. మా అమ్మ యిప్పుడుకూడా ఆమె సంగతి వస్తే కంటి నీరు పెట్టుకుంటుంది!” అని ప్రసంగం అనవసరంగా ఇంకో దాంట్లోకి దిగటం చూచి మార్పాడు: “ఒకే ఇంకేమీ మార్పు లేనట్టేగా!”

రమ నవ్వి—“నాన్న ‘అగ్నిశేషం, ఋణశేషం, శత్రుశేషం యెప్పుడూ వుండు’ కూడదమ్మా!” అని చెప్పుతూ వుండేవాడు. తాణేఘాషాలు తీవించివుండగా మనల్ని ఎంత వేదించలేదు! నాన్నను జైలులోకూడా వేయించాలని చూశాడు. నేనేమీ మరిచిపోలేదు, నేణీ! ఇకముందు బ్రతికున్న త కాలంకూడా మరిచిపోను రమేకును అతని కొడుకేగా! నాన్న, తమ్ముడికి నాకూ ఆ ప్తి పంచిపెట్టిపోయినా కాపాడే భారమంతా నా నొక్కదానిమీదనే వుంది. మేము యెలానూ పోము. మాకు సంబంధమున్న వాళ్ళనుకూడా పోషివ్వము!” అన్నది.

నేణి కొంచెం దగ్గరికివచ్చి, గొంతు తగ్గించి—“నేనుకూడా ఆ ప్రయత్నమే చేస్తున్నాను రమా! మివ్వు నాకు అండగావుంటే చాలు. నా కింకే చింత లేదు. రమేకుని గనక ఈ పూడవించి వెళ్ళగొట్టకపోతే నాపేరు వేణేఘాషాలు కాదు; ఇక ఆ తర్వాత నేనున్నాను—భైరవాచారిగాడిన్నాడు. కాని తాణేఘాషాలు లేదు. చూస్తాను; ఈ ముండొక్కొక్క ఇక ఎవరడ్డపడతారో!” అన్నాడు.

“రమేఘాషాలే అడ్డుపడతాడు. చూడు నేణీ! నేను ముందుగానే చెప్పు

తున్నాను—పగపట్టటంతో ఆతనుకూడా యెవ్వరికీ తగ్గదు” అన్నది రమ.

వేణీ యింకా కొంచెం ముందుకొచ్చి గదపమీద కూర్చుని, ఒకమాటు చుట్టూ పారచూసి, గొంతు బాగా తగ్గించి—“వెదురుకు వంపు తీయాలంటే యిదే మంచి నమయం. ముడిరిందంటే లాభంలేదు! చూడూ, క్షృణా ఆ స్తిపాస్త్రు లెలా సంరక్షించు కోవాలో వాడికి తెలియదు. ఇటువంటప్పుడే గనక మనం శత్రువును తుంచి వెయ్యి లేకపోతే యికముందు మనవల్ల అనలే కాదు. మనం అహర్నిశలూ వీధు తారిణి మోషాలు కొడుకేగని జ్ఞాపకం పెట్టుకోవాలి; మరోవిధంగా వీణ్ణి చూడకూడదు” అన్నాడు.

“ఆ సంగతి నాకూ తెలుసు, వేణీ!”

“నీకెందుకు తెలియదు రమా? దేవుడు నిన్ను మగవాణ్ణి చేయబోయి ఆదదాన్ని చేశాడు. నీముందు మంచి అనుభవమున్న జమీందారుకూడా నవీరాదని మేము అప్పుడప్పు డనుకుంటూ వుంటాము!—నరే నాకు వేళ మిగిలింది. మళ్ళి రేపొస్తాను—” అని వేణీ లేచాడు.

ఈ ప్రకంసకు రమ సంతోషించింది. కాని మర్యాదకు కాదని చెప్పాలని లేచి నిలబడింది. ఇంతలో తలవాణ్ణోమంచి ఎవరో గంభీరస్వరంతో—“రాణీ! ఎక్కడున్నావే!” అని పిలవటం విని రమ హృదయం పులకరించింది. ఈ పేరుతో రమేకుని తల్లి ఈమెను పిలుస్తువుంది. ఇంతకాలం ఈమె = పేరే మరచిపోయింది.

వేణీహేషాలు ముఖం నల్లబడింది.

మరు క్షణంలోనే రేగిన జాట్టుతో, కాళ్ళకు చెప్పులైనా లేకుండా రమేశుడు వచ్చి విలబడ్డాడు. వేణీ చూడగానే—“అన్నయ్యా: మవ్విక్కడే వున్నావా: విన్ను వెతుకుతూ పూరంతా తిరిగాను. సరే, వదండి—మీరు లేకపోతే అక్కడ పనులెవరు చూస్తారు: ఏదీ, రాణి ఎక్కడ?” అని తలపుదగ్గరకొచ్చి నుంచున్నాడు. తప్పుకోవా లన్నా మార్గం లేకపోవటంచేత రమ తలవొంచుకుంది. రమేశుడు వొక్కక్షణం ఆమెవంక చూసి ఆశ్చర్యంతో—“ఇదుగో:—అరే: ఎంత పెద్దవానివయ్యావే: బాగా వున్నావా?” అన్నాడు.

రమ అలాగే తలవంచుకుని విలబడింది. చప్పన యేమీ మాట్లాడలేకపోయింది. రమేశుడు మందహాసం చేసి వెంటనే అన్నాడు: “గుర్తుపట్టకలిగావటే: నేను రమేశుణ్ణి!”

ఇప్పటికీ రమ తలెత్తి చూడలేకపోయింది. “బాగా వున్నారా?” అని మాత్రం అడిగింది.

“అఁ బాగానేవున్నాను. కాని నన్ను బహువదనంతో పిలుస్తావెందుకు, రమా?” అని వేణీవంక చూసి మలినహాసం చేసి—“రమ అన్న ఆ మాట నేనిప్పటికీ మరచి పోలేదు, అన్నాయి! అమ్మ చచ్చిపోయినప్పుడు అది చాలా చిన్నది. ఆ వయసులోనే నాకళ్ళు తుడిచి, బావా నువ్వు ఏడవమాకు. మా అమ్మను మనిద్దరం వంచుకుందాం అన్నది” అని రమవైపు తిరిగి “ఆమాట బహుశా నీకు జ్ఞాపకం లేదనుకుంటాను:—సరేగాని, మా అమ్మన్నా నీకు జ్ఞాపకముందా?” అన్నాడు. ఈ మాటకు రమ తల సిగ్గుతో ఇంకా వాలిపోయింది. “అఁ అత్తయ్య జ్ఞాపకమున్నదని ఒక్కమాట కూడా తల యెగురవేయలేకపోయింది. రమేశుడు విశేషించి రమ నుద్దేశించే చెప్ప నారంభించాడు.

“ఇక వ్యవధికూడా లేదు, మర్యా మూడురోజులే వున్నాయి. అవసరమైన వసు లేమిటో కాస్త చేసిపెట్టండి. నా అనేవారు లేని స్థితిలో మీ వాకిటి ముందువచ్చి విల బడ్డాను. మీరు పూనుకోకపోతే నానల్ల యేమీకాదు.”

రమ పిన్నమ్మ మెదలకుండా వచ్చి రమేశునివెనక విలబడింది. రమగానీ, వేణీ గానీ ఇతని ఒక్కమాటకూ జవాబివ్వకపోవటం చూసి, ఆమె రమేశుని యెదుట వది ‘బాబూ నువ్వు తాణిహేషాలుగారి అబ్బాయివే కమా?” అని అడిగింది.

రమేశు డీమె నిదివరకు చూడలేదు. రమతల్లి బ్రతికివుండగానే రమేశుడు ఈ ఊరు వదిలిపెట్టాడు. ఇక ఈమె, రమ తల్లిక జబ్బుచేసినప్పుడు ఈ ఇంట్లో కాలు

పెట్టింది; మళ్ళీ బయటికి పోనేలేదు; రమేశునికి ఈమె ప్రశ్న ఆశ్చర్యం కలిగించింది. ఆమెవంక చూస్తూ వుండిపోయాడు.

“లేళ్ళపోతే ఇంత సిగ్గెవడు విడుస్తాడు; తండ్రికితగ్గ కొడుకు; చెప్పకుండా పెట్టకుండా సంపాదించి ఇంట్లోకొచ్చి అల్లరి అగమూ చేయటానికి నీకు మొఖమెలా చెల్లుతున్నది?”

రమేశుడు మతిపోయినవాడిలా నిలబడిపోయాడు. వేణీ తొట్రుపడుతూ నేనూ వెళ్ళుతున్నానని తప్పుకుపోయాడు. రమ ఇంట్లో వుండే అన్నది: “ఏమిటి నువ్వు వాగేది, పిన్నీ; నీ పనిమీద శుభ్ర పోరాదూ?”

పిన్నమ్మ అక్కకూతురు సూచించిన దాంట్లో అర్థం గ్రహించా వనుకుని, గొంతులో ఇంకా కొంచెం విషంకలిపి అన్నది: “లోపలున్నది చెప్పటానికి మీ మాదిరిగా నేను మొగమాటపడను. అలా భయపడి పారిపోవటానికి వేణీమీ అవసరం; చెప్పిపోతే తగ్గిపోయేదిగా బాబూ మేము నీ గుమాస్తాలం కాము. నీకింద ప్రజలం కాము—నీ క్రొత్తపు కొంపలో నీళ్ళూ నిప్పులూ తేటానీకీ. పనిపాటలు చేయటానీకీ, అని తారేటి చచ్చాడంటే ఊళ్ళోవాళ్ళ ప్రాణాలన్నీ కుదలవద్దయి. హాయిగా గుండెమీద చెయ్యిపెట్టుకుని నిద్రపోతున్నారు. ఈ రెండుముక్కలూ అడదానిదేత అనిపించక తనే మొఖాన అనిపొతే మొగసిరిగా వుండేదిగా” అన్నది.

రమేశుడు అప్పటికీ చలనం లేకుండా కొయ్యలా నుంచున్నాడు. ఆసలు అలాంటి మాట వస్తుందని ఆతను కలలోకూడా అనుకోలేదు. వంటింటి తలపు గొళ్లెం ఒక మాటు మోగింది. కాని అదెవరూ పినిపించుకోలేదు. తెల్లపోయిన రమేశుని ముఖం వంక చూస్తూ రమ పినతల్లి మళ్ళీ అన్నది:

“ఏమైనా కానీ. నేను బ్రాహ్మలబ్ధాయని నౌకర్లచేత గెంటించలేను!—పో! ఇక ముందు కాస్త జ్ఞానమున్నవనులు చేయి. పవిపిల్లవాడివన్నా కాదే—పెద్దమనుషుల ఇళ్ళల్లో తొరబడి ఉలిపిచేష్టలు చేస్తూ తిరగటానికి; అసలు మీ యెంట్లో కాళ్ళు కడుక్కోటానికికూడా రాదు మా రమ—ఆ మాట ముండుగానే చెప్పకున్నాను.”

హఠాత్తుగా నిద్రనించి మేల్కొన్నట్టు మేలుకొన్నాడు రమేశుడు. ఆతని విశాల పక్షంలోంచి దీర్ఘమైన విట్టారొప్పకటి వెలువడింది. ■ వప్పుడుకు ఆతనే చకితుడయ్యాడు. రమ తలపు నందునించి చూస్తూనేవుండి. రమేశు డొకమాటు తటపటాయించి తర్వాత వంటయింటివంక చూస్తూ—“రావటానికి ఏలులేవప్పుడు చేపే దేముంది;—కాని దీనికీంత గ్రంథముందని నాకు తెలియదు. ఎరగకచేసిపోతున్న ఈ ఉపద్రవాన్ని ఉమించు రాణి!” అని మెల్లగా వెళ్లిపోయాడు. ఇంట్లోనించి చడి

దప్పుడూ లేదు. ఎవరిని తను తమించమని కోరాడో, అమె తలుపు నందునించి తనవంకనే చూస్తున్నదని రమేళుడికి తెలియదు.

వేణీ వెంటనే తిరిగివచ్చాడు. అతనెక్కడికి పోలేడు. బయటే పొంచివుండి అంతా వింటున్నాడు. ఏన్నమ్మవంక చూడగానే ఆతని ముఖం సంతోషంతో వికసించింది. దగ్గరికి వచ్చి—“బాగావడ్డించావు. అత్తయ్యా! ఆలా మాట్లాడటం మావల్లనవుతుందా? నొకర్లవల్ల నవుతుందా? నేను చాటునుండి చూశానుగా—వెళ్ళి పోయేటప్పుడు వాడి మొహం వల్లగా బొగ్గలే అయిపోయింది! ఏమంటావు—కాస్త సరిపోయిందా?” అన్నాడు.

తన మర్యాదకు భంగం కలగటంచేత అవిడ కొంచెం తిరస్కారంగా “సరి పోయిందని నాకూ తెలుసు. కాని; ఈభారం అడంగులమీద వేసి తప్పుకోకండా నువ్వే అన్నట్లయితే ఇంకా బాగుండేది; పోనీ. నువ్వు అనలేకపోయావనుకో, నిలబడైనా నే నేమన్నానో వినెందుకు పోలేదూ? ఆలా తప్పుకు పోవడంమాత్రం ఏమీ బాగా లేదు” అన్నది.

అమె మాటల చోరణికి వేణీ ముఖంమీది నవ్వు మాయమైంది. ఈ నేరానికేమి నమూనాన మివ్వాలో అతనికి తోచలేదు. కాని యెక్కువసేపు ఆలోచించవలసిన అవుసరం లేకుండా పోయింది అతనికి. ఇంతవరకు మాట్లాడకుండా పున్న రమ హఠాత్తుగా—“అసలు మంచిలోకెల్లా మంచి నువ్వు నోరువిప్పటమే! నీకంటే బాగా మాట్లాడేవాళ్లుంటారేమో గాని, విషం కక్కేవాళ్లుమాత్రం లేరు” అని జవాబిచ్చింది.

ఏన్నమ్మ కాస్త గుక్క తిప్పకుని—“ఏమన్నావల్లా!” అన్నది.

“ఏమీలేదు. జపండగ్గర కూర్చుని పదిసార్లు లేచావు. పోయి స్నానం చేయరాదూ? ఇక వంటాగింటా....” అంటూ రమ బయటికివచ్చి యెవరితోనూ యేమీ మాట్లాడకుండా యింకో గదిలోకి వెళ్లిపోయింది.

వేణీ వెలవెలబోయిన ముఖంతో—“సంగతేమిటి, ఏన్నీ!” అన్నాడు.

“నా కెలాతెలుస్తుంది బాబూ! ఆ రాణిగారి తత్వం తెలుసుకోటం మనబోటి దానదాసీల పనా!” అని కోపంతోనూ, ఖోభతోనూ ముఖం మాడ్చుకుని పూజాసనం పైన కూర్చుంది. బహుశా మనస్సులో భగవంతుని స్మరిస్తున్న దనుకోవచ్చు. వేణీ మెల్లగా వెళ్లిపోయాడు.

2

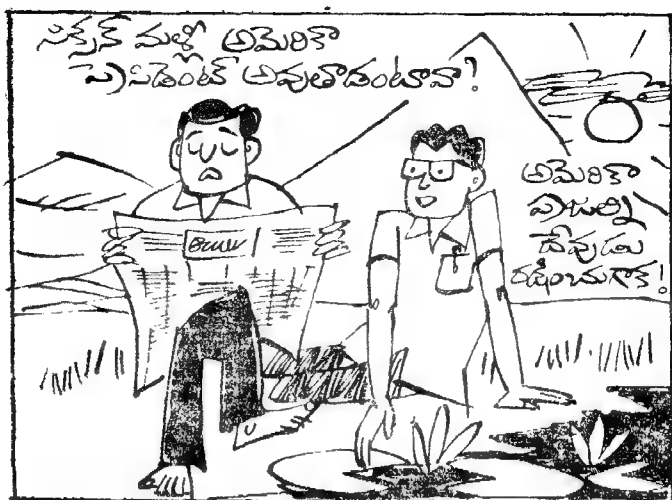
ఈ గ్రామంపేరు కువాపురం. ఈ ఊరి జమీందారీ యెలా వీరిచేతి కొచ్చిందీకూడా

తెలుసుకోవటం మనకు అవసరం. అదిప్పుడే చెప్పుతున్నాను. దాదాపు నూరు సంవత్సరాల కిందట మహాకులీనుడైన బలరామముఖర్జీ తన ప్రాణమిత్రుడైన గోపాల గోషాయిను వెంటబెట్టుకుని విక్రమపురంనుంచి ఈ గ్రామం వచ్చాడు. ముఖర్జీ ఉత్త కులీనుడే కాదు—తెలివి తేటలున్నవాడు కూడా. వివాహం చేసుకు నైతేనేం. బర్దవాన్ మహారాజాగారి దిగ్గర ఉద్యోగం చేసేతేనేం ఈ జమీందారివి చే జిక్కించుకొన్నాడు. ఘోషాలు కూడా ఈ ప్రాంతంలోనే వివాహం చేసుకున్నాడు; కాని, అతనికేమీ లాభించలేదు. ఈ వివాహం వల్ల అతనికి ఏకృణ్ణుణం మాత్రం తీరింది, కటాబిటిగా సంసార యాత్ర సాగిస్తున్నాడు. పైగా ఈ వివాహం మూలానే మిత్రులిద్దరికీ చెడింది. ఆ చెడటం యెంతదాకా పోయిందంటే ఒక్క గ్రామంలో ఉంటూకూడా, యారవై సంవత్సరాల వరకు వొకరి మొహం ఒకరు చూచుకోలేదు. అఖిరి

బలరామముఖర్జీ చనిపోయిన నాడుకూడా హెషాయి వాళ్ళింట్లో ఆడుగుపెట్టలేదు. కాని మర్నాడు మహా ఆశ్చర్యకరమైన విషయం ఒకటి బైట పడింది. ముఖర్జీ తన ఆస్తి నంతా వెంట్రుకావసికూడా తేడాలేకుండా తన కొడుక్కీ. మిత్రుని కొడుకులకీ పంచి పోయాడు; అప్పటినుంచే ఈ జమీందారీ ముఖర్జీ వంశీయులూ, హెషాయి వంశీయులూ అనుభవిస్తూ వస్తున్నారు. ఈ సంగతి హెషాయి వంశీయులే గౌరవంగా చెప్పు కుంటారు—గ్రామస్తులకూడా కాదనరు.

మన కథాకాలంనాటికి హెషాయి వంశం కలవటం, వేరుపడటంకూడా అయింది. వీరిలో చిన్నాయన తాణిజీహెషాయి ఏదో వ్యాజ్యమునుండి జిల్లాకోర్టుకుపోయా. హియరింగయిన కేసుల తీర్పులనుకూడా లెక్కచేయకుండా, ఎక్కడో ఎరగని కోర్టునుంచి వచ్చిన నడును తీసుకుని, చెప్పాపెట్టకండా పెళ్ళిపోయాడు. ఈవార్త కువాపురంలోనూ, చుట్టుప్రక్కల గ్రామాల్లోనూ మహా ఆందోళన కలిగించింది. పెద్దవారి తరపున ఇప్పుడున్న వారనుడు వేణీహెషాయి, కక్కాయవాపుతో పీడ పడలిపోయిందని బాటుగా విట్టార్చి, ఇంటికిచ్చి కక్కాయ శ్రాద్ధం ధ్వంసం చేయాలని రహస్యంగా ముఠాకట్టనారంభించాడు. పది సంవత్సరాలనించి ఇతనూ కక్కాయ మాట్లాడుకుని ఎరగరు. అంటే తాణిజీభార్య చనిపోయినప్పటినుంచీ; తాణిజీభార్య పోగానే కొడుకును మేనమామలింటికి పంపివేళాడు. ఇప్పటినుంచీ ఇంట్లో దానదాసీలతోనూ బయట వ్యాజ్య సాక్షాతులతోనూ కాలంగడుపుతూ వస్తున్నాడు. (వెవిదెప్పి కాలేజీలో చదువుతున్న రషేకుడు ఈ దుర్వార్త విని, తండ్రికి తాను నెరవేర్చవలసిన చివరి కర్తవ్యం నిర్వహించటానికిగాను నిన్ననే అంటే పదిసంవత్సరాలకుగాను వచ్చాడు. అనలే శ్రాద్ధపుకొంప పైగా తణవార్లవరూ లేరు. పొరుగురువాళ్లుమాత్రం ఒకరూ ఆరా వస్తుపోతువున్నారు. ఊళ్లోవాళ్లు ఎవ్వరూ రావటంలేదు. ఈసంగతి రషేకుడు గమనించాడు. బహుశా ముందుకూడా రారని అనుకున్నాడు. శ్రాద్ధం గురువారంనాడే, ఇంకా రెండురోజులుంది. భైరవా బాణీమాత్రం ఇంటిల్లపాదీ వచ్చి పనిపాటల్లో సహాయపడుతున్నాడు. ఊళ్లో బ్రాహ్మణవచ్చి గృహాన్ని పావనంచేస్తారనే ఆశ లేకపోయినా, రషేకుడు ప్రయత్నాలు మాత్రం విరివిగానే చేస్తున్నాడు. ఇవ్వాళ రషేకునికి యింట్లో పనులే తెమలలేదు. ఇప్పుడే మధ్యలో యేదోపనుండి బయటికొచ్చేసరికి కచేరిచావిటిలో పెద్దకారు మణుపులిద్దరు తివాసీలమీద కూర్చుని మాక్కా పీలుస్తన్నారు. రషేకుడు వారిదగ్గరకపోయి వరామరిక చేద్దామనకుంటూవుండగా వెనక ఏదో చప్పుడు విసవడి తిరిగిచూశాడు. పిల్లా జిల్లా బదారుగిర్ని శింఠిబెట్టుకుని ఒక వండు

మునలి దగ్గుకుంటూ దగ్గుకుంటూ ప్రవేశించాడు. అతని భుజమీద అంగోత్రం. ముక్కుమీద చవుకబాదుకళ్ళతోడు దారంతో వెనకకట్టివుంది. నెరిసినగడ్డం. మీసాలూ పొగతగిలి గోధుమరంగుడు తిరిగినవి. అతను రమేళునికి దగ్గరగావచ్చి ఆ చిత్రమైన కళ్ళతోడులోంచి ఒకక్షణం రమేళుని వంక చూసి భోరున ఏడ్చాడు. ఈయన ఎవరో రమేళుడెరగడు: ఆయినా రమేళుడు అతని చేయి పట్టుకున్నాడు.

వృద్ధుడు యేడుపుతగ్గించి దగ్గుతికతో—“నాయనా రమేళా! తాటిచీ యిలా మోసపుచ్చి పోతాడని నేను కల్లోకూడా ఆనుకోలేదు: చూడు, అబద్ధాలు చెప్పటానికి నేను చట్టివంకంలో పుట్టలేదా: నేను వచ్చేటప్పుడు వేణీమోషాడు ముఖానే ‘అబ్బాయి! మా రమేళుడు క్రాద్దంచెయ్యబోతున్నాడు. చూడు: ఇంక భారీగా చుట్ట ప్రక్కల వద్దాను గ్రామల్లో ఎవ్వరూ చేయలేదు సరికదా కంటితో చూచికూడా యెరగదు’ అనిపచ్చాను. అని కాస్త అగి నవ్వి ఆన్నాడు — “నామీద చాలా మంది ముందాకొడుకులు వీదగ్గర యేమేమో పితుర్లు చెప్పుతారు. కాని నువ్వొక్క సంగతి మాత్రం గుర్తుపెట్టుకో. ఈ ధర్మదాసు ఒక్క ధర్మానికి దాసుడు. ఇక నెవ్వరికీకాదు.” అంటూ వృద్ధుడు తన సత్యసంధతను తానే చాటుకుని, గోవింద గంగూరీ చేతిలోంచి హక్కాలాగి, పెద్దపీయి వీల్చి దగ్గడు.

ధర్మదాసు చెప్పినదాల్తో అతిశయోక్తియేమీలేదు. ఇంత అదంబరంగా త వైపున క్రాద్దంచేసినవారెవ్వరాలేదు. కలకత్తానించి తీసినరకు చేయటానికి బొంది!

లను విలిపించాడు. వాళ్లు మెల్లలోనే వాకవైపున పొయ్యలు తీసి కళాయాలు ఎక్కించారు. ఊళ్ళో పిల్లలు చాలామంది వాళ్ళుచుట్టూ ఈగలుమాచిరి ముసురు కున్నారు. భైరవాచారి వంచపాలో కూర్చుని వైనుతానులు చించుతున్నాడు అలాగా జనానికి పంచిపెట్టానికి. అక్కడ విశ్రాంతిగా కూర్చుని చూస్తున్న కొంతమంది యీ దబాఖర్చును తెళ్ళివేసి, మనసులో రమేళుని తెలివితక్కువను నిందిస్తున్నారు. ఇంకా తెలులూ, పనిపాటలవాళ్ళూ మెల్లా అంతా కమ్ముకుని వాళ్లలోవాళ్లు కీచలాడుకుంటూ అల్లరిచేస్తున్నారు. ఈ వార్త తెలిసి విచ్చగాళ్ళూ, అలాగావాళ్ళూ దూరచూలాల్సావించి రాసాగారు.

ఇక్కడ చుట్టూ జరుగుతున్న దుబాఖర్చు చూపేవరకు ధర్మదాసుకు దగ్గికా యెక్కువైంది. రమేళునికేమీ పాలుపోలేదు. ఏదో సమాధానమిద్దామని నోరు తెరచ గానే ధర్మదాసు రమేళుని చేత్తో వారింది బడబడ యేవో అన్నాడు. కాని దగ్గతూ వుండటంవల్ల ఒక్క అక్షరంపూడా యెవ్వరికీ తెలియలేదు.

నిజానికి యిక్కడికి అందరికంటే ముందొచ్చింది గోవిందగంగూరి. కాని, ఏమి కాథం : ఈ ధర్మదాసు చెప్పిన నాలుగుమాటలు తనే ముందు చెప్పటానికి వీలుంది కూడా పాడుచేసుకున్నాడు : ఇలాంటి మంచి అవకాశం చేయజారి పోయినందుకు ఉనసులో దుఃఖించి, ఇకముందు ఆ పొరపాటు వడకూడదని విప్రయంచుకుని ధర్మ దాసు సుద్దేశించి అన్నాడు :

“నిన్న ఉదయం... జ్ఞాపకముందిగా, ధర్మదా : ఇక్కడికొద్దామని బయలుదేరాను దూ :.... వేణీ దోవలోనే అద్భుతగిరి—గోవిందమామా. హక్కా ఒకపట్టు పట్టి రా”మృతి పిలిచాడు. నేను మొదటి పోవద్దనుకున్నాను. కాని తర్వాత అతనిధోర తెలుపుంటుందో చూద్దామని వెళ్లను. వేణీ యేమన్నాడో విన్నావు. రమేళ్ :— మామా ! మీరంతా వాడికొమ్ము వేసారు కామాలు ! ఇంతకూ యెవరన్నా వచ్చి టంటారా? అన్నాడు. అప్పుడు నేనుమాత్రం వొడులుతానా : అతనింత కలవాడైనా హ రమేళుని ముందు ధూపానికి పనికిరాడు. అతని ఇంటిముందుకు పోయి గుప్పెడు టంజలు తెచ్చుకున్న పాపాన యెవ్వడూ పోలేదు—వేణీ బాబూ ! ఈ దోవనే గదా నం రాకపోకలు కావేపు బయటవుండి చూడకూడదో? అన్నాను. నిజానికి ఏళ్ళకు న్నయినా యీవికి రమేళునే చెప్పకోవాలి. ఇన్నేళ్లు వచ్చినై నాకు. ఇలాంటి న్నాహాలు నే నెక్కడా చూడలేదు బాబూ ! అనలు ధర్మదా. యలాంటి పనులు మన ల్ల నేవవుతై : ఇదెవరి కార్యమో ఆయన వైనుండి చేయించుకొంటున్నాడు. తరిణీ దా మామూలుమనిషి కాదు—కావశకాన తూలోకంలో వుట్టిన దేవత.”

ధర్మదాసుకు తెర అగలేడు—దగ్గుతూనే వున్నాడు. తనయెడటే గంగూరీ ఈ ప్రపంచానుభవం లేవి కుర్ర జమీందారుకు తియ్యతియ్యని మాటలు చెప్పటం చూసి. ధర్మదాసు ఇంకా మంచివి చెప్పాలని ప్రయత్నించి ఉక్కిరిబిక్కిరై పోతున్నాడు. గోవిందగంగూరీ అగలేడు. చెప్పుకుపోతున్నాడు :

“నువ్వు నాకు పరాయివాడివి కాదు, నాయనా—సొంతవాడివే! మీ అమ్మ మా మేనమామ పెళ్లానికి నయాము వదినెకాతురు. రాధానగరంలో బెనర్లీల ఆడవడుడు... ఈ నంగకులన్నీ మన తారీకీ తెలుసు. అందుకనే అభానికి కుబానికి, సాజ్యనికి నావ్వానికి నన్ను పిలుస్తూవుండేవాడు.”

ధర్మదాసుకు మంచుక్కుతూ వుంది. ప్రాణాలన్నీ వొడ్డి దగ్గునాపుకుని కగ్గు మన్నాడు: “ఎండుకోయ్ ఆ తప్పుడుకూతలు, గోవింద్! క్ష్—క్ష్—క్ష్—నేను ఈనాటివాడనా; నాకు తెలియదూ; గోడతగువుల్లో సాజ్యనికి రమ్మంటే నాకు చెప్పు లేవు. ఉత్తకాళ్ళతో ఎలా నడవగలంనని చెప్పలూ—క్ష్—క్ష్—క్ష్—తారీకీ అప్పుడే నీకు రెండురూపాయలు పెట్టి చెప్పులు కొనిపెట్టలూ; అవి తొడుక్కునిపోయేగా నువ్వు నాకు న

వేణీ తరపున సాక్ష్యం చెప్పవచ్చింది: క్ష—క్ష—క్ష—

“చెప్పవచ్చానూ?” అని గోవిందుడు కళ్ళెర్రచేశాడు.

“చెప్పాలా?”

“ఫో, తప్పుదా!”

“తప్పుదాణ్ణి నేనుకాను. నువ్వు. నీ బాబూ!”

“ఆరు దొంగముండాకొడకా!” అని గోవిందుడు విరిగిపోయిన గొడుగు తీసుకుని పైకొచ్చాడు. ధర్మదాసు చేతిలో పెడురుకర్ర పైకెత్తి హుంకరించి పెద్దగా దగ్గడు. రమేశుడు వ్యాకులపాటుతో ఇద్దరి మధ్యకూ వచ్చి స్తంభించిపోయాడు. ధర్మదాసు కర్రనించి కింద కూలబడి—“ఆ ముండాకొడుక్కి నేను వరసకి అన్న నవుతాను. చూడూ వాడి పొగరు!” అన్నాడు.

“ఈ రండాకొడుకు నా కన్న అవుతాడట!” అంటూ గోవిందుడుకూడా గొడుగు దించి కూర్చున్నాడు.

పట్నం చించి మిఠాయి వండటానికొచ్చిన బొందిల బాబులి వదలిపెట్టి తొంగి చూడ వారంభించారు. మెల్లలో ఇంకా యితరపనులు చేసేవాళ్ళంకా పనులొపిలి వింత చూడ వారంభించారు. రమేశుడు సిగ్గుతోనూ, చిన్మయంతోనూ దిగ్భ్రమచెంది నుంచున్నాడు. అతని నోటివెంట ఒక్క హటకూడా వెలువడలేదు—ఇద్దరూ మూసా మనుష్యులు; పెద్దవారు; బ్రాహ్మణులు! ఇంత స్వల్ప కారణానికి అలాగా వాళ్ళ మాదిరి తిట్టకొగలరా?

వరండాలో కూర్చుని గుడ్డలు చించుతున్న భైరవుడు ఈ తగువంతా వింటూనే వున్నాడు. అతనేమీ ఆదర్శానబరచలేదు. వింపాడిగా గుడ్డలు పోగుపేసి రమేశుని వద్దకువచ్చి తాపీగా—“నాలుగొండలు చింపాము. ఇంకా కావాలా?” అని అడిగాడు.

రమేశుడు తప్పున సమాధానం చెప్పలేకపోయాడు. భైరవుడు రమేశుని బెంబేలుతనంచూసి గోవిందుని మందలిస్తున్నట్టుగా—“ఛీ, గంగూలిగారూ! చినబాబు చూడు, ఎలా బిత్తపోయాడో!....మీరేమీ పెట్టుకోకండి. చినబాబుగారూ! ఇలా రోజుకు వండిలొతు 30 పై. పెద్ద కార్కాలు చేస్తూవున్న ఇళ్ళల్లో అప్పుడప్పుడూ నెట్టులాటబూ, కొట్లాటలుదాకా రావటంకద్దు—పెళ్ళి వాటంతట ఆవేనమసిపోవటం కద్దు....లేండి. చట్టరీగారూ—చూడండి. ఇంకా కాను చించాల్సి ఉంటుందా?” అన్నాడు.

ధర్మదాసు ఇవాని చెప్పకముందే గోవిందుడు ఉత్సాహంతో లేచినుంచుని, తల

ఎగురవేసి—“ఎందుకురావు? ఎందుకు సమిసిపోవు? లేకపోతే పెద్దకర్కవి యెందు
కొచ్చిందీ? మాటమీదమాట. లక్షమాటలు జరగండి పెళ్ళికాదవి శాస్త్రాల్లోనే ఉంది.
నీకాయేటిసంగతి జ్ఞానకమున్నదా. భైరవ? ముఖర్జీ రవామ్మాయి రమ చెబ్బుకు పెళ్ళి
చేసినప్పుడు భోజనాంధగ్గర రామవల్లభాచారీ, హారాన్ చటర్జీలు తలుచు పగుల
గొట్టుకోలేదా? ఏముంది, అందులో బ్రహ్మాండం!...నరే, గుడ్డల విషయంలో నా
అభిప్రాయమేమంటే రమేశుడు తప్పుదోవ తొక్కాడని! అలగావాళ్ళకి గుడ్డలిస్వతం
బూడిదలో నెయ్యిపోయటం నమానం. అంతకంటే ద్వితీయం జతా, బ్రహ్మచారులకి
ఒక్కటి చొప్పున యిస్తే చాలా కీర్తిస్తుంది. ఇలాగే చేయమని నేను మన రమేశుని
కోరుతున్నాను. ముప్పేమంటావు ధర్మదా!” అన్నాడు.

ధర్మదాసు ఆమోదిస్తూ—“గోవిందుడు చెప్పింది ఆలోచించతగ్గదే అబ్బాయి;
ఆ ముండాకొడుకులకి ఎంతిచ్చినారే పేరుప్రతిష్ఠలు రావు. లేకపోతే వాళ్ళని అలగా
వాళ్ళని యెందుకంటారు?” అన్నాడు.

రమేశునితంతువకు మెదలకుండా ఉన్నాడు. ఈమాటలు అతని మనస్సును
చాలానొప్పించినై. అతనిమనస్సు నొవ్వుటానికి కారణం వాళ్ళిచ్చిన సదుపదేశ
దురుపదేశాలు కావు! ముఖ్యంగా వీళ్లు యెవళ్ళనైతే అలగావాళ్ళని ఎద్దేవాగా
మాట్లాడారో ఆలాంటివాళ్ళ ఎదుట—వేలమంది ఎదట ఈ సిగ్గుకేటయినవని
చేరారు! పైగా చేసినందుకు వీరిలో యెవరికి పశ్చాత్తాపంగానీ, సిగ్గుగానీ
లేదు!

భైరవుడు తనవంకనే చూస్తూవుండటం కనిపెట్టి, రమేశుడు—“ఇంకా రెండు
వందలు చింపండి” అన్నాడు క్లుప్తంగా.

“అంతమాత్రం లేకపోతే యెలా? పద. భైరవ నేనుకూడా వస్తున్నాను—
నువ్వొక్కడిని ఎన్నని చింపుతావు? అవి ఒకరి అనుమతి అవసరంలేకుండానే
గోవిందుడు లేచి గుడ్డల పొత్తులకగ్గరకుపోయి కూర్చున్నాడు.

రమేశుడు యిట్లోకి పోదామని నియమదేరగానే ధర్మదాసు అతన్ని ఒకప్రక్కకు
పిలుచుకొని మెల్లగా యేమేమో చెప్పాడు. రమేశుడు వాటికి జవాబుగా తలయెగర
వేసి, ఆమోదం తెచ్చుతూ యిట్లోకి పోయాడు. గుడ్డలు చింపుతున్న గోవిందుడు
యిదంతా ఓరికంట చూస్తూనే ఉన్నాడు.

“ఏదీ? చివరకు యెక్కడున్నాడు?” అంటూ వదలిపోయిన ఒక ముసలి
బ్రాహ్మడు ప్రవేశించాడు. ఈయనవెంట ముగ్గురుపిల్లలు. అందరిలోకీ పెద్దది ఆడ
పిల్ల. ఆమె కట్టుకున్న దోరియావరికిణీ బొత్తిగా చివిగిపోయింది. కుర్రవాళ్ళిద్దరికి

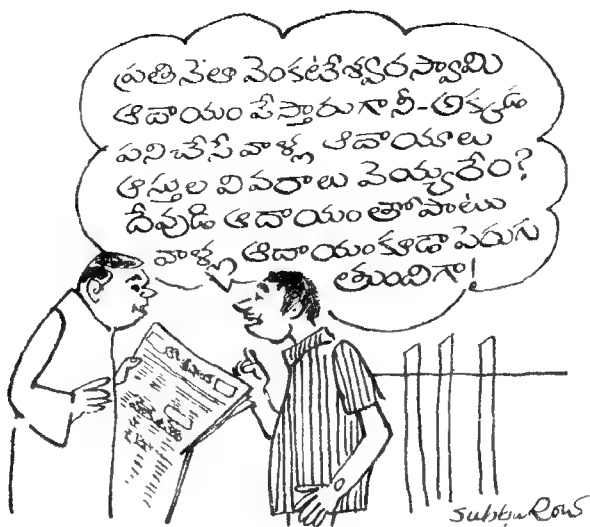
పిరుదులు దిగని చడ్డీ అంతే. యిక వంటిమీద యేమీలేదు.

అక్కడ కూర్చున్నవాళ్లంతా తలయెత్తి వీళ్ళని చూశారు. గోవిందుడు ఆయన్ని అహ్వనించాడు: “రా. దీనూదా కూర్చో! మీ రాకవల్ల మా అదృష్టం పండింది. మనబ్బాయి ఒక్కరూ నానా తిప్పలు పడుతుంటే మీరు—” ధర్మదాసు గోవిందుని వంక ఉరిమి చూశాడు. అత నది లెక్కచేయకుండానే—“ఒక్కరూ ఈ చాయలకు రాలేదు!” అంటూ పూర్తి చేసి హుక్కా అందిచ్చాడు.

దీనూ బట్టాచారి కూర్చుని, అరిపోయిన హుక్కా అనవసరంగా రెండు మూడు పీల్చులు పీల్చి—“నేనిక్కడ లేనురా అబ్బాయి! కోడల్ని తీసుకు రావటానికి వియ్యంకు దింటికెళ్లను. చినబాబేడీ! చాలా పెద్ద ప్రయత్నాలే చేస్తున్నాడటగా— నేను దోచినాస్తూ అపూరి సంతలో విన్నాను—షడ్రపోపేకంగా భోజనాలు పెట్టి. చిన్నా పెద్దా లేదాలేకుండా ఒక్కొక్కళ్ళకు రెండు జోళ్ళ మిఠాయిశిండలూ, జోడు కోవాముద్దలూ ఇస్తారటగా?” అన్నాడు.

గోవిందుడు గొంతు తగ్గించి—“ఇంకా దోవతులకూడా దొరక వచ్చు దీనూదా!” అని వస్తున్న రమేళుని చూపించి—“ఇకనే మన రమేళుడు. ఏదో తమబోటి పెద్దలు నలుగురి అశీర్వాదంతో నే నెలాగో ఈ ప్రయత్నాలన్నీ చేయించు కుంటూ వస్తున్నాను. కాని, ఈ వేణీ నావెంట నడుంకట్టకుని పడ్డాడు గదా! రెండు సార్లు మనిషిని వంపాడు! పోనీ నా సంగతి పదులదాము. ఎందుకంటే నాకూ రమేళునికి రక్తసంబంధం ఉంది. ఎలానూ నేను పైన పేసుకోక తప్పదు” అని రమేళునితో—“కాని, ఈ దీనూదా ధర్మదాసు మాత్రం నిన్ను పదలి వెడతా రను కున్నావా? దీనూదా దోచలోనే యీ కబురువిని వరిగెత్తుకుంటూ చక్కా వచ్చాడు.... ఒరేయ్ షష్టి! హుక్కాలో పొగకు వేసి పోరా!—నాయనా రమేళీ! ఒక్కమాటిలారా, నీతో ఒక మాట చెప్పాలి” అని రమేళుని బాటకు పిలుచుకుపోయి—“ధర్మదాసు భార్య యింటోకి వస్తుందా?....అలాంటి పొరపాటెప్పుడూ పడబోకు నాయనా, వాడు గజబక్కిరి. నిన్ను సులభంగా మైదువుచ్చాలని చూస్తున్నాడు. వాడి భార్యకు నరకుల కొట్టు తాళంచెవి గాని ఇచ్చేవు నజ్జా! బియ్యమూ, పిండి, నెయ్యి నూనే, ఉప్పు, సప్పు సగానికి పైచిరుకు దాటేస్తుంది. అసలు నీకావిషయమై దిగులెందుకు వాయనా! నేనెళ్ళి మీ అత్తయ్యను సంపుతాను. ఆమె వచ్చి చిల్లర మల్లర వనులు మాస్తూ వస్తువులు కనిపెట్టి వుంటుంది. ఎంత జాగ ర్తమవున్నావు! అలా కాటి కావలి యెవ్వరూ కాయలేదు!”

“చిత్తం!” అన్నాడు రమేళుడు తల ఎగురవేసి. ఇకేమీ మాట్లాడలేదు. అతనికి

చెడ్డ ఆశ్చర్యం వేసింది—ధర్మదాసు తన తార్యను సంపుతానని ఇంత గోప్యంగా చెప్పేనే, గోవిందు డది యెలా ఊహించగలిగాడు? అని.

దినవాంటితో వున్న పిల్లలిద్దరు పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చి దీనూ భుజాల మీద యెక్కుతూ—“తాతా! మితాయి పెట్టావా?” అని అన్నారు.

దీనూ ఒకమాటు రమేకునివైపు, గోవిందునివైపు చూసి—“ఎక్కడండిరా మితాయి?” అన్నాడు.

“అదిగో అక్కడ చేస్తున్నాడు” అని వాళ్ళ బొందిలిలవైపు చూపారు.

“మాక్కూడా తాతమ్మా!” అని ముక్కుతో ఏడుస్తూ యింకా ముగ్గురు నలుగురు పిల్లలు పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చి ధర్మదాసు చుట్టూమూగారు.

“నరే, ఏడవకండి” అంటూ రమేకుడు ముండుకొచ్చి—“అచారిగారూ! పిల్లలంతా యింటినుంచి వేళమిగిలి వచ్చినట్టుగా వుంది. ఏమీ తినిరాలేదనుకుంటాను.” అని మితాయి వందేవాళ్ళ వంకచూసి—“ఎయ్! నీ పేరేమిటి? ఆ పల్లెమిలా పట్టుకురా” అని కేకవేలాడు.

బొందిలీ మితాయి పల్లె తీసుకురాగానే పిల్లలంతా ఒక్క మాటుగా దానిమీద విరుచుకు పడ్డారు. పంచి పెట్టడానిక్కూడా అవకాశ మివ్వలేదు. పిల్లలు రెండు చేతులతో బొక్కుతూవుంటు చూసేవరకు దీనూ నోట్లో పీచూరింది. “ఒసే ఫేండ్లీ, ఊరక బొక్కుతున్నావు గాని మితాయి యెలా వుంది?” అన్నాడు.

“బాగావుంది తాతా!” అని ఫేంది నమలసాగింది.

దీనూ మందహాసంచేసి, తల అడ్డంగా తిప్పుతూ—“మీకేం తెలుసు రుచి, తియ్యగా వుంటే సరిపోయే.... సరేగావి మేస్త్రీ! కళాయి యే పాకంలో దింపావు.... ఏమి గోవిందూ, ఇంకా పొద్దెంత వుంది?” అన్నాడు.

“చిత్తం, చాలావుంది. ఇంకా పందెకృత్యాలు—” అన్నాడు బొండిలీ.

“ఐతే మా గోవిందు కొకటివ్వు. కొరికి చూస్తాడు; కలకత్తా పనితన మేమిటో తేలాలి.... ఉహూ! నా కెందుకు? ఆ—ఐతే సగం—సగావితెక్కువ వడ్డు.... ఒరేయే వడ్డు! కాసినిసీళ్లు పట్టుకురారా చేతులు కడుక్కోవాలి!”

“విస్తళ్లుకూడా నాలుగు పట్టుకురారా!” అని రమేశుడు తేక మోడు. దొరగారి ఆజ్ఞాప్రకారం వడ్డు విస్తళ్లు, వీళ్లగ్లాసులూ తెచ్చాడు. చూస్తూ వుండగానే పెద్ద వడ్డెంలో సగం మిఠాయికి పైచిలుకు, మలేరియాతో కృశించిపోయిన ముగ్గురు వృద్ధుల పంహారంకిందా వెళ్ళిపోయింది.

“ఊ, కలకత్తా పనివాడని ఉన్నకోవచ్చు! ఏమంటావు ధర్మదా!” అని దీనూ నిట్టూర్చాడు. ధర్మదాను పనింకా పూర్తికాలేదు. అంచేత, గొంతుకు అడ్డంవున్న మిఠాయిని భేసించుకుని అతని సమాధానం బయటికి రాలేదు. అయినప్పటికీ ఈ విషయంలో తన కథిప్రాయభేదం లేదని ఏదోవిధంగా వ్యక్తం చేయగలిగాడు.

గోవిందుడు అందరికంటే వెనక పూర్తిచేసి—“ఆ, మొనగాడి చెయ్యే” అని చెయ్యి కడుక్కోబోతూ వుండగా బొండిలీ వినయంతో—“ఇంత శ్రమ యెలానూ పడ్డారు. కాస్త జిలేబీకూడా రుచిచూడండి” అన్నాడు.

“జిలేబా? ఏదీ తీసుకురా చూద్దా?”

జిలేబీ వచ్చింది. ఇంత మిఠాయి తిని ఉన్నమీదటకూడా ఇంత జిలేబీ నడ్డివి యోగం కావటం రమేశుడు మెదలకుండా చూస్తూ ఉండిపోయాడు.

దీనూ మనమరాలివంక చూసి—“ఫేందీ! ఇవిగో, ఈ రెండు జిలేబీలూ వడ్డుకో!” అన్నాడు.

“నేనిక తినలేను తాతా!” అన్నది ఫేంది.

“బాగానే తినగలవులే! కాస్తై గొంతు తడుపుకో—తీపికి మొహం కొట్టి వుంటుంది, లేకపోతే చెంగున కట్టుకోరాదు. రేపు ప్రొద్దున తిందువు గాని.... ఆ! బాబూ! తృప్తిగా పెట్టావు! అమృతంలాగా వుంది! నరే గావి, తీపి రెండు రకాలేనా చేయించిందో!”

రమేశుడు జవాబివ్వ నవనరం లేకపోయింది. బొండిలీయే ఉత్సాహంతో

“రమోహన్—రసగుల్లా—” ఏకరువు పెట్టాడు.

“అయి రసగుల్లా! ఏదీ, తీసుకురాలేదే?” అని దీనూ విస్తుపోతున్న రమేశునివంక చూసి—“ఒక్కసారిమాత్రం నేను రాధానగరంలో బోసుగా రిండ్లో తిన్నాను. అదిప్పటికీకూడా నోట్లో ఉన్నట్టుంటుంది. చెపితే నువ్వు నమ్మవుగాని, అబ్బాయీ! నాకు రసగుల్లాలంటే భరే ప్రాణం!” అన్నాడు.

రమేశుడు నవ్వుతూ తం ఎగురవేశాడు. ఈ మాట నమ్మటం అతనికింత కష్టమనిపించ లేదు. ఇంతలో ఏదో పనిమీద గొల్లతను బయటికిరాగా రమేశుడు అతన్ని పిలిచి—“లోకం ఆచారి వున్నట్టుగా వుంది. పోయి, నేను రసగుల్లాలు తీసుకు రమ్మన్నానని చెప్పు!” అన్నాడు.

పొద్దు కూకవచ్చింది. అయినా బ్రాహ్మలు రసగుల్లాలమీది ఆశతో యెదురుమాస్తూ కూర్చున్నారు. కాసేపటికి గొల్లతను తిరిగొచ్చి — “ఇవ్వాలిక ఖండారగృహం తెరవరట బాబుగారూ!” అన్నాడు.

రమేశునికి మనస్సులో ఏసుగేసింది: “పోయి నేను తెమ్మన్నానని చెప్పు!” అన్నాడు. గోవిందగంగూరీ రమేశుని విసుగునల కనిపెట్టి—“చూశావా దీనూదా! ధైర్యపుడి తెలివి! ఇదే కన్నమ్మకంటే పన్నమ్మకి నొప్పెక్కు వడటా! అందుకనే నేను చెప్పేది—”

అతను చెప్పేదేమీ వినకుండానే గొల్లతను అన్నాడు: “ఆచారిగారేమి చేస్తారు! పెద్దమ్మగారొచ్చి భండారానికి తాళం పేసిరి!”

ధర్మదాన గోవిందులు చకితులై —“ఏ పెద్దమ్మగారూ!” అన్నారు.

“పెద్దమ్మ వచ్చిందా?” అన్నాడు రమేశుడు ఆశ్చర్యంతో.

“చిత్రం. బాబయ్యా! వారొచ్చే ఖండార గృహం లెంటికి తాళాలు వేశారు” అన్నాడు గొల్ల.

ఆశ్చర్యంతో ఇకేమీ మాట్లాడలేక రమేశుడు చకచక ఇంట్లోకి వెళ్లాడు.

3

“పెద్దమ్మ!”

కేకవిని విశ్వేశ్వరి ఖండార గృహంలోనించి బయటి కొచ్చింది. వేల ప్రాయంతో పోల్చి చూసుకుంటే ఈమెకు యాభై సంవత్సరాలకు తక్కువ వుంటే వని అనుకోము. కాని చూపులకు నలభై దాటినదానిలా కనపడతుంది. ఇప్పుడ కూడా అదే వచ్చి వసుపుకొమ్ము రంగు. ఈమె చక్కదనం ఒకప్పుడు త

ప్రాంతంలో ప్రసిద్ధి. నేడుకూడా ఆ లోటులేని సౌందర్యం ఆమెను వదిలిపెట్టి పోలేదు. తల వెంట్రుకలు కురచగా కత్తిరించటంచేత ముందువైపు జాలునొసటి మీద పడుతున్నది. గడ్డమూ, చెక్కిళ్ళూ, పెదవులూ, నొసలూ అప్పి యేదో గొప్ప బిల్లి చేసిన ఎంతో సాధనకు ఫలితమూ అన్నట్లున్నాయి. అన్నిటికంటే ఆశ్చర్యమైనవి ఆమె కళ్లు. ఒక్కక్షణం వాటివైపు చూపేటట్లయితే ఎవరి హృదయమైనా నమ్మోహిత మవుతుంది!

ఈమె రమేశుని. ముఖ్యంగా పనిపోయిన ఇతని తల్లిని చాకప్పుడు చాలా ప్రేమించేది. కోడరికంలో—అప్పటికి వీరికంతా సంతానం కలిగలేదు—అత్తా, అడుబిడ్డల బాదలకు నహించలేక తోడుకోదబిడ్డరూ స్నేహసూత్రంతో కట్టబడ్డారు. తర్వాత రెండు కుటుంబాలూ వేరుపడటం, వ్యాజ్యసాక్ష్యాలు—ఇలాంటి తుపాను లెన్నో ఈ రెండు కుటుంబాలమీదుగా వీచినై. ఈ తగువులో వీరిద్దరికీమధ్య నున్న స్నేహబంధం సక్లవదిలిందిగాని తెగిపోలేదు. ఇప్పుడు యెంతోకాలానికి, తోడుకోడలు భండారగృహంలో ప్రవేశించి, ఎప్పుడో తను చక్క-బెట్టిపోయిన వురాతన పాత్రసామగ్రివంక చూసేవరకు ఆమె కళ్ళవెంట వీడు కారసాగింది. ఆమె కళ్లు తుడుచుకొని గదిలోనించి బయటికిరాగానే రమేశుడు తడిగానూ, ఎర్రగానూ వున్న ఆమె కళ్ళవంకమీది ఆశ్చర్యపోయాడు. విశ్వేశ్వరి ఇది గ్రహించిందను కుంటాను. ఈ తండ్రిలేని వా అనేవారులేని రమేశుని చూడగానే ఆమె హృదయం అవురుమన్నది. కాని ఆమె దాన్ని బయటికి రానివ్వలేదు. పైగా మందహాసం చేస్తూ—“గుర్తించావా రమేష్ ” అన్నది.

జవాబియ్యబోయేవరకు రమేశుని పెదవులు వణికినై. తల్లి పనిపోయిన పిమ్మట ఇతను మేనమామల ఇంటికి పోయేవరకూ ఈ పెత్తల్లే ఇతన్ని ప్రాణపదంగా పెంచింది. ఏమాత్రం యామరేదికాదు. రమేశునికిది జ్ఞానకంపచ్చింది. ఇంకా, మొన్నవారింటి కెళ్ళితే పనిమనిషిచేత లేరని చెప్పించి, ముఖం తప్పించటంకూడా జ్ఞాపకమొచ్చింది. తర్వాత రమె యింటికిపోవటం, రమె వినతల్లి వేణీ ఉండగానూ లేనప్పుడూ తిట్టినతిట్లూ చూసి ఇక ఈగ్రామంలో తనవారెవరూలేరని రమేశుడు విశ్చయించుకున్నాడు.

విశ్వేశ్వరి ఒక్కక్షణం రమేశుని ముఖంవంక చూచి “చీ, ఇలాంటి సమయంలో బేజారు కావచ్చునా? గుండెదిటపు తెచ్చుకోవాలి నాయనా!” అన్నది.

ఆమె గొంతులో ఏమాత్రం మెత్తదనంలేదు రమేశుడు తన్నుతాను సంజాయిచు కున్నాడు. అభిమానానికి విలువలేనిచోట ఆభిమానం చూపబోవటం (అలగటం

కంటే తెలివికక్కువ ఈ ప్రపంచంలో మరొకటి లేవనికూడా గ్రహించాడు.)

“నేను బాగానే గుండెబిగు తెచ్చుకున్నాను, పెద్దమ్మా! అందుకనే నాచేత నైసమట్టుకు నేనే చేసుకుంటున్నాను. మళ్ళీ నువ్వు ఎందుకొచ్చావూ?”

విశ్వేశ్వరి నవ్వి—“నువ్వు నన్ను విలుచుకురాలేమగా. రమేష్! నీకు నేను సంజాయిషీ యివ్వటానికి? సరే, నేను చెప్పేదివిను. కర్మకాకముందు ఈ ఇంట్లోనించి తినుబండారాలేవీ నేను బైటికి పో. వ్వరు! కావాలంటే, నేనింటికేళ్ళ బప్పుడు తాళంచెవి నీకిచ్చి మళ్ళీ ఉదయంరాగానే తీసుకుంటాను. తాళంచెవి ఇతెవ్వరిచేతికి యివ్వకు!.... సరేగాని అనాళ మీ అన్నాయి కనపడ్డాడబరా?” అన్నది.

ఈ ప్రశ్న రమేశుని సందిగ్ధంలో పడవేసింది. తన కొడుకు సంగతి ఆమెకు తెలుసునోలేదో కూడా, ఇతను సరిగ్గా ఊహించలేకపోయాడు. అందుకనే, కాస్త అలోచించి—“అన్నాయి అప్పుడింట్లో లేకుగా” అన్నాడు.

విశ్వేశ్వరి ఏదోమాట వదునకు ఆ ప్రశ్న వేసిందేగాని చాలా కళవళపడింది. ఆ సంగతి ముఖలికజాలనుబట్టి రమేశుడు గ్రహించాడు. ఇప్పుడీ సమాధానంకో ఆ కంగారు పోవటంకూడా కనిపెట్టాడు.

విశ్వేశ్వరి నవ్వుముఖంతో బ్రతిమాలకున్నట్టుగా—“పాడు రాత! ఇదేనా పీకు తెలిసింది? కనవడలేదని మళ్ళిపోవటం మానుకుంటారటరా ఎక్కడైనా? పీమీద వాడికంత ఇష్టంలేదని నాకు తెలుసు. ఐనా పీవని మవ్వు చెయ్యాలిగా! ఒకమాటుపోయి కాపై తీకిగ్గా అడిగిరా. పో! ఎలాగైనా వాడు పెద్దవాడు. వాడి దగ్గర లొంగినా పీకు చిన్నతనంలేదు. అదీకాక, ఇవి మనకు మంచిరోజులుకావు నాయనా! అయినవాళ్ళనీ, కావినాళ్ళనీ కాల్లావేల్లాపడి ఏలుకుచ్చుకోవాలి. దీంట్లో పిగ్గెందుకూ? పో, మా నాయనవుకదూ! వాడిస్పందింట్లోనే ఉంటాడనుకుంటాను” అన్నది.

రమేశుడు మాట్లాడలేదు. ఇంతగా బ్రతిమాలటానికి ఆమెకేం అనసరమోకూడా ఇతని కంతుపట్టలేదు—మనసులోని సందేహంకూడా తీరలేదు.

విశ్వేశ్వరి యింకా దగ్గరకువచ్చి, మెల్లగా—“అదీగో, అక్కడ కూర్చున్న వాళ్ళని నేను నీకంటే బాగా యెరుగుదును. వాళ్ళ మాటలు వినకు; రా నావెంట. మీ అన్నయ్య దగ్గరికి వెళ్ళి వద్దా” అన్నది.

రమేశుడు రానన్నట్టు తల ఊపుతూ—“కాదు. పెద్దమ్మా, రావటానికి వీల్లేదు. ఆ బయట కూర్చున్నవాళ్లు ఎలాంటివాళ్ళయినా సరే, వాళ్ళే నాకందరికంటే దగ్గరి వాళ్లు—” అని, ఇంకా యేమో అనబోతూ విశ్వేశ్వరి ముఖం చూసి విస్తుపోయి మెదలకుండా ఊరుకున్నాడు. పెత్తల్లిముఖం ఈ సందేహకటికంటేకూడా వల్లబడిందని అతనికి తోచింది.

విశ్వేశ్వరి కాసేపుండి నిట్టూర్చి—“సరే. అంత రావటానికి వీల్లేనప్పుడు, వాడివి గురించి మాట్లాడిమాత్ర మేమి లాభం? నువ్వేమీ దిగులుపడమాకు నాయనా. ఏమీ దిగుబడిపోయి. రేపు పొద్దున్నే మళ్ళి నేనొస్తాను” అని దాసీని వెంటబెట్టుకుని వెనక వారిలిగుండా మెల్లగా వెళ్ళిపోయింది. కేజీ, రమేశుడూ యీమధ్య కలిశారనీ, ఏదో జరిగికుూడా వుంటుందనీ ఆమె గ్రహించింది.

ఆమె వెళ్ళినపైనే కాసేపు నిశ్శబ్దంగా చూస్తూ నిలబడి, వాడిపోయిన ముఖంతో రమేశుడు బయటికి రాగానే గోవిందుడు అడర్చా—“అబ్బాయీ! ఆ వచ్చింది పెద్దావిదే కదూ?” అని అడిగాడు.

రమేశుడు అవునన్నట్టు తల తిప్పాడు.

“భండారగృహం కాళపుచెవులు తీసుకెళ్ళిందటగా!”

రమేశుడు డలాగే మళ్ళి తల తిప్పాడు. కారణం, పెళ్ళేటప్పుడు ఏమనుకున్నదో, కాళపుచెవు లివ్వకుండానే పట్టుకెళ్ళింది విశ్వేశ్వరి.

“చూశావా ధర్మదా : నేను చెప్పినంత అయింది. ఇప్పుటికైనా సంగతి సందర్భాలు గ్రహించావా, అబ్బాయి!” అన్నాడు గోవిందుడు.

రమేశుడు లోలోపల ఉడికిపోయాడు. కాని, తన అనహాయ స్థితిని తలుచుకుని మెదలకుండా ఉరుకున్నాడు.

దీనూ భట్టాచారి యింకా ఇంటికి పోలేదు. అతను లొక్కం తెలిపిన వాడుకూడా కాదు. ఎవరి దయవల్ల పిల్లా జెల్లాతోసహా తను కడుపునిండా మిఠాయితిన్నాడో వారిని మనఃపూర్వకంగా ఆశీర్వాదించకుండా, అందరి యెరటా వారి సంకల్పాన్ని కీర్తించకుండా ఇంటికి పోలేకపోయాడు. అందుచేతనే నిష్కవటంగా—“గ్రహించటం ఏమంత కష్టం బాబూ! తాళంపేసి చెవి తీసుకుపోయిందంటే, ఇక భండారగృహంలో యెవరిదెయ్యా పడకూడదని. అంతా తెలుసామెకు!” అన్నాడు.

గోవిందుడు విసుక్కున్నాడు. ఇతని తెలివితక్కువ మాటలకు కోపంకూడా వచ్చింది. దీనూను గద్దిస్తూ—“తెలియదూ పెద్దమా, ప్రతిదానికి మాట్లాడతావు! నీకి సంగతు లేమి తెలుసునని ఆర్థాలు తీయటానికొచ్చావు.”

మందలింపుకో దీనూ తెలివితక్కువ యింకా యెక్కువైంది. అతనూ మండి పోతూ—“అది బాబోయ్! ఇందులో తెలియటానికేముంది? ఆమె స్వయంగా వచ్చి తాళంచేసి తీసుకెళ్ళిందని వింటివి! ఆమెను బావనేనా రెవరూ?” అన్నాడు.

గోవిందు డీకే కోపం అపుకోలేకపోయాడు :—“పోరాదటయ్యా ఇక యింటికి : నువ్వుచ్చినదని ఆమె! పిల్లా జెల్లా కలిసి తింటిరి—మూడుకూడా కట్టితిరి! ఇంకెందుకూ? పదండి. మాకు బోలెడు వసులున్నాయి రసగుల్లలు ఎల్లండి తిన వొచ్చు—ఇవ్వాళ కిక్ లాభంలేదు, పదండి!”

దీనూ సిగ్గుతో నుంగిపోయాడు. రమేశునికి బాగా కోపమొచ్చింది. గోవిందుడింకా ఏమేమో అనబోతూవుండగా రమేశుడు పరుషంగా అన్నాడు : “మీకేమన్నా పూనిండా ఏమిటి, గంగూలిగారు! ఇకర్ల నలా అవమానిస్తా రెండుకు!”

ఈ మందలింపుకు మొదట గోవిందుడు విస్మితడైనాడు. కాని తక్షణమే నవ్వు తెచ్చుకుని—“నే నెవర్ని అవమానించా న్నాబ్బాయి! కానాలంటే అతన్నే అడిగి చూడు. నే నెబర్తం చెప్పానేమో! నేనేం తక్కువవాడినా! అతనేటికి లాగితే నేను కోటికి లాగుతాను. చూశావా ధర్మదా, ఈ దీనూ స్పర్ధ : నరే—” ధర్మదాను ఏం చూశాడో అతనికి తెలియాలి! రమేశుడుమాత్రం గోవిందుని వృద్ధా బైసిమాలితనం చూసి ఆశ్చర్యపోయాడు.

దీనూ రమేశునివంక చూసి—“విజమే నాయనా! గోవిందుడు చెప్పింది యదార్థం.

నేను మీరవాణ్ణి అందరూ ఎరుగుదురు. వాళ్ళమాదిరి నాకు భూమి పుట్రా లేదు. అందుకే గొప్పవాళ్ళ ఇళ్ళల్లో అభయమిచ్చి, కుభయిచ్చి పిల్లల్ని వెంటబెట్టుకొని వాళ్ళ పోరు తీస్తాను. నువ్వు వేరే మనసుతో ఏమీ పెట్టుకోకు నాయనా! నాకు పెట్టదమంటే తారితీ చాలా సంతోషం. ఇవాళ నేను తప్పి తీరేపట్టు తినటం ఆయన పైనుండి చూసి సంతోషిస్తానని నేను గట్టిగా చెప్పగలను.

హఠాత్తుగా దీనూ కళ్లు రెండూ పీళ్లతో విండినై. టవటవ రెండుమూడు పొట్లు కూడా కింద రాలినవి. దీనూ చిరిగిపోయిన ముక్కి అంగోత్రం కొనతో కనిపిస్తున్నట్లు కుదుకుని—“నేనే కాదు నాయనా! ఈ ప్రాంతంలోని మీ బిడ్డ ఎవ్వరుకూడా తాజీ అన్నాయదగ్గర చేయించి ఊరక తిరిగిపోలేదు. కాని ఈ సంగతి వరికి తెలుసు నంటావు? ఆయన కడిచేత్తో చేసిన దానం ఎదమచేతికి తెలియచ్చేవాడు కాదు. పోనీయి! ఇక నా గొడవ చెప్పి విన్ను వేధించను—లే. అమ్మా వేదీ! ఒరే. హరీ, వరదా నాయనా, ఇంటికి పోదాం వళ్ళి రేపు పొద్దన వద్దాం లే—ఇంకా ఏమీ చెప్పేది నాయనా. రమేష్! నూరేళ్లు దిలికి తండ్రీమాదిరిగా కీర్తి తెచ్చుకో!” అని ఆశీర్వాదించాడు.

రమేశుడు అతన్ని కొంతదూరం సాగనంపటానికొచ్చి—“తట్టాచారిగారూ, ఈ రెండురోజులూ మా ఇంటికి దయచేస్తూ ఉండండి. ఇంకా అడగటానికి సందేహిస్తున్నాను గాని, హరీ తల్లికూడా మా ఇంటికొస్తే సంతోషిస్తాను” అన్నాడు తడి గొంతుతో.

తట్టాచారి తొట్టపాటుతో రమేశుని రెండువేతులూ పట్టుకొని ఏడ్చు పట్టంకమై—“నేను చాలా దీనుణ్ణి నాయనా! అలా అంటే దిగుతో వచ్చిపోతాను” అని పిల్లలను వెంటబెట్టుకుని మెల్లగా వెళ్లిపోయాడు.

రమేశుడు తిరిగొచ్చి తను వరుషంగా మాట్లాడినందుకు గోవిందునికి ఉమాశంక చెప్పబోతుండగా గోవిందుడు అతన్ని ఆపి—“ఇది మా సొంత పని రమేష్! నువ్వు ఏలువకపోతే మా మాంతట మేముల్ని చేసుకోక తప్పదు. అందుకనే వచ్చాంకూడా. మా ఆనందముల్నిద్దరం—ధర్మదా, నేనూ నీ పిల్లలతోనం ఎదురుమాడలేదు” అన్నాడు ఆశీశతో.

ధర్మదాను హఠాత్తుగా పిల్లి దిగుతూ వున్నాడు. కర్రను ఊతచేసుకుని లేచి నుంచున్నాడు దిగు నావటానికి ప్రయత్నించటంపెల్ల అతని ముఖమూ కళ్ళూ యెర్రబడ్డవి. చేతులు తిప్పుతూ—“మేముంటే చెప్పుకున్నాం. విను రమేష్! మేము వేడి. హెసాలు కాము, మా కొక్కడే అబ్బి” అన్నాడు.

ఈ సీతపుకూతకు రమేశుడు చీకడుదెన్నాడు. కాని కపితుడు కాలేదు. అభ్యాసం వల్లా అజ్ఞానంవల్లా వాళ్లు యెంత సీతపుకూతను మాట్లాడేదీ వాళ్లకే ఊరీటం లేదని ఈ స్వల్ప పరిచయంతో రమేశుడు గ్రహించాడు.

పెత్తలిముఖమూ, బలిహులంకమూ తంపుకవచ్చి రమేశుడు లోలోపల చాలా కష్టపడుతున్నాడు. పెత్తలిమాట తోసివేసిందామె చాలా వ్యవస్థాదుకూడా. అందుకనే, అంతా వెళ్లిపోయినమీదట అన్నయ్యదగ్గరికి జయియదేరాదు. అప్పుడు రాత్రి యొసమిడిగంటలైంది.

రమేశుడు వేటికిచేరివారికి దగ్గరకు వచ్చేవరకు లోపల యెరలో పోట్లాడుకుంటున్నట్టుగా తోచింది. గోవిందగంగూరీ కేరలే యెక్కవగా వినిపిస్తున్నై. రమేశుడు మెల్లగానే పోయేవరకు గంగూరీ పడెంపెట్టి అంటున్నాడు: "చూడు, వేటివామో! వాడుగన్నక రెండురోజుల్లో దినాలా తీయకపోతే నన్ను మారుపేరుపెట్టి పిలవండి! వాడి నవాబుదర్బా విన్నావుగా? తాళే చిన్నా డమ్మిడికూడా మిగిలిపోలేదని అందరికీ తెలుసాయే! మరి ఈ అల్లుటమంతా యెందుకు? వేతిలో వుంటే చెయ్యి విన్నెవడూ అక్షేపించడు. అంతేగాని, అస్త్ర తాళుటపట్టి. ■ త తగలేసి తండ్రి శ్రాద్ధం చేయడం నేనెక్కా విపరీతం! నేను చెప్పేది విజయనగర్, వేటివామో! ఆ వెధవ నందీగారి దగ్గరించి కనీసం మూడువేలైనా అప్పుతీసుకుని వుంటాను."

"నంగతెలా బైటికిలాగవు కక్కాయ్" అన్నాడు వేటికితానూతో.

గోవిందుడు గొంతు తగ్గించి— "కాపై అగు బాబూ! వాటి బాబుల్ని బయటికి తాగుతాను ముందు వాటింటికి బాగా వేరవిప్పు. తర్వాత—ఎవరూ జయట విరిచిందిం? రమేష్ బాబుయ్యోనా! మేముంకగా నీ వీ రాత్రిపూట రావటమెందుకు నయ?" అన్నాడు

రమేశుడు డబ్బికిమీ సమాధానం చెప్పకుండా, వాళ్లదగ్గరికొచ్చి— "సీతోసమే వచ్చా అన్నయ్యా" అన్నాడు.

వేటికి చిక్కిబిక్కిరై చప్పున జనాభిర్యలేకపోయాడు గోవిందుడు వెంటనే అందుకుని— "ఎందుకురావు నాయా లక్షసార్లుస్తావు! ఇదీ మీ ఇల్లేగా, ఇక అన్నయ్యంటే తండ్రితో సమానుడాయె. అందుకనే, నేను వేటితో చెప్పటానికొచ్చాను. కక్కయ్యతో వున్న కీమరాచేమో అకఃతోనే పోయె. ఇంకా ఎందుకు? మీ అన్నదమ్ములిద్దరూ యేమైతే మేము చూసి సంతోషిస్తాము!" అని— "ఎమంటావు హవల్దార్ మామో!—అదేమిటి యింకా విలబడేవున్నావు?—ఎవడూ అక్కడ? కంబళ్ళా తీసుకు రారేమిటి?—అదికాదు వేటిబాబూ. నువ్వు పెద్దవాడివి, మంచి

చెడూ చూడల్సినవాడివి. నువ్వే తొలగివుంటే వనులెలా జరుగుతై. అదీగాక. అమ్మగారేమో పెళ్ళిరి; ఇక——" అని చెప్పుకుపోతున్నాడు.

"అమ్మ వెళ్లిందా?" అన్నాడు వేణీ చక్రతురై.

వేణీలో మార్పు కనిపెట్టి గోవిందుడు లోలోపల సంతసించాడు. కాని, ఆ భావాన్ని దియటికి రానివ్వకుండా, చాలా పెద్దపండి తగహాగా తాను వినిపించే వార్తకు ఇంకా వదునుపెట్టి ప్రయోగించాడు :——"ఊరక వెళ్లటమే? పనిపాటల అజమాయిషీ. అంతా ఆమె చేస్తున్నది. విజానికి ఆమె పూనుకోకపోతే ఇంక చేసే వారుమాత్రం యెవరు?"

అంతా మాట్లాడకుండా ఊరుకున్నారు. గోవిందుడు దీర్ఘంగా ఊటూర్చి——"ఈ గ్రామంలో కల్లిగారివంటి ఇల్లాలు వుండా. ఇక ఉండబోతుండా? ఎదుట చెపితే ఖషాముత్ చేస్తున్నాననుకుంటావు గాని, ఈ ఊళ్లో లక్ష్మీగనక వున్నట్టుయితే ఆమె మీ కల్లే——ఎవరెన్ని అనుకంటే మనకేం! ఇలాంటి కల్లి అందరికీ దొరుకుతుండా?" అని, ఇంకోమాటు విట్టూర్చి గంభీరంగా కూర్చున్నాడు.

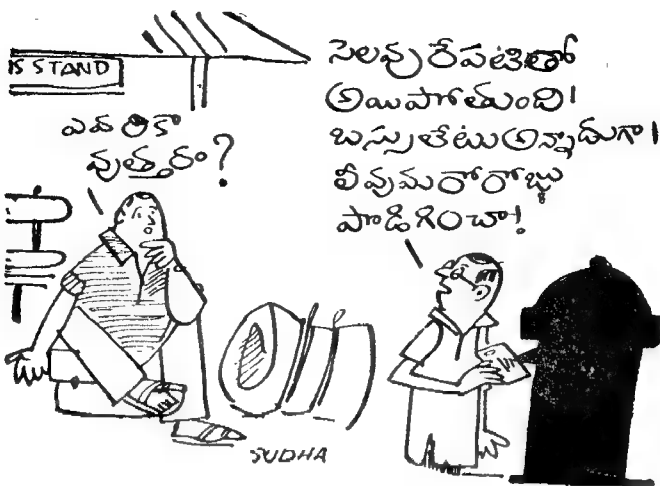
వేణీ చాలాసేపు మౌనంగా వుండి——"సరే"——అని అప్పుటంగా ఏమో చెప్ప బోతుండగా గోవిందుడు మళ్ళనే ఆడి——"సరే, కాదు వేణీబాబూ! నువ్వై వెళ్ళకా తప్పదు; పనిపాటలు చేయించకా తప్పదు. ఈ భారమంతా నీ మీదనే!——సరే అంతా ఇక్కడే ఉన్నారు. ఎవరెవరినీ పిలవాలో నిర్ణయం చేస్తే బాగుండమా? ఏమంటావు రమే? బాబూ!——మంచి మాటంటావా, కాదా హవల్దార్ మామా!——ఏం ధర్మదా. మెదలకుండా కూర్చున్నావేం? ఎవరినీ పిలవాలో ఎవరినీ వదలాలో అందరికీ తెలుసుగా!" అన్నాడు.

రమేకుడు లేచి నిలబడి సహజ విషయంతో అన్నాడు——"అన్నయ్యా, నువ్వొక మాటు దయచేస్తే——"

"అమ్మ వచ్చినాక నేను రావటం, రాకపోవటం....ఏమంటావు కక్కయ్యా?" అన్నాడు వేణీ గోవిందునితో గంభీరంగా.

గోవిందుడు మాట్లాడక ముందే రమేకుడు——"నిన్ను నేను పిడించ దలవలే దన్నయ్యా. నీకేమీ అక్షేపణ లేకపోతే ఒకమాటొచ్చి చూసిపొమ్మని కోరుతున్నాను" అన్నాడు.

వేణీ మాట్లాడలేదు. గోవిందుడేదో మాట్లాడబోవటం చూసి రమేకుడు వెళ్ళి పోయాడు. గోవిందుడు మెడచాచి రమేకుడు పోయాడో లేదో చూసి పెల్లగా——"చూశావా వేణీబాబూ, మాటల చాతుర్యం?" అన్నాడు.

వేటి పరధ్యానంగా యేదో ఆలోచిస్తున్నాడు. జవాబివ్వలేదు.

రమేశుడు ఇంటికి పోతూపోతూ గోవిందునిమాటలు తలచుకుని అసహ్యించు కున్నాడు. అతని మనస్సు యేవగింపుతో నిండిపోయింది. సగంధూరం పోయి మళ్ళీ తిరిగొచ్చి వేటి యింట్లో ప్రవేశించాడు. కచేరీ చావిడిలో అప్పుడు చర్చ మహా తీవ్రంగా జరుగుతోంది. కాని అది వినాలనే కతూహల మతనికి కలగలేదు. తిన్నగా యింట్లోకి పోయి—“పెద్దమ్మా” అని పిలిచాడు. విశ్వేశ్వరి తన గదిముందు వరండాలో, చీకట్లోనే కూర్చునివుంది. ఇంత పొద్దుపోయి రమేశుడు పిలవటం చూసి ఆమెకు ఆశ్చర్యంవేసి—“ఏమిటిరా నాయనా!” అంది.

రమేశుడు లోపలికి వచ్చాడు. విశ్వేశ్వరి ఉత్తలపాటుతో “కాపై ఆగు నాయనా! లోపలికిపోయి దీపం తీసుకొస్తాను” అని లేచిపోయింది.

“అమ్మా! నువ్వు లేవమాకు” అని రమేశుడు ఆ చీకట్లోనే ఒక వక్కవ కూర్చున్నాడు.

“ఇంత పొద్దుపోయా!” అన్నది విశ్వేశ్వరి.

“ఎవరెవరిని పిలవాలో ఇంకా నిర్ణయించుకో లేదు. విన్ను కనుక్కు పోదామని వచ్చాను” అన్నాడు రమేశుడు నెమ్మదిగా.

“ఐతే నన్ను చిక్కులో పడేశావు నాయనా! వాళ్ళేమన్నారూ? గోవింద గంగూరి. ధర్మదాసు చట్టరీ—”

రమేశుడు మధ్యనే అడ్డి—“వాళ్ళేమంటారో నాకు తెలియదు పెద్దమ్మా! తెలుసుకో

నానికూడా లేదు—నువ్వు చెప్పిందే చేస్తాను” అన్నాడు.

రమేశుని మాటలలోని పెట్టుకు విశ్వేశ్వరి విస్మితరాలైంది. కావేళుండి —
 “ఇందాక వీళ్ళే నా కండరికంటే దగ్గరి వాళ్ళంటివిగా—వరే, ఆ సంగతి పోవద్దాము.
 కానీ, నాబోటి ఆడవాళ్ళ మాటలతో యేమవుతుంది నాయనా? ఈ ఊళ్ళో—ఈ
 ఊరేమిటి! ఏ ఊళ్ళోనూ ఒకరివంత్తి నొకరు కూర్చోరు; ఒకరు మాట్లాడిన వాళ్ళతో
 యింకొకరు మాట్లాడరు. ఇక యిలాంటి కార్యాలొచ్చిన వంటే చెప్పేవా—ఎన్ని
 తిప్పలో పెడతారు. ఎవర్ని పిలవాలో ఎవర్ని వదలాలో తెలుసుకునే కంటే కష్టమైన
 వని ఈ వూళ్ళో యింకొకటి లేదు నాయనా!” అంది.

రమేశునికి అంత ఆశ్చర్యం కలగలేదు. ఎందుకంటే, ఈ నాలుగు రోజుల్లోనే
 పీళ్ళను గురించి చాలా తెలుసుకున్నాడు. ఐనా ఇంకా తెలుసుకోవాలనే ఉద్దేశంతో
 “ఎందుకని పెద్దమ్మా యిలా వుండటం” అని అడిగాడు.

“దానికి చాలా గొడవుంది నాయనా! కొన్నాళ్ళిక్కడ వుంటే వీకే తెలుస్తుంది.
 నిజంగా తప్పుచేసినవాళ్ళు కొంతమంది లేకపోలేదు. కొంతమందిమీద ఉత్త అటా
 డాలు వేశారు—పైగా వ్యాజ్యాలు. తప్పుడు సాక్షుల మూగన అర్ని కక్షలే! నేనే
 గణక రెండు రోజుల కింఛి నీయింటి కొచ్చినట్లయితే విన్నవిని ప్రయత్నాలు చేయ
 విచ్చే దాన్ని కాను. అవాళకు ఏమవుతుంటేనవి నాకు దిగులుగా వుంది” అని
 విశ్వేశ్వరి విట్టాల్సింది.

ఆ ఊటాయులోని వర్మం రమేశుడు ఊహించుకోలేక పోయాడు. నిజంగా తప్పు
 చేసిన వారెవరో, అణాండాలు నెత్తిన మేసుకున్న వారెవరోకూడా విశ్వయిందుకోలేక
 పోయాడు.

“కానీ నాకు వాళ్ళతోయేమీ తగువులేవుగా పెద్దమ్మా! ఒక విధంగా నన్ను
 పొడగూరి వాడనవచ్చు. అందుకని నేను చెప్పేదేమంటే వాళ్ళ కక్షలతో నేనేమీ
 సంబంధం పెట్టుకోను. అన్ని కర్తాలవానీ, అందరినీ పిలుస్తాను. కానీ నీ అనుజ్ఞ
 లేంది యేమనీ చెయ్యను. నువ్వు సెలవివ్వు పెద్దమ్మా” అన్నాడు రమేశుడు కొంచెం
 ఉద్రేకంతో.

విశ్వేశ్వరి కావేళి శృద్ధంగా యేమో ఆలోచించి “అలాంటి అనుమతి నేనివ్వను
 రమేశో! దానివల్ల పెద్ద గొడవగోళం జడగుతుంది. కానీ, నీమాట సబబు కాదని
 నేననటం లేదు అసలొక్కడ వుంది సబబు. బేరబయల ప్రశ్నకాదు! సమాజం
 ఒకళ్ళని వెలివేసి కాస్త చేసిన తర్వాత వాళ్ళని మనం బలవంతుల కలవటానికి వీలు
 లేదు. సమాజం యెటువంటిదైనా కానీ మనం గౌరవించాల్సిందే. లేకపోతే మనకు

మంచిని చేయటానికూడా బలమందదు. దాన్ని బాగు చెయ్యటానికి కూడా సాధ్య పడదు. మఱియూ ముందు కడుగు వేయలేము" అన్నది.

రమేశుడు కానై తాపీగా ఆలోచించి చూస్తే ఈ మాటలు కాదనేవారు కాదు. కాని ఇంతకు ముందే ఈ కుల పెద్దల కుట్రలూ, నీచపు బుద్ధులూ చూసి రావటంచేత ఆతని గుండె కగభగ మండిపోతున్నది. అందుకనే ఏవగించుకో— "సమాజమంటే ఈ వూళ్లో గోవిందూ, ధర్మవాసూ మొదలైనవారేగా! ఇలాంటి సమాజానికి పటత్సం లేక పోవటమే మంచిది పెద్దమ్మా!" అన్నాడు.

విశ్వేశ్వరి రమేశుని వెళ్లి కనిపెట్టి శాంతంగా— "పిల్లేకాదు రమేష్ మీ అన్నయ వేటేశాదా యీ సమాజంలో పెద్దే" అన్నది.

రమేశుడు చూట్టాడనేడు. అమె చుట్టూ అన్నది:

"అందుకే నేను పీఠ మాట తీసుకుని చెయ్యమంటున్నాను రమేష్! మొన్న 'ఈజ్లోకి నచ్చావో' దో అప్పుడే వాళ్ళకి ఎదురు తిరగటం మంచిదికాదు"

విశ్వేశ్వరి యెంత దూరమాలోచించి యీ సలహా యచ్చిందో రమేశుడు గ్రహించ లేదు. ఆతను మంచి కాకలో వున్నాడు.

"అనేక కాలాల్లో యక్కడ కక్షలు బిగిస్తున్నవని ఇంతకము దేగా నువ్వు చెప్పింది. బహుశా యందులో వ్యక్తిగత విరోధాలే యెక్కువనకుంటాను. అదీక, ఎవరు :జంగా తప్పుచేశారో, ఎవరు చేయలేదో నాకు తెలియదుగదా! ఆలాంటప్పుడు ఒక్కళ్ళను పిలవకుండా వదిలి అవమానించటం నాది అశ్యాయం కాదా!"

విశ్వేశ్వరి మందహాసంచేసి అంది.— "ఒరే విచ్చివాడా! నేను పెద్దదాన్ని తల్లితో సమానరాలిక్కదా, నామాట వివేకపోతం నీది అన్నాయంకానా?"

"ఏంకేసేసి పెద్దమ్మా! నేనందరినీ పిలవడానికి ఇక యందుకున్నాను"

ఆతని పట్టదలచూసి విశ్వేశ్వరి ముఖం అస్రవన్నమై ది. బహుశా లోలోపల విరక్తికూడా చెందిందనుకుంటాను. "ఐతే నా అవజ్ఞ తీసుకోటాని కొద్దైననటం వంచించటాని కన్నమాటేగా" అన్నది.

రమేశుడు పెత్తల్లి విసుగు కలపెట్టాడు. కాని పట్టదల వీడలేదు. కాసేపుండి అన్నాడు:— "సక్రమమైన పనులకు నువ్వు మనస్ఫూర్తిగా ఆసక్తిస్తావని నాకు తెలుసు పెద్దమ్మా, నా—"

ఆతని మాట పూర్తికాకముందే విశ్వేశ్వరి— "కాని, రమేష్! నా బిడ్డకు విరుద్ధంగా నేను నడవనవికూడా నువ్వు తెలుసుకుని వ్యంగవలసింది" అన్నది.

ఈమాట రమేశుని చాలా నొప్పించింది. ఎందుకంటే పైకి అతనేమంటున్నా. పెత్తల్లి సంకానమని చెప్పుకోటానికి తనకూ హక్కున్నదని. విన్నటినించి అతని అంతఃకరణ చెప్పుతోంది. ఇప్పుడు తన హక్కుకు చాలా పైగా అసలు సంకానపు హక్కున్నదని తెలుసుకున్నాడు. అతనికక్షణం మెదలకుండా ఊరుకుని లేచి విజవడి, అభిమానపూరిత స్వరముతో—“విన్నటివరకూ అలాగే అనుకున్నాను. పెద్దమ్మ! అందుకనే, నాచేతనైందేమిటో నేనే చేసుకుంటానని కస్పదే చెప్పాను. నిన్ను పిలిచే సాహసంకూడా లేకపోయింది నాకు!” అన్నాడు.

విశ్వేశ్వరి అతను అలిగడని తెలుసుకుంది గాని యేమీ మాట్లాడలేదు. కాసేపుండి రమేశుడు పోవటానికి బయలుదేరిగానే—“ఐతే, కాస్తై అగు నాయనా! కొట్టు తాళపుచెవి తెచ్చి యిస్తాను” అని ఇంట్లోకిపోయి చెవి తెచ్చి రమేశుని కాళ్ళముందు వేసింది. రమేశుడు కాసేపు స్తబ్ధుడై నిలబడి పోయాడు. తర్వాత విట్టూర్ని తాళపుచెవి తీసుకని నెమ్మదిగా వెళ్ళి పోయాడు. ఒక్క గంట క్రితం “వాకేమిథయం—జిన్నిటికి మా పెద్దమ్మ వుంది” అనుకున్నాడు మనస్సులో. కాని ఒక్క రాత్రికూడా గడచక ముందే విట్టూర్ని—“ఊహా—నా తెవ్వరూలేరు. పెద్దమ్మకూడా వదిలి పెట్టింది” అనుకోవలసి వచ్చింది.

4

బ్రెస్టుడే క్రాద్దం పూర్తి అయింది. రమేశుడు పీటమీదినించి లేచి వచ్చిన అతిథులతో పరివయం చేసుకుంటున్నాడు. రోపరి విస్తళ్లు వరుస్తూన్నాడు. ఇలాంటి సమయంలో గండ్రగోళం విని రమేశుడు రోపరికి అదుర్దాతో వచ్చాడు. అతనినెండు ఇంకా చాలామంది రోపరికి వచ్చారు. వంటింటి వాళ్ళో పాతిక సంవత్సరాల విధవమ్మాయి వగంబచ్చి పక్కకు తిరిగి నిలబడి వుంది. ఆ పిల్లను వెనకేసుకుని వదితారావిడై ఒకతె కళ్ళూ ముకమూ ఎర్ర చేసుకుని విప్పులు కక్కుతూ వుంది. తగువు పరాణో హవల్దారుతో.

ఆ ప్రాథ రమేశుని చూడగానే, బిగ్గరగా—“నాయనా, నువ్వకూడా ఈ ఊరి కొక జమీందారువేగదా! చెప్పు, తప్పులన్నీ మా అమ్మాయివేనా! మాకు తలగరి వాడెవడూ లేక పోవటం చేతనేగా ఇష్టమొచ్చినన్నిపాల్లు కాస్త చేయటం!” అని గోవిందుని చూపుతూ—“ఈయన్నడగండి, ముక్తార్జున వారమ్మాయి చెట్టకు వెళ్ళి చేసినప్పుడు ఇస్కూలు పేరుమీద జరిమానా వేసి వాడగ్గర పదిరూపాయలు నిసూలు చేశారో లేదో! ఊళ్ళో జాతర చేసినప్పుడు నాలుగు వేలపోతులకి డబ్బు నేనుకాదా

యచ్చింది! ఇలా ఇంకా ఎన్నిసార్లు ఆ పేరుపెట్టి వేచిస్తావో చెప్పమనండి!” అన్నది.

రమేశుని కనలు సంగతేమిటో అర్థం కాలేదు. పీటమీర కూర్చున్న గంగూలీ తగువు పరిష్కారం చేయటానికి లేచి నుంచుని ఒక మాటు రమేశుని వంకా, ఆ స్త్రీ వంకా చూసి గంభీరంగా.... “నా పేరెత్తావు కాబట్టి, కాంతం పిన్ని నేను ఉన్న యదార్థం చెప్పతున్నాను ఈ గోవిందగంగూలీ, ముషిడగ్గర మునిషి మాటలు చెప్పేవాడు కాదని ఊహించుకోవద్దేమిట! నీకు ప్రాయశ్చిత్త మయిన మాటా నిజమే, సమాజం జరిమానా వేసిన మాటా నిజమే. ఈ సంగతి అందరికీ తెలుసుకూడా, అంతమాత్రంచేత దానికి కుండల్లో చెయ్యి పెడతావే! అనికారం రాలేదు. చస్తే కొమ్ము పడతాము కాని—”

కాంతంపిన్ని చీకారం చేసింది—“చచ్చేకట్టుయితే మీ అమ్మాయికి కొమ్మువట్టి తగలేసిరా! మా అమ్మాయి సంగతి వీక్షిస్తే—నరే గాని, గోవిందూ! నీసంగతి చెప్పకోవేమిటి నీ శురదలు—అదిగో ఆ గదిలో కూర్చుని ఆకూవక్కనూ పొత్తి పెడతున్నదే—నిదురు రెండమాసాలు కాశీలో వుండి వచ్చగా వసిమై వచ్చిందెందుకనీ! అది పెద్దారి బంధార మేమిటి! జాగ్రత్త, బాబూ! ఎక్కువ కెలక మాకు—మీ అందరి బతుకులూ బయట పెడతాను—నా కళ్ళలో దుమ్ము కొట్టబడే!”

గోవిందుడు పిచ్చివాడిలాగా పైకి దూకాడు—“ఉండు. వీటి ముంద కానా—”

కాని వీటి ముందేమీ భయపడలేదు. పైగా ఇంకొక అడుగు ముందుకేసి చేతులూ కట్టా తిప్పుకూ—“కొడతావటా! జాగ్రత్త! నన్నుగనక కదిలించేటట్టుయితే ఊరి కంపంతా బయట పెడతాను. మా అమ్మాయి తిన్నగా వాకిట్లోకి వచ్చిందో లేదో హవల్దార్ ఉత్తపూజ్యానికి పరాభవం చేశాడు. కాని వాళ్ళ వియ్యపురాలికి సాలిసెట్టికి లంకెవున్నదని ఊళ్ళో అనుకోవటం లేదు! ఏమంటాడు—ఇంకా చెప్పేదా. ఇవి చాలా! నే నీనాటిదాన్ని కాను, నా కందరి బతుకులూ తెలుసు!” అన్నది.

రమేశుడు కొయ్యబొమ్మలాగా నిలబడిపోయాడు. భైరవాచారి వ్యాకులపాటుతో వచ్చి దాదాపు కాంత చేయిపట్టుకుని బ్రతిమాలుతూ—“చెప్పినంతవరకు చాలుపిన్ని! ఇక అక్కర్లేదు. రా. నుకుమారీ! నా వెంటా, తల్లీ! ఆ గదిలో కూర్చుండువు గాని” అని పిలిచాడు.

హవల్దారు ఉత్తరీయం పై నవేసి పీటమీదనించి లేచినుంచుని “నేను ముందుగానే చెప్పతున్నాను—ఆ చెడుముండని ఈ ఇంట్లోనించి వెళ్ళ గొట్టితే గాని నేనిక్కడ అవుపోనన పట్టను. గోవింద—కాశీచరణ్!—మీకు మామగనకే కావలసి వుంటే

నానెంచి లేచిరండి! వేణీ ఘోషాలు అప్పుడే చెప్పాడు—మామా, అక్కడికి పోవద్ద! ఈ గుడిపె వేటు ముండలు వస్తారంటే వేసి గడవకూడా తొక్కివాణ్ణి కానుగా! ఒకప్పుడు తిండికోసం కులమెవడు పోగొట్టుకుంటాడు? కాళీ, లేచిరా!” అన్నాడు.

మామ పదేపదే పిలిచినా కాళీదగ్గరు తలవంచుకునే కూర్చున్నాడు. ఇతను గోగునార వర్తకుడు రెండేళ్ళ క్రిందట కలకత్తానించి గోగునార వర్తకుడు ఒకడొచ్చి ఇతని విషవచ్చెల్లని లేవదీసుకుపోయాడు. ఈ సంగతి వెంటనే బయటికి పొక్కింది. పీళ్లుమాత్రం కొన్నాళ్ళు అత్తగారింటికి పోయిందనీ, అక్కడనించి కొన్నాళ్ళ తీర్థ యాత్రకు పోయిందనీ దాదాపు ఇప్పుడా సంగ తెక్కడ బయటకొస్తుందోనని కాళీ తలయెత్తకేపోయాడు. కాని, గోవిందని మంట తగ్గలేదు. అతను మళ్ళీ లేచి నుంచుని బిగ్గగా—“ఎవరు ఒప్పుకున్నా ఒప్పుకోకపోయినా ఈ ఉళ్ళో పెద్దలు వేణీ ఘోషాలూ, ముష్టిగారమ్మలూ, హవలారుమూ! నాళ్ళని మేమెవ్వరమ్మా వదలుకోలేము! రమేశుడు గ్రామపెద్దల ఇద్దం లేకుండా ఈ ముదల్దిరిసి ఇంట్లో ఎందుకు చేరనిచ్చాడో, ముందు సంజాయిషీ యివ్వండి యిక్కడ నీళ్ళు తాగము” అన్నాడు.

చూస్తూవుండగానే ఒక్కొక్కరే పంపిందిదాకా ఉత్తరీయాలు పైన పేరుకుని లేచి నుంచున్నారు. వీరంతా గ్రామస్తులే. ఇలాంటి సామాజిక వ్యవహారాల్లో యెక్కడ ఏ యెత్తువేస్తే బాగా పాడేదీ వీరికి బాగా తెలుసు.

భోజనాలకొచ్చిన బ్రాహ్మణులు ఎవరి నోటికొచ్చినట్లు వారు మాట్లాడసాగారు. భైరవాదాడ దీనూ కట్టావారీ. ఏడవు పర్యంతమై కాంతరి, అమెకూతుర్నీ, గంగూ లీనీ హవలారుమూ బతిమాలసాగారు. కాళ్ళ పట్టుకునే పర్యంతంకూడా అయ్యారు. చుట్టూ జరుగుతున్న ఆల్లరిమాస్తే చేసిన ప్రయత్నమంతా ధ్వంసమయ్యేటట్టు కనపడ సాగింది. కాని, రమేశుడు ఒక్కమాటకూడా మాట్లాడలేకపోయాడు. అసలే ఆకలి దప్పలతో బేజారై పున్నాడు. పైన తలవని తలంపుగా ఈ కాండ! వెలవెలపోయిన ముఖంతో మతిపోయినవాడిలా చూస్తూ ఉండిపోయాడు.

“రమేశ్!”

హఠాత్తుగా పిలుపు విని అంతా విస్మయంతో విశ్లేషణీయక చూశారు. అమె పరుగుగది వాల్లోకొచ్చి నిలబడింది. తలమీద ముసుగున్నది కాని, ముఖం కనపడు తూనే వున్నది. రమేశుని ముఖానికి నెత్తురొచ్చింది. పెత్తల్లి అతిన్ని వదిలిపెట్టలేదు— ఎప్పుడో వచ్చేసింది!

పల్లెవాళ్ళల్లో పట్టడాల్లో ఉన్నంత మోరంగా వుండదు మోషా. బసప్పటికి, విశ్వేశ్వరి జుగుండాణి కావటంవల్లనైతేనేం ఇంకా ఏ కారణంవల్లనైతేనేం ఎవరి యెడటికి వచ్చేదికాదు. ఆమెకు ప్రాయంకూడా చాలా మిగిలిపోయింది. ఇవిసరకు ఈమెనుగురించి విని. కంటితో చూడవచ్చు ఆమె కళ్ళవంక చూసి చక్కులై పరు. బహుశా ఆమె ఆ క్షణిక అవేశంలో, కోపంతో బయటికొచ్చి పూటుంది అంతా తనవంక చూస్తున్నారని తెలియగానే ఆమె చప్పన తలుపువాటుకు పోయింది.

నృష్టంగానూ తీవ్రంగానూవున్న పితృపుత్ర రమేళుని వివ్యాలక పోయింది. అతను తలుపుదగ్గరికి పోయి నుంచున్నాడు. విశ్వేశ్వరి తలుపువాటునే వుండి ఆలాగే, నృష్టంగానూ దిగ్గరగానూ ఉన్నది :

“గంగూలిగిరితో చెప్పు—బెదరించడం! నేనే అందరినీ మర్యాదగా ఇక్కడికి పిలిచాను. నుకమారిని అవమానించే జరూ రెవరికీ లేదు. కార్యంవల్ల ఇంట్లో తిట్లూ తిమ్మలూ, కేకలూ బొబ్బలూ నేను నహించను. ఎవరి కిష్టంలేకపోతే వారిని ఎదంగా పోయి కూర్చోమను!”

ఈమె ఉత్తరపు అంతా స్వయంగా విన్నారు. వేరే రమేళును నోరు తెరవనలసిన అవసరం లేకుండా పోయింది. బహుశా అలాంటి వనిపడితే అతనివల్ల నమ్మేదికూడా కాదు. రమేళును దీనికి ఫలిత మెలా పరిణమించిందోకూడా అక్కడవుండి చూడలేక పోయాడు. పెత్తల్లి బాధ్యతంతా తనమీద వేసుకోవటం చూసి ఆతని కళ్ళల్లో నీరు తిరిగింది. ఇంతంతాన ఎలాగో కన్నీరు ఆపుకుని గదిలోకి పోయి బొటబొటకార్చాడు. ఇవ్వాళ పొద్దుటినించి పనుల్లో మగ్గుతై ఉండటంచేత యెవరు వచ్చావో యెవర రాలేదోకూడా అతను చూడలేదు. ఎవరు వచ్చినా పెత్తల్లిమాత్రం వస్తుంది అతను కలలోకూడా అనుకోలేదు.

విప్లవదగ్గరపించి లేచినవాళ్ళంతా ఒక్కొక్కళ్ళే కూర్చోబడ్డారు. గంగూలీ, పరాజహపల్లార్ మాత్రం మేకులమల్లే నిలబడిపోయారు. ఆ గుంపులోంచి ఎవడో కొంటెకాయ వాళ్ళ వద్దేగించి అప్పటంగా—“కూర్చోరాదా, కక్కయ్యా! పూరిటా, లడ్డూ తిన్నున్నీ తివి ఇంటిక్కుడా తీసుకుపోటాని కెక్కడ దొరుకుతై!” అన్నాడు.

హపల్లార్ మెల్లగా బయటికి వెళ్ళిపోయాడు. చిత్రమేమంటే గోవింద గంగూలీ కూర్చోబడ్డాడు. కాని ముఖంమాత్రం ఇంతలావుని పెట్టుకున్నాడు. వద్దన ప్రారంభం కాగానే లేచి పైన అజమాయిషీ చేయాలనే నెపంతో తప్పుకున్నాడు—నలుగురితో పాటు కూర్చోలేదు. అతని ఈ కిటుకు కనిపెట్టినవాళ్ళు గోవింద గంగూలీ తమ పని వదలాడనీ, ఊరకనే వదలడనీ గ్రహించారు. తర్వాత ఏ గోలా జరగలేదు. బ్రాహ్మణ ఎంత ఆహారం సద్వినియోగం చేసిందీ కళ్ళతో చూడకపోతే నమ్మటం కష్టం పైగా ప్రతివ్యక్తి ఇంట్లోదీని “బుల్లి బోడి, చిట్టి, పాప” మొదలైన పిల్లలపేర్లు చెప్పి మూటలు కట్టుకుపోయింది కొద్ది అని చెప్పటానికి పీలే లేదు.

సందేహకు పనులన్నీ అయిపోయినవి. రమేశుడు తలవాకిట్లో చెట్టుక్రింద పరద్యా నంగా నిలబడివున్నాడు. అతని మనస్సు సరిగలేదు. ఇంతలో దీనూ భట్టాచారి పిల్లల్ని వెంటబెట్టుకుని పూరీ, లడ్డూ వగైరా తినుబండారాలు పెద్దమూటలు కట్టు తుంది—ఒకవిధాన చాటుగానే అనవచ్చు—పోతున్నాడు. మొట్టమొదట రమేశుని చూసింది, ఫేందీ. ఆ పిల్ల దొంగతనంచేస్తూ పట్టుబద్దదానిలాగా గాభరాపడి ఎండుకు పోయిన గొంతుతో—“తాతా! బాబుగా రయగో!” అన్నది.

అందరి కాళ్ళూ పాతుకుపోయినట్టయినవి. రమేశుడా పిల్లమూటతోనే సంగతంతా గ్రహించాడు. ముఖం తప్పించాలనుకున్నాడు కాని మార్గం లేకపోయింది. గత్యం తరం లేక నవ్వుతూ వాళ్ళదగ్గరికి వచ్చి—“ఫేందీ! ఎవరికోసమే తీసుకుపోతున్నారు” అన్నాడు.

ఫేందీ వాళ్ళదగ్గరున్న మూటలన్నిటికీ సరైన సమాధానం ఇస్తుందో లేదోనని సంశయించి, బలవంతాన నవ్వుతూ దీనూ అన్నాడు: “మా పొరుగున చాలామంది పిల్లలున్నారు నాయనా! ఏదో మిగిలినవి తీసుకుపోతే తలా ఒకటి రెండూ యివ్వ వచ్చు. సరేగాని నాయనా! అవిజ్ఞ దొరసానిగారని యెందుకంటారో యివ్వక నాకు తెలిసింది.”

రమేశుడు దానికేమీ సమాధానమివ్వకుండా వాకిటిదాకా వారివెంట వచ్చి, హఠాత్తుగా—“అది సరే భట్టాచారిగారూ! తమకీ ప్రాంతం సంగతులన్నీ తెలుసుగదా. ఈ ఊళ్ళో యిన్ని తగువు రెండుకున్నాయో చెప్పగలరా!” అని అడిగాడు.

దీనూ నోటితో విచిత్రమైన చప్పుడుచేసి తల రెండుసార్లు ఆడించి—“అయ్యో బాబయ్యా! మనఊరింకా నయంకాదూ? మొన్నీమధ్య నేను మా వియ్యంకుడిగారి ఊరు పోయినట్లును. విండా, ఇరవై కొంపలు లేపు బ్రాహ్మంవి—నాగు ముఠాలు! హరనాథవిశ్వాసేను మీ రెరిగివుండరనుకుంటాను. రెండు మారేడుకాయలు కోసి నందుకు మేనల్లణ్ణి జై యకి వంపించిగావి వదలలేదు. అన్నిగ్రామాలూ యిలాగే తగల బడ్డాయి. బాబయ్యా! వ్యాజ్యాలతో సాజ్యాలతో అంతా చితికిపోయారు—ఫేందీ! హరిదేతిలో మూట కాపై తీసుకో తల్లీ” అన్నాడు.

“దీనికేమీ విచగుడు లేదా భట్టాచారిగారూ?”

“ఇంకా విచగుడేముంది బాబయ్యా! కలికాలమొచ్చి కూర్చునే” అని దీనూ విట్టూర్చి అన్నాడు—“ఐతే యింకో సంగతికూడా వుంది బాబయ్యా! యాయవారానికి చాలాచోట్లకి పోతూవుంటానా, నేను కవిపెట్టందేమంటే యింకా సీలాంటి కుర్రవాళ్ల దగ్గరే దయాధర్మాలున్నాయి—ఈ ముసలిముండాకొడుకులే కాటిపాపలు! కాపై నందుక్కిందంటే చాలు, గొంతుమీదెక్కి కూర్చుంటారు. నాలిక బయటికిలాగి గావి వదండు!”

ఈ మాటలు చెప్పుతూ దీనూ చిత్రమైన భంగిమపెట్టి నాడక బయటికి వెళ్ళ పెట్టాడు. రమేకునికి నవ్వాచ్చింది. కావి దీనూ నవ్వులో పాల్గొనలేదు; అన్నాడు:— “నవ్వుకాలుకాదు బాబయ్యా! నేను చెప్పింది ముప్పాతిక మూడువీసాలూ నత్యం, నేనుమాత్రం ముసలివాణ్ణి కానా? కాని—చీకట్లో చాలాదూరమొచ్చావు బాబయ్యా!”

“ఫర్వాలేదు. మీరు చెప్పుకుపదండి భట్టాచారిగారూ!” అన్నాడు రమేకుడు. “ఇంకా ఏమిచెప్పేది నాయనా! వల్లెటూళ్లన్నీ ఇదే మచ్చు. ఈ గోవింద గంగూలినే చూడండి—ముండాకొడుకు పేరు తలిస్తే నోరు కడుక్కోవాలి. కాంత చెప్పింది అబద్ధం కాదు. ఐతేయేం? వాడంటే అందరికీ భయం. పోర్టరీలు చేయించటంలోనూ, చావాలి పేయించటంలోనూ, తప్పుడు సాక్ష్యం పోగుచేయటంలోనూ వాడికి సాటి లేదు. వాడికి నేణీబాబు ఆనరావుంది. అందుకనే వాడి జోలికెవరూ పోవటంలేదు. నైగా వాడే అందర్నీ వెలిపేస్తూ మొగాదై తిరుగుతున్నాడు!”

రమేకుడు చాలాపెసటిదాకా యేమీ ప్రశ్నించలేదు. దీనూ వెంటదే నడిచాడు. అతని శరీరమంతా కోపంతో ఉడికిపోతున్నది. దీనూ షల్లీ చెప్పసాగాడు:

“ఇదిగో, నామాట జ్ఞాపకంపెట్టుకో బాబయ్యా! కాంతకి తిప్పలున్నాయి. గోవింద గంగూలీ, పరాజి హవల్దారూ రెండూ రెండు కంఠిగీగలు. వాటిని కదిలిస్తే పూరక పోదు! ఎవరేమనుకుంటే యేంగావి బాబయ్యా ఆముండకి గుండెవుంది! ఐనా ఎందు

కుండడలే: మరమరాలమ్మతూ యింటింటికి పోకుండాయె. అందరి బతుకులూ తెలుసుకుంటుందాయె! బాబమ్మో, దాన్నిగనక కదిలిస్తే తప్పక అందరి గబ్బూ బైట పెడుతుంది. అనాచాలం యెవరింట్లో లేదంటూ! వేడేవాణు—”

రమేశుడు భయంతో అడ్డి—“చాలు వూరుకో. అన్నయ్య సంగతి మన కక్కలేదు” అన్నాడు.

దీనూ చిన్నబోయాడు. “సరే నాయనా! వీదవాడికి నాకు ఒక్క సంగతెందుకు! ఎవరైనా యీమాట వేడేవాణు చెప్పినారంటే తెల్లారేవరకు మాయిల్లు భగ్గు వన్నడే!—”

రమేశుడు వళ్ళి అడ్డవచ్చి—“భట్టాచారిగారూ! మీ యిల్లంకా యెంత దూరముంది” అని అడిగాడు.

“ఎక్కువదూరం లేదు నాయనా! ఆ వంతెన అవతరే మా పూర్తిల్లు. ఎప్పుడన్నా అటు—”

“ఎందుకురాను? తప్పకుండా వస్తాను” అని రమేశుడు యింటిముఖమై— “రేపుదయం వట్టి కనబడంది. తర్వాత అప్పుడప్పుడూ దయచేస్తూ వుండండి” అని వెళ్ళిపోయాడు.

“నూరేళ్లు బతుకు నాయనా! తండ్రిమాదిరిగా కీర్తికెచ్చుకో!” అని దీనూ అతన్ని హృదయపూర్వకంగా అరిచిందిచి పిల్లల్ని వెంటబెడ్తుకుని వెళ్ళిపోయాడు.

5

ఈరి ఊళ్ళో మధుసాల్ ది ఒక్కటే చిల్లర దుకాణం రమేశుడు శ్రాద్ధానికి వది రూపాయలదాకా అ కొట్టులో చిల్లరవెచ్చలు తెచ్చాడు శ్రాద్ధమైన సరిలో అ రై నా యెవరూ దబ్బుకోసం రాకపోయేవరకు రమేశుడు తనేపోయి యిచ్చోద్దాపని ఒకనటి ఉదయం పోయాడు. మధుసాల్ చాలా అడరంతో వీరిని అరుగుమీద చాప వేసి కూర్చో బెట్టి రాకకు కారణం అడిగాడు. రమేశుడు చెప్పిన కారణం అతనికి చాలా ఆశ్చర్యం కలిగించింది. చప్పున మాట్లాడలేకపోయాడు అవ. తీసుకొన్నవాళ్లు కొట్టులగ్గరకొచ్చి తీర్చిపోవటం మధుసాల్—ఇంత ఎయ్యో వచ్చినా— స్వదూర చూడలేదు, సరికదా వినుకుతూడలేదు. తర్వాత కాసేపు పిచ్చాసాటి మాట్లాడుకున్నాక రమేశుడు “బేరమెలా వుం”దని అడిగాడు.

“ఏం బేరం లేండి. బేర, పావలా, రూపాయీ, ఇలా యాత్రై అరవై రూపాయల దాకా చిల్లరమల్లర అప్పులు వడ్డయి, ఇకగో యిస్తామని తీసుకపోతారు—చూసారా.

- ఎదుర్కుల కుంభకర్ణం, బియ్యం ఎగుమతి
కుంభకర్ణం, సంక్షేమసిధి కుంభకర్ణం
విమయ్యాయో?

తరబడివాకా నమలకావ్. ఇలా గైతే బేరమెలా నడుస్తుంది—ఎవరూ: బెస్టిగారా: ఎప్పుడు దయచేకారు? నమస్కారం స్వామీ!”

బురదకాళ్ళలో బెస్టిగారు ప్రవేశించారు. ఆయన కుడిచేతిలో మరచెంబు. ఎడమ చేతి చేమాకులో నాలుగుజల్లులు. చెవిమీద జంధ్యం. ఆయన నిట్టూర్పు—“రాత్రే వచ్చాను. హక్కా యిలా యిత్తు వదూ!” అని చెంబు కిందపెట్టి. ఆకులో జల్లల్ని మాత్రం గుప్పిటపట్టి—“పల్లెదాని పొగరుమాళావా వదూ! కటిక్కిన నా చెయ్యి వట్టుకుంది ఒక్కననే దేముందిలే—కాల మలా తిరగమారింది. లేకపోతే యి కానీ జెల్లలా? బ్రామ్మట్టిదగచేసి యా ముంద యెంతకాం తింటుంది? హత మారి పోనూ!” అన్నాడు.

“తను చెయ్యే పట్టుకున్నదండీ!” అన్నాడు వధు విస్మయంతో.

బెస్టి అనలే ఉబికిపోతున్నాడు. ఈ మాటతో యింకా ఉత్తేజపడై. ఒకమాటు దుట్టప్రక్కలా కలయజూపి—“దాని కివ్వల్సింది రెండు దబ్బులు! ఆ బాగ్యానికి సంతోతో అందరి యెదటా నా చెయ్యి పట్టుకుంటుందా! అక్క-బెనరు చూడకేలావా? చెప్పా! నేను బహిర్దేశానికి వెళ్లి నదిలో కాళ్లు కడుక్కని. చెంబు తోడుకుని - ౨ మూడు సంత చూసిందామో గూ అని పోతిని. ముంద గంపెడుజల్లులు పెట్టుకు కూర్చుని నన్ను చూడగానే “అన్నీ ఆయిపోయినై స్వామీ!” అంది. అన్నీ ఆయి పోయినై యిటు! రెక్కలోచ్చి యెగిరిపోయినై కామలా! ముంద నా చెళ్ళల్లా దివ్యు

గొట్టా లనుకుంది. పోయి చప్పున మూతతీశాను. ఇంకేం బిక్కున్న చెయ్యి
 లుకించుకుంది. ఇవివరకు రెండు డబ్బులూ, ఇవ్వాలి కానీ మొత్తం దమ్మిడికక్కున
 అలాకీ యీ పూరొదిలి పారిపోతా ననుకుంది. ఏమంటావు మధూ. పారిపోతానా?"

"అంతకాక!" అన్నాడు నవ్విస్తూన్నట్టు.

"అట్లాచెప్పు! ఈ ఊళ్లో ఒక పెత్తన మేద్దీందంటావా? లేకపోతే చాకలి
 మంగళచేత కట్టుకట్టించే పనికాదూ? అప్పు డాముండా, దాని మొగుడూ కాళ్ళదేరాని
 కొచ్చేవాళ్ళు!" అని అకస్మాత్తుగా రమేశునివంక చూసి—"ఈ బాబెవరు మధూ?"
 అన్నాడు.

"మన చిన జమీందారుగా రచ్చాయి!" అన్నాడు మధు గర్వంతో—"అలాగే
 పదిరూపాయల వెచ్చలు తీసుకుని తీర్చటానికి స్వయంగా వచ్చారు."

బెనర్జీగారికి చేపలగొడవ వదలిపెట్టి, ఆశ్చర్యంతో—"ఎవరూ, రమేశ బాబయ్యా!
 నూరేళ్ళు బ్రతుకు నాయనా!—నాలుగు కాలాలపాటు చెప్పుకునే పని చేశావు! వచ్చినా
 కనే తెలిసింది నాకు—ఇంత యెత్తువారీగా ఈ ప్రాంతంలో యెవరూ భోజనాలు
 పెట్టలేదు. నాకు కంటితోనన్నా చూడకపోతినే అని దిగులుగా వుంది. ముండా
 కొడుకుల మాయమిటలకి మోసపోయి ఉద్యోగంకోసం కలకత్తా వెళ్లాను. ఏం
 చెప్పేది? అక్కడ పెద్దమనుషులుంటానికి వీలుందా—ఎరికెల యానామలు తప్ప!"

రమేశుడు అతని ముఖంవంక చూస్తూ వుండిపోయాడు. కాని ఆ దుశాణాదగ్గ
 రున్నవాళ్ళంతా వీరి కలకత్తా చరిత్ర వినాని చాలా కుతూహల పడ్డారు. మధు
 హుక్కాలో పొగకువేసి వెలిగించి బెనర్జీగారి చేతికిచ్చి—"ఆ తర్వాత సంగతి
 దొరికిందా?" అన్నాడు.

"దొరకదా! నా చదువు పూచిక పుల్లకుకూడా పనికిరాదనుకున్నా వేమిటి!—
 బతేమాత్ర మేమి లాభం? అక్కడెవరుండగలరో చెప్పు! ఉత్త పోగా. బురదా!
 బజారికిపోయి బళ్ళకేంద పడకుండా తప్పించుకు రాగలిగితే పెద్దల చలననుకో
 వలసిందే."

మధు కలకత్తా యెప్పుడూ పోలేడు. సాక్ష్యమివ్వటానికి ఒకమాటు మిద్నాపూరు
 మాత్రం పోయాడు అందుకనే ఆశ్చర్యంతో—"ఏమిటి?" అన్నాడు.

బెనర్జీ మంగహాసం చేసి—"కానాలంటే మీ రమేశబాబు నడిగిచూడు. విజమో
 అబద్ధమో! తిండికీ లేకపోయినా హాయిగా గుండెమీద చేతులు పెట్టుకుని యిట్లో
 చస్తానుగాని, ఊరొదిలిపెట్టమని యెవరన్నా నా దగ్గర చెవితేమాత్రం నే నొప్పుకోను.
 చెవితే మీరు నమ్మరుగాని అక్కడ తోటకూడా, దొండకాయలూ, అలికి ఆరిటికూచ

కూడా కొనుక్కు తినవలసిందే! ఈ మానంరోజులూ నరిగా తిండిలేక బోసురోపడ యెలికెలాగా అయ్యాను. రాత్రింబగళ్లు ఒకటే గడచివ కడుపులో. గుండెల్లో మంట! అదికి ప్రాణాలు పోయేటట్లుగా వుంటే చచ్చి చెడి తప్పించుకొచ్చి బ్రతికాను. అక్కడ లాభం లేదోయ్! ఇంట్లో ఒకపూట దొరికినా బాలు, కూర్చుని తింటాను. అంతేగాని ఊరుమాత్రం యిక చచ్చినా వదలను. అసలు బ్రాహ్మజాతిదకు దివ్య మేత్రులం యేమి తప్పు?" అన్నాడు.

వారి చరిత్ర విని అంతా దిగ్భ్రమ చెందివుండగా బెనర్జీగారు లేచి దర్బారుంచి గరిచెతో చటాకు నూనె తీసి చేతిలో పోసుకుని, నగం ముక్కల్లోనూ చెవుల్లోనూ పోసుకుని మిగతాది తలకు పట్టిస్తూ—“వేళ మిగిలిపోయిందోయ్—ఒక ముఠక వేసి యింటికి పోతాను! ఒక కాసే ఉప్పు కట్టా, సాయంత్ర మిచ్చేస్తాను డబ్బులు” అన్నాడు.

“మళ్ళీ సాయంత్రమా?” అన్నాడు మధు మొహం మార్చుకుని ఉప్పు కొలుస్తూ.

బెనర్జీ మెడచాచి కొంచెం చూసి, విస్తయమూ విరక్తి ఉట్టిపడే స్వరంతో “మీ అందరికీ ఏమొచ్చింది. మధు? రెండువాయిచి డబ్బులు తీసుకునేటట్టున్నారే!” అని ముందుకుపోయి పొట్లం లాక్కని గుప్పెడు ఉప్పుకీసి అందులో వేసుకుని, చెంబు చేతబట్టి రమేళునివంక చూసి మందహాసం చేస్తూ—“అదాకా నేనూ వస్తాను. రా, బాబయ్యా, మాట్లాడుకుంటూ పోదాం” అన్నాడు.

“వదండి” అని రమేళుడు లేచి విలబిడ్డాడు.

“బెనర్జీగారూ, ఆ వైదా డబ్బు లై దణాలూ—” అన్నాడు మధు బతిమాలతో.

బెనర్జీ మండిపడి—“ఏమోయ్ నీ కళ్లు పోయినయ్యా! రెండుపూటలూ నీకు కన వడటంలే! ముందాకొడుకుల మాటలు విని నేను కలకత్తాలో పడిరూపాయలు వృధాగా ఖరబోసి వచ్చాను. నీకూ ఇప్పుడేనా వత్తిచేయటానికి తీరింది! కడుపులో అధిక మానమన్నట్టు! ఒకటికి లబిలబిలై తే పురొకటికి పకపకలు! చూశావుగా బాబయ్యా, వీళ్ళ సంగతి చూశావుగా!” అన్నాడు.

మధు నగం చచ్చి, గొణిగారు—“చాలాకాం—”

“అయితే ఏం? ఇలా అందరూ వెంటపడితే నేనే ఊళ్లోనే ఉండనొల్లకాయ!” అని బెనర్జీ.... ఒకవిధంగా కోపంతోనే అనొచ్చు—సామాను చక్క బెట్టుకుని వెళ్ళిపోయాడు.

రమేళుడు ఇంటికి తిరిగి వచ్చేవరకు యెవరో ఘరానామనిషి మాక్లా పీలుస్తున్న వాడల్లా కిందపెట్టి రమేళుని కాళ్ళదగ్గరికొచ్చి నవనగ్గరించి, లేచి—“నేను తమ స్కూలు హెడ్మాస్టర్—వనమా లివి. రెండురోజులనించి వస్తున్నాను. తమ దర్శనం

గలేడు" అన్నాడు.

రమేశుడు అదరంతో ఆయన్ని కుప్పిగీద కూర్చోబెట్టకొనాడు. కాని అతను
కాలా కంగారుపడి—“అయ్యో, తమ సేవకట్టి —” అన్నాడు.

వనమాలి వయసులో పెద్దవాడేకాక విశాలయానికి ప్రవాసోపాధ్యాయుడు. అతని
ఈ అతివినయమూ, సుకోపమూ రమేశుని మనస్సులో ఒక విషమైన అశ్రద్ధనే
లిగించినవి. ఎంత చెప్పినా అతను కూర్చోలేదు. చెప్పవలసిందంతా నుంచునే
కొప్పాడు:

“ఈ స్కూలును మోషాల్లా — ముఖ్యీల్లా కలసి పెట్టిందారు. ఏల్లెలు
బుప్పయి, నలభై మంది ఉంటారు. గవర్నమెంటు సాయంకూడా కొద్దిగా వుంది.
అయినా స్కూలు పెటపెటల మీద నడుస్తున్నది.” రమేశుడు చిన్నప్పుడు ఈ
స్కూల్లో కొంతకాలం చదివాడు. ఆ సంగతి అతనికి జ్ఞాపకం వచ్చింది వనమాలి
!ప్పకు పోతున్నాడు:—“ఈ సంవత్సరం గనక కప్పు నేయించకపోతే వానకాలం
ల్లలు బళ్ళి కూర్చోటానికి వల్లకాదు. నరే, ఆ సంగతి విమ్యంకంగా చూచుకోవచ్చు
నుకుంటే ఇప్పుడింకో ఓక్కు వచ్చింది. మూడు మాసాలనించీ పంతుళ్ళకు జీతాలు
బట్టటం లేదు. ఇలా ఇంట్లోని వెట్టివాకిరి చెయ్యటాని తెవ్వరూ ఒప్పుకోటం
లేదు”

అంతా రమేశుడు చెవులు దోరగించి విన్నాడు. తర్వాత వనమాలిని కచేరీ చాచిడి
కి తీసుకుపోయి ఒక్కొక్కటిగా వివరాలన్నీ తెలుసుకున్నాడు మొత్తం ఇంగ్లీషు
పేర్లు ఆయనతో సహా పంతుల్లు నలుగురు. వీళ్లు తమ శక్తి నంతా దాటబోసి చదువు
పైతే ఇద్దరు విద్యార్థులు మాత్రం ఫస్టుసారిలో చేరిగలిగారు వాళ్ళపేర్లు ఫలానా
లానా. కుర్రవాళ్ళ దగ్గరించి వసూలయ్యే జీతం చిన్నపంతుళ్ళిద్దరికీ దొటబోటిగా
రిపోతున్నది. గవర్నమెంటిచ్చే డబ్బు మూడోఆయనకి చాలీ చాలకుండా ఉంది.
‘యగో’ఆయన చందాలమీద బతకాలి ఈ చందాలు వసూలుచేసే భారకూడా
ంతుళ్ళమీదనే, గత నాలుగు మాసాలనించీ వాళ్లు వాళ్ళను బలపాలు కట్టేకట్టు
ంటికి పదిసార్లు చొప్పున తిరిగికా పడుచువ. ఈదే చవాలు వాస్తేను

రమేశు డీమాబవిరి స్త. ధించి పోయాడు. “జ్ఞాపకం అ చవాలు గ్రామాలకిని
కదే స్కూలై — మూడుమాసాల పడవకుండా ఈ డబ్బున్నీ తిరిగితే పన్నాంది
కుండావలె”

“తమకు జీతమెంత?” రమేశుడు ప్రశ్నించాడు.

“రసీదివ్వటం ఇరినైయారు చూపాయలలు. కాని నేటికిచ్చేది అంతా తప్పుచ

(ఈ అభిమానకుటుంబం ఎవరెవరొ?)

జ్యోతిలక్ష్మి
జ్యోతిలక్ష్మి
జ్యోతిలక్ష్మి !!

వద్దనుగు రూపాయలు”

ఈ కిటుకేమిటో రమేశునికి అర్థంకాదు. అతనివంక చూస్తూ ఉండిపోయాడు. వనమాలి అది గ్రహించి తెలియజెప్పాడు:—“చిత్తు. గవర్నమెంటు ఉత్తర్వుల కదంతే. పేర్లు ప్రకారం ఇరవైయారు రూపాయలకూ రసిదరావి ఇన్ సెక్టర్ ఆఫ్ మ్యూన్సిపాలిటీ చూపించాలి— లేకపోతే గవర్నమెంటు గ్రాంటివ్వదు. ఇంకా అందరికీ తెలివిన రహస్యమే. కావాలంటే తమరు ఏకుర్రవాణ్ణుడిగినా, నేనబద్ధం చెప్పలేదని తెలుస్తుంది.”

రమేశుడు చాలాపేపు మాట్లాడలేదు. తర్వాత—“మీరు పిల్లల దగ్గర చులకనై పోరా” అని అన్నాడు.

వనమాలి నిగ్గువది—“ఏం చెయ్యమంటారు. బాబుగారూ! ఈ డబ్బివ్వటంకూడా పేడేవాణ్ణి కిష్టంలేదు” అన్నాడు.

“ఈ స్కూలుమీద పెత్తనం వారిదేకామా?”

వనమాలి కొంచెం వెనకా ముందాడాడు. కానీ, అకనిక చెప్పక తప్పలేదు అందుకనే చల్లగా బయటపెట్టాడు—“నెక్రలరీగారు వారే కానీ, చేతిని డబ్బి కూడా బిచ్చంపెట్టరు. యదుమూర్తిగా రమ్మాయి ఉండే—మాతల్లి మూలక్మి— ఆమె దయ లేకపోతే ఈ స్కూలులేప్పడో ఎగిరిపోయేది. ఈ సంవత్సరం పాఠశాల కమిటీవారిని చెప్పకూడా ఎందుకనో హఠాత్తుగా నహాయం చెయ్యడం మానేసింది కారణమేమిటో ఎవ్వరికీ అంతుబట్టలేదు.”

రమేశుడు కుమారులతో రమ విషయమై ఇంకా కొన్ని ప్రశ్నలు వేసి—
 “అమె తమ్ముడున్నాల్లో చదువుతున్నాడు కదూ?” అని చివరకు అడిగాడు.

“యతీనా ఎందుకు చదవటంలేదు?” అన్నాడు వనమాలి.

“సరే, మీకు స్కూలువేళ అయిందను కంటాను, ఇక వెళ్ళండి. రేపు నేనే స్కూలు కొస్తాను.”

“చిత్తం” అని వనమాలి ఇంకోమాట నమస్కారంచేసి, బలవంతాన రమేశుని పాదభూమి తీసి నెత్తిన వేసుకుని వెళ్ళిపోయాడు.

6

విశ్వేశ్వరి సంగతి అనాడే అంతటా పాకిపోయింది.

వేణీ యెవ్వరినీ ముఖాన పరుషంగా మాట్లాడలేదు. అందుకనే అతను పోయి రమ పిన్నమ్మను తీసుకొచ్చాడు. వెనకటికాలంలో తక్షకుడు రావిచెట్టును కరచి భస్మం చేశాడని శాస్త్రాల్లో వుంది. ఈ పిన్నమ్మకూడా అవాళ వీరింటిమీదికొచ్చి కక్కి పోయిన విషానికి పశ్చేశ్వరి దేహం కొయ్యకాక రక్తహంసాలతో కూరినది కావటం వల్లనో, లేక ఆ కాలం యీ కాలం కాకపోవటంవల్లనో తగలబడి భస్మం కాలేదు. విశ్వేశ్వరి మెదలకుండా ఈ అవమానమంతా దిగమింగింది. కోపం తెచ్చుకుని జవా బిస్తే యీమెనోట, ముందు తన కొడుకునంగతే వస్తుందనీ, ఆ సంగతి రమేశునికి తెలుస్తుందనీ అమె భయపడింది; సిగ్గుకూడా పడింది. అందుచేతనే బెలగా కూర్చుండిపోయింది.

పల్లెటూళ్ళో ఏమాటా దాగదు. ఈ సంగతి రమేశునికికూడా తెలిసింది. పెత్తల్లిని గురించి అతని మనస్సులో మొదటినుంచీ అవర్ధాననే వుంది. ఈ విషయమై తల్లి కొడుకులకు తగువుకూడా రావప్పని అతను నందేహించాడు. కాని, వరాయిమనిషిని ఇంటికి తీసుకొచ్చి, వేణీ తన తల్లినిలా అవమానం చేయిస్తాడని రమేశుడు కలలో కూడా అనుకోలేదు. అతనిది ప్రపంచంలో ఎక్కడా జరగని ఘటనగా తోచింది. ఈ మాట తలుచుకున్నకుండా అతనికి అరికాలిమంట నెత్తికెక్కసాగింది, అప్పుడే నాల్గింటిమీదికి పోయి నోటికొచ్చినట్టు తిట్టినట్టు మనుకున్నాడు. తన తల్లినిలా అవమానించినవాడి వెవమానించటానికి ముందువెనకలు అలోచించవలసిన అవసరంకూడా వుండదని అతని నమ్మకం. కాని మళ్ళీ అప్పుడే అతని కది మంచదిశాదని తోచింది. ఈ పనినై పెత్తల్లికి అవమానం ఎక్కువవుతుందే గాని తగ్గవని అతననుకున్నాడు. అవాళ దీనూ దగ్గర, పిన్న మాస్టరుగారి నోటా రమ ప్రశంస వినిటంవల్ల రమేశుని

కామెమీద కొంచెం శ్రద్ధా, గౌరవమూ కలిగింది. ఈ గ్రామంలో ఎక్కడ చూచినా అతనికి మూర్ఖతా, స్వార్థపరతా కనిపించింది. ఒక్క పెత్తల్లిహృదయం తప్ప ఈ గ్రామమంతా అంధకార బంధురంగా ఉన్నదని రమేశునికి నమ్మకం కలిగినప్పుడు అతనికి ముఖ్యంగా రింటిలో కొద్ది వెలుగు కనిపింది—అదెంత కొద్దిదైనప్పటికీ అతని మనస్సుకు అనందం కలిగించింది. కానీ, షరీ ఈ ఘటన రమేషుడ అన హ్యూమూ, అక్రోశమూ కలిగించింది. ఈ బైసిమాలిన పని తప్పక వేణీ, రమా, అమె పినకల్లి కలిసే చేపవుంటారని అతనికి నమ్మకం కలిగింది. కానీ రమేశు డాక్ట్రీం నేమిచేయగలడు? వేణీమాత్ర మేమి కాస్తీస్తాడు?—ఎంత ఆలోచించినా అతని కేమీ పాలుపోలేదు.

ఇలాంటి సమయంలో ఒక ఘటన జరిగింది. ముఖర్జీ హోషాలులకు యంకా కొంత ౩ ఏ ఉమ్మడిగానే వుంది. పంపిణీ కాలేదు. ఈ తాలూకుదే ఒక గుంట ఆచారిగారింటి వెంక వుంది. ఒకప్పుడిది పెద్దదే; కానీ, దానిమీద శ్రద్ధ తీసుకోక పోవడంవల్ల పూడిపోయి ఉప్పునీ ప్రితికీ వచ్చింది. పెద్ద చేపల్ని రాంట్లో వదలదు. బురదమట్టలూ పకె. లూ పెగ్గా గాలిపుట్టేవి కొద్దిగా వున్నాయి. ఒకసారి ఉపయం బైరవాచారి తత్తరదిత్తరగా రమేశునింటికి పరుగెత్తుకొచ్చి, కడేరీవాట్లో కూచుని వచ్చులు రాసుకుంటున్న గురుస్తా గోపాలస్కాంతుతో అడర్దగా “స్కాంతుగారూ! ఇంకా మనిషిని పంపలేదా? ఉమ్మడి గుంటతో చేపలు పట్టుకుంటున్నారు.” అన్నాడు.

స్కాంతు కలం చెవిమీద పెట్టి, తలెత్తి—“ఎవరా పట్టేసి?” అన్నాడు.

“ఇంకెవరు? వేణీరాబు నౌకరక్కడ నుంచున్నాడు. ముఖర్జీల దర్వాన్ కూడా వున్నాడు. ఇక లేంది మీ మనిషే! త్వరగా పంపండి.”

గోపాలుడేమాత్రం అదుర్దా చూపించలేదు. తాపీగా—“మా బాబయ్య మత్స్య మాంసాలు తినడంగా!” అన్నాడు.

“తినకపోయినా భాగం తీసుకోవాలిగా?”

“ఈ అదుర్దా మనకేగా! పెదబాబు బ్రతికున్నా భాగం కావాలనేవారే. మన రమేశ బాబు అదొకరకం ముషి!” అని బైరవుని ముఖంమీద విస్మయఃస్ఫూల చూపి నవ్వుతూ, శ్లేషగా అన్నాడు: “అమెంత భాగ్యం అచార్లుగారూ, అజ్ఞా చేప లుండవు అవాళ తొర్పు పొలాన పెద్ద ఉమ్మడి తుమ్మచెట్టు కొట్టుకొచ్చి వారిద్దరే పడు కున్నారు. మాకు ఒక్క పుల్లకూడా యివ్వలేదు. నేను అదాబాదరా వచ్చి యిదంతా బాబుగారితో చెప్పాను. ఆయన పుస్తకం చదివేవాడల్లా ఏని. నవ్వి మళ్ళీ పుస్తకం చదువుకోసాగాడు. నేను “ఏమి చేయమంటాడు బాబూ!” అని

అడిగాను. ఆయన మళ్ళీ తలెత్తలేదు. నేను వదలకుండా పీడించగా పుస్తకం బోర్ల వేసి, అవునించి—కట్టెపుల్లలా? ఇక తుమ్మకెట్లు లేవా యేమిటి?” అన్నాడు. విన్నావుగా ధోణి! అప్పుడు నేను “ఎదురులేవు బాబూ! అలాగని మన హక్కు మనమెందుకు వదులుకోవాలి? ఈ ప్రపంచంలో ఎవరన్నా అలా వదులుకున్నారా.” అని అడిగాను. అప్పుడు రమేష్ బాబు మళ్ళీ పుస్తకం తీసుకుని నాలుగైదు నిమిషాలు మెదలకుండా వూరుకుని—“అమాట విజమే! కాని పెద్దవ కట్టెపుల్లలకోసం తగుపెక్కడ పెట్టుకు కూర్చుంటావు?” అన్నాడు.

“ఏమిటి!” అన్నాడు భైరవుడు విస్మయంతో.

గోపాలుడు మండిపోసంచేసి, తలతిప్పి—“ఏమిటేముంది అచారిగారూ! వారు చెప్పింది మంచివాటే! ఇంకా దాసరికమెందుకు? ఈ యింటిలక్ష్మీ తారిడేమోషా యతోనే తరిలిపోయిందని నేనప్పుడే అనుకున్నాను” అన్నాడు.

భైరవుడు కాసేపు ఊరుకుని—“అ గుంట మాయంటి వెవకాలేనామె, తర్వాత వామీదికొస్తుంది—చెప్పటం మంచిదేమో!” అన్నాడు.

“ఐలే పొయి చెప్పిరండి! దాయాదిలకు జరుస్తూ. రాత్రింటిగళ్లు పుస్తకాలు ముందేసుకుని కూర్చుంటే అస్త్రీ నిలుపుకోగలమా? యమముఖ్తీ కూతురు ఆనందగతి విని వగలవకి పోయిందట! గోవింద గంగూలిని పిలిచి తమాషాగా ‘నేలకింకని మనవర్తి తీసుకుని, అస్త్రీ నాకప్పచెప్పమని శరమేరాబుతో చెప్పు’ అనికూడా అన్నదట! ఇంతకంటే సిగ్గుచేడిముంది!” అని గోపాలుడు కోపంతో ముఖం మార్చుకుని వీలలో మగ్గువెయ్యాడు.

భైరవుడు ఇంట్లోకి పోయాడు. అడదిక్కులేని యిల్లు—దుమ్ముదూళి దెత్తె దెత్తున పేరుకనివుంది. రమేశుడు ఈజీవేయిలో పడుకునివున్నారు.

అనాడు యధ్వరముఖుడైన అర్జునునికి గీతోపదేశం చేసి కృష్ణుడు యుద్ధానికి పురికొల్పినట్టుగా గోవిందుడు రమేశునికి ముందు భూమికగా అతను కర్తవ్యమృతుడు కాకూడదనీ, అస్త్రీని సంరక్షించుకోవాలనీ ఉపదేశించి, అసలు సంగతి ఎత్తగానే రమేశుడు గుండెబిచ్చితిన్న పెద్దపులివలె—“ఏమిటి? రోజూ ఇవొక వేళాకోళమా!—భుజావా?” అని కేకపెట్టాడు.

అతనికోపం చూసేవరకు భైరవునికి గాఢరా ప్పట్టింది. ఈ వేళాకోళం ఎవరిదో అతని కర్థంకలేదు! ఈ భుజావా రమేశుని నొకరు, హిందూస్తానీవాడు! మాంచి బలవంతుడు. విశ్వాసపాత్రుడు. గరిడీలో రమేశునికి శిష్యుడు, రమేశుడు తను సాధన చేసుకోవటంకోసం పీడికూడా సాము నేర్పాడు.

ఈమధ్య పెంజేళ్ళకు సోమగం ఎక్కువలు
పాతొంది! - నామహస్వాన్ని అలంకరించటానికి
కలషేటకూపాకుల వజ్రాలు కేవలస్వాహ్వాలు!!

భుజవా రాగానే రమేబిడు కిరీంకా ఆజ్ఞాపించాడు:— 'చే లన్నీ లాక్కురా. ఎవరన్నా అద్దినస్తే వాళ్ళనికూడా జాటుకట్టకూని యిచ్చుకురా! అదీ సావ్యసదక పోతే కనీసం వాళ్ళ పళ్ళన్నా రాలగొట్టి తిసుకురా!'

భుజవాకి కావలసింది యిటువంటి ఉత్తమ వే కిక్కురుమనకుండా వాడు. నూనె రాసి చేపతేల్చిన, కర్రను తెచ్చుకుంటూనికి గదిలోకి పోయాడు.

భైరవునికాళ్ళు పెంజేటం మొదలుపెట్టినై. ఇతను బంగళాదేశపు నీళ్ళతో పెరిగిన మడి. తిట్లూ, తిమ్మలూ, తర్జనార్జనలకేమీ భయపడడు. కాని, ఆ దృఢంగా పొట్టిగావున్న హిందూస్తానీవాణ్ణి చూసే.రకు భయపడింది. వాడు మాట్లాడకుండా తలవంచుకుపోవటం భైరవాణ్ణి మరింత గభా పెట్టింది; మొరిగేసుక్క కరణదని ఆయనకి తెలుసు. పాపం ఆయన గొంతెండిపోయింది భైరవుడు నిజంగా ౭ మేళుని శుభంకొడు. అందుచేతనే ముందుగా ఓరికొచ్చి చెప్పాడు. అలాగైతే సకాలంలో ఆక్కడికి పోయి యెవో రంకెయేవే. కానిని చేపలు తెచ్చుకుంటారనుకున్నాడు. అననరమైతే యీ పనిలో తనుకూడా సహాయం చేద్దామనుకున్నాడు. కాని యిప్పుడు వ్యవహారం పెరతిరిగింది. తిట్లూ తిమ్మలూమేవు కెందూ పోలేదు. యజమాని కాస్తై హంకరించాడు. గాని భృత్యుడు పెదవికూడా కదిలించలేదు—తిన్నగా కర్ర తేవ టానికి పోయాడు. భైరవుడు చాలా బీరవాడు. దొమ్ములాట కేసులో ఇరుక్కునే తాహతు అతనికి లేదు—అన లలాంటి సుకల్పమే లేదు అతనికి.

ఒక్కక్షణంలో భుజవా పొడుగుటి కర్ర చేతపట్టి గదిలోంచి బైటి కొచ్చి కర్ర తలకానించుకుని నమస్కారంచేసి పోవటాని కుపక్రమించగానే భైరవుడు ఒక్కమాటుగా ఆపునమని ఏడ్చి, పోయి రమేశుని రెండు చేతులా పట్టుకుని—“ఒరే భుజవా పోమాకు....నాయనా రమేష్! నన్ను రక్షించు, బీదవాణ్ణి. పిల్లలుగలవాణ్ణి. ఒక్కక్షణంకూడా బతకలేను” అన్నాడు.

రమేశుడు విరక్తితో చెయ్యి వదిలించుకున్నాడు. అతని ఆశ్చర్యానికి హద్దులేదు. భుజవా మాట్లాడలేదు—వెనుదిరిగాడు. భైరవుడు రోదన స్వరంతో అన్నాడు: “ఈ సంగతి బయటికి పొక్కుకుండా ఉండదు, నాయనా! వేణీనామ తలుచుకుంటే నన్నొక్కనాటికి బతకనివ్వదు! నా ఇల్లా వాకీలీ తగలబడిపోతుంది. త్రిమూర్తు లొచ్చినా కూడా ఆద్దురడలేదు!”

రమేశుడు తలవంచుకుని న్నట్టిదై కూర్చున్నాడు. గోల వివరణగానే గోపాల నర్కారు బాతాపుస్తకం వదిలిపెట్టి అక్కడికి వచ్చాడు. ఈ మాట అతనూ నవరిస్తూ—“అమాట నిజమే, బాబూ.” అన్నాడు మెల్లగా.

రమేశుడు దీనికూడా యేమీ జవాబివ్వలేదు. భుజవాని పొమ్మని చేతితో నైగ చేసి గదిలోకి వెళ్ళిపోయాడు. భైరవాచారి రాతరోత్తురు తుపాను మూరిగా రమేశుని హృదయాన్ని ఎంత కలస్తన్నాయో ఒక్క అంతర్యామికే తెలుసు.

7

“ఎంతా, యతీన్! అజలాడకూ కూర్చున్నావు, స్కూలుకు పోవా!” అన్నది రమ.

“మాకు రెండు రోజులు సెలవుగా, అక్కయ్యా!” అన్నాడు యతీన్.

పిమ్మట ఈ మాట విని అసలే వికారంగా వున్న ముఖాన్ని యింకా వికారంగా పెట్టుకుని—“నీ ఇస్కూలు బండచుకాను. నెలకు పదిహేను రోజులు సెలవులే—ఇల్లాంటి ఇస్కూలు కోసమేగా నువ్వు చేచిలము వదలించు కుంటున్నది! నేనైతే నిప్పు పెట్టేదాన్ని” అని తనవనిమీద తాను వెళ్లింది.

ఈమె చెప్పేదంతా అజద్దమేనని ప్రచారం చేసేవారిలో కొంత పొరపాటున్నది. అప్పుడప్పుడూ ఈమె ఒకటి రెండు విషయాలు కూడా చెప్పటం కద్దు—అవసరమైతే చెప్పుతుంది కూడా.

రమ అమ్మణ్ణి దగ్గరికిీసుకుని “సెల వెండుకనిరా!” అని అడిగింది.

యతీను అక్కయ్య ఒడిలో కూర్చుని—“మా స్కూలు తిరగకప్పుతున్నారా.”

తర్వాత సున్నం కొడతారట—మెన్ని పుస్తాలొస్తున్నాయోకున్నావు: నాజగు కరీలూ—మేజాలూ, ఒక బీరవా, పెద్ద గడిమారమూ అన్నీ వస్తున్నాయి. నువ్వొకమాటొచ్చి చూడగూడదక్కయ్యా!” అన్నాడు.

రమ చూ ఆశ్చర్యంతో—“విజమే నటరా!” అన్నది.

“అ, విజమే నక్కయ్యా! రమేకు బాబుగా రొచ్చారు కదూ—వారే ఇవన్నీ ఇప్పించారు—” అని యతీన్ ఇంకా ఏమేమో చెప్పబోతుండగా, పినతల్లి తమవైపు రావడంచూసి రమ తిమ్మణ్ణి తనగదిలోకి తీసుకుపోయి బుజ్జగించి అనేక సంగతు లడిగి తెలుసుకున్నది. అన్నీ రమేకుచీ, స్కూలుకీ సంబంధించినవే. ఇకముందు రమేకుకు రోజుకు రెండు గంటలు పిల్లలకు పాఠాలు చెప్పుతాడనికూడా తెలుసు కున్నది—“ఏంరా, యతీన్! వారు విన్ను గుర్తుపట్టారా!” అని హఠాత్తుగా అడిగింది.

“అ, —” అన్నాడు కుర్రవాడు గర్వంగా తలతిప్పతూ.

“ఏమని విలిచావు వారిని?”

ఈ మాట యతీన్ కొంచెం చిక్కలో పడ్డాడు. కారణం, వారిని విలిచేటంత

స్వకంఠంగానీ. పాపానందానీ అతని అదృష్టంలో ఇంకావట్టలేదు. వాచ్చి విలంబితే హెచ్చుమాస్తరు వర్యంకం గడగడలాడటం చూసి పిల్లల విస్మయానికి భయానికి, హద్దుందేది గాదు. పిలవట మలావుంచి ధైర్యంగా వారి ముఖంవంక చూడటానికికూడా పిల్లలకు గుండె ఉండేదికాదు. కాని ఈ సంగతి అక్కయ్యగగ్గర ఒప్పుకోవటంకూడా కష్టమే. మాస్తగంతా రమేతుని చినబాబుగారని పిలవటం పిల్లలంతా విన్నారు. అందుకనే అతను బుద్ధివంతా వినియోగించి — 'చినబాబుగారంటాను' అన్నాడు. కాని వాడి ముఖాన్ని ఒట్టి రమ అంతా కనిపెట్టి కుర్రవాణ్ణి గుండె దగ్గరికి లాక్కుని నవ్వుతూ — చినబాబేమిటిరా? వారు నీకు బావగరవుతారు. పేడే బాబుని బావ అని ఎలా పిలుస్తావో? వారినికూడా అలాగే బావా అని పిలవలేవా?"

యతీన్ విస్మయంతోనూ, అనందంతోనూ చంచలడై — "ఏమిటి. ఆయన నాకు బావ అవుతాడూ? నిజంగానేనా అక్కయ్యా?" అన్నాడు.

"నిజంగా?" అని రమ మళ్ళీ నవ్వింది.

ఇక యతీనక్కడ ఉండలేకపోయాడు. ఈ వార్త విశ్రుట్టో ప్రచారం చేస్తేగాని అతని కడపుకట్టు తగ్గను. కాని అదెలా సాధ్యం? స్కూలు మూసివుంది. ఈ రెండు పోజు లెలాగో వారు ఓవికకట్టుక తప్పదు. ఐనా చుట్టప్రక్కలనున్న ఇద్దరు ముగ్గురు పిల్లల చెవినైనా పేర్దామని అక్క చేతుల్లోంచి నడలించుకోటానికి ప్రయత్నిస్తూ — "ఇక పోతానక్కయ్యా!" అన్నాడు.

"ఈ పేజేప్పుడే ఎక్కడికి పోతావా?" అని రమ వాడిని గట్టిగా పట్టుకుంది.

తనను పోలివ్వనందుకు యతీన్ కాసేపు ముఖంమాడ్కుకు కూర్చుని, తర్వాత — "ఇన్నాళ్ళనుంచీ ఆయనెక్కడున్నా దక్కయ్యా?" అని అడిగాడు.

రమ వెల్లగా — "ఇన్నాళ్ళనుంచీ వారు కలకిల్తావో చదువుతున్నారు. నువ్వు కూడా వెడ్డవాడినైతే కలకతా పోవాలి. నన్నొదిలిపెట్టి ఉండగలవా. యతీన్?" అని తమ్ముణ్ణి ఇంకోమాటు గుండెను కలిపించుకుంది.

యతీన్ కుర్రవాడయినా అక్కయ్య గొంతుతో ఏదో మార్పు కనిపెట్టి ఆమె ముఖంవంక ఆశ్చర్యంతో చూస్తూ వుండిపోయాడు. రమ తమ్ముణ్ణి ప్రాణంతో సమానంగా ప్రేమించేది. కాని ఆ ప్రేమను మాటలతోగానీ, చేష్టలతోగానీ ఈ విధంగా, ఆవేశంతో ఎప్పుడూ వెల్లడించలేదు.

"బావ చదువంతా పూర్తయిందా. అక్కయ్యా?" అన్నాడు యతీన్.

"అలా, ఐపోయిందిరా?" అన్నది రమ అలాగే స్నేహపూరిత స్వరంతో.

దేకంలా వ్యవసాయకార్మికుని
 తొడిమంకొబుకు 6 రెట్టెలు -
 ఇలాంటి పొద్దునూ 1,41,00,000
 మంది ఉన్నారు! వ్యవసాయ
 విప్లవం ఏమవుతోంది??

“ఏకేలా తెలుసు!” అని అడిగాడు మళ్ళీ యతీన్.

జవాబుగా రమ విట్టూర్చింది. విజానికి అతని చదువును గురించి ఈమెకే కాదు, గ్రామస్తు లెవ్వరికీ తెలియదు. తను ఊహించింది నిజం కావచ్చని ఈమె నమ్మకం. ఎందుకంటే, వచ్చిన కొద్దికాలానికే ఇతడుం పిల్లల చదువుకి ఇంత శ్రద్ధతీసుకునే వ్యక్తి తను మూర్ఖుడై వుండదని ఈమె విశ్వసించింది. యతీన్ మళ్ళీ ఈ విషయమై అడగలేదు. కారణం, ఈ మధ్యలోనే అతని బుర్రలో ఇంకో ప్రశ్న ఉద్భవించింది.

“నరేగాని, అక్కయ్యా! పేజీవావ ఇక్కడికి రోజూ వస్తాడే. రక్షేబావ రాదెందుకను!” అని అడిగాడు.

ఈ ప్రశ్న రమ కర్రంకోటో ఏవో నొప్పిపూడిదిగా విద్యుద్వేగంతో ప్రవహించింది. అయినా నవ్వుతూ—“నాని ఏలుదుకు రాగలవా!” అన్నది.

“ఇప్పుడు పొమ్మంటావా. అక్కయ్యా!” అంటూ యతీన్ వెంటనే లేచి నుంచున్నాడు.

“ఒరే, నువ్వెంత పిచ్చివాడివిగా!” అని రమ కనురెప్పపాటులో తుర్రవాణ్ణి పట్టుకుని—“జాగ ర్త, యతీన్! అలాంటి వని ఎన్నడూ చెప్పుమాకు!” అని గుండెను తరిపించుకున్నది. అదే గుండె దడవడ కొట్టుకోవటం గ్రహించి, యతీన్ తుర్రవాణ్ణి. అశ్చర్యంతో అమెమంక చూస్తూ వుండిపోయాడు, ఒకటి, అమె ఎన్నడూ ఇలా ప్రవర్తించలేదు. పైగా రక్షేబాబు “బావ” అవుతాడని చెప్పి, నాడెంతో సంతోషిస్తూ వుండగా ఈ విధంగా రయిపెట్టకం వాడిని మరింత గాఢంగా

పెట్టింది.

ఈ సవయంలో వినతల్లి పిఠపు చెవివివడి రమ తమ్ముణ్ణి వదిలి నుంచుంది. కాపేట్లోనే ఆమె వాకిట్లోకొచ్చి—“నేనింకా నువ్వు స్నానం చెయ్యటానికి పోయావనుకున్నాను. ఎంత ఏకాఢి బతేమాత్రం ఈవేళదాకా ముఱకపేసి రాకుండావుంటారా. ఎవరన్నా? ముఖం చూడూ ఎలా వాడి నల్లబడిపోయిందో!” అన్నది.

“నువ్వు పో, పిప్పి, నేనిప్పుడే పోతా” అన్నది, రమ బలవంతాన నవ్వుతూ.

“ఇంకా ఎప్పుడు పోతావు?—ఇలా బైటికిరా, వేణీ, చేపలు నట్టించుకొచ్చాడు. భాగం పేసుకుందాము” అన్నది వినతల్లి.

చేపలమాట వినిగానే యతిన పల్లెత్తుకుంటూ వెళ్లాడు. రమ చాటుగా ముఖం తుడుచుకుని వినతల్లివెంట బయటికి వచ్చింది. ఇంటి ముంగిలిలో గోలగా వుంది. చేపలు బాగానే పడినవి—ఇంచుమించు పెద్ద తల్లెడు భాగాలు వేయించటానికి వెణీ స్వయంగా వచ్చాడు. ఊళ్ళో కిల్లలంతాకూడా : ల్లెకారుల వెంటబడి వచ్చి చుట్టముట్టి గోలచేస్తున్నారు.

బయట కిగ్గు విసకడింది. ఆ తర్వాత—“ఏరకంవి పద్దవోయ్, వేణీ!” అంటూ ధర్మదాసు కర్ర కొట్టుకుంటూ ప్రవేశించాడు. వేణీ ముఱం మాడ్చుకుని—“ఏదో కాసిని కిల్లలుపద్దయ” అని పల్లెకారుతో—“ఎందుకోయ్ అలంకారం చేస్తారు త్వరగా రెండు భాగాలు వేయండి” అన్నాడు.

పల్లెకారులు భాగాలు పేస్తున్నారు.

“ఎందుకు తిర్హాలలాగా పోగయ్యాడు. రమా : నేను చాలా రోజులించి వచ్చి విన్ను చూసిపోదమనుకుంటూ వుంటే ఇంతవరకు పడనేలేదు” అంటూ గోవింద గంగూరీ షెల్లాలో అడిగుపెట్టాడు.

“రండి,” అని రమ పెదపులు బిగబట్టి నవ్వింది.

“ఏమిటంతా చోడ్యం చూస్తున్నారు!” అని గంగూరీ వారిదగ్గరకు వచ్చి హతాత్తుగా ఆశ్చర్యం తెచ్చుకుని—“టన్, ఇదా సంగతి : బాగానే పడ్డాయే—పెద్ద చెరువులో వల వేళారేమిటి!” అన్నాడు.

ఈ ప్రశ్నలకు జవాబులివ్వడం అనవసరమని ఎప్పుడూ ఇవ్వలేదు. చేపలు భాగాలు వేళారు. వేణీ తన భాగానికి వచ్చినవన్నీ నొకరు నెత్తికెత్తి, పల్లెకారులకేదో కన్ను మెలిపి పైగచేసి ఇంటికి బయలుదేరిపోతున్నాడు. ఆ ముఖ్యీగారింట్లో తినేవారెవరూలేరు కాబట్టి, వారి భాగంలోని అండరూ తలా కాసిని యోగ్యతానుసారంగా పంచుకుని కళ్ళకెళ్ళబోతుండూ రిమేకుని హిందూస్తాని నొకరు తన ఎత్తు లాకి చేత

చిట్టి ఇంటి ముంగిలిలో అడుగుబెట్టాడు. వీడి ముఖం ఎంతమందిలో వున్నా కళ్ళు బడకుండానూ వుండదు; కళ్ళబడితే మరపుకూడా రాదు: ఈ గ్రామంలో పిన్న మొదలు పెద్దవరకు అందరూ పిట్టి ఎరుగుదురు. అంతేకాదు, పిట్టి గురించిన కల్పనా కథలుకూడా కొన్ని ఆక్కడ ప్రచారంలో వున్నవి.

ఆక్కడ పోగయినవారందరిలో వాడు రమను ఎలా గుర్తింవాడో వాడికే తెలియాలి. దూరానవుండే, వాడు రమను నలాముపెట్టి—“అమ్మగారూ” అని దగ్గరకు వచ్చి నుంచున్నాడు. వాడి ముఖం ఎలాగున్నా గొంతుమాత్రం భయం గొప్పీబట్టు వుండి—కటువుగా వుండటమే కాదు, బొంగురుగా కూడా. వాడు మళ్ళీ ఇంకోసారి సలాంపెట్టి కలగాపులగపు బాషలో “తను రమేకువి నాకరవీ. చేపల్లో మూడో బాగం తీసుకు పోతానికి వచ్చాననీ” చెప్పుకున్నాడు. రమ విస్మయంవల్లనైతే ఏం, వాడు అడిగిందానికి జవాబు సిద్ధంగా లేకపోవటంవల్లనయితే ఏం—నెంటనే సమాధానం చెప్పలేకపోయింది. హిందుస్తానీవాడు తట్ట తీసుకుని పోబోతున్న వేటి నాకర్ని “ఏయ్, పోమాకు!” అని గద్దించాడు. నాకరు భయంతో రెండడుగులు వెనక్కు వేశాడు వేణీ అప్పుడు కాస్త సాహసించి, తను ఉన్నచోటినించి కదలకుండానే—“ఏం బాగం?” అని అడిగాడు.

భుజవా నెంటనే వేణీగొక సలాంపెట్టి—“మిమ్మల్ని అడగలేదు బాబుగారూ!” అన్నాడు.

రమ పినకల్లి ఎక్కడో పంపసాగిలో వుండి—“ఏంరా నాయనా! కొడతా వేమిటి?” అన్నది. భుజవా కాసేపు ఆమె ముఖంనంక చూసి, బొంగురు గొంతుతో పకపక నవ్వాడు. తర్వాత కాసేపటికి నవ్వు ఆపుకుని, సిగ్గునద్దవాడి మాదిరిగా—“అమ్మగారూ!” అని పిల్చాడు మళ్ళీ. వాడి మాటల్లోనూ, ప్రవర్తనలోనూ అతి వినయమే కాకుండా నిర్లక్ష్యంకూడా కనపడుతున్నది. రమ అది గ్రహించి విష గుతో “ఏం కావాలి మీ బాబుకి?” అన్నది.

రమ విరక్తి చెందటం చూసి భుజవా ముడుచుకుపోయాడు. తన కర్కశ కంఠాన్ని వాడు కత్తికొద్దీ మృదువుగాచేసి మళ్ళీ వెనుకటి మాటలే చెప్పాడు. ఇప్పుడు చెవితేమాత్రం ఏమీ లాటం? చేపలు పంచిపెట్టటంకూడా అయిపోయే. ఇంతమంది ఎదట రమ చిన్నబోతుందా? అందుకనే కొంసెం కటువుగా అన్నది:

“మి బాబుకు ఇందులో బాగంలేదు పోయి చేసుకోవను, చాకనైంది!”

“చిత్తం, అమ్మగారూ!” అని భుజవా ఇంకోమాట సలాంపెట్టి. వేణీపోయి పొమ్మని చేతితో నైగచేసి, తను పోవటానికి ఉపక్రమించాడు వీడి ప్రవర్తన చూసి యువ

అక్కడ వున్నవారంతా ఆకర్షకపడుతుండగా మళ్ళీ రమనైపుకు తిరిగి కలగా
 పలగపు భాషలో ఇలా చెప్పాడు:—“అమ్మగారూ! ఈశ్వోవారు ఎవరో చెప్పితే
 మా బాబుగారు నన్ను చెరువుకగ్గరికి పోయి చేపలు తెప్పని వంపారు. విజానికి
 నేనుగనీ, మా బాబుగారు కానీ చేపలు తినము. కాని—” అని భుజవా ఒకమాట
 గుండెమీద చదుచుకొని—“బాబుగారి అజ్ఞప్రకారం ఈ స్రాణాన్ని చెరువుకగ్గరే
 విడిచేవాణ్ణి. ఎందుకనో బాబుగారికోపం తగ్గిపోయింది, నన్ను వెనక్కు పిలిపించి—
 “భుజవా! పోయి ఆ చెరువులో మనకు భాగముందో లేదో అమ్మగారిని కనుక్కురా”
 అన్నారు. అని వాడు కర్రతో నహా రెండు చేతులూ తలపైతెత్తి రమకు నమస్కు
 రించి “ఒరే భుజవా, ఎవరెన్ని చెప్పినా అమ్మగారి నోటివెంట మాత్రం అబద్ధంరాదు.
 ఇతరల్లసొత్తుకు ఆమె ఎప్పుడూ అకసదదు అన్నారు మా బాబుగారు నాతో!” అని
 వాడు సంభ్రమంతో నమస్కరించుకుంటూ వెళ్ళిపోయాడు

వాడు వెళ్ళిపోగానే వేటి అడంగిగొంతుతో కేకలువెయ్య మొదలు పెట్టాడు:
 “ఇలా అయితే వాడు అస్త్రాని వాడే కాపాడుకుంటాడు. చూడు రమా! నేను నీ
 ముందే ప్రతిజ్ఞ చేస్తున్నాను. ఇవ్వకనించి వాడిని ఆ గుంటలో ఒక్క పక్కెను
 కూడా పట్టనివ్వను” అని అనందంతో ఉబ్బిపోయి హి—హి—హి అని పొగవీసి నవ్వు
 వారంభించాడు. కాని ఆమాటలేవీ రమ చెవికెక్కలేదు. “అమ్మగారి నోటినించి
 అబద్ధ మెప్పుడూ రాదు” అని భుజవా చెప్పినమాటే లక్ష చప్పట్లు కొట్టుకున్నట్టుగా
 ఆమె చెవిలో ప్రతిధ్వనిస్తున్నది! ఆమె పచ్చని ముఖం ఒక్క మాటుగా ఎర్రబడి
 వెంటనే తెల్లబడిపోయింది—ముఖంలో ఎక్కడా రక్తపుబొట్ట లేదన్నట్టుగా. ఆమె
 తున్న జ్ఞానమల్లా తన ముఖాన్ని ఇతరకు కనపడకవ్వకూడదనే. అండుకనే, ఆమె
 తలమీదకి ముసుగులాక్కుని చప్పున లోపలికి వెళ్ళిపోయింది.

8

“వైద్యమా?”

“ఎవ్వరూ రమ్మో! రా, నాయకా. లోపలికిలా!” అని విశ్వేశ్వరి ఆదరాదారా
 దానికెచ్చి పరిచించి. రమ్మేమడు ఇచ్చివోకి వచ్చి చకితడైనాడు. కారణం, విశ్వేశ్వరి
 దగ్గర ఒకనో శ్రీ కూర్చునివుంది. ఆమె ముఖం కనిపడక పోయినా రమ అటు
 దింటుందని రమ్మేమడు ఊహించాడు. అతనికి కోపంబూడా వచ్చింది—విశ్వేశ్వరి
 ద్వారా తెలిసింది. మళ్ళీ ఆమె దగ్గరే చాటుగావచ్చి కూర్చున్నాడు. ఇంకానాల్లా
 రమ్మేమడు రావలెనన్న రమకూడా చిక్కుకొపడింది. ఆమెకూ రమ్మేమడినీ విన్న

నందిందానికి మునుగు వేసు కుందామంటే పిగ్గ; వేసుకోకపోతే ఉండలేదు, అదీకాక, మొన్న చేవల దగ్గర వాడలా అవి పోయాడు! అందుకనే, ఆమె ఇవన్నీ ఆలోచించి సాధ్యమైనంత వరకు చాటు చేసుకుని కూర్చున్నది. రమేశుడు కూడా అటువైపు చూడలేదు. ఇంట్లో ఇంకొకళ్లు ఉన్నారని కూడా గమనించనట్టు చాపమీద కూర్చుని “పెద్దమ్మా!” అన్నాడు.

“హఠాత్తుగా మధ్యాహ్నంపూట వచ్చావెందుకు!” అంది విశ్వేశ్వరి.

“మధ్యాహ్నం తప్పితే పీడగ్గర కాపేపు కూర్చోటానికి వీలుండదు. పీకెప్పుడూ వనులు తీరవుగా!” అన్నాడు రమేశుడు. విశ్వేశ్వరి అతని మాటకు ఎదురు చెప్పలేదు; మందహాసం చేసింది. రమేశుడు కూడా నవ్వుతూ—“చిన్నప్పుడు ఒకమాటు పీడగ్గర సెలవు తీసుకుని వెళ్లాను. ఇప్పుడు ఇంకోమాటు సెలవు తీసుకోటానికి వచ్చాను. ఈ తపా ఒకటే పోక!” అన్నాడు. అతను ఎంత నవ్వుతున్నప్పటికీ గొంతులో వేదన కనపడతూనే ఉన్నది. అది గ్రహించి, శ్రోతలద్దరూ విస్మయంతోనూ, వేసనతోనూ చకితులైనారు.

“శవ! శవ! అమేమిమాటలురా నాయనా!” అంది విశ్వేశ్వరి. అమె కళ్లలో నీరు తిరిగింది. రమేశుడు మళ్ళీ నవ్వాడు. విశ్వేశ్వరి స్నేహపూరిత స్వరంతో—“ఒండ్లో బాగాలేదా. నాయనా!” అని అడిగింది. రమేశుడొక చూటు పుస్తకం తన శరీరంవంక చూసుకుని అన్నాడు: “ఇది గోధుమ రొద్దాతో పెరిగిన దేహం. పెద్దమ్మా కాస్తే కూస్తే జబ్బుల్ని తెక్కచెయ్యను. అసలు జబ్బుగాకూడలేదు నాకు ఇక్కడ ఉంటానికే బాగా లేదు.”

జబ్బుగాలేదని తెలుసుకుని విశ్వేశ్వరి కొంత తృప్తి పడింది. “ఇది నీ జన్మభూమి కదా, ఇక్కడే ఉండలే నంటున్నావు. ఎందుకని?” అంది నవ్వుతూ.

“కారణం నేను చెప్ప దలచుకోలేదు. పెద్దమ్మా! బహుశా నీకంటా తెలుసు వనుకుంటాను.”

విశ్వేశ్వరి ఒకక్షణం మాట్లాడకుండా గంభీరంగా ఉండింది. తర్వాత “అంతా తెలియక పోయినా కొంతసేరకు నాకు తెలుసు. అందుకనే నువ్విక్కడనించిపోతే జరగనివి చెప్పుకున్నాను. రమేష్!” అన్నది.

“ఎందుకు జరగదు. పెద్దమ్మా! ఇక్కడ నన్ను కావాలి అనే వాళ్ళు ఒక్కరూ లేరుగా!”

“ఎవ్వరూ కావాలనటం లేదని. విన్ను ఇక్కడినించి పోవిస్తానా? ఈ రొద్దాతో పెంచిన శిశువుని పారిపోవటానికే ఉపయోగిస్తానా?”

రమేశుడు మాట్లాడలేదు. ఇవ్వాలి అతనికి ఈ గ్రామంమీద ఇంత కోపం కలగటానికి కారణంకూడా ఉంది. ఊళ్లోంచి రైలుస్టేషనుకు పోయే మట్టిరోడ్డు ఏదెనిమిది సంవత్సరాల క్రిందట వర్షం కురిసి గండ్లీ పడింది. అప్పటినుంచి అది ప్రతి సంవత్సరం కాస్తే కూస్తే పెరుగుతూ ఇప్పుడది కాలవై కూర్చుంది. ఎప్పుడూ నీళ్ళు ఉంటున్నై. మిగతా కాలాల్లో పంటలు పైకి తీసిపోవటానికి వీలు పడుతున్నది. కాని వర్షాకాలంలో మరీ ఇబ్బంది. ఈమధ్య దానిమీద తాటిచెట్టు వేళారు. దానిమీద నదుస్తూ కాళ్ళ జారిపడి చాలామంది దెబ్బలు తింటున్నారు. ఇన్ని కష్టాలు పడుతున్నా గ్రామస్థులకు అది పూర్వీకాలం తట్టలేదు. బహుశా దబ్బు తర్పు అప్పుడు బని ఎవ్వరూ పూనుకోలేదేమో! రమేశుడు ఈ భారం వహించి గత పది దినాలనుంచి గ్రామంలో చందాలకోసం తిరుగుతున్నాడు. కాని పదికాస్తుకూడా వసూలు కాలేదు. ఇంతటితో ఊరుకున్నా పరవాలేదు. ఇవ్వాలి రమేశుడు చందాలకోసం ఊళ్ళో తిరిగి ఇంటికి వస్తూవుండగా అంగట్లో కూర్చోని కొందరు తమ్ముగురించి మాట్లాడుకోవటం వీటి అగిపోయాడు. లోపల కూర్చున్నవాడొకడు ఇంకొకరితో అంటున్నాడు: “తిరగని

పాపం, ఒక్కడుకూడా వీడికి దమ్మిదీ ఇవ్వడు. చూశావంటోయ్. లాభంలేని పెట్టి వరదను పోతాడా? అయ్యగారు బాట్లు వేసుకు తిరగాలి కదూ. చక్కటిక! అందుకనే ఇన్ని తిప్పలు పడుతున్నాడు. మనం ఇవ్వకపోయామంటే వాడే వేయించుకుంటాడు. అదీగాక, ఇన్నాళ్ళనించీ మనం నేషనుకి పోవటంలేదు కామాయి? ఇంకొకడు అంటున్నాడు:—“కాపై ఓర్పుకోవోయ్! మొన్ననే చట్టిగాను చెప్పారు. ఇకవిచేత మారెమ్మకి గుడి కట్టిస్తానని. పాడన్నగొడ్డు, కాపై పొగిడామంటే ఉప్పి తబ్బిబ్బులై డబ్బు అవతల పారవేస్తాడు!” పొద్దున ఈ మాటలు విన్నాడినించీ రమేళునికి అసలే కారం రాచుకున్నట్టున్నది. పైన పెద్దమ్మ ఆ ప్రసంగమే తెచ్చింది:—“నువ్వా గండి పూర్పించటానికి తిరుగుకున్నావు కామాయి, ఏమయిందీ?” అన్నది.

“అది నెరవేరదు. పెద్దమ్మా! ఎవ్వరూ ఒక్క దమ్మిదీ ఇచ్చేటట్టు లేదు.” అన్నాడు రమేళుడు విసుగుతో. విశ్వేశ్వరి నవ్వుతూ అన్నది:—“ఇవ్వక పోయి నంతమాత్రంచేత నెరవేరదంటా వెండుకరా! మీతాక ఇచ్చిపోయిన డబ్బు చాలా ఉండె. కొద్దిగా ఖర్చుపెట్టి పూర్పించకూడదూ?”

రమేళుడు మండిపడ్డాడు:—“ఎందుకిస్తాను? నాకు తెలియక ఇదివరకే వీళ్ళ స్కూలుకు చాలాడబ్బు తగలేశాను. ఈ గ్రామస్థులకోసం ఒక్క దమ్మిదీకూడా ఖర్చుపెట్టకూడదు” అని రమేళుడు ఒకమాట చూపి అన్నాడు: “వీళ్ళకి దానం చేస్తే తెలివికక్కున వాడికింద కదతాను; మంచి చేస్తే స్వలాభం ఉన్నదనుకుంటారు; వీళ్ళని క్షమించటంకూడా తప్పే—మనకు భయపడ్డాడనుకుంటారు!”

విశ్వేశ్వరి పకపక నవ్వింది. కాని రమ ముఖమూ కళ్ళూ ఎర్రబడ్డవి—రమేళుడు కోపంతోనే—“ఎందుకు పెద్దమ్మా, నవ్వుతావు?” అన్నాడు.

“నవ్వుక ఏం చేయమంటావు, నాయనా?” అని విశ్వేశ్వరి నిట్టూర్చి అన్నది:—“అందుకనే నువ్విక్కడ ఉండటం అవసరమని నేను చెప్పుతున్నాను. నువ్వు కోపంతో స్వగ్రామాన్ని వదిలిపెట్టి పోవామనుకుంటున్నావు గదా. నేను ఒక్కమాట అడుగుతున్నాను—ఇక్కడ నువ్వు కోపించతగ్గ వ్యక్తులెవరన్నారో చెప్పు!” అని కాపేపుండి మెల్లగా తనలో ఆనుకున్నది:—“వాళ్లెంత వీడితులో, దుర్బలులో నువ్వు గ్రహించినట్లుయితే వాళ్ళమీద కోపించటానికి మళ్ళీ సిగ్గుపడేవాడివి. రమేళ! భగవంతుడు అనుగ్రహించి విన్ను ఇక్కడికి పంపాడు; మళ్ళీ వీళ్ళని వదిలిపెట్టి పోకు, నాయనా!”

“వీళ్ళు నన్ను కావానటం లేదు”, పెద్దమ్మా?”

“దాన్నిబట్టే గ్రహించుకోవచ్చుగా. నాయనా! వీళ్ళ కోపానికిగానీ, అంకకుగానీ

108 అయోగ్యులో! వీళ్ళేకాదు, అన్ని గ్రామాలవారూ ఇంతే. కావాలంటే నీళ్ళకు చుచ్చిన గ్రామం ఒకటి చూసిరా” అని విశ్వేశ్వరి రమ వంకచూసి “నువ్వు హట్లాడకండా తలవంచుకు కూర్చున్నా వెండుకమ్మా—ఏమిరా! రమేశ్! మీరిద్దరూ హట్లాడుకోరూ—కాదు. రమా! నువ్వు మాట్లాడకపోవటం భావ్యం కాదు. వాడి పండ్రికి నీకూ ఉన్న విరోధం ఆయనతోచే పోయింది. ఇంకా అది మనస్సులో పట్టుకుని మీరిద్దరూ ఎడమొంతు పెడముఖంగా ఉండటం మంచిదికాదు” అన్నది.

రమ తల ఎత్తకుండానే మెల్లగా అన్నది:—“నేను విరోధం పెట్టుకోవాలని నుకోవటంలేదు. అత్తయ్యా! రమేశదా—”

హతాత్తుగా రమేశుని గొంతు రమమాట వినపడ వివ్యతండా చేసింది రమేశుడు చి అంటున్నాడు: “నువ్వు నీళ్ళతో సంబంధం పెట్టుకోమో, పెద్దమ్మా! ఆవా? లాగో వాళ్ళ పిన్నమ్మ బారినించి తప్పించుకున్నావు. ఈతపా వెళ్ళి మళ్ళి పంపించే నిన్ను తినిగాని పోదు!” అని వాదానికి గానీ. జవాబుకు గానీ ఎదురు చూడండనే వచ్చిన బయటపడ్డాడు. “పోమాకు, రమేశ్! వినిపో!” అని విశ్వేశ్వరి కేక పింది. రమేశుడు బయటఉండే—“కాదు, పెద్దమ్మా! నిన్ను అవమానించిన వాళ్ళ రపున నువ్వమాట్లాడ మాకు! వాళ్ళ అహంకారం—” అంటూ వెళ్ళిపోయాడు.

రమ కాసేపు విహ్వలవలె విశ్వేశ్వరివంక చూసి—“ఈ అపవాదు నా మీద ఉండుకు, అత్తయ్యా! నేను మాపిన్నికి నేర్పి పంపానా, వన్ను అనటానికి!” అంటూ ప్రింది.

విశ్వేశ్వరి రమ చేయవట్టి దగ్గరికి లాక్కుని, ఓదార్పుగా—“నువ్వు నేర్పి పంపిమాట విజమేగాని ఆ బాధ్యత నీమీదా కొంత ఉంటుంది తల్లీ” అన్నది.

రమ రెండో చేత్తో కళ్ళు తుడుచుకుంటూ, అలిగినట్టుగా—“నా మీద ఏమి ఉండదు! నాకా సంగతి ఏమీ తెలియదు, అత్తయ్యా! అలాంటప్పుడు ఆయన ఉత్త జ్ఞానికి నన్నెందుకు అవమానించి పోవాలి?” అన్నది. విశ్వేశ్వరి ఇక ఈ షయమై ఏమీ తర్కించ లేదు. మెల్లగా అన్నది:

“అసలు సంగతి అందరికీ తెలియదుగా, తల్లీ! కాని వాడు నిన్ను అవమానించా నే ఉద్దేశంతో అనలేదని మాత్రం నేను గట్టిగా చెప్పగలను. నీకు తెలియదుగాని, ను వాళ్ళ గుమాస్తా చెప్పితే విన్నాను—నీమీద వాడి తెంతో వమ్మకమ్మా, శ్రద్ధా ని. అప్పుడు చెట్టుకొట్టుకుని రెండు భాగాలు వేసుకున్నప్పుడు కూడా వాడితో పదరో నీకూ భాగముందని చెప్పారట. కాని వాడు వాళ్ళతో “మరేమీ పరవాలేదు, ను ఉంది—నాకు భాగముంటే తప్పక వస్తుంది. అదెప్పుడూ ఇతర్ల సొత్తు

-వేళ్ళెటు వొడులకు
సగంసిట్లు, సమైక్యత
వొడులకు సగంసిట్లు!

అవును-
అదే సమైక్యత
అంటే!!

అంటున్నాడు" అన్నాడట. మీకు ఎన్ని తగువులున్నా వాడికి నీమీద చాలా నమ్మముంది. మొన్న చేపలు——" అని విశ్వేశ్వరి హఠాత్తుగా అగి. రమ వంక కాపే: చూసి మళ్ళీ అన్నది:—“నే నివ్వాలి ఓకాక సంగతి చెప్పదలచు కున్నాను. తల్లీ నీ అప్పిని రక్షించుకోవటం ఎంత అవసరమో. రమేశుడు ప్రాణాన్ని కాపాడట కూడా అంతకంటే ఎక్కువ అవసరం—ఎక్కువ విలువ. ఒకరి మాటల్నిబట్టికీ ఒకరి లాభంకోసంగానీ వాడిని హింసించి చంపమాకు! దానివల్ల దేశాని కెం: నష్టమో సరిగా నేను చెప్పలేను. గాని ఏమిచ్చినా అనష్టం తీరదని మాత్రం గట్టి: చెప్పగలను.”

రమ మెరలకుండా కూర్చున్నది ఒక్కమాటకు కూడా జవాబు చెప్పలేద కాపేవున్న తర్వాత రమ మెల్లగానూ, అస్పష్టంగానూ——“పొద్దు తిరిగింది. ఇంటి వెళ్తా” నని నమస్కారంచేసి పాదధూ? ఓసుకు వెళ్ళిపోయింది.

రమేశుడు అక్కడ ఎంత మండిపడెనో రావీ. ఇంటికి వచ్చేవరకు మాత్రం ద: బద్దాడు. అతను మాటిమాటికీ లోపల అనకోసాగాడ:—“ఇంత మామూ: విషయాన్ని అర్థంచేసుకోలేక నే నెంత కష్టపడ్డాను! విజానికి, ఎవరిమీదా నాకోపం తమకు నిజమైనపేలు ఏదోకూడా కళ్ళు తెరిచి చూడలేని గడ్డివాడిమీదనూ, విద:గానైనా పొదగువారి నాశనమే తన జీవమనుకునే అజ్ఞానుల మీదనూ, మం: చేయబోతే సంఘంపించే తెలివితక్కువ పెద్దవ్వల మీదనూ నా అభిమానమూ, అలుకా కో:మూ:” దూరావ పట్టణాల్లో ఉండి అతను పుస్తకాలు చదివీ. చెప్పడు మాట:

విసి "మనజాతి పట్టడాల్లో ఎంత చెడిపోయినా ఇంకా వల్లెల్లో న్యాయమూ, ధర్మమూ, శాంతి ఉంది. అల్పసంతోషమూ, అమానుషమూ, ఐన గ్రామస్థుల్లో ఇకర్ల పట్ల సానుభూతి ఇంకా ఉంది. ఇకర్ల కష్టాలు తనవిగా నెత్తిన వేసుకుంటారు. ఒకరి సుఖానికొకరు ఉత్సవం చేసుకుంటారు. ఒక్క గ్రామాల్లోనే మనదేశీయుల విజమైన పరిచయం ఉన్నది" అని అనుకున్నాడు కావి. అదంత బ్రాంతి; అతనికి పట్ల వాల్లో కూడా ఉన్న తగువులూ, ఇకర్లను చూచి ఓర్వలేక పోవటం కనపడేదు; ఇవ్వక అన్నీ తలచుకుంటూ ఉంటే అతని ఒంటిమీద జెర్లులు ప్రాకి పట్టాయింది. అతను : బ్రజాలో వుండగా, ఏదైనా పాపకార్యం కళ్ళ బద్దప్పుడు స్వగ్రామం పోతే ఇక ఇవన్నీ కళ్ళ పడవది తృప్తి పడేవాడు అరి భగవంతుడా; ఎక్కడుంది. ఆ క్రవర్రని ఎక్కడుంది ఆ వెనుకటి జీవమున్న ధర్మము; ధర్మానికి ప్రాణమెప్పుడో తీశారు. ఇంకా బ్రెన్లు పారవేయకుండా ఉండా రెండుకు; ఈ విృతమూ వివర్ణమూ ఐకవాన్నే విజమైన ధర్మమని నమ్మి పల్లియులు దాని విశక్రిమలూ. కుళ్ళు గలీ పీడస్తూ అనుక్షణమూ అధోలోకానికి పోతున్నారా; పైగా, చిత్రమేమంటే ఈ పల్లియులు పట్టణవాసుల్ని జాతీ, పీతీ లేవని అక్షేపస్తూ, విర్లక్ష్యంగా చూస్తారు.

రమేశుడు ఇంట్లో అడుగు పెట్టగానే ఒక మధ్యకారు శ్రీ పది వనోదేశ్య కుర్ వాడూ = తిచ్చిచూసి కూర్చున్నవారెల్లా లేచి నుంచిన్నారు. వాళ్ళ సంగతి యేమీ తెలియకపోయినా క్రవరావి ముఖం చూడగానే రమేశుని హృదయం అపురవమన్నది. కదేరివాణ్ణో కూర్చుని లెక్కలు రాసుకుంటున్న గోపాల నర్కారు ఇకన్ని చూడ గానే లేచి చ్చి— ఈ అబ్బాయి దక్షిణపు బజారులో ఉండే ద్వారకనాథ వక్రవర్తి కొడుకు మీ దగ్గరికి యావనికి వచ్చాడు" అన్నాడు.

యావన అనేమాట వినేవకు రమేశుడు మండిపాడు. "నేచిక్కడికి దానెలు చేయటానికి వచ్చానా, నర్కారుగారూ; ఇక ఈ ఊళ్ళో ఎవ్వరూ లేరా" అన్నాడు.

నర్కారు చిన్నబోయాడు— "ఆ మాట విజమే బాబూ; పెద్దబాబు ఎవరీ ఊరకే వంపేవారు కాదు. అందుకనే కష్టాల్లో పద్దవారంతా ఇక్కడికి పరుగెత్తుకుంటూ వస్తారు." అని క్రవరాదివంక చూచి శ్రీవి ఉద్దేశించి అన్నాడు:— "ఏమమ్మా, పీళ్ల మాత్రం తక్కువ పాల్లా; బ్రతికి వుండగా ప్రాయశ్చిత్తం చేసుకో కూడదూ. ఇప్పుడు వచ్చినాక ఎవ్వరూ శవాన్ని అంటుకోమంటే పరుగెత్తుకుంటూ తిరగకపోతే; ఇంట్లో కంపం వందె కూడా లేవేమిటి?"

వచ్చిన మంపి గొల్లది. వీరి ఇంటిపక్క నే ఉంటుంది— "మీకు నమ్మకం లేక పోతే వచ్చి చూపిపొండి బాబూ; ఏమైనా ఉంటే శవాన్ని అలా పారవేసి పిల్లవాళ్ల వెంటబెట్టకని ఇలా ఇంటింటికి తిరుగుతానా నాకు ఉన్న కాస్తెకూడా ఈ ఆర మాసాలనిచి వీరికే పెట్టాను. ఇంటి పొరుగున బ్రాహ్మణ పస్తులుంటూ వుంటే

ఎలా ఊరుకోగలము బాబూ!" అన్నది.

రమేశుడు యిప్పటికి కొంతవిషయం గ్రహించాడు. మిగతావి గోపాల సర్కారు చెప్పాడు:—“ఈ కుర్రవాడి తండ్రి ద్వారక చక్రవర్తి ఆరు మాసాలనుంచి ఓగ్గా జ్వరంతో తీసుకుని యివ్వక ఉదయమే చచ్చిపోయాడు. అతనికి ప్రాయశ్చిత్తం కాలేదని శవాన్ని ఎవరూ అంటుకోవటం లేదు—ఇప్పుడు చెయ్యక తప్పదు. ఈ గొల్లవిడ తనుకన్నది యావత్తు గత ఆరు మాసాలనుంచి యీ వీరబ్రాహ్మణకే పెట్టింది. ఇప్పుడు మెదగ్గర కూడా యేమీలేదు. అందుకనే, కుర్రవాణ్ణి వెంట పేసు కుని యిలా వచ్చింది.”

రమేశుడు కాసేపు మెకలకుండా ఊరుకుని “ఇప్పుడు రెండు పుండులైంది కదా, ప్రాయశ్చిత్తం కాకపోతే శవం అలా వుండవలసిందేనా!” అన్నాడు.

గోపాల సర్కారు నవ్వుతూ—“షర్ మార్గ పేనుంది బాబూ! కాస్త ప్రకారం నడవక తప్పరాదు. దీనికి వూళ్ళో, వాళ్ళని కూడా యేమిటాము? మైకాగనీ, శవాన్ని మాత్రం అట్టే పెట్టరు. చదాచువేసి అయినా.... ఏమిటా! ఏమాత్రం పొగైంది దబ్బు!” అన్నాడు.

కుర్రవాడి గుప్పిటనిప్పి ఒక పావులా, నాలుగు కానలూ చూపిస్తూ గొల్లవిడ అన్నది:—“ఈ పావులా ముట్టోవా రిచ్చారు. ఈ నాలుగు కానలూ హవల్దారుగా రిచ్చారు. ఎలాగైనా రెండు బావులా పోగుకావడీ ఉర్పుల సరిపోవు. బాబూ!—” రమేశుడు వధ్యనే—“మీరు యింటికి పొండి. ఎక్కడా తిరగ నక్కర్లేదు. నేను బందోబస్తు చేస్తాను.” అని వాళ్ళని పంపి సర్కారును ప్రార్థించాడు—“ఇలాంటి కుటుంబాలు ఇంకా యీ గ్రామంలో యెన్ని ఉన్నాయి!”

“రెంటి మూటికంటే యెక్కువ వుండవు. పిరికి పూర్వం తినటాని కేమీ లోపం లేదు. బాబూ! తిని కూర్చోలేక సరిపాదునున్న చెట్టుకోసం ఈయనా సనాతన హాజరా వ్యాజ్యాలు పేసుకుని యిద్దరూ నశనమై పోయారు” అని గొంతు తగ్గించి— “అసలింతదూరం వచ్చేకాదు బాబూ! మన జేబీబాబు గారూ, గోవిందగంగూరి గొర్రోకొమ్మ పేసుకుని వాళ్ళని ఆడించారు!”

“తర్వాత?”

“తర్వాత, కల్లా పొంమూ అంకా తాకట్టు పెట్టుకుని డబ్బిచ్చారు. విరుదే పేజీ బాబుగారూ అంకా విక్రయం చేయించుకున్నారు. కాని గొల్లదైనా కామినినే చెప్పకోవాలి. ఆపదలో ఆ బ్రాహ్మణ కెవ్వరూ అంత సహాయం చేసివుండరు.”

రమేశుడు దీర్ఘంగా నిట్టూర్చి పూడకున్నాడు తర్వాత గోపాల సర్కారును వాళ్ళకి సహాయ పడటానికి పంపి మనస్సులో ఇలా అనుకున్నాడు: “ఏ అల్లనే శిరసా వహించాను పెద్దమ్మా! ఇక్కడ చావనన్నా చస్తాను గాని; ఇక ఈ దొర్నాగ్యస్త పూరును మాత్రం ఎదలి వెటే పోను!”

రెండుమూడు మాసాలు గడిచినాక ఒక నాటి ఉదయం తారకేశ్వరపు కొలను మెట్ల మీద రమేశునికి ఒక శ్రీ యెదురు పడింది. ఒక్క క్షణకాలం రమేశుడు మంత్రముగ్ధునివలె ఆమె ముఖవంక చూస్తూ వుండిపోయాడు. అలా చూడటం మర్యాదకాదు, తప్పుకు పోవాలనిపించి అతనికి తోచలేదు. ఆమె వయస్సు ఇరవై సంవత్సరాలకు ఎక్కువ వుండదు. స్నానం చేసి పైకి ఎక్కివస్తున్నది. ఆమె అదరా బాదరా బి.దెసింది. చేతుల రెండూ రొమ్ముల మీద పెట్టుకుని, తడికొంగు పైకి లాక్కుని తల వంచుకుని మెల్లగా “మీ రెప్పుడు వచ్చారా?” అని అడిగింది.

రమేశునికి ఆశ్చర్యం యెక్కువైంది కాని భయం పోయింది. పక్కకు తప్పుకుని “మీరు నన్ను యెరుగుదురా?” అని అడిగాడు.

“ఎరుగుదును. మీ రెప్పుడు వచ్చారు యిక్కడికి?” అన్నది ఆమె.

“ఇక్కడ ఉదయమే. మామగారి ఇంటిదగ్గరనించి అడంగులు వస్తావున్నాడు. ఎందుకనో ఇంకా రాలేదు?”

“మీరు ఎక్కడ దిగారు?”

“ఎక్కడాలేదు. నేనివివరతెప్పుచూ ఇక్కడికి రాలేదు. ఇవ్వాలి తెక్కడో ఒక చోటవుండ వాళ్ళకోసం ఎదురు చూడాలి.”

“వెంట నొకరున్నాడా?”

“ఉహూ, నే నొక్కణ్ణే వచ్చాను.”

“సరే” నని ఆమె నవ్వుతూ తల ఎత్తింది. ఇంకోమాటు ఒకర్నొకరు చూచు కున్నారు. ఆమె మళ్ళీ తలవంచుకుని, కొంచెం నంకోచిస్తూనే—“అయితే నా వెంట రండి” అని, దిగి తిరిగివచ్చి ముందు నడవ నొంబించింది.

రమేశుడు కూడా ఒక్కలో వెళ్ళాడు. నంకోచిస్తూ—“మీ వెంట రావటానికి నా కేమీ అటంకంలేదు—అలాంటిదేమిన్నా ఉంటే మీరు నన్ను విలిచేవారే కారు. అదీ కాక మీరు నాక బాగా పరిచయం వారిగానే కనపడుతున్నారు కాని జ్ఞాపకం రావటం లేదు. మీ పరిచయం తెలుస్తావా?” అన్నాడు.

“ఐతే కానేవు ఈ గుడిబయట ఉండండి. నేను పూజచేసి వస్తాను తర్వాత దోవనుపోతూ నా పరిచయం తెలుసుకుందామని గానీ” అని ఆమె గుళ్ళోకి పోయింది. రమేశుడు ముగ్ధుడి మాదిరిగా ఆమెవంక చూస్తూ ఉండిపోయాడు. ఆమె నిండు యౌవని. ఆమె ముఖమూ, శరీర నిర్మాణమూ, ఆమె వేష ప్రతి అదుగూకూడా

రమేశునికి పరిచితమైనదానిలాగానే తోస్తున్నది. కాని ఎంత జ్ఞాపకం చేసుకోవా లనుకున్నా ఎంతో కాలం క్రిందట చూచిన వ్యక్తి కాబట్టి జ్ఞాపకం రాలేదు.

అరగంట అయిన తర్వాత ఆమె పూజ ముగించి బయటికి వచ్చింది. రమేశుడు ఇంకోమాట ఆమెను తేరిపార చూశాడు. కాని అతనికి జ్ఞప్తికి రాలేదు. రోపమ నడుస్తూ రమేశుడు:—“మీ వాళ్ళెవరూ లేరా. వెంటా?” అని అడిగాడు.

“లేదు. దాసీమాత్ర మున్నది—బనడగ్గర వసులుమాస్తూ. ఇక్కడికి నేను తరచుగా వస్తూవుంటాను; అంచేత నాకు కొత్త ఏమీలేదు” అన్నది ఆమె.

“మరి నన్ను వెంటబెట్టుకు పోతున్నారెందుకూ?”

ఆమె కాసేపు మాట్లాడకుండా నడిచి—“లేకపోతే మీరు భోజనానికి ఇబ్బంది పడరా:—నేను రమవి” అన్నది.

ఎడట కూర్చుని భోజనం చేయించి, కాంబూలం ఇచ్చి, విశ్రమించటానికి తప చేత్తో

చాప పరిచి రమ ఇంకో గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది. వక్కమీన వండుకుని కళ్ళు మూసేవరకు రమేకునికి గత ఇరవైమూడు వత్సరాల జీవితమూ ఒక్కమాటుగా మారిపోయినట్లయింది. చిన్నప్పటి నుంచీ ఆతను పొరుగుాళ్ళలో ఇతర్ల ఆశ్రయం లోనే గడిపాడు. భోజనం చేయటంలో ఆకలి తీరటంతప్ప ఇంకాకటి ఉంటుందని ఆతనికి తెలియదు. ఇవాళ ఆతను భావించని విధంగా తృప్తి పడటంచేత ఆతని మనస్సు విస్మయంతోనూ, మాధుర్యంతోనూ నిండిపోయింది. రమ అకస్మాత్తున కొత్త పదార్థాలేవీ సేకరించలేక పోయింది. మాయూలు కూలా నాడతోనే భోజనం పెట్టింది. ఇవి ఆతను తోంచేయడేమో ఇతర్లకు చెప్పతాడేమోననికూడా భయ పడింది.... అందుచేతనే వంటకాల లేనిలోపం ఆదరంతో తీర్చాలని ఎడటికివచ్చి కూర్చున్నది. భోజనం నిర్విఘ్నంగా పూర్తి అయినాక తృప్తిగా నిట్టూర్చింది కూడా. అది రమేకుడు కనిపెట్టలేక పోయానా, అంతర్యామికి మాత్రం తెలియకుండా పోలేదు.

పగటి నిద్ర రమేకునికి అలవాటు. ఆతను యెవటి కిటికీలోనించి పర్వపు మేఘాలను చూస్తూ వడడుకున్నాడు. తన చట్టాల సంగతి ఆతనికి జ్ఞాపకమే లేదు. హఠాత్తుగా రమ నాకిట్లోకివచ్చి—“ఇవాళ ఎలాను ఇంటికి పోరుగదా, ఇక్కడే ఉండండి” అన్నది.

రమేకుడు ఆదరాభావరా లేచి కూర్చుని—“ఇంటివా రెవరూ కనపడలేదు. వారు వుండమనడే యెలా వుండగలను?” అన్నాడు.

“ఇంటావిడ వుండమనే చెప్పుచున్నది. ఈ ఆల్లు నాదే” అన్నది రమ.

“ఇక్కడెదుకున్నది మీల్లు!” అన్నాడు రమేకుడు విస్మయంతో.

ఈ ఊరు నాకు బాగావుంటుంది. అందుకనే తరచుగా వస్తూ వుంటాను. ఇక్కడిప్పుడు జనం ఎక్కడిలేరు గాని, ఒక్కోమానంలో ఇరకవేస్తే రాలను.”

“అలాంటి సమయంలోనే రాలేక పోయావా?” అన్నాడు రమేకుడు.

రమ మందహాసం చేసింది! రమేకుడు మళ్ళీ అడిగిడు:—“తారకనాథునిమీద నీకు మంచి భక్తి అనుకుంటావా?”

“అంత భక్తి యేమీరీదు. కాని బ్రతికి వున్నాన్నాళ్ళూ ఏదో ప్రయత్నించక తప్పదుగా.”

రమేకుడిక ఏమీ అవగలేదు. రమ గడపకు అనుకుని కూర్చుని ప్రసంగం మార్చింది:—“రాత్రిపూట మీరేమి తింటారు?”

“ఏది దొరికితే అదే. విస్తరిదగ్గర కూచునేవరకూ ఏమి తినబోతున్నానో నాకే తెలియదు. అందుకనే వంటబ్రాహ్మణు యేదిపెడితే దానితోనే తృప్తిపడతాను.”

మెకబేష్టుకు భక్తులకు
ఆదాయం ఆపదలు
4 కొట్లు! - పెరిగి కొద్ది
దొంగలొగ్గా ముడుపులు
పెరిగి జొసి అవుతు
పాతొంది! స్వయంకృతు!!

“ఇంత వైరాగ్య మెందుకూ?”

రమేశుడు యీ మాట వెదికారంగా అన్నదో, సరిహంగం అన్నదో గ్రహించ లేక, క్లుప్తంగా—“వైరాగ్యంగాదు, సోమరితనం” అన్నాడు.

“కాని, ఇతర్ల సమలకు మీరు పాలుమాలిక ఉండదే?”

“దానికి కారణం ఉంది. ఇతర్ల సనికి పాలుమాలితే భగవంతుడికి సమారానం చెప్ప వలసి ఉంటుంది. సొంత సమలకు కూడా చెప్పవలెనేమో కాని, అంత దండన ఉండదనుకుంటాను.”

“మీరు డబ్బున్నది కాబట్టి వదులకు సహాయం చేయటానికి పూనుకుంటున్నారు. మరి డబ్బులేనివారో?”

“ఆ సంగతి నాకు తెలియదు రమా! ఎందుకంటే, డబ్బు ఇంత ఉండాలనిగానీ ఈ విధంగా ప్రజలకి తోడ్పడాలనిగానీ నియమమేమీ లేదు. ఆ లెక్కలన్నీ ఇహవర భారాలు వహించిన భగవంతునికే తెలియాలి.”

“కాని పరలోకాన్ని గురించి చింతింపవలసిన ప్రాయమింకా మీరు రాలేదుగా; నాకంటే మీరు మూడేళ్ళే పెద్దవారు.”

రమేశుడు నవ్వుతూ—“అంటే, ఏకింకా పరలోక చింత లేదనేగా భగవంతుడు నీ!లాటి బుద్ధి ఇవ్వాలని కోరుతున్నాను. మూడేళ్ళు బ్రతుకు, కాని నేను సుత్రం ఈ రోజు నాకు చివరి రోజుకాదని అనుకోకుండా ఉండలేను.”

ఊడకుని అడిగింది:—“మీరు దేవుడిగుడి చూడలేదు సరే. భోజనానికి కూర్చునే టప్పుడు సంద్యావందనం కూడా చేసుకోలేదేం? మరిచి పోయారా?”

“మరిచిపోలేదు. కానీ మరిచిపోయానా పెద్ద లోపం అని అనుకోను!—ఎందుకూ ఈ సంగతి అడిగి వు?”

“మీకు వరలోకాన్ని గురించిన చింత ఎక్కువకదా! అందుకని.”

రమేశుడేమీ సమాధానం చెప్పలేదు. ఇద్దరూ కాసేపు మెదిలకుండా ఉరుకున్నారు. తర్వాత రమ అన్నది:—“చూడండి నన్ను నూరేళ్లు బ్రతకమనటం దీవింపటం కాదు, కాపమివ్వటం. మన హిందూ విధానం ఎక్కువ కాలం బ్రతకమని శ్రేయోభిలాషు లెవరూ కోరు” అని కాసేపు మెదిలకుండా ఉరుకుని మళ్ళీ—“నేను కాటికి కాళ్లుదాచి కూర్చున్నానని చెప్పలేను. కానీ ఎక్కువకాలం బ్రతకట మనేవరకు మాకు భయమేస్తుంది. మీ సంగతి పేరు మేము మీకేదైనా చెప్పినా ప్రకల్పాలుగానే జనుకొడతారు. ఎప్పుడైనా మీకు ఈ ప్రపంచంలో పరులకోసం బుర్ర బిద్దలు కొట్టుకోవటం వెలితనమని తెలిసి వచ్చినప్పుడు నామాట జ్ఞాపకం తెచ్చుకోండి” అని వినిపాసిగా చెప్పింది.

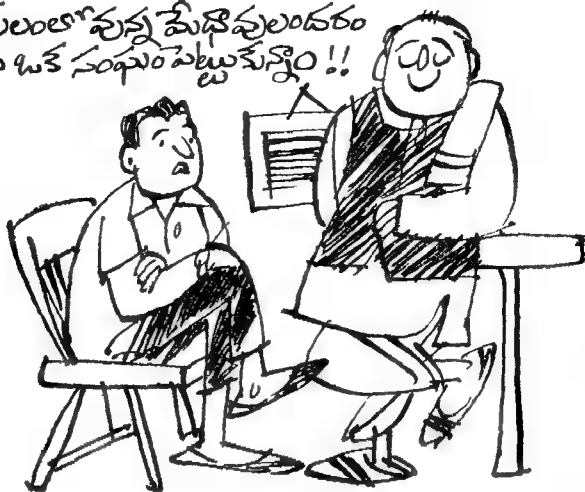
రమేశుడు జవాబుగా విట్టూర్చి, కాసేపున్నాక అదేవిధంగా అన్నాడు—“జ్ఞాపకం తెచ్చుకునే చెప్పకున్నాను. రమా! నేను నీకు యేమీ కాను. పైగా నీ మార్గంలో కంటకాన్ని. ఇవ్వాళ నేను పొరుగువాడిలాగా నీ దగ్గర యెంత ఆదరం పొందానో అదేగవక ఇంటివారిదగ్గర ఇంకొకరికి లభిస్తే, ఆ వ్యక్తికి పరుల కష్టాలు చూస్తే ఎంత వెర్రి యెత్తుకుందో చెప్పగలమా? ఇంతకుముందే నేను కూర్చుని అనుకుంటున్నాను—నా జీతముంతా యీ ఘడియలో మారిపోయిందని. ఇలా ఆదరంతో నా తెవరూ భోజనం పెట్టలేదు. భోంచేయటంలో ఇంత ఆనందముందని నాకు తెలియటం ఇదే మొదలు!”

ఈ మాటలు వినేవరకు రమ శరీరమంతా గగర్నొడిచింది:—“ఇది మర్చి పోవటం మీకు ఎక్కువరోజులు పట్టదు. ఆదనా ఎప్పుడన్నా జ్ఞాపకంవచ్చినా చాలా స్వల్పవిషయంలాగా తోస్తుంది” అన్నది మాయాబస్థికి వచ్చి. రమేశుడేమీ మట్లాడలేదు

“ఊళ్ళకిపోయి నిండించుకోలే చాలు. పొగిడినంత భాగ్యం” అంది రమ.

‘లేదు రమా! నేను నిండించను, పొగడనుకూడా. ఈరోజు నాకు నిందకూ పొగడ్తకూకూడా అతీతమైంది!’ అన్నాడు రమేశుడు విట్టూర్చి.

కుంకులంలా పున్న మేధావులందరం
కలసి ఒక సంఘం పట్టుకున్నాం !!

రమ కాసేపు మెదలకుండా కూర్చుని. తర్వాత తన గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది. అక్కడ యేకాంతంలో ఆమె కళ్ళనుంచి అశ్రువులు ఉపఉప క్రిందనడ నారంభించినవి.

11

రెండురోజులనించి జోరున వర్షం కురిసి ఇవాళ మధ్యాహ్నమే తెరిసి యిచ్చింది.

రమేకుడు కచ్చేరి చాచిట్లో కూర్చుని గోపాల స్కూలుతోపాటు జమీందారీ లెఖలు చూస్తున్నాడు. ఇ.తలో అకస్మాత్తుగా ఇరివైమంది రైతులువచ్చి—'చిన్నబాబు గారు! ఈమాటు ఎమ్మర్ని రక్షించండి. మీరు సహాయపడకపోతే మేము పిల్లల చేతులు పట్టుకుని దిచ్చమెత్తుకుంటూ తిరగాలంటే!' అంటూ ఎడ్పారు.

“సంగతీమిటి” అన్నాడు రమేకుడు అక్కర్లంతో.

“వంద ఎకరాల పొలం మునిగిపోయిందంటే, షేక్సు బైటికి పోకపోతే పైరంతా మురిగిపోతుందంటే. ఊళ్ళో ఒక్కక్కరికీ కూడా తిండి ఉండదంటే, బాబూ!” అన్నారు రైతులు.

రమేకునికి ఏమీ అర్థంకాలేదు గోపాల స్కూలువాళ్ళను రెండుమూడు ప్రశ్నలు వేసి రమేకునికి తెలియజెప్పాడు:—ఆ గ్రామస్తులకు ఈ వంద యెకరాల పొలమే మాగాని. అందరి భూమీ ఉన్నది అక్కడ. తలా కాస్తా—పొలానికి ఉత్తరమూ పడమటా గ్రామం. మెరక కాబట్టి అటు షేక్సు పోవు. తూర్పు రైలుకట్ట. ఉత్తరాన

వీరి ఉమ్మడి బాదన ఉంది. అక్కడ సంవత్సరానికి రెండువందల రూపాయల చేపలు దొరుకుతవి. అందుకనే వేడేబాటు దానిచుట్టూ కట్టవేయించి కావలా పెట్టాడు. రైతులు ఇవ్వక ఉదయించించి అయినదగ్గరపడి ఎద్ది ఎద్ది ఇప్పుడే ఇక్కడికి వచ్చారు.

రమేశుడిక ఏమీ వివరమేమీ తెలియలేదు. తొందరగా బయటికి వెళ్లిపోయాడు. పొద్దు కూక బోతూ వుంది. వేడే దిండిమీద చేరబడి హుక్కా పీచుస్తున్నాడు. అయినదగ్గరే హవల్దారుగారు కూర్చుని. బహుశా ఈ సంగతులే మాట్లాడుకుంటూ ఉర్పిరిను కుంటాను.

రమేశుడిక ఏమీ భూమికలేకుండా, వస్తునే—“అక్కడ కట్టవేసి కూర్చుంటే ఇక కువరదు, ఇప్పుడే తెగగొట్టి చాలి” అని అన్నాడు.

“ఏ కట్ట?” అన్నాడు వేడే హుక్కా హవల్దారు చేతికిచ్చి.

రమేశుడు అసలే ఆశ్చర్యంతో వచ్చాడు:—“ఎన్ని కట్టలున్నాయి, అన్నాయ్? పొలమంతా మురిగిపోతున్నది. కట్ట తెగగొట్టకపోతే అనుమతివ్వండి” అన్నాడు కోపంతో.

“అది తెగగొడితే రెండు మూడు వందల రూపాయల చేపలు వీళ్ళవెంట పోతాయని నీకు తెలుసా? ఆ నష్ట మెవరిస్తారు? నువ్వు. రైతులా?”

రమేశుడు కోపం వంపుకుని—“రైతు లేమిస్తాను నీదవాళ్ళ! ఇక నేనెందుకీవాలో నాకు అర్థంకావటం లేదు” అన్నాడు.

“ఐతే పేముకూడా ఇంక నష్టమెందుకు వదాలో నా కర్థంకావటం లేదు.” వేడే హవల్దారువంక చూసి—“కక్కాయ్! చూచావుగా మావాడు ఇలాచేసి నిలపాలంటాడు జమీందారీ! కాదోయ్, రమేశ్! ఆ ముండాకొడుకులు పొద్దుటినించి ఇక్కడ కపం దగ్గర కూర్చుని ఏడ్చినట్టు ఏడ్చిపోయారు. నాకు వీళ్ళ టక్కులన్నీ తెలుసు. మీ వాకిట్లో దర్వాజా లేదా—చెప్పుచు కరువై నాయా? పో. ఇంటికిపోయి అసని చేయి. నీళ్లు చప్పున తీస్తవి” అని వేడే హవల్దారుతోపాటు తను చమత్కారంగా మాట్లాడి నందుకు లానే నవ్వనారంభించాడు. ఇటు రమేశుని సహనశక్తి పోతూవుంది. అయినా వినయంగానే అన్నాడు:

“కాంచెం ఆలోచించిమాడు. అన్నయ్యా! మనకి రెండు మూడు వందలు నష్టమైనా ఫరవాలేదు—వాళ్ళకి సంవత్సరం గ్రాసం పోతున్నది. కనీసం అయిదారు పేలన్నా వాళ్ళకి నష్టమంటుంది.”

“వాళ్ళది ఐదుపేలుపోతే మనకేం, యాభై పేలుపోతే మనకేం—వాళ్ళకోసం మన మెందుకు నష్టపడాలి. రెండువందలు:

రమేశుడు చివరిప్రయత్నం చేశాడు:—“నంపత్వరం పొదుగునా వాళ్ళేమి తింటారు?”

ఇది చాలా నవ్వుపుట్టించే ప్రశ్నయినట్టుగా వేణీ అటూ యటూ పొర్లబడి నవ్వి. దూ, ఊ అవి వృద్ధులవేసి—“ఏమి తింటారా? ముండాకొడుకులు పొలం లాకట్టు పెట్టుకుని డబ్బివ్వమని మనదగ్గరికి పరిగెత్తుకు వస్తారు. తమ్ముడూ! నువ్వు కాస్త లోకంచూసి వదువు. మన పెద్దలు ఏదో నంపాదించి, పెంచి మనకు పారవేసి పోయారు. ఈ ఎంగిలి! షళ్ళీ మనం దీన్ని తరగకుండా అప్పుపెట్టుకుని పిల్లలికి యిచ్చిపోవాలి. లేకపోతే వాళ్ళేమి తింటారు?—ఇక ఆ ముండాకొడుకులు యెలా తింటారంటావా? అప్పుచేసి తింటారు!” అన్నాడు.

అనన్యంతోనూ, కోపంతోనూ, షోభతోనూ రమేశుని ముఖం కండ్లిపోయింది.

కాని గొంతులో కాతిన్యం రాచివ్వకుండా—“మీరంత గట్టిగా నిరపదమవుతున్నాక ఇక మీతో తర్క్కిస్తేమాత్రం లాభ మేముంటుంది? నేను రమదగ్గరికి పోతున్నాను— అమె ఇష్టపడిందంటే మీ ఒక్కరిమాటా పాగడు!” అన్నాడు.

“మరీ మంచిది. అలాగే పోయి చూడు. మాకు అభిప్రాయభేదం వున్నదేమో. అది తెలివితక్కువది అనుకుంటున్నావేమో తమ్ముడా! దాన్ని మైదుపుచేయలేవు. మీ నాయన అంతటివాణి ముప్పతిప్పలు పెట్టి మూడుచెరువులు పీళ్లు త్రాగించింది!— ఏమంటావు కక్కాయీ?”

రమేశునికి కక్కాయ అభిప్రాయం తెలుసుకోవాలనే కుతూహలం కలగలేదు. వేణీతో ఇక మాట్లాడడానికికూడా అతని మనస్సు పోలేదు. అతను మెదలకుండా బయటికి వచ్చాడు.

ఇంటి ముంగిలిలో తులసికోటదగ్గర సందెదీపం వెలిగించి నమస్కరించి నిలబడగానే రమకు రమేశుడు తనబడ్డాడు. ఆమెకు ఆశ్చర్యం వేసింది. ఆమె తలమీద ముసుగులేదు—కొంగు షేడకు చుట్టుకుని వున్నది; సరిగ్గా రమేశునికే నమస్కారం చేసి నుంచున్నదా అన్నట్లు వుంది! అక్కడినుంచి వచ్చిన కోసంలో వెనక రమ పినతల్లి అన్నమాటలు అతనికి జ్ఞాపకంలేవు. అందుకనే యశాయీకిని అతను లోపలికి వచ్చి రమను అస్థితిలో చూసి ఏమీ మాట్లాడలేకపోయాడు. ఇద్దరూ కలుసుకుని నెల, ఆయింది.

తర్వాత కావేపటికి రమేశుడన్నాడు:—“నువ్వు తప్పక అంతా విన్నావనుకుంటాను. పీళ్లు పోనివ్వటానికి అనుమతి తీసుకుందామని వచ్చాను.”

రమకు విస్మయం తగ్గిపోయింది కొంగు తలమీదికి లాక్కని—“నేనెలా వొప్పుకునేది? పెద్దబావ ఇష్టపడటం లేదు.”

“ఆ సంగతి నాకూ తెలుసు. అతని ఒక్కడి ఇష్టంతో అగిపోడుగా!”

రమ కొంచెం ఆలోచించి “పీళ్లు పోనివ్వటం మంచిదే. కాని చేపలు పోనివ్వకుండా ఏమి చేయగలం?” అని అడిగింది.

“అంత నీరు వున్నప్పుడు మనమేమీ చేయలేము. ఈ సంవత్సరం మనం వస్తామి! వొప్పుకోవలసిందే. లేకపోతే ఆ గ్రామస్తులంతా నాశనమైపోతారు.” రమ మాట్లాడలేదు. రమేశుడు మళ్ళీ అన్నాడు: “ఐతే ఒప్పుకున్నట్లేనా?”

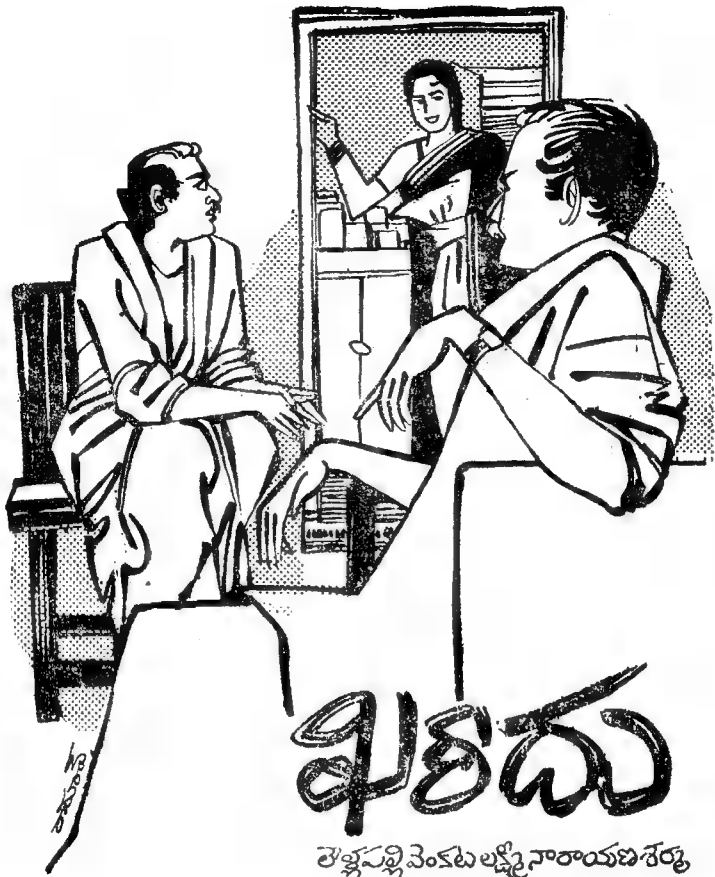
“ఓహో, అంత వస్తానికి నేను వొప్పుకోను” అన్నది రమ మెల్లగా.

రమేశుడు విస్మయంతో మాట్లాడలేకపోయాడు. ఇలాంటి జవాబు వస్తుందని అతను ఊహించనేలేదు. తనమాట రమ తోపేయలేదని అతను గట్టిగా విశ్వసించాడు. రమ తల ఎత్తకుండానే రమేశుని పిత్తి అంతా గ్రహించిందనుకుంటాను. “అదీకాక ఈ ఆస్తి నా తమ్ముడిది. నేను చేసేది పెత్తనమే” అన్నది.

“ఇందులో ఏకా సగంభాగం వున్నదిగా?”

“పేరుకే. ఈ ఆస్తి అంతా యతీనుకే చెందుతుందని నాన్నకు తెలుసు. అందుకనే సగం నాపేర రాసిపోయాడు.”

(ఇంకా వుంది)

ఖతదు

అక్షరప్రసంగం అక్షరప్రసంగం

ఒక వ్యక్తి స్వభావాన్ని చిటికెతో తెలుసుకోవాలంటే డబ్బుపట్ల వ్యక్తి యొక్క దృక్పథాన్ని బట్టి తేల్చుకోవచ్చునన్నది నాకున్న గట్టి విశ్వాసాల్లో వకటి. నా జీవితంలో తీసుకున్న నిర్ణయాలు చాలామందికి యీ విధానం ద్వారా తీసుకున్నవే.

ఇప్పుడు మా మూడో అబ్బాయికి వివాహం చెయ్యాలని తలపెట్టాను. వాడు

బొంబాయిలో పుట్టినాడు. వెంటనే వెయ్యి రూపాయలకు పైనే సంపాదిస్తున్నాడు. ఇది గొప్పలెప్పుకోవటానికి చెప్పిందికాదు. ఎందుకంటే యీ రోజుల్లో వెయ్యి రూపాయల జీతం పెద్ద జీతం అని నేననుకోను. వాటి వివాహ ప్రసక్తి వచ్చింది కాబట్టి యీ సంగతి చెప్పాను. మొదట్లో సంబంధాలు చూపేటప్పుడు యీ విషయం చెప్పేవాణ్ణి కాదు. "చెప్పవద్దో"

గేదెనుపెట్టి...." అన్నట్టుగా వుండే వ్యవహారం అని యెగతాళి చేపేవాళ్ళు. ఆడపిల్లల తండ్రులు (ముఖ్యంగా తల్లులు) మొట్టమొదటగా నన్నడిగిన ప్రశ్న యిదేకావటంవల్ల తర్వాతర్వాత యెవ్వరూ అడక్కుండానే చెప్పటం అలవాటై సుకున్నాను. మా వాడు వుద్యోగంలో చేరి వాచావు నాలుగేళ్ళవు తోంది. ఆ మధ్యరకూ 'సీకు సంబంధాలున్నాయి' అని వ్రాస్తే "అలాంటి ప్రయత్నాలేం చెయ్యొద్ద"ని ఎక్స్‌ప్రెస్ తెలిపి రెటరు వ్రాస్తూ వుండేవాడు. కానీ రెండు నెలల క్రితం అలాంటి వుత్తరం నేనొకటి వ్రాస్తే తాపీగా ఓ పదిరోజులకి 'మీ వుత్తరం అందింది' అంటూ మార్గమే వ్రాశాడు; వివరాల కోరికేం పోలేదు. పీడికో సంబంధం క్వరలోనే భాయం చేయాలన్న నిర్ణయం గూని కొద్దిగా నేను జాప్యం చేస్తే బొంబాయిలో వాడేం తొందర : డ్రాడేమోనన్న అనుమానం వచ్చి వెంటనే సంబంధాలు మాడటం మొదలు పెట్టాను. వాడు కొందర వడటంలాంటి దేవున్నా జరిగితే ముంకేమన్న వుండీ? నేనీంకో ఆడపిల్ల పెళ్ళి చెయ్యాలి. ఎంతకాలం "మావాడు నెల్లెలి పెళ్ళి అయ్యేంత వరకూ పెళ్ళి మాడెత్తడ"ని చెప్పి నెట్టుకు ర వడం : నాడే అమెరికాలోనో వుంటే అది వేరే మాట; అప్పుడు చిక్కేలేదు!!

ఇప్పటికే నేను జాప్యం చేశానా అన్న

అనుమానం వచ్చి "నువ్వేం తొందర వడవద్ద"ని వ్రాయటం యెలానో తెలియక 'రెండు మూడు సంబంధాలు చూస్తున్నాను ఇవ్వొచ్చి పిల్లలను చూపకుండువు గానీ కలవు సంపాదించే ప్రయత్నంలో వుండమ"ని వ్రాశాను. తన కలవంతా యంకొక రెండి నెల్లొపునే కలు చేసేసుకోవాలని జవాబొచ్చింది. సంబంధాలు మాడటం వెంటనే మొదలు పెట్టాను.

వివాహపిషయంలో—చుగపిల్లవాడిది గానీండి అదిపిల్లది గానీ, దీ—అవకలి వైపువాళ్ళ దబ్బు. హోదా చూడటం సామాన్యంగా జరుగుతున్న పని. నేను మాత్రం యందుకు భిన్నంగా వెళ్తున్నా వని మా మక్కాలు నామీదో అవమానం లేవ దీశారు. "వాడి ఖర్చు" అనికూడా అన్నాడు. మనుష్యులను అందనా వెయ్యి టానికి నేను ముందొంచే కొలమానం ప్రకారం నేనెన్నుకునే మనిషి మీద వాడూ, మీరీ అయ్యంగా అనే 'రూలు' లేదు అలా అంటే యెప్పుడూ : వ్యక్తం లేదు. ఈ విషయాన్నే మరోవిధంగా చెప్పాలనే ఉద్దేశ్యంతో "నేను మనిషికి విలువకట్టే ప్రయత్నంలో ఉన్నయొగించే పద్ధతికి దబ్బు ప్రమేయం తినేరేవు; మరి ఆ విధంగా యెన్నుకునే వ్యక్తుల అర్థిక పరిస్థితి గురించి మీ రెండు కొక విధియానికొస్తారో అర్థం కావటంలేదు" అని మొత్తుకునేవాణ్ణి.

లేదు" అని వాళ్లలో వాళ్లనుకుని 'యదేం మనిషి...' అన్న భావం వ్యక్తం చేసి ఆశ్చర్యాన్ని ప్రకటించేవాళ్లు.

"అర్థంలేకుండా మాట్లాడేది నువ్వే" అన్న అర్థంలో నవ్వేవాళ్లు. మొత్తానికి నేను వుపయోగించే విధానంలో నమ్మకం వుండేది కాదెవ్వరికీ.

మా అవిదే అనేది — "ఇదిగో... మీరు యెన్నిక జేసుకునే మనుష్యులు.... అదిగో... ఆ లక్షింపతిలాగానే వుంటారు" అని. మా అవిదకు చెయ్యి త్రిప్పుతూ మాట్లాటం అలవాటు. ఆ చెయ్యి కదలికకూ, మాటవరకూ కూ యేదో అవినాభావ సంబంధం వుంది.

"ఈ మనిషి చేతులు వెనక్కికట్టేస్తే మాట్లాడ గలుగుతుందా" అనిపిస్తుంది మా అవిద మాట్లాడేటప్పుడల్లా. మాట్లాడేటప్పుడు చేపి చేతి కదలికలో ఒక క్రవం కనిపిస్తుంది. చేతివేళ్ల అరచేయి పైకి కనుపించే విధంగా నేలకు అంటుకునో, లేదా నేలపైపు చూపిస్తూనో వుంటే "ఇదిగో" అంటుంది; చేయి నేలకు పైగా కుడివేపుకో, ఎడంవేపుకో వెడితే "అదిగో" అంటుంది. మా అవిద యెదురుగా కూర్చుని కబుర్లు చెప్పుకుంటే "సోది అమ్మి" మనముందు కూర్చున్నట్టే వుంటుంది; పైగా తను చెప్పేదికూడా అదే!!

ఇంతకూ "లక్షింపతి" గా మారిన

పతి ఆంధ్రదేశంలో ప్రాచీనాదివన్ తీసి వెయ్యకముందునుంచీ కూడా త్రాగుతూనే వున్నాడు. అతగాణ్ణుండుకే పడపుతక్కువ వాడన్నారు. మనిషిని అంచనా వెయ్యటానికి యీ కాలమానం వుపయోగించే వారి దృష్టిలో లక్షింపతి చెడ్డవాడు కావచ్చు నేనూ ఒప్పుకుంటాను. నేను వుపయోగించే విధానాన్నే అందరూ వుపయోగించాలని నేను పట్టుబట్టను. కానీ మనిషి విజస్వరూపం తెల్పుకోవటంలో మిగతా విధానాలకంటే నేను వుపయోగించేది పుత్రమైనదనుకుంటాను; అది నా విశ్వాసం. ఇక లక్షింపతి విషయంలో అతనికున్న త్రాగుడు అలవాటుని అతని బంహీనతగానే నేను తీసుకుంటాను. అతని ఆ అలవాటువల్ల యితరులకు హాని జరుగుతుందని నేననుకోను. ఈ అలవాటు వున్నందువల్లనే లక్షింపతి పుత్రముడు కాదనీ, అది లేనందువల్ల మా ప్రక్కయింటిలో వుంటున్న శంకరశాస్త్రి పుత్రముడనీ నేననలేను. ఎవరన్నా అంటే వాప్పుకోనుకూడాను.

శంకరశాస్త్రి మడి, జపం వగైరాలతో నిష్ఠవియమాలు కల్గినవాడు. ఆపీసులో "పైపాటు" వడుతూవుంటాడని అందరూ తెల్పు. అందుకనే వున్నప్పుడై వుండనీయకుండా అతగాణ్ణి పూళ్ళవెంటట్రాన్సువర్లంటూ త్రిప్పుకున్నారన్న

నంగతి జగద్విదితం. ఇలాంటి శంకర శాస్త్రిని లక్ష్మీవతికంటే ఉన్నతస్థానంలో యేవిధంగా వుండాలో నాకర్థంకాదు. అందుకే లక్ష్మీవతి యింటికే నేనెక్కువ రాకపోకలు చేస్తూవుంటాను : అతగాడినే మాయంటికి పిలుస్తూవుంటాను.

ఒకసారి మా వీధిలో వక నంబుటన జరిగింది. దానినిగూర్చి నేను తర్వాత విన్నాను. మా వీధిలోని అయిదా క్లలో "రత్నాలు" పనిచేస్తూ వుంటుంది. 'రత్నాలు' పూర్తి పేరేమిటో నాకు తెలియదు. ఆనలు సేరు అదిశాదని మాత్రం నేను చెప్పగలను. తన ఆనలు పేరేమిటో 'రత్నాలు' కూడా బహుశః తెలియకపోవచ్చు. పేరు విలదెబ్బకోవటాని కూడా ఆర్థికస్థోమత కావాలేమో! బాగా డబ్బుంటే 'రత్నాలే' అని పిలుస్తారు. ఇక మధ్యతరగతికొస్తే వయస్సుమరిట్టి పేరులో కొద్ది ఉన్నమార్పులొచ్చినా 'రత్నమ్మ' అన్నపేరు విభావంగా విలసిల్లి ఊరుతుంది. పై తరగతిలో మాత్రం పేరు మీద వయస్సు ప్రభావం వుండదు. అలాగే క్రింది తరగతిలో కూడాను. 'రత్నాలు' అన్నపేరు వృద్ధనడగర్నూంచి వచ్చేంతవరకూ వుంటుంది. అర్థి, స్తోమక ఉన్నవాళ్ళని, పేరున్నవాళ్ళని అందుకే అంటారేమో ననిపిస్తుంది నాకు వాళ్ళ పేర్లు అలాగే పుట్టిపోతయి మరి : వాటి కన్నా మార్చలేదు.

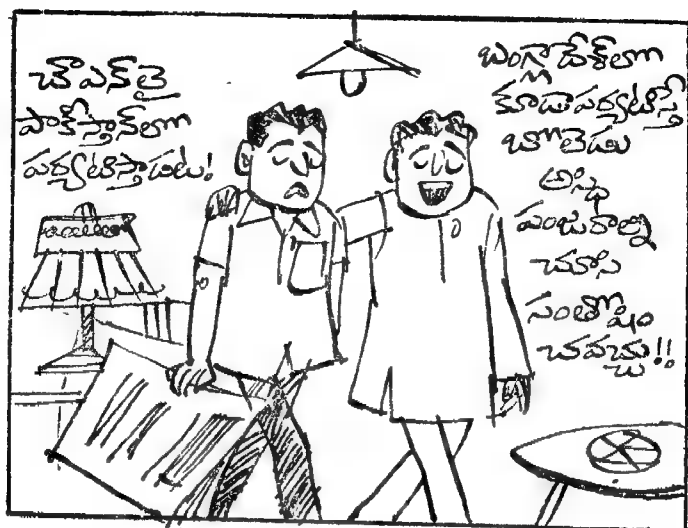
ఆ రోజున రత్నాలు తన కూతుర్ని

వీధి వంపుదగ్గర దింపి యే యింట్లోనో పనిజేస్తోంది. ఇంతలో అనాకటి పరుగెత్తు కుంటూ వచ్చి పిల్ల పొట్టమీద త్రొక్కు కుంటూ పోయింది. అంతవరకూ 'చయ్. చయ్' అంటూ వీధి వాకిల్లగిడున్న శంకర శాస్త్రి యిది చూసి జపం చేసుకోవటానికి యింట్లో కెళ్లిపోయాడు. దూరంగా పిగ రెట్టు కాల్చుకుంటూ కూర్చున్న లక్ష్మీవతి పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చి. ఆ పిల్లని హాస్సి టల్కు చేసుకెళ్లి వన్నెండింటిదాకా ఆక్కడే వుండి, బయటన్నీ తనే పెట్టు తుని యింటికి తిరిగొస్తూ దగ్గరుంచుకో మని కొంత డబ్బు రత్నాలు ఖర్చుకొచ్చి వచ్చాడు. రత్నాలు భర్త లక్ష్మీవతికి చెయ్యెత్తి దండం పెట్టివుండాలి. అక గాడు దేవుడే తిరువతిలోనో! వున్నా యంటే నమ్మనే నమ్మడు. ■ నంగతే నేను వక సాయంకాలం శంకరశాస్త్రి యొక్కచో కనిపిస్తే అన్నాను—

"లక్ష్మీవతి ఎలాంటి దేవుడులాంటి నాడ"ని.

శంకరశాస్త్రి నవ్వాడు నాకు నంటి మీద పురుగులు ప్రాకినట్లనిపించింది. శంకరశాస్త్రి నవ్వుకూనే—

"మీ రమాయకులు మూర్తి గా రూ. లక్ష్మీవతి సామాన్యదా యేం :! ఊరికే యిచ్చాడనుకున్నారా :! 'లక్ష్మీవతి— రత్నాలు వ్యవహారం...." అంటూ అర్థో క్తిలో అని అర్థపుత్తాకారంలో శం క్రవ్వుకూ కనబోమలు పైతెగరవేళాడు.

“ఈ విషయం రత్నాద భర్తకి తెలిస్తే ప్రాణాల్లిస్తాడు” అన్నాను.

“తియ్యదూ చూరి, లక్ష్మీవతి ఆ తాగ్రత్త తీసుకుంటూనే వున్నాడు” అన్నాడు.

నాకు వళ్ళు మండిపోయింది.

“నేను చెప్పేది లక్ష్మీవతి గురించి కాదు; మీ గురించి. మీరిట్లా మాట్లాడు తున్నారని వీరయ్యకు తెలిస్తే మీ ప్రాణా నికే మోసం” అన్నాను.

శంకరశాస్త్రి గతుక్కుమంటూ—

“అ... మీరూ, నేనూ వార్తగిర అనొచ్చామా యేం” అన్నాడు. ఆ మాటలో “మీరీ సంగతి నాడితో చెప్ప తారా యేం కొంపనీసి” అన్న భయం వుంది. చెవిలోని వువ్వ వరిజేసుకుంటూ

చకచక నడచుకుంటూ వెళ్ళిపోయాడు శంకరశాస్త్రి.

ఆ పసిపిల్లనా పరిస్థితిలో చూసిన శంకరశాస్త్రి మనపెట్లా పనిచేసిందో నే నూహించగలను. “అయ్యో సాపం!” అని అనుకుని వుండడని నే ననను. నా దృష్టిలో శంకరశాస్త్రి రాక్షసుడు కాదు. ఆ పరిస్థితుల్లో అక్కడ వుండే హాస్పి టల్ కు తీసుకుని వెళ్లొచ్చి వస్తుందని తెల్పు. అందుకయ్యే ఊర్పు వీరయ్య తిరిగి యిచ్చుకునే స్థితిలో లేడు. మహా ఆయితే ఓ పదిదండాల పెడతాడు. దండం ముడికే దబ్బు ముట్టివట్టు కాదు కదా! ఎందుకీ బాదరబందీ అని నూతి వేపు స్నానం చెయ్యటానికి వెళ్లి వుంటాడు. ఇక్కడే నేను లక్ష్మీవతిని.

శంకరశాస్త్రిని విభజించే గీత గీచాను. ఇది మఱి మనుగడకీ, మానవత్వానికీ గీటురాయి. మానవత్వాన్ని మించిన విస్మయా, నియమాలూ పున్నయ్యన్నది నా నమ్మకం కాదు.

ఇలాంటి విషయా లనేకం చూపిన తర్వాతే నా విచారాలన్నీ నాకు నమ్మకం యేర్పడింది. అవి నాలో బాగా పాతుకు పోయినయ్యాయి.

గుంటూర్లో ఓ రెండు సంబంధా దన్నయ్యని తెలిసి, విచారించి వద్దామని నేనే వెళ్లాను మరేదో పనిమీద గుంటూరు వెళ్ళి.

“ఇదిగో....మీ గీటుకాల్లా. శంకర శాస్త్రి అంటూ యేదో చికారీ సంబంధం తీసుకురాకండి. వాడి పు ద్యోగం.... అదిగో....వాడి హోదాకి తగిన సంబంధం అయ్యేట్టుగా చూడండి” అంది మా అవిడ.

“నేను అనుసరించే విధానంలో డబ్బు ప్రసక్తే లేదు. మరి ఆ విధానం ప్రకారం యెన్నుకున్నవాళ్లు చికాకుతో, దుని కులో నువ్వెళ్లా తేల్చగలవ్” అన్నాను.

“తేల్చేందుకేమంది? :డబ్బుంటే (ఇదిగో) విర్ల క్ష్యంగా పుండేవాళ్ళందరూ మీకు మంచివాళ్ళేగా!....(అదిగో)....” అంది.

“నా విధానంలో డబ్బుపట్ల విర్ల క్ష్యం అన్న ప్రసక్తే లేదు. జీవితంలో వాళ్ళ లక్ష్యమేమిదో అనే నేను తెలుసుకునేది”

అన్నాను.

“మీరైప్పేదేమిదో మీకే అర్థంగాదు; యింకా మిగతావాళ్ళకేం అర్థమవుతుంది? :(ఇదిగో) పిల్లమాత్రం వదుపుకుని. (అదిగో) అందంగా వుండాలి” అన్నది.

తనకు తెలియని విషయం మరెవ్వ రకూ తెలియదన్న భరోసా మా అవిడ కుంది. ఒకవేళ అలా తనకు తెలియని మరొకటి తెలిసిన విషయం అంటూ వున్నా. అది తెలివైన విషయం కాదన్న నమ్మకం కూడా అవిడకుంది. తెలివి తక్కువ విషయాన్ని గురించి పట్టించు కోవాల్సిన అవసరం లేదన్నట్టుగా సంభాషణ మార్చినట్టుంది. అది తెలివితక్కువ తనం అని సంపెట్టుకుంటూ వుంటాను. గత్యంతరం లేదు మరి; మాటికి తొందై మంది ఆడవాళ్ళంతే.

గుంటూరు చేరుకున్నాను. నా బాల్య మిత్రుడు సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిని తీసుకుని ట్రాడీషనల్ బయల్దేరాను. సుబ్రహ్మణ్యం దారిలో వివరాణ్ణి చెప్పాడు. పిల్లకు తండ్రి లేడు. ఇక్కడ తల్లి అఃమాయషీ లోనే వుంటోంది. ఇద్దరో షుగర్స్ అన్నగర్లున్నారట; అంది.లో వం యన పెంపకాని కెళ్ళాట్ట. ఆ తర్వాతే షేమిదో చెబుతూనేవున్నాడు గానీ నేను వినలేదు. ఒక గమ్యాన్ని చేరుకోటానికి అనేక త్రోవలగుండా వెళ్ళగలిగినట్లే. ఒక విషయాన్ని తెలుసుకునేందుకు అనేక పద్ధతు లుపయోగించవచ్చు. స్థూలంగా నేను

తెల్పుకోదలచింది యిది — నేను వెళ్ళి చూడబోయే వ్యక్తులు మనిషిగా బ్రతకటం పట్ల యెంత విలువపెట్టారు? డబ్బు విషయం వచ్చేసరికి యీ విలువల విలువ యెంత వుంటుంది? ఒకటి మనిషిగా నేనిచ్చే విలువ వారిలోని మానవత్వం. మానవ సహజమైన ప్రేమానురాగాలమీద ఆధారపడి వుంటుంది. ఈ సంగతి యెలా తెల్పుకోవటమూ అది ఆలోచిస్తున్న నాకు ఆ కుటుంబంలో దత్తుకొనిన కుమార్తె. నా దేనెసరికి నా విధానాలు వీళ్ళ విషయంలో సక్రమమైన ఫలితాలిస్తాయనే అనిపించింది. సుబ్రహ్మణ్యమ్మ ప్రక్కనేవున్న హోటల్లోకి తీసుకుపోయి విరాళాన్ని సేకరించాను. దత్తతకు వెళ్ళిన యీ కుమార్తె కండ్రి బ్రతికివున్న రోజుల్లో యితగణ్ణి పెంపకానికి సంపేందుకు చాలా ప్రయాసపడ్డాడు. ఇతగాడి జాతకంలో యేవేదో మార్పులుచేసి, కుదురు మారితే గానీ యితగాడి ఆయుషు పెరగదని నలుగురికి చెప్పి కుమార్తెని పెంపకానికి సంపేంపాట్లు. పెంపకం పూర్తయి అతగాడూ బాగున్నాడు; ఇటు పీళ్ళు కొంచెం బాగుపడ్డారు.

ఈ వివరాలు విన్నతర్వాత నేనుదేరించిని పంధాలో వెళ్ళటంపై సరయన పరిణాలో సమ్మతం సమ్మతం కుదిరింది.

వారింటికి చేరుకున్నాం. అవీ యివీ మాట్లాడత పిల్ల తల్లి అన్నది — 'ఎంతలో వున్నారు మీరు?' అని.

బహుశః కట్నంగురించి ఆయుషు టుందనుకున్నాను. ఇక్కడొక విషయం తమతో చెప్పుకోవాలి. నేను కట్నంగురించి యీ మధ్యవర్తితో చెప్పలేదు. అలాగని అక్కర్లేదని చెప్పాను. బహుశః చెప్పుకోను మీతో. 'పిల్ల'గుంచి చెప్పాల్సిన అవసరమేమీ కనిపించక నేనే మీ యీ మధ్యవర్తితో చెప్పలేదు కానీ అవిధ తనంత తానే యీ ప్రసంగం తెచ్చేసరికి యీ విషయంలో నావద్దేళ్ళా లేమిటో చెప్పకుండా యీ విషయాన్నికూడా నేననుసరించే విధానంలో ఒక భాగంగా పునయోగించుకోవాలని —

'ఎంతలో వున్నార మీరు?' అన్నాను.

'పిల్లవాడిని బట్టివుంటుంది. వెనకాల అస్తి సంపాదన....' అంటూ మొదలెట్టిందామె.

ఏదో సంతలోకి ఆడగుప్పెట్టానా అనిపించింది. అనిద మాటల్లో వ్యాపార సరళి బాగా కనిపించింది. అందుకామెను తప్పుపట్టటం లేదు. ఇప్పటి వరకేమీ లలా పున్నయే మరి కానీ యీ 'రేటు' విరజయించుకోవటానికి అవిధ తన లెక్కల్లోకి తీసుకునే విషయాలు నాకు నచ్చలేదు. ఇవన్నీ చెప్పాక అవిద —

'అక్కర్లే — పిల్లవాడు వెయ్యిపై నే సంపాదించాడని విన్నాం. అయితే రేళ్ళనుండి వుద్యోగంలో వున్నట్లున్నాడు.... బ్యాంకులో యెంత పిల్లవుంది? మనిషికి మూలధనం ముఖ్యం. చిన్న

యెకొంటులో యెంతుంది? పెద్ద యెకొంటులో యెంతుంది? ఆ యెకొంట్ల పేర్లేవో నాకు తెలివ్వావ్వు....మా అమ్మాయికి తెలుసు....దానికిన్నీ తెల్పు' అంది.

విరక్షరకుతులైన తల్లిలు పిల్లల్ని తమతో పోల్చుకుని 'వాళ్ళున్నీ తెల్పు' అంటూవుంటారు. దాంతో పిల్లలు కూన స్థమందూకం మాదిరి తయారవుతారు.

తల్లి ఆ మాటలన్నప్పుడు ఆ అమ్మాయి తలుపు పెరకాల్సింది 'పేపింగ్సు డిపాజిట్, ఫిత్నెస్ డిపాజిట్' అని అందించింది. ఈ పిల్లి తలుపు వెనకాలనుంచి యంతవరకూ రెండు మూడు తడవలు యిలాంటి సహాయాలే తల్లికి చేసింది. తల్లికిచేసిన సహాయం మాటెలావున్నా నాకుమాత్రం ఆ పిల్లి దాగా సహాయపడింది. అవు చేలో మేస్తుంటే దూడ గట్టున మేసేందు కవ కాళం వుందన్న భ్రమ నా కప్పుడప్పుడు కలుగుతూవుంటుంది. ఈ భ్రమ కలిగించిన 'దూడలు' కొన్ని నాకు తటస్థపద్ధతు కూడాను. కానీ వాళ్ళందరూ యీ సిద్ధాంతానికి అతీతంగా వుంటే చెడురు మడుగు వ్యక్తులని అని పించింది.

అవిడ పేసిన ఈ ప్రశ్నలలో నేనిక రేచి వెళ్ళిపోవచ్చు. అంటే పిల్లల వ్యాంకు యెకొంటుగురించి అడిగారని గాదు. మనుష్యులను కొలవటానికి

నాకు కొన్నిపద్ధతులున్నట్టే వాళ్ళకి వున్నాయ్. అందుకు నేను ఫిర్యాదు చెయ్యను. నా పద్ధతే అందరూ అనుసరించాలని సిద్ధాంతకరించటం కూడా నా పద్ధతికాదు. కానీ మారెండు పద్ధతులూ సుస్పరవిరుద్ధమైనవి. వాటికి పొత్తు కుదరదు. అందుకనే నేనెప్పుడో నీ కాళ్ళకొక నమస్కారంపెట్టి లేచి వెళ్ళిపోవచ్చును. నమస్కారం వందగ కూడాలేకుండా యీ యింటికి రాకుండానే వెళ్ళిపోవచ్చును. కానీ నేను యిలా రావటానికి కారణం సంబంధం చూడాలని మాత్రమేకాదు. నేను అమలు పరిచే విధానం యెలాంటి ఫలితాల్నిస్తుందో తెల్పుకోవాని. దాన్ని ఆచరణలో పెట్టటంలో అనుభవం సంపాదించున్న కోరికతోచూడా వచ్చును. వరోక్షంగా వాళ్ళ వివరాలు విన్న నాకు నాపద్ధతి ప్రకారం వాళ్ళంటే వక అభిప్రాయం కలిగింది. ఆ అభిప్రాయం సరియైనదోకాదో ప్రత్యక్షంగా తెలుసుకుందామనే యంతనేపు కూర్చున్నాను. ఈమాత్రం దానికి వాళ్ళని యిబ్బంది పెట్టటంయెందుకని మీలో కొందరడగొచ్చు. మీ అభిప్రాయాన్ని త్రోసి పారెయ్యను. కానీ ఒక విషయం మనవి చేసుకొనింది. కొందరు కాబోయే పెండ్లికొడుకులు "ఆ....నింటోయింది? పిల్లని చూసిపోదాం....వాళ్లుపెట్టేది మేని బోదాం" అన్న దృష్టిలో సంబంధాలు

మనమూలి ఇరిగేషన్ ప్రాజెక్టుకు భగవత్
 ప్రేమలను సుబ్బిడొనడ సమమూలమనకు
 ప్రాధాన్యతను చేస్తాడు! సమర్థకు అభ్యుదయ
 ముచ్చుమంత్రప్రసంగం!!

చూస్తూంటే నేను పరిగోధకుడికి వుండే
 తృప్తితో చూడటంలో తప్పలేదనే
 భావన వాకుంది. పరిగోధకులు తక్కువ
 సాక్ష్యంకంటే యెక్కువ సాక్ష్యం విలు
 వైనదన్న వుద్దేశ్యంతో పరిగోధనలు
 అత్యధికంగా చేస్తూవుంటారు. ఆ
 వుద్దేశ్యంతోనే యీ యింటికొచ్చాను.
 వచ్చి రేడిపోకుండా యిప్పుడీ క్రింద
 చెప్పే ప్రశ్న వెయ్యటంలో కొంచెం
 స్వార్థం కూడా వుంది. ఆ సంగతి నా
 ప్రశ్న గురించి చెప్పాక చెప్పుతాను.

తరువాత చాటునవున్న పిల్ల బ్యాంకులో
 వేయ గల్గిన డిపాజిట్లను గురించి చెప్పాక
 నా మెదడు చురుకుగా పని చెయ్యటం
 మొదలు పెట్టింది. సుబ్రహ్మణ్యం
 "వెడదామా" అన్నట్లు నా ముఖంలోకి

చూశాడు. నేను రేడ్డావన్న అసక్తి కన
 పరక పోవటంతో ఆశ్చర్యంగా నా వంక
 చూశాడు. సుబ్రహ్మణ్యం ముఖంలోని
 విసుగు కనిపెట్టిన ఆవిడ—

"మరోలా అనుకోకండి.... తెచ్చుకో
 వాలి గదా" అంది.

"అవునండి అక్కా గారూ! తప్ప
 కుండా తెచ్చుకోవాలిందే. కానీ మా
 అబ్బాయిని "పీకు బాతులో యెంతున్న"
 దని యాంతవరకూ నే నెప్పుడూ అడగ
 లేదు. రేపు ఒకవేళ నే నడిగినా ఆ
 డబ్బులో నాకేమన్నా యివ్వాలొస్తుందని
 సరయిన సమాధానం చెప్పుతాడో లేదో!
 ఈరోజు కుర్రకారింకేగడందీ; వాళ్ళ సర
 దాలు వాళ్ళపేగానీ పెద్దవాళ్ళ బాదలు.
 వాళ్ళపట్ల తమ బాధ్యతలు తెలియవ

వాళ్ళకి ఆయనా వుత్తరం వ్రాసి ప్రయత్నిస్తాను" అన్నాను నవ్వుతూ.

ఇందులో నా స్వార్థం లేకపోలేదు. అవిడ పెంపకానికి పంపిన కుర్రవాడి డబ్బే అందుకుని యేదో యిల్లు కట్టుకుని కొలతేవం చేస్తోందికదా అలాంటిది యంతవరకూ నేను చదువు చెప్పిన మా అబ్బాయి నాకు సహాయంగా వుండటం వల్ల అవిడ వృద్ధేకం యేవేదో తెచ్చు కుండామనే యీ విధంగా అన్నాను. నమాదానం నేనానించిట్లే వచ్చింది.

"అబ్బే...మీరాశ్రమ తీసుకోకండి.... ఉత్తరం వ్రాయకండి ఏదో యా తాపంగా అన్నాను" అంది.

ఇందులో నాకు శ్రమ తప్పిద్దామన్న కోరికకంటే నాకు మావాడి బ్యాంకెం పెంతో తెల్పిపోతుందన్న ఆదుర్దా. తయం నాకు కనిపించినది. పైగా నాకింతవరకూ దాన్వంగతి తెలియని వొప్పుకొంటిని ఇంతవరకూ దాన్వంగతి తెలియని నాకు యిప్పుడు నాకు తెలిసేట్లు చెయ్యటం యెందుకా అని అవిడ మధన పడింది; తెలిసేట్లు చేసినట్లున్నానే అవి బాధపడింది.

అవిడ బాధ చూస్తుంటే నాకో అనుమానం వచ్చింది. వాళ్ళింట్లోంచిను పెంపకాని కెల్లాదని గుర్తుకొచ్చి నా అనుమానం అధికం కాసాగింది. నా అనుమానానికి ఆచారాన్నయ్యో లేవో నాకు తెలియదు. ఆ వాతావరణం చూశాక

మాత్రం నా అనుమానం కొట్టి పార వెయ్యటానికి వీలులేనిది అనిపించింది. ఆ యింట్లో ప్రతివర్యనూ "డబ్బు మారక పట్టి" అన్న ఆదృశ్యకక్తి నడిపిస్తున్నట్లు నాకు రూఢి అయ్యింది. ప్రతి పనికి యెంత డబ్బు వస్తుందో తేల్చుకుగనీ చెయ్యరని పించింది. ఎక్కముల వున్నారో చివర్న వేర్వేరు 'కేబుచ్చు' వున్నట్లు యలాంటి పట్టి యేదో వాళ్ళింట్లో పున్నట్లు తోచింది. ఇంతకీ నా అనుమానం యిది; తల్లి తండ్రుల కుంచ్చున సహజ ప్రేమాను రాగాల్సి వదలిపోతునని, కొడుకుని యెక్కడో పెంపకానికిచ్చి తమ అంతస్తు పెంచుకున్నవాళ్ళు. రేపొద్దున కూడు రేత మావాడితో చెప్పలాడింది. విడాకు లైచ్చుకుని దాంకోబాటు వచ్చే "మనో వర్తి"తో తల్లికూతుళ్ళు తింటారా అన్నది నా అనుమానం. నేను మరి అన్యాయంగా మాట్లాడుకున్నానని మీ కనుమానం రావచ్చు. మీరు కేకలు పెయ్యవచ్చును కూడాను. దానిక్కరణం నేను కిల్లారా చూసిన పరిస్థితులు మీరు చూశారు; అంతే. పైగా తల్లి — బిడ్డల అనుబంధం అన్ని బంధాలన్న అతీతమైనదని నా విశ్వాసం. దానికే తాకట్టు పెట్టగలిగిన వారికి భార్యాభర్తల సంబంధం ఏక లెక్కనోనిది కాదు.

"కుథం వలకరా పెళ్ళికొడతా" అంటే యేదో అన్నట్లుందని కూడా మీరు

నా మీద అభాందం వెయ్యవచ్చు. కానీ అమాటలన్నవాళ్లే “పెళ్ళి నూ రేళ్ళవంట” అనికూడా అన్నారు అది మీరు మరచి పోయినా పిల్లవాడి తండ్రిగా నేను మాత్రం మరచిపోలేను. అందుకే లేచి బయటకు నడిచాను.

బయట కొద్దిక సుబ్రహ్మణ్యంతో నా వుద్దేశ్యాలన్నీ చెప్పాను. అంతా విని సుబ్రహ్మణ్యం అన్నాడు.

“ఈ సంబంధానికి యిష్టపడక పోవటంలో అర్థంవుంది. ఈసంబంధాన్ని మీవాడికి తగినదని అనుకోవటం నా బుద్ధి తక్కువ....కానీ యీ సంబంధాన్ని వ్యతిరేకించటానికి నువ్వై యిచ్చే కారణాలు సబబు గాలేచేమో....నీ దృష్టిలో పెంపకాని కెళ్ళివాళ్ళందరూ డబ్బుమీద వ్యామోహంతోనే వెడుతున్నారనేనా? ఒక వంశాన్ని నిలపేందుకు వెడుతున్నారని యెందుకనుకోవు?” అన్నాడు.

“ఎందుకనుకోను! లక్షణంగా అనుకుంటాను. కానీ నీమాదిరి “అలా చేసి వుంటారని యెందుకనుకోగూడదు” అని అనుకుని వాళ్ళని మెచ్చుకొను వాకు నిదర్శనం కావాలి. అదిగో.... దూరింగా చెట్టుక్రింద గుడ్డపరుచుకుని పడుకుంటే ఒక ముసలమ్మ....అమె కెవ్వరూలేదు. వంశం పిలవటం మాట దేవుడెరుగు. రేపడాకా ప్రాణం విలుస్తుందో లేదో నమ్మకంలేదు. ఈ పెంపకాలకు వెళ్ళేవాళ్ళలో యేవక్క

రయినా అమెకు పెంపకానికి వెళ్ళేందుకు యిష్టపడితే యీవిషయంలో నా వుద్దేశ్యా లన్నీ మార్పుకంటాను” అన్నాను.

ఈ సంబంధం సుబ్రహ్మణ్యాని కెందుకు యిష్టంలేదో తెలుసుకుందామని అడిగాను.

“అద పిల్లవాళ్ళ మగపిల్లవాడి డబ్బు గురించలా తెగబడి ఆడక్కూడదు” అన్నాడు సుబ్రహ్మణ్యం వాళ్ళదో మోక మైన అవకాశం చేసిపెట్టు.

“మగపిల్లవాడి తరపువాళ్ళదగ్గలేండి వాళ్ళెందుకడక్కూడదు? నీ పిల్లయం వాస్తవమన్నాను కానీ నిర్ణయం తీసుకు నేందుకు నువ్వుచెప్పే కౌణం నాకు నచ్చలేదు” అన్నాను.

సుబ్రహ్మణ్యం యీ విషయం మాట చాలాసేపు మాట్లాడి వినిపించా వూదర కొట్టనులే అన్నట్టు—

“మనం యిప్పుడు కలుసుకో బోయేవాళ్ళ పరవాలేదు” అన్నాడు.

పరవాలేదని చెప్పబడినాయన పేరు సీతారామయ్యగారు. మనిషిని చూసి మంచివాడని చెప్పలేం. కారణం ఆయనను అనేకవిషయాల్లో కొన్ని విశ్రితాభిప్రాయాలున్నట్లున్నయ్. అలాంటి వాళ్ళ సామాన్యంగా కరోటకలుగా కనిపిస్తారు. వాళ్ళు నమ్మిన విషయాల్లో ఎదిటివారి విభిన్నదృక్పథంతో వారు సామాన్యంగా వాస్తవం చూడటానికి యింతకుముందు వెళ్ళినయింట్లోని

మనుష్యులూ, యిక్కడి మనుష్యులూ ఒకమాదిరే ఉన్నారు. అందుకే నేననుకుంటాను పినిమాలలో మాదిరి మనుష్యుల ప్రవృత్తిని తెలియజేస్తూ ఆకారాలు, గదిలో అలంకారాలూ వుంటే బాగుండునని : విలన్ యింట్లో పులికల, సాలెగూళ్ళు పెై రాలూ, హీరో యింట్లో బుద్ధినిబొమ్మ, పున్నట్లు విత్యం మనం చూసే మనుష్యులకూడా ఆలాంటివి అమర్చుకుంటే బాగుండును. కానీ పినిమా విలన్ హీరో అంత మంచి కాబట్టే హీరో బుద్ధినిబొమ్మ చేబిల్మీద పెట్టుకుంటే, తను పులిబొమ్మ వుంచు కుంటాడు. కానీ విత్యం మనకు కనిపించే 'విలన్లు' పినిమా విలన్ కంటే క్రూరులు కాబట్టి వీళ్ళకూడా బుద్ధిని బొమ్మే పెట్టుకుంటారు. ఏమైనా సీతారామయ్యగారింట్లో వాళ్ళునిగురించి మనకు చూడగానే తెలిసేటట్లు యేమీ అమర్చుకోలేదు, పైగా యింట్లో కొన్ని చోట్ల సాలెగూళ్ళు కనిపించినయ్.

సీతారామయ్యగారు చూపించిన కుస్తీలో కూర్చుంటుండగా 'వీరు....' అంటూ వరివయం చెయ్యబోయాడు సుబ్రహ్మణ్యం. వాణ్ణి మాట్లాడనీయకుండా—

"మాది వరంగల్లు....నాపేరు రాఘవరావు, అయినా నేనొచ్చిన పనికి నా పేర్లో పనిలేదు. మీతో పక ముఖ్య విషయం మాట్లాడటానికొచ్చాం. మీరు

మామీద దయవుంచి 'ఊ' అంటే ఒక వంశాన్ని విలబెత్తారు" అన్నాను.

సుబ్రహ్మణ్యం ముఖంలో ప్రశ్నార్థకాలు సీరియల్ గా యింగ్లీషు పినిమాలో చైటిచ్చు వచ్చినంత వేగంగానూ వచ్చేస్తున్నయ్ (అదేం ఖర్కో! నేనింగ్లీషు పినిమాలో వచ్చే చైటిచ్చు వక్కసారీ పూర్తిగా చదవలేదు. ఒకటి చదవటం అవ్వకముందే మరోబొచ్చేసేది)

సీతారామయ్యగారు ఆశ్చర్యంగా నా వంక చూసి—

"మీరేం అంటున్నారో నాకు బోధపడటం లేదు ... నేను బడివంతుల్ని; ఒక వ్యక్తిని విలబెట్టే శక్తికూడా నాకుందని అనుకోను. మీరు వంశాన్నే విలబెట్టమంటున్నారు. కొంచెం వివరంగా చెప్పండి" అన్నాడు.

"అయ్యో! మా దగ్గర చుట్టం ఒకాయ మన్నాడు. బోల్లు ఆప్తి; పిల్లలేరు. వాడికి మీ రెండో అబ్బాయిని పెంచుకోవాలన్న కోరిక కలిగింది. తండ్రు 'ఊ' అంటే..." అని చెప్పతూవుండగా ఆయన 'అపండి' అన్నట్లు మెల్లగా చెయ్యి ఊపాడు.

మాకు దగ్గరలోనే వేలమీద కూర్చుని పడేళ్ళ కుర్రవాడొకడు వ్రాసుకుంటున్నాడు. సీతారామయ్యగారేం మాట్లాడలేదు... కొంచెంసేపాగి ఆయన—

"నన్నా" అంటూ క్రింద కూర్చున్న అబ్బాయిని పిల్చాడు. కుర్రాడు తండ్రి

“స్వతంత్రమోధులకు ఇంకా పదవులెందుకో?
 దొడ్డిపేదలనుంచి పెన్నునెత్తుకొనియువకులపై అవకాశం
 ఇవ్వరా?”

దగ్గరగా వచ్చారు. వాడి భుజం మీద చేయి వేస్తూ—

“నాన్నా!.... నువ్వు లోపలికి వెళ్ళు” అన్నాడు. వాడు వెళ్ళబోతూ వుండగా మళ్ళీ చెయ్యిపట్టుకుని అపాడు. పిల్లవాడి చెయ్యి పట్టుకుంటూండగా సీతారామయ్య గారి చెయ్యివంక చూశాను చెయ్యి కొంచెం వణుకుతున్నట్లుంది. పిల్లవాడి చెయ్యి గట్టిగా పట్టుకున్నాడు. ఆ పట్టులో పిల్లవాడు లెజ్జెదికారి కాబోతున్నాడన్న అనందం నాకు కనిపించింది.

“అక్కని కాఫీ తీసుకుని రమ్మన్నా వని చెప్పు” అన్నాడు సీతారామయ్య గారు.

పిల్లవాడు లోపలికి వెళ్ళాడు. సీతారామయ్యగారు దారిలోకొస్తున్నట్టు నాకు తెలుస్తూనే వుంది. ఈయనను త్వరగా యువ

వదలించుకోవా అనుకున్నాను.

సీతారామయ్యగారేం మాట్లాడలేదు. ఇరవయ్యేళ్ళమ్మాయి కాఫీ కప్పులు పట్టుకుని గదిలోకొచ్చింది.

“పిల్ల బాగుంది.... ఈ యాంట్లో గుత్త మరొకచోట తారపిల్లితే బాగుందే” అనుకున్నాను.

“మీ ఆమ్మాయేనా?” అన్నాను.

నా వంక నిశితంగా చూస్తూ “కాఫీ పుచ్చుకోండి” అన్నాడు సీతారామయ్య గారు.

కాఫీ త్రాగాక సంభాషణ కొనసాగించాలనే ఉద్దేశ్యంతో—

“తమరి అభిప్రాయం....” అంటూ పాగదీశాను.

“తమరిని మా యింటి తెవ్వరు సంపారో నాకు తెలియదు. నా గురించి

సుబ్రహ్మణ్యంగారికి బాగా తెలుసు....వారి పని చేసివుంటారని నేననుకోను ఇక పోతే మీరు నాకు అపరిచితులు. మీతో అధికప్రసంగం చేయటం నా కిష్టంలేదు. నేను శలవు తీసుకుంటాను .. ఖజార్లో కొంచెం పనులు.. అన్నాడు సీతా రామయ్యగారు కుప్పిలోంచి లేస్తూ.

నేను సీతారామయ్యగారివంక నవ్వుతూ చూశాను

“బుద్ధి లేకపోతే సరి....” అంటూ సుబ్రహ్మణ్యం నలుకుంటున్నాడు.

“బావాగారూ : మీరు నన్ను జీమించాలి. వెళ్ళి అబద్ధలాడి ఒక పెళ్ళి చెయ్యమన్నారు. ఎవరిన్నారో యెవ్వరికి తెలియదు గానీ యిప్పుడందరూ చేసేపని అదే. పిల్లవాడు బి.కాం. చదువుతుంటే ఎం.కాం. అని అబద్ధలాడేవాళ్ళన్నారు. పిల్ల వయస్సు పాతికయితే “అబ్బే... మీ రొచ్చేముందే యింట్లో వెళ్ళుయ్” అనేవాళ్ళన్నారు; అవతం పిల్లవాడికి యింట్లోని అందరినీ తెలిసినా యీమాట అనటానికి వెనకాడనివాళ్ళన్నారు. నేనా పనేం చెయ్యలేను. నే నొచ్చిన పని విషయంలో అబద్ధం చెప్పాను. నే నొచ్చిన అబద్ధపు పనికి మీ రంగీకరించలేదు. అందుకు నేను చాలా సంతోషిస్తున్నాను. ఇక నేను నిజంగా యిక్కడ కొచ్చినపని యేమిటంటే మీ అమ్మాయిని మా యింటి కోడలుగా చేసుకునేందుకు. నాపేరు రామమూర్తి. నా గురించి మా సుబ్రహ్మణ్యం

మీకు చెప్పేవుంటాడు. నే నొచ్చిన యీ విషయంలో మీ రంగీకరించకపోతే నేను బాధపడతాను.”

“అర్జు చేసేందుకు ధబ్బు కొవాలి. అయినా మనిషి కున్న మరి కొంత ‘అస్త్రాని అర్జు చేసుకుంటే గానీ ధబ్బు రాది. శారీరక మా: సిక శక్తులను అర్జు పెట్టకుంటూ వ్యక్తిత్వాన్ని, మానవత్వాన్ని వి: పజేసుకుంటూ ధబ్బు సంపాదించేవారున్నారు. వాళ్ళు ఉత్తములు శారీరక మాససిక శక్తులతోవాటూ వ్యక్తిత్వాన్ని, పరువునూ అర్జుచేసి ధబ్బు సంపాదించే వాళ్ళున్నారు. వాళ్ళు ప్రస్తుతపు సరి స్థితుల్లో మధ్యమలుగా చలామణీ అవుతున్నారు. నహజమైన ప్రేమానురాగాల్ని, మానవత్వాన్ని అర్జుచేసి ధబ్బు గడించే వాళ్ళన్నారు. వీరు నీమలు.

“ధబ్బుక్కుడా ఖరీదుంది. చేర్చిన ధబ్బునిబట్టి గాక దానికి చెల్లించిన ఖరీదుని బట్టి మంషికి వియవగట్టటం నా కలవాటు. మీకో అమ్మాయి వుందని మా సుబ్రహ్మణ్యం చెప్పాడు. మా సంగతులూ మీకు చెప్పేవుంటాడు. అందుకే వచ్చాను. మీరు “హి:” అంటే అనందంగా వెడతాను” అన్నాను.

సీతారామయ్యగారు నిండుగా నవ్వారు. “నూ మ న పా రా నవ్వాను. మా సుబ్రహ్మణ్యం కూడా నవ్వుతూ “మా వాడికి వేవకాయంత వెర్రి వుందలెండో” అన్నాడు.

“వి యామి దెవ్,”

నేను ఓనిపోయాను. అనుమానం లేదు. నిజంగా చచ్చిపోయాను. చచ్చి పోయినందుకు నాకేం విచారం లేదు. ఎందుకంటే రెండేళ్ళుగా నేను చచ్చి పోవాలని కోరుకుంటున్నాను. ఆ కోర్కె నాలో వేయి తలలు పడింది. మృత్యువు నాకోసం రాలేదు. నేనే, నేనుగా మృత్యువును ఆహ్వానించాను.

కనన ఆహ్వానించినవారంటే మృత్యువుకు ఎంతో యిష్టం. మనంగా అహ్వానించినపుడు అది మనల్ని భయపెట్టదు. బాధ పెట్టదు. నేను రోగంతో చచ్చి పోలేదు. ఆ తృహత్య చేసుకోలేదు. యోగులవలె ఆత్మను సాధన చేశాను. బలవన్మరణం నా కిష్టంలేదు. యోగులు, షిద్దులు తాను మానవజన్మ ఎత్తినందుకు చక్కం నెరవేరగానే తమవు చాచిస్తారట. తాముగానే మృత్యువును ఆహ్వానిస్తారు. నేను అదే ప్రయత్నించాను.

నా పిలుపు విని మృత్యువు వచ్చింది. అదే నాకు తృప్తి. మృత్యువు నాకు భయంకరంగా అగుపించలేదు అదొక భయంకర రూపం కాదు. అసలు దానికి రూపమే లేదు. కనుక భయపడవలసిన అవసరం కలగలేదు.

ఒక్కసారిగా శరీరం నా స్వాధీనం కప్పింది. అంటే వంచేంద్రియాలు పని చేయడం ఆగిపోయాయి. ఒకవికమైన ముక్కు, మగత నున్న కమ్మింది నా

మహాప్రస్థానం

శరీరం మనీభవించిందా! ఏమో! చలనం లేదు. అలాటిదేదో జరిగింది. ఏదో జరుగుతున్నదని నాకు తెలుస్తూనే ఉంది. ఆ జరిగేదానిపై నా శక్తి లేదు. నా పాపమేయం లేదు.

విశ్వతన స్థితిలో ఆత్మకు చైతన్యం కలిగింది. నా శరీరంనుండి మరొక శరీరం విడుదలైంది. ఈ భౌతిక శరీరంలో మరొక శరీరం ఇమిడివున్నట్లు నాకు తెలియదు. ఇందులో లీనమైపోయివున్న మరొక దివ్యశరీరం అది. ఈ శరీరం నుండి విడిపోవడానికి అది పద్ధత్రయ ఇంతా, అంతా కాదు. అట్లా వేరై, నెమ్మదిగా పైకి లేచింది. రెండు దిశలలో ఎత్తుకు పోయి విటారుగా నిలబడ్డది. క్రింద చైతన్యరహితంగా, మరణస్థితిలో ఉన్న శరీరాన్ని చూచింది. నీకూ నాకూ యుజం తీరింది అన్నట్లు. అంటే మరణం తర్వాతకూడా నన్ను నేను గుర్తించి, టెలుసుకోగల నన్నమాట.

అది నా సూక్ష్మ శరీరం. ఎంత తేలికగా వుంది! సూక్ష్మమే గానీ, అది పరిమాణంలో స్థూల శరీరంకన్న పెద్దది. అది వెలుగుముద్ద రంగులో ఉంది. ఆ రంగును ఎన్నడూ చూడలేదు. క్రమంగా నాలో పరిసరాల జ్ఞానం పరివర్తనైంది. ఇట్లు, బంధువులు, మిత్రులు....అన్నీ, అందరూ మరుగవుతున్నారు. ఎవరూ కనిపించడంలేదు. ఎవర్ని గురించిన జ్ఞాపకాలు నాలో మిగలలేదు.

ఒక్కసారిగా దివ్యమైన నా సూక్ష్మ శరీరం విశ్వరూపం దాల్చినట్లు, భూమి నుండి అకాశం అంత ఎత్తుకు వెలిగింది. నేనే విశ్వం అంతా ఆక్రమించాను. మరుక్షణంలో అది చిన్నదై, అతిచిన్నదై

అణువురూపం దాల్చింది. అది ఒక చిన్న వెలుగు శకలం....తిరిగి నా రూపంలో నా ప్రయాణం మొదలైంది.

గాఢాంధకారం....నా చుట్టూ తిమిరావళి. విశ్వమే చీకటిమయం అనిపించింది. రాకెట్ ను మించిన వేగంలో నా ప్రయాణం. చీకటిలో నేనొక వెలుగుదీపాన్ని. నాచుట్టూ ఉన్న ఓకట్లు విచ్చుకున్నాయి. క్రమంగా ఒక మందమైన వెలుగురు. అది ఉపోవయ్య వెలుగురులాంటిది. నా చుట్టూ తారకలు వియన్యంధలంలో ప్రయాణం. నేను ఎక్కడినుండి బయలుదేరానో, ఎక్కడకు వెళుతున్నానో తెలీదు. వేల, లక్షల నక్షత్రాల మధ్యగా నా ప్రయాణం సాగుతోంది. కళ్లు నలుపుకుని చూద్దామంటే చేయి కదలదు. నాకు చేతులున్నాయా....శరీరంలో అవయవాలు ఉన్న జ్ఞానంవుంది గానీ, అవి స్వాధీనంలో లేవు. ప్రపంచం ఏమైంది నాతో పాటే మాయమైందా! మాయ!!

ఒక అద్భుతమైన కాంతిలోకం చేరుకున్నాను. అది కాంతి కాదేమో! వెలుగు. అతి మందంగా, మెత్తగావున్న వెలుగు. అక్కడ సూర్యుడు లేడు, చంద్రుడు లేడు. కానీ, వెలుగును, వెన్నెలను మించిన వ్యభుమైన వెలుగురు అది. వియోన్ లెట్ల మత్తువెలుగు. లేత ఆకుపచ్చ, పీలం, పసుపు పచ్చ, పాలిలో రంగరించినప్పటి కాంతిప్రవాహం అది.

శరీరాన్ని మత్తెక్కించే పరిమళం

వీస్తోంది. సరిక వంగిళంవంటి మలయ
వనాలు వీస్తున్నాయి. అదేదో లోకపు
పొలిమేరలు కావచ్చు. క్రింద నేలవంటి
గట్టి ఆధారం లేకపోయినా నిలబడ్డావు.

మల్లెపువ్వులు పీరబూపిన నవ్వులు.
జలతరంగిణి తరంగ ద్వీపాలు. ఎవరిదో
నవ్వు... చిరునవ్వు! కిలకిలలు. నాకు
విపివీస్తునే వుంది. వంచేంద్రియ జ్ఞానం
లేదుగానీ, ఆరు జ్ఞానం ఏదో క్రిజ్ఞ ఉన్నది.

“ఎవరు నువ్వు” అడిగాను.

ఎట్లా అడగగలిగాను? ఏమో! అడిగా
ననిపించింది.

ఒక అజ్ఞాతహస్తం నా చేతిని పట్టు
కుంది. ఆ స్పర్శ, పట్టుకంటే మెత్తగా,
మృదువుగా ఉన్నది. మనిషా! అసంభవం!
జీవతా! ఏమో! ఆస్పరసా! కనిపించ
డేం! గుండె గుబుగుబలాడింది.... భయం
కాని భయం!

“ఎవరు నువ్వు” మళ్ళీ ప్రశ్నించాను.

“నేనే. నీకు ప్రియమైనదామే”
రూపంలేని వ్యక్తి సమాధానం.

నా కిష్టమైన వ్యక్తి! అంటే ఆరా
మగా! నాకు అనేక మంది కష్టం.
అందులో ఎవరిని? గొంతు గుర్తించ
లేకపోయాను. “ఎవరు నువ్వు? ఎవరూ
దినినా శకుంతలవా?” మళ్ళీ అడిగాను.
ఆ ప్రశ్నంధ కన్యలంటే నా కిష్టం.

“అంతకు మించిన అందగత్తెనే”
అమె నవ్వు.. కవింపు.

“పోనీ క్లియోపాత్రావా? అనా

రక్కలీవా?”

“అంతకన్న సౌగంధకత్తెను
వలపు మిలాపి” నవ్వు.

“ఎవరు నువ్వు”

“నీవు ఊహించే అందరి అందాన్ని
నేను. అందరి సౌగంధం నేను. మంచినీ
నేను. సౌందర్యాన్ని నేను. ఒకరి తీయని
పెంపులు, మరొకరి నునులేత చెక్కిళ్లు,
మరొకరి శరీరలావణ్యం, ప్రియతమ ఆన్ని
నాలో ఉన్నాయి.”

“అయితే ఇక్కడెందుకున్నావ్. నేను
చచ్చిపోయాను. నావల్ల నీకేం ప్రయో
జనం? నీవు చచ్చిపోయావా? భూమీద్వర
బ్రతికుండగా కనిపిస్తే బావుండేమి.”

“నాకు బావులేదు. ఆ లోకంలో నీవు
నన్ను పొందలేవుగా.”

“అయితే కనిపించవేం?”

“నీలోని తీరని కోరికల రూపాన్ని
నేను. తీయనిరూపాన్ని.”

ఫరవాలేదు. భూలోకం వదిలినా, నా
సౌందర్యారాధన ముగియరీదు. ఇక్కడా
ఒక వలపులాంటి దొరికింది. కాస్త
వేదాంతంకూడా నేర్పనట్లుంది.

నేను అనుకనెవని అమె గ్రహి
స్తోంది. గొప్ప ఓక్కే. ఒక్కసారిగా
అమె చేయి విడిలించుకున్నాను. హాయిగా
చచ్చిపోతే మళ్ళీ ఇదేం బంధం!

అంతలో నా ఎదురుగావున్న గాలి
అది గాలి అవునో కావో తెలియ, కూనవ్వ,
ప్రోగై గడ్డకట్టకం ప్రారంభించింది

అందులోనుండి ఒక ఆకారం రూపు దాల్చింది.

ఆమె శ్రీ. అవును శ్రీమే! ఆ నిర్మాణం శ్రీదే. అద్భుతమైన సౌందర్యం. బంగారం కరుగుతున్నప్పుడు కనిపించే స్వచ్ఛమైన రంగు ఆమె శరీరం. ఆమె శరీరంపైన బట్టలు ఉన్నాయా? లేవు. కానీ ఉన్నట్లే ఉంది! ఉన్నవా లేవా, తేడా తెలియబడలేదు. ఆమె సౌందర్యం అద్భుతం. నేను బ్రతికుండగా ఆమె కిని పిస్తే ఇలా చచ్చిపోయేవాణ్ణి కాదు.

ఆమె నా వనస్సులోని అలోచన గ్రహించింది.

“చనిపోతే గానీ, నేను దక్కను. మీ ముసులు ముసులు మోరంగా తపస్సు చేసింది, ఈ కౌగిలిలో సుఖించడంకేగా” అన్నది ఉప్పుచూ ... అ నవ్వు చెన్నైం క్రమ్యురించినట్లుంది.

“అయితే నువ్వు?” అనుమానంగా అగను.

“ఇప్పుడు నీదాన్ని, రంభను” సుతా రంగా చూచింది నా చేతిని. తన చేతిలోకి తీసుకుని కాపిలించుకుంది. ఆమె శరీరం వెళ్ళుగాలేదు. అప్పుడు నాలో కోర్కెల్ని మండించలేదు ఒహూ! అర్జునుడు ఇలాగే ...

“నేను నీకోసం తపస్సు చేయలేదే! నీ కౌగిలికోసం, నీ పొందుకోసం నే వెన్నదూ తపాతపాలాడలేదే” అన్నాను.

“కావచ్చు. నిన్ను చూడగానే నాకు

మననైంది. నాలో అణగిపోయిన కోర్కెలు మేల్కొన్నాయి. మానవులతో సుఖించడం నాకిష్టం. చాలా చాలమైంది మనుష్యులతో సుఖించి. ఈ మధ్య వదూ మోరతపస్సు చేయడంలేదు కనుక ఎవరూ ఈ దావులకు రావడమే లేదు. దేవేంద్రుడు మమ్మల్ని మీ లోకం వంశదంలేదు. చాలాచాలమైంది. ఒక్కసారి మానవులతో సుఖించ ఏ దేవరూ త. అప్పురన, ఆ అనుభవాన్ని మరచిపోలేదు.”

అవిడ నిజంగా రంభా, లేక వక్కా వ్యభిరా అనిపించింది.

“నీవు దూహించింది నిజమే. నీ దృష్టిలో నేను వ్యభిరానినే కావచ్చు కానీ మా లోకంలో ఎవరికీ వ్యభిరా దోషం అంటు. ఎందరితో సుఖించినా, మా కన్యత్వం చెడదు. చావుపుట్టుకలు లేనట్లు, జరామరణాలు లేనట్లు, మాయోపనానికి, కన్యత్వానికి భంగం లేదు. ఈ దేవ లోకంలో ఎవరికీ ఎవరూ ఎల్లకాలం కట్టుబడివుండరు. ఎవరికి ఇష్టమైనవారితో వారు సుఖించవచ్చు. తప్పురాదు. మీ భూలోకంలోని సమాజసీతులు యక్కడ చెల్లవు. మాది స్వేచ్ఛాప్రణయం. నిద్రాధనలు, కట్టడులు లేవు”

రంభమాటలు నాకు పరమ అనన్యాయ వేళాయి. అతిలోకసుందరి కావచ్చు.... కానీ బిలిగెగిస్తే....

“ఇదిగో అమ్మాయ్. నువ్వు రంత సంతున్నావు వరే. నీ గురించి నేను

మొదలు కథలు రాసేవోళ్ళు - తర్వాత డిటెక్టివ్
కథలు రాసేవోళ్ళు - తర్వాత సక్సు కథలు -
ఇప్పుడు సినిమా కథలు రాస్తున్నో!!

దాలా పిన్నాను. నీవు వేళ్ళు....నాకు
వేళ్ళలంటే యిష్టంలేదు" అన్నాను.

“ఇప్పుడు నీవాన్నేనమ్మా...నాకోరై
తీర్పు నీకు స్వర్గం చూపిస్తాను
లేదంటావా కవిస్తాను.”

అమె లిగ్నై చేసింది.

అవిధ నా శరీరానికి తగలగానే నాకు
చిరాకు పట్టింది. “నీ బెదిరింపులు కట్టి
పెట్టమ్మాయ్. నీ అండం చూచి నేను
మూర్ఖురాలవడంలేదు. నీకుంటే పెద్దగీతు
లనే చూశాను. మా లోకంలో నివిమా
తారలన్నారూ తెలుసా, వాళ్ళు వేకప్
చేసుకున్నప్పుడు, నీకుంటే బావుంటారు.
మిగతా హొయలు, తళుకులు, బెళుకులు,
నీవు అక్కర ఉనవూలు నేర్చుకోవాలి
పిందే. పోతే శాసం అంటావు. నీ శాసం
వన్నేం చేయదు. దేవుడంటే దడుసుకునే

పిరికివాళ్ళకు శాపాలుగానీ. నాలాం
మొండివాడికి రాదు.”

అమె లిగ్నై. అవమానం కలిగింది
కాళ్ళ దేరానికి పిగిసింది.

“అయితే, ఈ నా యౌవనం, అందం
నీకు అవసరంలేదా! నా నట్యం, సంగీతం
నీకు రుచించదు” అన్నది బేరగా.

“కర్లీ ఇవన్నీ యిప్పుడు మ
లోకంలోనూ ఉన్నాయి. వెనకటిరోజుల్లో
అయితే, అప్పురసల నృత్యాలు, గానం
కొత్త ఇప్పుడు మీ అప్పురలోకమే
పిగ్గుతో శం చొరుకోవాలి భూ
లో కాళ్ళు చూచి” అన్నాను.

“పోనీ నేను నీ దృష్టిలో కాస్త ముసలి
దాన్ని కాపడ్చు. మా తిరోత్తమ చిన్నది.
సుకుమారి. ఇంకా, కొత్త మాయలేదు.
దాన్ని పిలవమంటారా” అన్నది.

అబ్బ! ఎంతటి సోషలిజం! ముఖాల్ని నమంగా వంచుకోవడం సోషలిజమేనా?

అంతలో షరొక వ్యక్తి ప్రత్యక్షమైంది. విజంగా ఆమె రంభకన్న చాలా చిన్నది. చింకంగా, పొంకంగా ఉన్నది.

రంభకన్న చాలా అందంగా ఉంది. అవయవాల వొంపు సౌంపులు అకర్షణీయంగా ఉన్నాయి. కళ్ళలో పిలుపు, కోరిక ఉన్నది. ఆమె వస్తూనే మత్తు వాసనల్ని వెంటకెచ్చింది.

“నువ్వు విజంగా అదృష్టవంతురాలివే అక్కా. ఈయన వస్తున్నాడని ఎలా వసి గట్టావ్” అమాయగా అడిగింది ఆ అమ్మాయి నావేపు చూస్తో రంభ మద్దేసింది.

రంభ గాఢంగా నిట్టూర్చి. “ఏం లాభం. ఇతగాడికి నేను నప్పలేదుట. అందుకే నిన్ను విలిచాను” అన్నది.

“ఈవిడ తిలోత్తమా?” అడిగాను.

“గుర్తువట్టారే పరవాలేదు. రిపికులే” అన్నది తిలోత్తమ. నా భుజంపీద చేయి వేసి, గుండెపై వాలింది. “నేను అక్కకన్న అందగత్తెనా బావుందా?” అన్నది.

“ఇద్దరూ ఇద్దరే” అని విదలించి వేశాను.

“మరి నేనో” అంటూ షరొకామె ప్రత్యక్షమైంది.

“నావే మేరకా” రంభ స్వాగతం పలికింది.

“ఎవరీ విశ్వామిత్రుడు?” ఆమె అడి

గింది.

“విశ్వాసం లేదు. మిత్రుడు కాదు” అన్నది తిలో.

అకూపంగా వచ్చి వన్ను కొగిలించు కున్నది నాకు ఉక్కిరిబిక్కిరైంది. ఆమె రూపం దాల్చగానే ఊర్వశి అని పోల్చుకున్నాను.

రంభ, ఊర్వశి, మేనక, తిలోత్తమ, ఒకరిని మించి ఒకరు అందంలో పోటీ పడుతున్నారు. హాయిలు ఒరిక బోస్తున్నారు. సొగసులు కరిపిస్తున్నారు. అందరిలోను చిరుయౌవనం, నవయౌవనంవలె పరిమళాలు వెదజల్లుతోంది. గాలిలో తేలిపోతున్నట్లు నడుస్తున్నారు. ఎవరికివారే వన్ను దక్కించుకోవాలని ప్రయత్నం.

రంభ విసిగిపోయి అన్నది. “ఏమిటో ఈ దేవతలతో విసిగిపోయి, ఏదో మానవుడు వచ్చాడు గదా, కొత్త రుచి చూద్దామంటే ఇతగాడు బీష్మిండుకుంటున్నాడు. మన అందవందాలు ఎందుకూ కొరకాకండా పోయాయి.”

“మీకేం తక్కువ” అడిగాను.

“ఆ, మా సంగతే అడగండి ఆ దేవేంద్రుడి కొలువులో నాట్యం చేపించే విసిగిపోయాయి. ఏరోజు ఎవరు విలిస్తే వారితో గడపాలి. ఒకరోజు చంద్రుడు, ఒకరోజు అగ్ని. మరొకరోజు యముడు. అబ్బి, వీరంతా వంతులు వేరుకున్నట్లు పిలుస్తారు. ప్రాణాలు విసిగిపోయాయి.

పోనీ ఏ గడ్డపోడన్నా శపిస్తే బావుండు.
భూలోకంలో మానవకాంతలుగా జన్మి
స్తాం. నీలాంటివాణ్ణి పెళ్ళాడి గుడ్డుగా
బ్రతుకుతాం" అన్నది మేనక జ్ఞానిలాగా.

"అక్కడా బోలెడు కష్టాలంటాయట
అక్కా" అన్నది చిన్నది తిలోత్తమ.

"ఉన్నా, స్వర్గంలోకన్న సుఖమే
లేవే. జీవితంలో కష్టాలు, సుఖాలు పెన
వేసుకునివుంటా యక్కడ విత్య పరి
ణామం వుంటుంది మనలాగా ఎదుగు
బొడుగు, మార్చలేని జీవితం కాదు
స్వర్గం ఆనడమే కానీ, ఇక్కడ ఏం
సుఖానికి దస్తున్నాం చెప్పు? చావు
లేదు, నిద్ర లేదు, ఆకలి లేదు ముసలి
తనం లేదు, ఎప్పుడూ ఏదో ఒక మగాడిని
కడచుకుని ఉండడమేనా స్వర్గసుఖం
అంటే."

వాళ్ళ మాటలు వింటుంటే స్వర్గం
కన్న భూలోకమే మేలనిపిస్తోంది. మను
ష్యులు ఈ స్వర్గసుఖాలు ఎందుకు కాంక్షి
స్తారో అర్థం కాదు, రంభతోనో, ఊర్పుతోనో
సుఖించడాకే స్వర్గానికి రావడం.

ఆ నలుగురి ముఖాలు కాంతిహీనం
అయ్యాయి. దైన్యం వింపుకున్నాయి.
అందంగా మెరిసిన ఆ ముఖాలలో చీకటి
వీడలు దోబూచుకుంటున్నాయి. వీటికి
తీరనికోరికలున్నాయా? నిరాశ, నిస్పృహ
లున్నాయా? అలసట, అత్తపై కని
పిస్తోంది వారిని అక్కున చేర్చుకుని
ఓదార్చాలనిపించింది. తీరా ఆ పని చేస్తే

నన్ను కడుచుకుపోతే ఒదిలించుకోవడం
అసాధ్యం.

అందరిలోనూ నా కంటికి తిలోత్తమ
నచ్చింది. ఆమెవైపు ఇష్టంగా చూచాను.
ఆమె ఒక్కసారిగా ఎగిరిపచ్చి నన్ను
చుట్టుకుపోయింది. మిగత ముగ్గురు
విట్టార్పారు.

"ఎందుకమ్మా అంత ఆసూయ....
ఇంకలోకే నేనేదో సుఖానికిపోయినట్లు,
అయినా మురళిముసులతో పోయినదానివి.
విన్ను కోరడులే మేనకా!"

మేనకను చూస్తే విశ్వామిత్రుడు
జ్ఞానకం వచ్చాడు. అవిడ నెరజాణ....
రంభను చూస్తే నాకు ఆనందం వేసింది.

రంభ తిలోత్తమతో అన్నది.

"తిలో! నాకి జీవితం ఏమిగు పుడు
కున్నదే చెల్లీ. క్రింద భూప్రపంచం,
అక్కడి మనుష్యులను చూచాక, దేవత
లన్నా. స్వర్గం అన్నా రోత పుడుతోంది.
దేవతల మనడమేగానీ, మనుషులకున్న
సీతి నిజాయితీ లేకక్కడ. భూలోకంలో
అలా కాదు. ఎవరైనా ప్రేమిస్తే, ఆజన్మ
దాసుడవుతాడు ప్రీతి గౌరవిస్తారు. వాళ్ళకు
అందాన్ని ఆరాధించడం, అనుభవించడం
తెలుసు. ప్రీతి గౌరవించడం తెలుసు,
అక్కడ ప్రీతి పూజనీయులు, ఆరాధ
నీయులు వాటికి ప్రేమవిలువలు తెలుసు.
ఇక్కడవలె, ఈరోజు మనతో సుఖించి,
రేపు మరొకరిని కోరరు. ఒక మగాడికి
ఒక ఆడది, మనం స్వర్గలోకివాసులం,

దేవతలం, అప్పరసలం. మనం పారిజాత
పుష్పాలు దరిస్తాం. కానీ మనసులవలె
కృత్రిగా నుభవించేం.

“ఇంద్రుడు మనలో ఒకర్ని పిలిచి,
నువ్వు వెళ్ళి, పలానావారిని చెడగొట్టరా,
వారి తనస్సు భంగ చేయి అంటే అష్టం
లేకపోయానా, పోక తప్పుదు. దేవతా
సప్తాలు విప్పి, అవయవ ప్రదర్శన జరిపి
ఆతిగాడ్చి కవ్వించాలి. మనం చేసేది
వ్యభిచారం.

“మేనకా! పీకు తెలియదుగానీ, మనం
అందం చూచి మనం గర్విస్తాం. భూలోక
స్త్రీలు ఇక్కడకు వస్తే, ఈ స్వేచ్ఛా
ప్రణయంతో పదికొఱల్లో ఏగింపడని
పారిపోతారు. మళ్ళీ మనసులుగా పట్టి,
అక్కడ కష్టపడడానికి యష్టపడతారు.”

నాకో చిన్న అనుమానం వచ్చింది.

“అంటే పుణ్యస్థల స్వర్గానికి వస్తే”

తిలోత్తమ వెంటనే అందుకన్నది,
“వస్తే, రాజాకో దేవుడిని కృత్రిమం చేయాలి.
మగవాళ్లు వస్తే, మేం అప్పరసలం ఏం
చేస్తున్నాం అదే. మాటాంటివారు ఎంతో
మంది ఉన్నారు. ఎవరితోనైనా సుఖంగా
గడపడచ్చు. ఎవరు ఎవరిని వాంఛించినా
కాదనరు. అయష్టం చూపరు. సుఖమే
ప్రధానం. కొంతకాలానికి ఈ సుఖాలంటే
అనహ్యం కలిగి, నరకానికి పారిపోతారు.
లేదా భూలోకంలో చిక్కి జన్మిస్తారు.

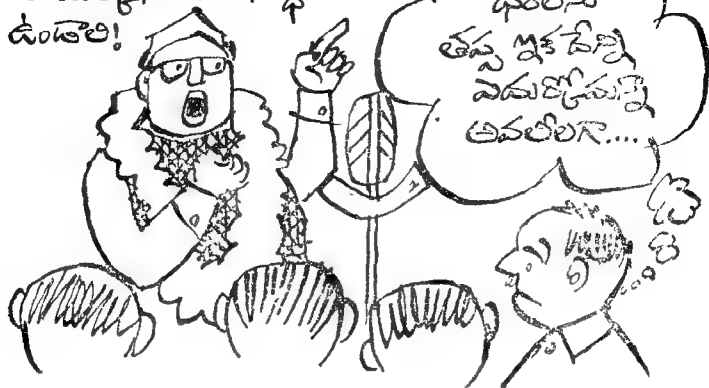
“దేవలోకమనీ, స్వర్గ సుఖాలని
అంటారే, ఇదా ఇక్కడి వ్యవహారం”

అన్నాను.

“కాకపోతే మరేమనుకున్నావ్. స్వర్గ
సుఖాలంటే ఏమిటి.... లేకపోతే నిత్యం
భజనలు చేస్తూవుంటారనుకున్నావా; చెబు
కొకరు. పుట్టకొకరు కూర్చుని, ముక్కులు
మూసుకుని జపాలు చేస్తూంటారను
కున్నావా; బ్రాహ్మణ కైలాసానికి,
సామాంత్రం వైకుంఠానికి, రాత్రి బ్రహ్మ
లోకానికి పికారు వెళ్ళి వస్తుంటారను
కున్నావా; ఇది స్వర్గం... ఇది మీరు కోరు
కన్న సుఖవలయం. మీరు వేదాలలో,
పురాణాలలో చూసివెట్టనిపెన్నీ నమ్ము
తారు. ఏవో దిహిస్తారు. ఉపవాసా
యండి. పూజలుచేసి, వ్రతాలు జపి
ఇక్కడకు వస్తారు. అంటే స్వేచ్ఛగా
ప్రణయం సాగించడానికి హక్కు పొందు
తున్నారన్నమాట. దీనిని మీరు దైవ
రీతిలు, స్వర్గసభా అంటారు.

ఇక్కడ మాకు పోటీ విష్ణుమూర్తి
అని ఒకరున్నారు. మేం కాదు మరెవరి,
బెట్టుచేస్తే, ఆయనగారే ఆడవేషం వేసు
కుని మోహినిసంటూ యయదేరతారు.
ఏ నారదదో, శంకరదో, ఆయనను
అనుభవిస్తారు. పిల్లల్ని కంటారు. వాళ్ళు
అంతా దేవుళ్లు పీకు. మీ భూలోకవాసు
లెవరూ పైలోకాలకు వెళ్ళకూడదు.
వెడితే వాళ్ళ పదవులకు ముప్పు. అందుకే
ఈ స్వర్గం ఒకటి సృష్టించి పెట్టారు.
మీరు ఎంత పుణ్యం చేసి, ఎంత తపస్సు
చేసినా, ఇది దాటి పైకి పోరు. వారు

- ఎట్టి పరిస్థితికైనా సరే
ఎదుర్కోవడానికి సిద్ధంగా
ఉండాలి!

రాజస్వరు. మిమ్మల్ని కొడగొట్టడానికి మేమున్నాం. ఈ స్వర్గంలో పది మీదు వైలోకాల సంగతి మరగపోతారు.

మేనక ఆనంది, "అమ్మాయ్ తిలో త్రమా! ఎలాగైనా ఈ స్వర్గం అనే వరకంనుండి పారిపోదాం, ఉపాయం ఆలోచించవే."

"మా లోకంలో అందరూ స్వర్గం కోసం కలవరిస్తారు" అన్నాను.

"అవినయ్య! ఆ పుస్తకాలలో రాతలు వదిలి. అవి రాసింది మీ ఋషులే గదా! చెప్పాగా. వాళ్లు ఈ స్వర్గం దాటి పైకి పోలేదని. అందుకే ఇదే గొప్పగా వ్రాసి పెట్టి. మిమ్మల్ని మోసంచేశారు.... ఇదీ మా జీవితం. చూచావుగా. పోనీ మమ్మల్ని పీతోపాటు తీసుకు వెళ్ళరామా, వస్తాం."

"రండి దానికేం. భూలోకం నా యువ

స్వంతమేమిటి! స్వంత ఇల్లుగా ఇది లేదు నాకు. ఆద్వైతం చూడ్డే. అయినా నేను తిరిగి భూలోకం పోవడం లేదే.. ఈ సృష్టిరహస్యాన్ని తెలుసుకోవాలని, సృష్టి కర్త అయిన బ్రహ్మల్ని చేరాలని బయలు దేరి వచ్చాను "

"పదందే. సత్కాగ్రహం చేసో. సప్తే చేసో. మన కనీసకోర్కెలు తీర్చుకుందాం. భూలోకం పోదాం" అన్నది రంభ.

తిలో త్రమ నామీద ఒక కన్ను వేసే వుంది.

"నువ్వేదో బ్రహ్మల్ని చూడాలంటావు. సృష్టిరహస్యం అంటావు. అయినేవరూ ఎక్కడుంటారు.... అదే లోకం ప్రశ్నించింది. నెమ్మదిగా నన్ను వచ్చి క చేసుకుంటే. నాతోపాటు రాంచు నని స్థానం వేస్తోంది. అమ్మడు. పోనీ తీసుకు వెడితే

నేం? ఒక ఆడకోడు ఉంటుంది అనుకున్నాను.

“అది ఈ లోకాల్నింటికి పైన ఉంటుందని విన్నాను. అక్కడకు వెళ్తుండగా, మధ్యలో మీరు ఆపారు” అన్నాను.

“మేం పోతాం” అంటూ నలుగురూ అంతర్భాషించారు.

మళ్ళీ ఒకటి ఆచరించింది.

నా చుట్టూ తనకుమనే నక్షత్రాలు. మరల ప్రయాణం నాగింది. పీళ్ళనంగతి ■ వనమాతృనికి వివేచించాలనుకున్నాను. స్వర్గంలో జరుగుతున్న అన్యాయా, నష్ట పడే వాదాదులకు తిన్నంగా ఉన్నాయి. దేవుడు ప్రవర్తన బాగాలేదు. మరి స్వార్గం మితిమీరిపోయింది. ఎవరినీ పై లోకాలకు రాసీయకపోవడం అన్యాయం. అనలు ఇలా జరుగుతున్నదని, తన ఉన్నతోచ్చోగులైన దేవుళ్లు ఇంత అన్యాయానికి తలపడ్డారని అనలు పరమాత్మకు తెలుసా, తెలిసీ, సహించి పోతున్నాడా!

మహావేగంతో వెడతున్నాను. ఎన్ని వేల, లక్షల మైళ్ళో, రాకెట్ను మించిన షీగంలో ప్రయాణం చేశాను. ఎన్ని రోజులు వెళ్ళానో!

ఒక్కసారిగా నా తలపై ఒక గోళం రచ్చి పడి బ్రద్దలైంది. గగనతలం వెలుగుతో నిండిపోయింది. ఆ గోళం పద్మపుడు, ■ గోమే వేయి ముక్కలైందో.

నా తల పేయి ముక్కలైందో మరి, ఏదో జరిగింది. వేసేం రోజుకిరజాలు నన్ను వలయాలుగా చుట్టివేశాయి. వేయి మంది సూర్యులు ఒక్కసారిగా వెలిగారు. ఆ అద్భుతకాంతిలో వేసే లేదు. అది చల్లని ప్రకాంతి. మందమైన ధవళకాంతి. ఎంతో విర్బలంగా, సవిత్రంగా ఉన్నది వాతావరణం.

నా హృదయకుహరంనుండి నన్నవి గంటలద్వరి బయలుదేరింది. అవి వేవేల గంటలై మ్రోగి, మార్మోగి పైకి ఉబికినస్తన్నవి. నా తల బ్రద్దలవుతోంది. వేయిరేఖలుగా విడిపోయి, సహస్రదళ వద్దం చిచ్చుకున్నట్లు అయింది. అన్ని గుంటల కిన్ననాదలు, ఏకనాదమైంది. ఒకే స్వని అనావాతం.

నేను సరమాత్మను దర్శించబోతున్నాననే ఆత్మక. ప్రజ్ఞ, ఆయనతో ముఖా ముఖీ మాట్లాడాలి. ఆ విశ్వరూపుని దర్శించాలి. సృష్టిరహస్యం తెలుసుకోవాలి. చివరకు అయినతో, ఆ విశ్వాత్మలో రీసంకావాలి. చావు పుష్పకలమ అతీతమైన స్థితి సంపాదించాలి.

గాలిమేఘంవలె నా శరీరం కేలిపోతున్నది. ఇతరపేషాలు అనేకంవచ్చి నన్ను అతలాకుతలం చేశాయి.

“హే భగవన్ నువ్వని యెక్కడున్నావ్” అరిచాను. లక్షల గొంతులు ప్రతిధ్వనించాయి. అంటే అక్కడ లక్ష తాది ప్రాణాలు, అశరీరమై, భగవంతుని

కోసం ఎదురుచూస్తున్నాయా? నాలాగా
పిలవలేక ఇంతకాలం మూగపోయామా;
భగవంతుని పిలిచే ధైర్యంలేదా ఎవరికీ?

ఎన్నోవందల ఏళ్లు ప్రయాణించేసి
వచ్చానే. ఏదీ నేను కోరుకున్న పర
మాత్మ;

అంతలో ఒక దేవదూత వచ్చి నాకు
చేయి అందించి పైకి లాగాడు. ఒక
ద్వారం గుండా తీసుకు వెళ్లాడు. అది ద్వారం
కాదు, ఒక తెర, ఒక గాలి తెర. అవతల
అంతా వీరవ విశ్వబ్బు, మరణాంతర
ప్రశాంతత. అది సర్వవ్యాప్తమైన తేజో
మయ జగత్తు అవొక లోకం
ప్రశాంత నిలయం.

అక్కడ ఒకాయన పెద్ద పెద్ద పుస్త
కాలు ముందు పరుచుకుని కూర్చున్నాడు.
గుమాస్తా అనుకుంటాను అయినా
దివ్యంగా మెరిసిపోతున్నాడు.

“ఎవరునువ్వు?” అడిగాడు నన్ను
చూడగానే తడు ఏ భాషలో అడిగాడో,
నేను ఏ భాషలో చెప్పానో నాకు తెలీదు
గానీ, అది భాష అవసరంలేని భాష
సంభాషణ.

“ఎక్కడ నుండి రాక? వీపేరు?
పిలవనం?”

నాకు నిజంగా కోపం వచ్చింది

“తమించండి. మీరు మరీ బొత్తిగా
నన్ను గుర్తించనట్లే మాట్లాడుతున్నారు.
నాపేరు వినలేదా? పేర్లలో నాపొదో
కూడా చూశ్చేదా.... అని అడిగాను.

చూచు

నాపేరు ఆంగ్లంలో తెలియని వారు
డరు. ఇండియా మొత్తంలోనూ నాకు
ఇంతో, అంతో పేరుంది. ప్రపంచంలో
చాలా దేశాలకు నాపేరు పరిచయమే.
ఇతగాడు మరీ అజ్ఞానిలాగా పోజు పెడితే
చికాకు వెయ్యదామరీ నా అంకటి గొప్ప
వాణ్ణి గుర్తించనట్లు నటి. చదవే గొప్ప
అనుకుంటున్నాడన్నమాట పైగా ప్రశ్ని
స్తాడా! నేనేమైనా ఉద్యోగానికి వచ్చానా!
ఇంటివ్యాపకీ వచ్చానా.

అదే చెప్పాను;

“అయ్యా, తమరు గుర్తించలేదను
కుంటాను. నేను ఇండియా నుండి
వచ్చాను. తెలుగువాణ్ణి”

అతను దేభ్యం మొఖం పెట్టాడు.

“అంటే ఏ రకం జీవీ?” మరో
ప్రశ్ని ఎంత అజ్ఞానం. ఇతగాడు ఏ
యూనివర్సిటీలో చదివాడో! సర్వీస్
కమీషన్ లో పాపైరాడో. దొడ్డి దోపన
ఉద్యోగం సంపాదించాడా అనిపించింది.

నాకు మండిపోయింది

“ఇంగ్లీషు స్పీకర్. వీపేరేమిటోగానీ,
నన్ను గుర్తించనట్లు పోజు పెట్టావ్ సరే,
ఒప్పుకున్నా. నేను ఏరకం జీవీని అని
ప్రశ్నించడంలో నీ ఉద్దేశం సర్వో
త్కృష్టమైన మానవజన్మ ఎత్తివచ్చానే!”

అతగాడన్నాడు:

“అబ్బాయ్. కోపగించుకోకు. ఎనభై
నాలుగు లక్షల జీవరాసులలో నీది ఏ
రాశో నే నెలా పోల్చగలను చెప్పు. అన్ని

రకాల జీవాలు. జీవరాసులు మా దృష్టికి వమానము. అయితే నువ్వు మనసి వంటావ్! అవునా!”

“మనసినా! నేనొక పెద్ద రచయిత నయ్యా బాబూ! అనేక కథలు, నవలలు వ్రాశాను. సాహిత్య అకాడమీ... ఓకు తెలుసా! వీకెలా తెలుస్తుందిలే....” అన్నాను.

అతనికి రచయిత అంటే అర్థం అయినట్లు లేదు దిక్క మొహంపెట్టి, తల గోక్కున్నారు.

“ఎదో ఒకటిలే నీ వివరాలు చెప్పు. పద్దు మాస్తాను. ఓవు చేసిన పుణ్యం ఎంతా పాపం ఎంత! ఇవి ఎన్నవ జన్మ!” బోగట్టా అడిగాడు.

నాకు మండుకొచ్చింది. నా ఇంటి అడ్రసు, అఫీసు అడ్రసు యచ్చాను.

“ఇండియా అంటే ఏ గోళం?” అడిగాడు. అతని అజ్ఞానానికి కోపం. నవ్వు వచ్చాయి. “ఇండియా అంటే తెలియ.”

“స్వామీ! తమరు ఈ ఉద్యోగం ఎన్నేళ్ళ బట్టి ఇలా చేస్తున్నారో అర్థం కావడంలేదు. మీకు జాగ్రఫీ బొత్తిగా తెలిసినట్లు లేదు

“ఓగోళం చెప్పావు కాదు?” అడిగాడు.

“భూగోళం” అన్నాను కవీగా.

“అలా ఎడవరాదా” అన్నట్లు చూచాడు నా వైపు.

“మాది భారతదేశం. కర్మభూమి లెక్కలేనంత మంది మా కర్మభూమిలో మోరంగా తన్ను చేశారు. మా సంస్కృతి గొప్పది. శ్రీశృష్టరు. రాముడు, కృష్ణుడు, శంకరుడు వీరంతా ఆవతారపురుషులు... మా దేశంలో జన్మించారు! కు అనుమానం వుంటే విష్ణుమూర్తికి ఫోన్ చేసి కనక్కో.”

ఆ చుట్టపట్ల ఫోన్ ఉన్నట్లు లేదు. మొన్నే బాక్ పెట్టె.

నాకో ఉన్న అనుమానం వచ్చి, అతనిని నెక్కగా కదిచాను

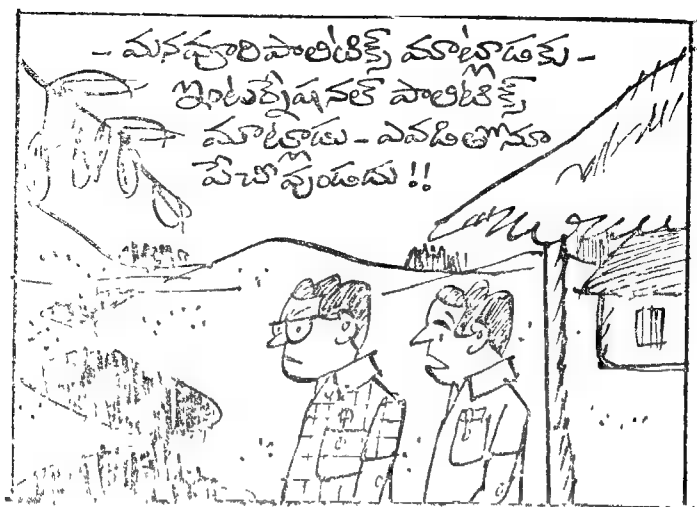
“ఉన్నట్ట తమరు గాంధీగారి పేరు విన్నారా? లేనా? పోనీ ఇండియాలో పేరు విన్నారా? ఈ మధ్య వాకిస్తాన్ యుద్ధంలో చెడ్డాయి తీసిందయ్యా మా ఇంకాగాంచి. ఆమె తెలిసినను”

ఏ మాత్రం ప్రపంచ జ్ఞానం లేని వాణ్ని ఇలాటి పెద్ద ఉద్యోగంలో పెట్టి నందుకు నాకు ఏడుపొచ్చింది. ఏం చేస్తాం? భారత ప్రభుత్వ పద్ధతిని అనుసరిస్తూనే వుంది.

అప్పటికి మరో పనిమంది గుమాస్తా గాళ్లు బొగ్గెవరు. నా కేవల హిస్టరీ అర్థం కాక అందరూ జుర్రలు బద్దలు కొట్టుకుంటున్నారు

“లాభంలేదు. తెలియడంలే” దమి పెరవి విరిచారు.

“ఓరి దొర్చాగ్యుల్లారా” అనిపించింది. నేను పరమాత్మ అయిన భగ

వంతుని చూచారని నేను మోజు పెడి, నాకు లక్షల జన్మలూ ఎలైనా రిచ
కొరి. ఇంతమీరం వస్తే ఇక ఫలితం! యితను గదా! ఓ రిచ అలాను.

ఈసరికి, ఇండియాలో నా మరణార్థ, 'అవన్నీ పూర్తి చేసుకునే వచ్చా
ఫోటోలతోనూ అనేక పత్రికలలో పడి నయ్యా బాబూ అన్నాను.
ఉంటుంది. నా జీవితచరిత్రలు అచ్చయి వాళ్ళు మళ్ళీ ఆలోచనలో పడ్డారు.
వుంటాయి ఇక్కడ రేడియోమాతా లేదు. "భూగ్రహం నుండి కమా వచ్చావ్"
వారికి వినిపించడం వికీ. "అవును మహాశయా! ఇండియా!

"స్వామీ! ఎందుకొచ్చిన క్రమగానీ, ఆ క్కడ నుండి చూస్తే సూర్యుడు,
నన్ను ఆ దేవుడి దగ్గరకు పంపండి. చంద్రుడు, నక్షత్రాలు కనిపిస్తాయి.
నేను చూచుకుంటాను" అన్నాను. మీ రెప్పుడు మా లోకం రాలేదా, మా

"వీడెవరో గడుగ్గాయి" అను వారు చంద్ర మండలం కూడా వెళ్ళి
కున్నారు. 'దేవుని దగ్గరకా బలేవాడివే. వచ్చారు" అన్నాను ధీమాగా.
నువ్వ ఎవరైనాను లక్షల జన్మలు అంతలో ఒక ముసలి దేవమాత వచ్చాడు
ఎత్తాక గానీ దేవుణ్ణి చూడడం పడదు. దేవుణ్ణే. అనినాడు. 'బాబూ, నీవు
ఆప్పటికి నీకు పాపపార్థు వస్తుంది" మా కిష్టమూ ఏదానించు. ఈ విశ్వం చాలా
అన్నాడు. పెద్దది. విశ్వాంతరాళంలో కొన్ని లక్షల

నా గుండె గుభేర్ మన్నది. ఎవరైనా యువ

గ్రహాలు. గోళాలు. మండలాలు —
 భూమండలం అంతపెద్దవి ఉన్నాయి.
 ఎన్నో చంద్రగోళాలున్నాయి. సూర్య
 గోళాలున్నాయి. దాదాపు వేయి సూర్య
 మండలాలున్నాయి నీవు చెప్పేవి ఏదవి
 అర్థం చేసుకోము అయినా ఒక్కక్షణం
 ఆగు.....'

నే నన్నాను. "అయ్యా మీరు పెద్ద
 వారు. పీకు సర్వం తెలిసే వుంటుంది.
 మా దేశంలో వెంకటేశ్వరస్వామి అవి
 ఒక గొప్ప దేవుడున్నాడు. నే నొకసారి
 ఆయన్ని దర్శించాను."

ఆతను తల ఊపాడు.

"పోనీ, బ్రహ్మ, విష్ణుమూర్తి. ఈశ్వ
 రుడు, వినాయకుడు, సుబ్రహ్మణ్యస్వామి
 పీరు తెలీదా!" ప్రశ్నించాను.

"తెలుసు లేవయ్యా! అయితే
 ఏమంటావు."

"వారిని మా లోకంలో పూజిస్తారు.
 వీళ్ళందరికీ అక్కడ గుళ్ళు గోపురా
 లున్నాయి అక్కడకు పోయినస్తుంటారు
 భక్తులకోసం. వారు నన్ను చూచి ఉండ
 వచ్చు" అన్నాను.

"అలా చెప్పరాదూ" అన్నట్లు
 చూచాడు నాపైపు. పెద్ద డిలెక్టివ్ పోజు
 పెట్టి.

అతన్ని యాహ్వానాన్ దగ్గరకు పంపితే
 షూట్ చేసి ఏ నదిలోనో పారేయించే
 వాడు.

"అది చాలా వెనుకబడ్డ గోళం.

అందుకే మా వాళ్ళకు అంతుచిక్కలేదు"
 అంటూ ఆయన ఎవరికోసమో పంపాడు.
 వెంటనే బిరిబిరిమంటూ నేను చెప్పిన
 దేవుళ్ళుందరూ నశించి నశించి
 వచ్చారు. అబ్బో! ఎంతమంది దేవుళ్ళు
 నాకు తెలిసినవాళ్ళు. తెలియనివాళ్ళ...
 ఒక్కొక్కరికి ఎన్నెన్ని ముఖాలు,
 ఎన్నెన్ని చేతులు బొమ్మలకొలుపులా
 వుంది.

"ఏరేనా నీవు చెప్పింది?" అడిగాడు
 ఆయన వారిని చూపిస్తూ
 అవునన్నాను.

"ఇతను ఏమి తెలుసా?" అని నన్ను
 చూపిస్తూ వారిని ప్రశ్నించాడు.

వాళ్ళందరూ నన్ను ఎగాడిగా పరిశీ
 లించారు గానీ. ఎవరూ నన్ను గుర్తించి
 నట్లు లేదు. నన్ను చూడనేలేదట.

"నువ్వు ఎవరి భక్తుడివి?" బృంద
 గానంలాగా ప్రశ్నించాడు.

నేను ఎవరి భక్తుణ్ణి కాను. ఎలా
 అబద్ధం చెప్పేది. దేవుడిముందు అబద్ధం
 చెబితే ప్రయోజనం లేదు. వెంటనే ఒక
 పదం వేశాను. మి పీధి మొగడలలో
 చిన్న విచాయకుడి గుండు వుంది. ఆ గుడి
 ముండగానే రోజూ వెళ్లేవాణ్ణి. నేను
 గణపతిని చూడకపోయినా, అయినేనా
 నన్ను చూచివుంటాడని ఆశ కలిగి అడి
 గాను. "ఏమండీ విచాయకుడుగారూ!
 రోజూ ముందుగా అయిదారుసార్లు
 తిరిగేవెళ్లే."

“గుళ్ళోకి వచ్చావా...కొబ్బరికాయలు కొట్టావా?” ప్రశ్న.

“లేదు.”

“అయితే నీవు నాకు తెలియదు మీ?”

మా పేటలో శివాలయం ఉంది. అటుగా చాలాసార్లు వెళ్లాను. శివుణ్ణి అడిగాను, ఆయన ఐడెంటిఫికేషన్ సర్టిఫికేట్ యివ్వలేదు పార్కు తీదేవిని అడిగాను. ఆమె కనికరించలేదు.

నేను ఏ గుడికి వెళ్ళలేదు. కనుక ఈ దేవుళ్ళలో ఎవరికీ నన్ను చూచే అవకాశం కలగలేదు. పాపం వాళ్ళ మాత్రం ఏం చేస్తారు. దొంగ సర్టిఫికేట్ ఇవ్వాలి.

“నువ్వు భక్తుడివి కాదు. ఎన్నడూ గుడికి వెళ్ళలేదు....మమ్మల్ని చూద్దానికి నువ్వు వచ్చివుంటే నీ కేసు ఎవరమో ఒకరం చూడేవాళ్ళం” అన్నారు ముక్తకంఠంతో.

నా కర్మానికి నన్ను వాదిరి. ఆ దేవుళ్ళంతా వెళ్లాలి కొంగులు వట్టుకుని, బాలోమంటూ వచ్చినదారినే వెళ్ళి పొయ్యారు.

“ఏమయ్యా! నువ్వు మరీ ఇంత పాపిష్టివాడివా!” అన్నాడు ఆ ముసలి దేవదూత నాకేసి జాలిగా చూచి.

“నేనేం పాపం చేయలేదు, ఏ పాపం ఎరగను” అన్నాను.

“మరి ఇంకెందుడేవుళ్ళలో ఏ ఒక్కరినీ పూజించలేదా?”

“నేను పాపం చేయలేదు” అని

మొండిగా తెగేసి చెప్పాను. ఆ దేవుళ్ళతో వాకేం పని పడలేదన్నట్లు.

ఆయన చిరుకుసడి పాపుల రిజిస్టర్ తీసి గబగబా వెదికాడు. తొందరగా నన్ను ఏ యమలోకానికో తోపేద్దామని. అందులో నా పేరు లేదు. గమ్మత్రేమిటాటే. మహాభక్తులు, గొప్పవాళ్లు, మునులు, బాబలు, భగవాన్లు అనీ, పుణ్యాత్ములు అనీ మనుషులు కీర్తించే వారి పేర్లు చాలా ఉన్నాయి అందులో. అందులో జేమివొంగలు, మరానాదొంగలు, మంత్రులు ఉన్నారు. నా పేరు లేదు.

“ఏన్నేం చేయమంటావ్” ఆయన ప్రశ్నించాడు. “నీకేం శిక్ష కావాలి” అని న్యాయమూర్తి ముద్దామని అడిగినట్లు.

“అయ్యా, నేను కొన్ని ప్రశ్నలు అడుగుతాను చెప్పండి” అన్నాను.

“అడుగయితే.”

“ఈ సృష్టికి మూలకర్త ఎవడు?”

“నీకేంమకు?” ఆయనకు కోపం వచ్చింది. ఆఫ్దార్ ఒక మనిషి, సృష్టికి మూలాన్ని గురించి ప్రశ్నించడమా!

“పరమాత్మ” అన్నాడు.

“అవునా! నన్ను సరాసరి ఆయన దగ్గరికు పంపండి. మిగతా వ్యవహారం నే చూచుకుంటాను” అన్నాను.

“ఆయన ఒకరున్నారని వినడమే గానీ, ఎలా వుంటాడో మాకే తెలీదు. ఎక్కడ వుంటాడో మాకా తెలీదు. నాకే కాదు, ఇప్పుడు వచ్చిపోయిన ఈ దేవుళ్లు

ఎవరూ ఆ సరమాత్మను ఎరగరు. ఎవళ్ళ పని వాళ్ళ చేసుకుపోతున్నాం అంటే..

“పోనీ ఆ మర్గం చూపగలరా” అడిగాను.

“అపైన ఎక్కడో ఈ మండలాలన్నీ దాటక. సహస్ర సూర్యమండలం ఉంటుందట. అదికూడా దాటిపోతే, అవతల ■ సరమాత్మగారి తేజోమండలం వుంటుందట. అక్కడొక పెద్ద అభేద్య మైన తెర ఉంటుందట. అది దాటిపోతే, మళ్ళీ ఇవతలకు రావడం అంటూ వుందదు. మేం ఎవళ్ళం అంతదూరం వెళ్ళలేదు. ఎప్పుడో మాకు పనులు పెద్ద కించారు. చేస్తున్నాం. ఆ సరమాత్మ మరలా మహత్త్వం విలించిపోలేదు. మేం వెళ్ళిపోలేదు. ఆయనను చూచిందీలేదు. సరేగానీ నువ్వో ఈ సెర్టిఫికేట్, ఎవరూ కోరని కోరిక కోరుకున్నావేం నీకీ జ్ఞానం ఎలా కలిగింది? ” ప్రశ్నించాడు.

ఏమో నాకే తెలియదు.

“అసలు ముప్పై ఈ సప్రగ్రహాల ప్రభావంనుండి తప్పించుకుని ఎలా రాగలిగావు. ఎవరూ ఇలాగా రాలేదే!” ఆయనే మళ్ళీ అడిగాడు.

“నప్రగ్రహాలు నన్ను ఆపలేదు. మీ దేవుళ్ళు ఎవరూ నాజోలి పట్టించుకోలేదు చూచారగా. కనుక నన్ను పైకి పంపండి వెళతాను.” అన్నాను.

“బలేవాడివే! నేనా పంపేవి. నా కాశక్తివుండని నీవు నమ్ముతున్నావా! ఉంటే ఈ నేను ఈ దూరం ఎందుకు పోతి

పోయాడు విన్నూ చూడగానే. కావాలంటే భూలోకం పంపిస్తాను. పో” అన్నాడు.

“వద్దు స్వామీ నేను భూలోకం పోను” అన్నాను.

“పోనీ నరకానికి పంపండి. భూలోకంలోకన్న అక్కడే సుఖంగా ఉంటుందట” అడిగాను.

“బలేవాడివే. విన్నూ నరకానికి పంపడమా! నీ పేరే ఆర్థిష్టలో కనీసం చివరగానైనా లేదు. నిన్ను అక్కడకు పంపిస్తే నీ వెనుకనే నన్ను పంపిస్తారు” అన్నాడు.

“అయితే దయచేసి నన్ను పదిలి పెట్టండి” అన్నాను.

అక్కడనుండి బయటదేగాను. ఈ సారి ప్రయాణం చాలా హాయిగా వుంది. అనేక తేజోమండలాలు దాటాను. సూర్య మండలాలు దాటాను. తేజోమండలం చేరుకున్నాను అక్కడకు వచ్చాక ఒక బుద్ధి పుట్టింది. నేను ఎంతదూరం ప్రయాణించేశానో, ఆ సృష్టి అంతా యెంత అందంగా కనిపిస్తుందో చూడాలని కోర్కె కలిగింది. వెనుతిరిగి చూచాను ఓహో! ఎన్నిరక్షల, కోట్లనక్షత్రాలు, తారలు, సూర్యులు, చంద్రులు. ఏమి అందం. ఒక్కొక్కడు ముందుకువేస్తే సరమాత్మ నన్నిధికి చేరేవాణ్ణి కాబట్టి ఒక చిన్న కోర్కె.. ఒక్క వెనుకమాపు

నన్ను విసిరివేశాయి. తిరిగి నా ప్రాణం రయ్యినవచ్చి శరీరంలో ప్రవేశించింది.

కళ్ళు తెరిచి చూచేసరికి, పదిపోయి మూడు.

రంగయ్య తాతగారి పరువు మొదటిసారి

కొడవటిగుటిమటులూంపు

రంగయ్యతాత లెక్కదికారి. వయో వృద్ధుడు. మానసియుడు. ఈళ్ళో అంతా ఆయన్ని భయపెత్తుకో చూస్తారు. గొప్పగొప్పవాళ్ళంతా ఆయనయొక్క నడువాలి మెచ్చుకుంటారు.

"ఈ ప్రాంతం అరితప్పనివాడుంటే అది రంగయ్యతాతగాడే" అని టిప్పి కలెక్టరుగా భెన్నదూ అంటారు.

"ధనవంతుడని ఆయన కేమీ అతిశయం లేదు" అని భిరస్తాదారుగారు చాలా ఎన్నికచేస్తారు.

"అతిథుల్ని సత్కరించటంలో ఆయన తరవాతే యెర్రెనా" అని మేజిస్ట్రేటుగారు సాక్ష్యం ఇస్తారు.

"వితరణలో ఆయనవెయి షహాదెద్దది" అని లోకంవండు ఇంజనీరు గారు ఒప్పుకుంటారు.

ఇంతమంది ఇన్నివిధాల యెన్నిక చేసిన మనిషిమీద ఆయన సంతానమే

కష్టంచేసిన మాట ఏమీ. రాను రాను కుర్రకారు నురి అభోగితిపాలు కాటానికి ఇదే తార్కాణం!

ఆయనమీద కత్తిట్టి కుర్రవెదవ లేమైనా దాగువద్దా అంటే అదీ కవి పించలేదు. బడుతాతగారు బతికుండ గానే ఆయనపిన్న ఈళ్ళోనే కాపీహోదల్లో ప్లేట్ల అరిస్తూ, పరువు తక్కువవాళ్ళ ఇళ్ళల్లో మగం పెట్టాడాయె. ఇంగో మనవడు కంపెనీవాళ్ళకి హోమ్మోనియం వాయిస్తున్నాడాయె. మ రొ క డు కుల గోశ్రాబలేని వికంతువును పెగ్గాడి ఆ ముడిచేత పోషించబడుతున్నాడాయె. ఇంకో అప్రయోజకుడు ఈళ్ళో ఉన్న మోటార్లు. ఆయిల్ ఇంజన్లు దాగుచేస్తూ మసిగుడ్డలతో తిరుగుతాడాయె.

ఇదేనా తిరుగుబాటు! తిరుగుబాటంటే మొహంమీద కోసం వచ్చి ముక్కు కోసేనుకోవటమేనా!

రంగయ్యతాతగారి పరువు మొదటిసారి

ఒకటి పట్టుకుని నాచగు ముక్కలా రూడించి అడిగను.

“నువ్వు చాల పొర పాటు పడు తున్నావు” అన్నాడు వాడు. “మేం తిరుగుబాటు చేశాం గాని మొహం మీది కోపంతో ముక్క కోసుకున్నమాట అబద్ధం. మాపిడి మేం విర్వర్తిస్తున్నాం. మా ఆత్మలని మేం రక్షించుకోవటమే కాకుండా, మా పొట్టలు మేం పోసు కుంటూ ఇంతకాలానికి జీవితంలో అనంద మేమిటో తెలిసికోగలిగాం.

“నా మటుకు నేను కాఫీహోట్లో పనిచేస్తాను. శరీరానికి తగినంత చాకిరి పొట్టుకు కడపునిండా తిండి. నాపని అయిపోగానే హాయిగా వైట్ రోడ్ సబ్బు పెట్టి జేటీళ్ళు స్నానం చేసి, మంచి ఇత్తీ పుడతలు పేసుకుని, జాట్టుకి వాననూనె రాది మంచి సిగరెట్టు వెలిగించి ఏ సిని మాకో పోతాను. ఈ ఊళ్ళో ఏ సినిమాకు గాని, నాటకానికి గాని, సర్క్యుకు గాని నాకు టిక్కెట్లక్కర్లేదు. వన్నెండింటిదాకా పదార్లు కొట్టవచ్చి పడుకుంటే వెత్రివిద్ర పడకుంది. కంకూడా రాదు. మళ్ళీ ఉంచనుగా అయిదింటికల్లా లేచి పనిలో జొరబడతాను.

“నాకేమిటి లోటు? వెనకటి ఆశ్రమంలో నాకేమీ ఉండేదికాదు—అసం తృప్తి తప్ప చేసేటందుకు ససీ లేదు. తినేటందుకు తిండి లేదు. కాఫీకి అర్థజా కావాలంటే రంగయ్యతాతకి తెలియాలి.

సిగరెట్టు కొనుక్కుందామంటే అనలే లేదు. ఎప్పుడూ సిగరెట్టు ముష్టి గద! దరిద్రం మండా! రంగయ్య మనమడి కన్న దరిదుడు లేడుగద! అందరికీ నేనంటే హడలే—సిక్కడ సిగరెట్టుడుగు తానో, ఇప్పించమంటానో అని ఇత రత్రా నేనంటే ఇష్టమైన వాళ్ళక్కూడా ఈ మూలంగా నేనంటే భయం! పేదకు మటుకు రంగయ్య మనమడు! లెబ్బి, కార్ల బిడ్డ. దొంగతనాలు చేసేవాణ్ణి! ఇంటిదిబ్బే అనుకో! అయినా దొంగ, తనానికి పార్శుడిం తరవాత నా మొహం దొంగమొహమే!.... ఏ విధంగా చూసినా, నన్ను చూస్తే నాకే ఏవగింపుగా ఉండేది. రాత్రిపూట నిద్రపట్టేది కాదు. పడితే పీడకల లొచ్చేవి... పైగా రంగయ్యతాత ఆజమాన్య! సినిమాకు పోవటానికి లేదు. పొద్దుఃస అరగంబలోపల ఇంటికి రావాలి. తొమ్మిదింటికల్లా నిద్రపోవాలి. డిల్లీ!

“ఇంత ప్రాణాలు విగజట్టుకున్నా ఎప్పుడో అప్పుడు రంగయ్యతాత గౌరవానికి హానికలగనే తలిగేసి... సిగరెట్టు కాలస్తుండగా ఎవడో పీనుగ చూడనే చూసేవాడు. ముసలాడికి చెప్పనే చెప్పే వాడు! ఇప్పుడే వెధవా చెప్పడు. కావ లిస్తే ముసలాడి మొహనే పొగ విడు స్తాను....!

“మిగిలినవాళ్ళూ నా మాదిరిగానే బాగుపడిపోయారా గాని చెప్పిపోలేదు.

మావా దొకడు మంచి ఇంజనీరు. వాడికి దీగ్రీలేదు గాని ఉంచే వేలకువేలు సంపాదించును. ఎంత కొత్త యంత్రమైనా వట్టుకురా — నిమిషంలో అమర్చుతాడు. వాడి లైసులో వాడికి గొప్ప పేరు వస్తున్నది. చూస్తూ ఉండు. వాడెంత వైకొస్తాడో!....

“అవును, ఇంకోడు సంగీతంలో పడ్డాడు. వాడిచేతుల్లో సుఖం ఉంది. అమాట నేనవటం కాదు—మంచి పాట గాళ్ళే అన్నారు. రంగయ్య తాతయ్య మీద తిరగబడిం తరవాత ఆరునెలల్లో వాడు మంచి హార్మోనిస్టుయి కూచున్నాడు. లేనట్టుకే గోళ్లు గిల్లుకుంటూ కూర్చుండ వలసినవాడు. వాణ్ణి సినిమావాళ్లు తీసుకుంటున్నాడు. నెలకు నూటయ్యైతై ఇస్తారుట. రంగయ్య తాత వాడికి నెలకి నూటయ్యైతై దమ్మిడిలు కూడా ఇచ్చిన పాపాన పోలేడు....

“వెధన ముందవి పెళ్లాడాడవి అందరూ వాడిపేద పడి ఏడుస్తారు. అవిడచేసిన మహాపాపం ఏమీలేదు. బతికుండిగానే మొగుణ్ణి వదిలేసింది. వాడి సంగతి అందరికీ తెలుసు. పరువైన అడవి ఎవలెకూడా వాడితో కాసరం చెయ్యరాదు. వాడి ధర్మాన వాడు చచ్చాడు. ఆ తరవాత మావాణ్ణి పెళ్ళాడింది. పదేక రాల భూవనతి ఉంది. మావాణ్ణి మోచో పెట్టి మేపుతున్నది. అది చూసి ఓర్వలేని వాళ్లు అణ్ణి వీటి దంటారు. వీటిదైతే

లేవదీసుకు పోవటాని కెవడైనా ప్రయత్నించడేం? రెండు నగలున్నదాన్నే వదలుతాడా. ఆ మనిషి చాలా మంచిది. చచ్చినా ఇంకోడి కేసి చూడదు. అమాట ఒప్పుకోవటం ఇష్టంలేక అసూయ కొద్దీ అడ్డమైన కూతలూ కూస్తారు. నా ఉద్దేశం — అటువంటి భార్య దొరికిన వాడెవడైనా అదృష్టవంతుడనే!....

అంతా విన్నాను.

“ఇదంతా కారనను గాని, అబ్బాయి, నువ్వొక పొరపాటు పడుతున్నావు. జీవిత మంటే కడుపునిండా తిండి, ఇష్టమైన వ్యాపకమూ, అనువైన పెళ్ళామూ— ఇంతే ననుకుంటున్నావు. ఇంతకన్న పిలువైన విషయాలున్నై. మాటవరనకి చెబుతున్నాను. మీ తాతగారు అడితప్పని మనిషి. పేరుపడ్డ దాక. ఆతిథ్యంఇవ్వటంలో అనమానుడైన గృహస్తు—”

నామాట సొంతం కానివ్వకుండానే రంగయ్య మనమడు గట్టిగానవ్వి. “ఎవరు—చెప్పారు నీకి అబద్ధాలు?” అన్నాడు.

“దీప్తి కలెక్టరుగారూ. ఇంజనీరుగారూ అబద్ధాలాడుతారు. శిరస్తాదారు గారు కూడానా.... ఆయన పరువు ప్రతిష్ఠల విలవ గ్రహించక పోవట్టే మీరంతా ఇట్లా చెల్లాచెదరై పోయినారు. ఇప్పటి కైనా మీరు పశ్చాత్తాపపడి తిరిగివస్తే ఆయన ముసలిప్రాణం—ఏక్షణాన హరి అంటుందో మరీ—చాలా సంతోషిస్తుంది” అన్నాను.

140 రంగయ్య మనమడు మళ్ళీ విరగబడి నవ్వి. “మా తాతకి పరువనేది ఉందని నువ్వనుకుంటున్నావు. ఉండొచ్చు; డిప్టి కలెక్టరుగారి దగ్గరా కిరస్తాదారుగారి దగ్గరా ఆయన ప్రవర్తన సరిగానే ఉండొచ్చు. కాని మా తాతకి విజంగా పరువు పాదూ ఏమీలేదు. పరువున్నవాడు మూడేళ్ళనాటి పాతగుడ్డలు పిగిలినందుకు చాకలాడికి డబ్బు విరగ్గొస్తాడా? పంటలు పండక రైతులు అలో లక్ష్యణా అని ఏడుస్తుంటే బికాయపడ్డ ధాన్యానికి ప్రతాని రాయించి వుచ్చుకుంటాడా? కష్టనమయంలో ఉండిన తన నాకరిలోకి రాలేకపోయిన కూలి వాళ్ళని పనిలోనించి తియ్యబిమ్మగాక ఊళ్లో వాడి కెవరూ పని ఇవ్వకుండా చేసి ఊళ్ళోనించి సాగనంపుతాడా? ఈ ఊరి అలగాజనంలో మా తాత చస్తే పండుగ చేసుకోనివాళ్ళుంటారా? దోపిడిచేసే దొంగ పెధవలికి పరువు ప్రతిష్ట లేమిటి? కష్టపడి పని చేసుకునేవాడికి పరువు ప్రతిష్టలూ మానాభిమానాలు గాని!

“నన్ను చూడరాదూ? నేను చేసుకునే పని దాయను. నా పిగిరెట్లు దాయను. అఖరికి నాముండనుకూడా దాయను కాని రంగయ్య నాకు తాత అనేది ఒకటే దాస్తాను. అదే నాకు తలవఁపులు!.... నేనే కాదు, మా అందరికీ అంతే! మా పానకంలో పుడక ఆ ఒక్క ముసలాడే! ఆయన పరువు ప్రతిష్టల సంగతి నాకు చెప్పావు గనక నా పరువు ప్రతిష్టల సంగతి ఆయనికి చెప్పు. ఆయన్ని త్వరగా చచ్చిపోమ్మను. ఆయన ఒక్కడే. మేం రంగయ్య మనమడు మళ్ళీ విరగబడి నవ్వి. “మా తాతకి పరువనేది ఉందని నువ్వనుకుంటున్నావు. ఉండొచ్చు; డిప్టి కలెక్టరుగారి దగ్గరా కిరస్తాదారుగారి దగ్గరా ఆయన ప్రవర్తన సరిగానే ఉండొచ్చు. కాని మా తాతకి విజంగా పరువు పాదూ ఏమీలేదు. పరువున్నవాడు మూడేళ్ళనాటి పాతగుడ్డలు పిగిలినందుకు చాకలాడికి డబ్బు విరగ్గొస్తాడా? పంటలు పండక రైతులు అలో లక్ష్యణా అని ఏడుస్తుంటే బికాయపడ్డ ధాన్యానికి ప్రతాని రాయించి వుచ్చుకుంటాడా? కష్టనమయంలో ఉండిన తన నాకరిలోకి రాలేకపోయిన కూలి వాళ్ళని పనిలోనించి తియ్యబిమ్మగాక ఊళ్లో వాడి కెవరూ పని ఇవ్వకుండా చేసి ఊళ్ళోనించి సాగనంపుతాడా? ఈ ఊరి అలగాజనంలో మా తాత చస్తే పండుగ చేసుకోనివాళ్ళుంటారా? దోపిడిచేసే దొంగ పెధవలికి పరువు ప్రతిష్ట లేమిటి? కష్టపడి పని చేసుకునేవాడికి పరువు ప్రతిష్టలూ మానాభిమానాలు గాని!

మందిమి సంకోషస్తాం....అఖరుకు డిప్టి కలెక్టరుగారయినా అటే ఏడుస్తా రనుకోను!”

ఈ మాటలు వింటుంటే నాకేమనాలో తెలీలేదు.

“అబ్బాయీ, ఇదంతా నేను మీ అందరి శ్రేయస్సు కోరే చెప్పాను. గనుక మరోవిధంగా అనుకోకు! మీరంతా విజంగానే సుఖంగా ఉంటే నేను మరేమీ మాట్లాడను. నా ఉద్దేశంకూడా మీరూ మీరూ సుఖంగా ఉండాలనే కాని మరొక్క విషయం అడుగుతాను చెప్పు; మీరంతా ఈ విధంగా వివాదారపు జీవి తాలు జీవిస్తున్నారు కదా; మీలో ఎవడైనా రెండు రోజులు పడక వేస్తే మీ గతేమిటి? అదై నా ఆలోచించారా?” అన్నాను.

రంగయ్య మనమడు జేబులోనించి అయిదురూపాయల నోటా కట్టి తిసి. “ఆలోచించేటందు కేముందీ ఇదిగో. ఈ అయిదురూపాయలూ మావాడి కొకడికి మనిఅర్ధరు చెయ్యబోతున్నాను. వాడేదో ఖర్చులో ఉన్నానని రాకాదు. మిగిలిన వాళ్ళకూడా తలాకాస్తా పంపుతాడు. మారో ఏ ఒక్కణ్ణీ మిగిలినవాళ్ళ చూస్తూ చూస్తూ చావనివ్వం....అనయరహస్యం ఏ కర్తం కాలేదు. మేం రంగయ్యతాతకో ఊరికే పోట్లాడి ఇవకలికి రాలేదు. కాప్రీయంగా ఆ ముసలాడి మీద తిరుగుబాటు చేశాం!” అన్నాడు.

“వెళ్ళిరా. బాబూ! మీరే గెలిచారు. నందేహం లేదు!” అంటూ నా చాతి తోచి చూచి

చక్కటి నారి చుట్టు ఎడారి

“అదం ఆడవాళ్ళ సొత్తయితే అనుభ
విచడం నానూటివాళ్ళ హక్కు.
లోకం గొడ్డుపోలేదు, విన్నే సొంతంగా
ఉంచుకోవాలి. ఈళ్ళో నవలక్షమంది
ఆడవాళ్ళని అనుభవిస్తాను. అందర్నీ
పెళ్లయిగా చేసుకుని వాళ్ళని పోషించ
డానికి నేనేం శ్రీకృష్ణపరమాత్ముడ్ని
కాను.....పో యిక్కడ్నుంచి... పోతావా
పోవా.....”

“ఫణిబాబూ.....నా బ్రతుకు అన్యాయ
మైపోయింది. నేటిపురు వట్టిచువిషివికూడా
కాదు. కడుపులో మీ రూపం కదులు
తున్నది. నా నూరేళ్ళ జీవితాల్ని కూల్చే

స్తున్నది. ఇప్పుడు మీరు కాదంటే నాకు
చావే గతి. నన్ను బ్రతికించండి. ప్రాణ
భిక్ష పెట్టండి.....”

“రాదా... నీ ఏడులకి పెడబొద్దులకి
నా గుండె కరగదు. అనవసరంగా
ఆయాసపడకు. అంతగా ప్రాణంమీద తీసి
వుంటే లోకంలో అనేక మార్గాలున్నాయి.
రహస్యంగా వెళ్ళి ఏ దాకర్నన్నా చూడు.
కింక ఏ నమస్యా వుండదు...”

“ఫణిబాబూ.....నువు నా ప్రాణానివి
నువు లేకపోతే నేను లేను.....” —అని
మాటల్తో మైచురపించిన నా ఫణిబాబేనా.
ఈ మాటలంటుంటూ విన్ను పెళ్లి చేసు

కుంటానని దేవునిసాక్షిగా వరమిచ్చిన నా ఫణిబాబేనా ఈనాడింత విద్వయగా మాట్లాడుతున్నారా? ఫణి....మీ మనసంత పాషాణంగా ఎలా మారిపోయింది? మీరింత ఘోరంగా ఎందుకు మారిపోయారు?...మీరిలా తిరస్కరిస్తారని... ఇంతగా హింసిస్తారని కలలో కూడా అనుకోలేదు....ఈ రంపపుకోతని యెలా భరించను ఫణి...ఎలా భరించను? మీ మాటల్ని నమ్మి సర్వస్వాన్ని అర్పించి నందుకు ఇదా ప్రతిఫలం? మిమ్మల్నే దైవంగా ఎంచుకుని నిత్యమూ ఆరాధిస్తున్న నాకు మిగిలింది ఇంతేనా? ఫణి, మీరెందుకింతగా మారిపోయారు? నామీద ఎందుకింత కక్ష వహిస్తున్నారు....పోనీ, చెప్పండి...నేనేదైనా అపరాధం చేశానా?"

"అవును, చేసింది అసాధారణం. అందుకే అనుభవిస్తున్నావు. అంత సులువుగా నాకు మనసిచ్చావే....? అంత తొందరగా నాకు లొంగిపోయావే...? నువ్వు నాకే మనసిచ్చావని నిమ్మకమేమిటి? నీ కడుపులో బిడ్డ నా బిడ్డేనని రుజువు చేసుకో!"

ఫణిబాబు మాటలు మాటలులా లేవు. ఈచెల్లా దిగుతున్నాయి. కూలాల్లా గుచ్చుకుంటున్నాయి. రాధ గుండెల్లో గుంపాలు దిగిపి తెలుతున్నట్టుగా అనిపిస్తున్నది. అల్లల్లాడిపోయింది రాధ. పెనుగాలిలో చిగురుటాకులా నిలువెల్లా వణికిపోయింది.

ఫణిబాబు నోటినుంచి అంతంతటి

మాటలు వస్తాయని ఆమె ఏనాడూ ఊహించలేదు. ఫణి గురించి ఆమె ఎన్నెన్నో కలలు కన్నది ఎన్నెన్నో ఆశాసాదాలు విద్రించుకున్నది. అవన్నీ పటిష్టమైనవి అనుకున్నది పవిత్రమైనవి అనుకున్నది కానీ. ఈనాడేమిటి, ఇలా జరుగుతున్నది? తన ఆశలన్నీ పేక మేడల్లా కూలిపోతున్నాయి... తన జీవితం అగ్రధంలోకి చొచ్చుకుపోతున్నది. తన విషయం తా అంధకారమయమై పోతున్నది.

ఈ ఫణిబాబు తను ప్రేమించిన ఫణిబాబేనా? తనకి మనసిచ్చిన మనోహర మూర్తియేనా?

ఫణిబాబు ఉత్తముడనుకున్నదే? ఉత్త ముడల్లాలు కలవాడనుకున్నదే? యువ తరానికి ఆదర్శమూర్తి అనుకున్నదే? తనకి భగవంతుడు ప్రసాదించిన వర మనుకున్నదే?—తన నమ్మకాన్ని పమ్ము చేస్తూ ఫణిబాబు ఇలా ఎందుకు మారిపోయాడు? పేరును సార్థకం చేసుకుంటూ ఇలా ఎందుకు ప్రవర్తిస్తున్నాడు?

—ఈ ప్రశ్న ఆమె హృదయంలో చేయిపెట్టి దేవుడున్నది. మేలు యివ్వనా దహించివేస్తున్నది. ప్రత్యక్షతర మివ్వ లేక పోతున్నది. అబలగా, ఆశక్తురాలిగా కంటికి మింటికి ఏకధారణా ఏర్పడకపోయింది ఆమె ఏమీ చెయ్యలేకపోతున్నది.

"ఫణి....ఏమిటి గోల...? నా ప్రశ్నని నీ ఘోషంతో సమాధి నవకట్టా మను

కుంటున్నావేమో.... అదేమీ కుదరదు....
ప్రపంచం చాలా వికారంగా వుంది....
నాకంటే వికారమైన హృదయమున్న
వాళ్ళూ, నీలాంటి అందగత్తెలకి లోటుం
డదు.... వెళ్లు.... వెళ్ళక్కడినుంచి....

“ఫణీ....!”

అన్నకేకలో నరనరాలూ ఆమెలోని
బాధని ... ఆవేదనని.... అవమానాన్నీ ఆవే
ళంగా వ్యక్తంచేశాయి.

“ఏ ఎందుకలా అరుస్తావ్
నువు అరచీ ప్రయోజనంలేదు. బెడరించీ
లాభంలేదు ది క్కున్న చోటు
చూసుకో... వెళ్ళు....”

“వెళ్ళను నాదిక్కు మీరే. నా
చోటు ఇక్కడే.... మీరు కాదన్నా నేను
మీ భార్యనే. మీరే నాభర్త. నామీద
మీకు అన్ని అధికారాలూ వున్నాయి....
అన్ని హక్కులూ వున్నాయి. నన్ను
చంపండి. పీక నులిమి పారెయ్యండి.
నేను మీదాన్ని. నా నర్వస్వాన్ని మీకు
ఎప్పుడో అర్పించాను. ఇప్పుడు నా
ప్రాణాన్ని కూడా ఇవ్వడానికి సిద్ధంగా
వున్నాను.... తీసుకోండి....”

రాధలో ఏదో మొండి ధైర్యం
వచ్చింది. పిచ్చి ఆవేశమొచ్చింది. ఆ
నాటితో తన బ్రతుకు అదో ఇదో కేలి
పోవాలి అన్న దీక్షతో వున్నట్టున్నది.
ఆతని కాళ్ళ పట్టుకున్నది. బ్రతిమలాడు
కుంటున్నది. ప్రాధేయ పడుతున్నది.
రాళ్ళ కరిగేలా ఏడుస్తున్నది.

యువ

ఫణీబాబులో చలనం లేదు. ఆమె
చేతులు వాచేసుకున్న తన కాళ్ళని గింజా
కుంటున్నాడు విడిలించుకోపోతున్నాడు.

“వదులు.... పో. అవతలికి పోతావా
పోవా....” అంటూ ఆమెని చేతులతో
విసిరిపారేశాడు. ఆమె మెట్లమీదనుంచి
దొర్లి క్రింద పడింది. మరొకజంతులో
తలుపులు దభేలుమన్నాయి!

తలుపుల్ని అదిమిపట్టి నిలబడిన ఫణీ
బాబు వెనకను ఆతని పళ్ళ గట్టిగా వొత్తి
పట్టాయి. కోపమో, బాధో తెలియదు.
ఆతని పై పెదవి పూరికే కంపించిపోతు
న్నది. రాగరంజితాలైన కళ్ళని గట్టిగా
మూసుకున్నాడు. అవతలి తలుపులు దబ
దబా బాదిన చప్పుడు వినిపిస్తున్నది.
ఆతని గుండెల్లో గంజలు వాయిస్తున్నట్టు
యింది. భరించుకోలేక అస్వస్థతగా-ఏమి
చెయ్యాలో పాలుపోని స్థితిలో సతమతమై
పోతున్నాడు.

“ఫణీ!”

—ఎవరో గర్జించినట్టుయింది. రాధ
మాత్రంకాదు! కళ్ళువిప్పి చూశాడు.
ఎదురుగా ఆతని మాతృదేవత, జానకి!

ఆమె ఇంట్లోనే వున్నది. ఇంతవరక
జరుగుతున్నదంతా ఆమె గమనిస్తూనే
వున్నది. ఆమె గమనిస్తుందన్న విషయం
ఫణీబాబుకి తెలియకపోలేదు!

తల్లి ఆశలు తీరగా తను ఎదిగి పోయే
దన్నవిషయం ఆమెకి అర్థం కావాలి
ఆమె సంతోషించాలి. ఆమెని సంతృప్తి

పరచాలి. ఇది అతని కోరిక. ఇప్పటి తన ప్రవర్తన తల్లిని బాగా సంతృప్తి పరచుతుందనుకున్నాడు.

కాని, అలాజరగలేదు. అతను ఆశించిన విధంగా జరగలేదు.

జానకి అతని ఎదురుగా రౌడ్ర మూర్తిలా రుద్రకాలిలా విలబడి వుంది. అతను చేసినవని ఆమెని సంతోష పెట్టి నట్లుగా లేదు. విపరీతమైన ఆవేశాన్ని తెచ్చిపెట్టింది.

ఆ రూపంలో తల్లిని ఇదివరకు ఎన్నడూ చూసి ఎరగడు ఫణిబాబు. అతను భయంతో గీజగీజ లాడాడు.

జరిగిన సంఘటనకి జానకి ఉదికి పోతున్నది. కొడుకు ప్రయోజకత్వానికి ఆమె మురిసిపోవడం లేదు, మరిగి పోతు న్నది. ఆమెరక్తం సలసలా కాగి పోతున్నది.

ఆ ఆవేశంలో ఏంచేస్తున్నదో ఆమెకే తెలియలేదు. వాళ్ళ మరచిపోయిన పుద్రేకంలో ఫణిబాబు చెంపల్ని వాయ గొట్టింది. చేతులు నెప్పి పుట్టేదాకా— అతని చెంపలు కెంపులయ్యేదాకా విడిచి పెట్టలేదు.

చిత్రం:

ఫణిబాబుకి చీమకుట్టినట్టేనా లేదు.

ల్లి అంతగా నొచ్చుకున్నందుకు గాని నని నొప్పిస్తున్నందుకు గాని అతనికి భలేదు పైగా—అతని అనందం కట్టల లందుకు ప్రవహించింది.

ఆమె అలా క్షింభదంకోసమే ఎదురు చూస్తున్నట్లుగా — అనాటితో తనలో గూడుకట్టుకునివున్న దిగులంతా దిగిపోయి నట్లుగా—తన జీవితం ధన్యమైపోయి సంతకా సంతోషించాడు ఆనందం ఉప్పొంగి రాగా—అనంద బాష్యలు వర్షిం దగా “అమ్మా” అంటూ ఆమెని పిల వ లించుకుని ఆనంద పారవశ్యంలో ఏడ్చే కాడు.

ఆ ఏడుపుకి అర్థమేమిదో జానక్కి తెలియదు. అర్థం చేసుకునే శక్తి ఆమెకి లేదు. తను కొట్టినందకు ఎదుస్తున్నాడా, అనుకుంది. ఆ ఏడుపు ఆమెని కరిగించ లేదు. కోపాన్ని ద్విగుణీకృతం చేసి ది. ఫణి ఆమెని “అమ్మా” అని పిలవడం హతకూలాని చేసింది. వాంటిమీద కేళ్లు జెర్లలా ప్రాకుతున్నట్టు అనిపించింది. ముళ్ళమీద నిలబడినట్టు అనిపించింది.

“చీ....! దుర్మార్గుడా. నువ్వు నన్ను అమ్మా అంటున్నావా? ఎవరూ నీకు అమ్మ....! నేను నీకు అమ్మనా? ఏ ముఖం పెట్టుకుని పిలుస్తున్నావు...? నీలాంటి పీడుడు ఇలాంటి పవిత్రమైన చోటున వుండడానికి తగడు.... వెళ్లు ... పో అవతలకి జూదగాళ్లు తాగు బోతులు ప్రపంచంలో చాలామంది వున్నారు. దోపిడీముఠాలు, నీలాంటి— నీకీ జాతీ లేని మనుషులూ కోకొల్లలుగా వున్నారు. వెళ్లు...వాళ్ళతోపాటు నువ్వు ఒకడివై నీ యిష్టానుసారం సంచరించు.

మా పాల్వని గెలిపిస్తే పోయిన సహ్యాద్రిని
పునరుద్ధరించి, యజ్ఞయాగాది
కుమారులతో సతీ సహస్మనాలతో
దేశం సుఖమేగా ఉండేట్లు చేస్తాం!!

మన్వింక ఒక్క ఊరికూడా యిక్కడ
వుండడానికి వీలేదు. మళ్ళీ నా కంట
బద్దావంటే నీ కళ్ళముందే ఉరిపోసుకు
చస్తాను....పో అవతలికి....”

అంటూ హుంకరించింది జానకి. ఇది
ఆమె ఒక్కనాటి ఆవేశం కాదు. ఒక్క-
నాటి ఆవేదన కాదు. తరతరాలనుంచి
యుగయుగాలనుంచి ఆమెలో జీర్ణించుకు
పోయిన కక్షగా — ఆమెలో కరడు కట్టుకు
పోయిన ద్వేషంగా ప్రజ్వరిల్లుతున్నది.
ఇంతకాలమూ ఆమె హృదయంలో దాచు
కున్న అగ్నిపర్వతం బ్రదైలైపోయింది.
లావాలంటి హృదయవేదన వెల్లువలై
ప్రవహింపసాగింది.

ఇంతటి క్ష కన్న కొడుక్కా :

కొమ్మడినెలలా భరించి కని పెంచిన

కొడుకు ఆమెకి గర్భశత్రువై పోయాడా :
ఏమిటి వైపరీత్యం : ఏమిటి సృష్టి
విచిత్రం :

జానకి అవతారం చూసి, ఆమె హాస
భావాల గమనించి చప్పగా చల్లారి
పోయాడు ఫణిబాబు....తన ఉనికి ఆమెకి
మృత్యువుగా పరిణమించడం అతనికి
ఇష్టంలేదు. తన మూలంగా కన్నతల్లి
మరణం సంభవించడం అతను భరించుకో
లేడు.

తల్లిని శాంతింపజేసే శక్తిగాని,
ఆమెని ఊహించమని ప్రార్థించే ధైర్యం
గాని ఫణిబాబుకు లేదు. తన దౌర్భాగ్యానికి
తల్లిదీల్లిపోతూ — అడుగులో అడుగు
వేసుకుంటూ మౌనంగా అక్కడనుంచి
వెళ్ళిపోయాడు.

అతను ఏమైపోయానా లెక్కలేనంత విర్లక్ష్యంగా వుంది జానకి.

ఫణి అక్కడనుంచి తప్పుకోగానే తలుపులు తీసింది. తియ్యగానే ప్రత్యక్షమైన రాధని చూసింది. చూసి అమాంతం ఆమెని కావలించుకున్నది. కావలించుకుని ఏదేసింది.

ఆ కష్టం రాధకు వచ్చినట్టుగా లేదు. కనకే వచ్చినట్టుగా బాధ పడిపోతున్నది జానకి.

రాధ రాధగా కనిపించడంలేదు. ఫణి సణిగా అనిపించడంలేదు. రాధ ముఖంలో ఆమె ముఖాన్ని చూసుకుంటున్నది ఫణి మాటల్లో భుజంగం మాటలు ధ్వనించగాయి. రాధ స్థానంలో తనూ—ఫణి స్థానంలో భుజంగం ఆ సంఘటనని ఎదుర్కొంటున్నట్టుగా అనిపించింది.

ఈ నాడు రాధ అనుభవిస్తున్న నరక హతనే అనాడు తనూ అనుభవించింది. రిగ్గా ఇలాంటి దారుణ సంఘటననే నూ ఎదుర్కోవలసి వచ్చింది. ఇప్పుడు భవిష్యత్తులోనా—ఆమెని ఆదరించానికి తమ సిద్ధంగా వుంది. అనాడు జానకి ఎవరూలేరు. వంటరిగా జీవితంతో రాటం సాగించింది కనీసం సానుకూతి పదనాలు వలికిన సాటివాళ్లుకూడా కపోయారు. ఏకాకిగా అనాథగా బ్రతుకు ఈడ్చుడానికి ధైర్యం వహించింది. జంగా—తన కష్టంతో పోయికుంటే ధది ఒక కష్టమేకాదు.

తను ఏమైతే ఎంచుకుని ఫణికి ఆసేరు పెట్టిందో—ఆ పేరు అక్షరాహ సార్థకమైంది. పాము కడుపున పాము పిల్లే పుడుతుంది గాని పావురం పుడుతుందా తండ్రికి తగిన కొడుకు అనిపించుకుంటున్నాడు ఫణి....తండ్రిలో ప్రవహించిన విషపు రక్తమే ఫణిలోనూ ప్రవహిస్తున్నది.

ఫణి ప్రవర్తనా—మాటల తీరు—ఆ దుర్మార్గం—ఆ దుష్టస్వభావం—అంతా ఆ తండ్రిదే. ఆ తండ్రి ఒక పెద్ద దుర్మార్గుడయితే ఈ కొడుకు మరో పరమ దుర్మార్గుడు. తండ్రిని మించిన కొడుకై పోయాడు....

ఫణి ప్రవర్తన జానకిని బాగా ఆశ్చర్యపరచింది. అతని మాటలు మరింత అద్భుత మనిపించాయి.

సరిగ్గా పాతికేళ్ళ క్రితం ఆమె ఇలాంటి సంఘటనకే గురికావలసి వచ్చింది. ఇలాంటి దారుణ చర్యకే బలికావలసి వచ్చింది.

ఫణిస్థానంలో భుజంగం అనాడు ఇదే మాటలన్నాడు. ఇదేమాదిగా ప్రవర్తించాడు. ఇప్పటికీ ఆ సంఘటన ఆమె కళ్ళముందు మెదుల్తున్నది భుజంగం మాటలు చెవుల్లో గింగుర్లు పెడుతున్నాయి.

“అందం ఆడవాళ్ళ పొత్తయితే అనుభవించడం మగవాళ్ళ హక్కు. లోకం గొడ్డుపోలేదు. ఏన్నే పొంతంగా

వుంచుకోదానికి. పూర్ణో సవా లక్షమంది
అడవాళ్ళని అనుభవిస్తాను. అందర్నీ
పెళ్ళాయగా చేసుకుని పోషించడానికి నేనేం
శ్రీ కృష్ణ వర మాతృత్వ క్షి కాను. పో
యక్కర్లేదని...."

అలాటి భుజంగం మాటలు ఆమె
మరచి పోలేదు. ఆమె జీవితాన్ని సరక
కూపంలోకి దింపిన అనాటి దున్నంపుటన
ఆమె నిండు జీవితానికి గొడ్డలి పెట్టు.
అంతటి పరాజయాన్ని ఆమె ఎలా మరచి
పోగలుగుతుంది?

ఆమె అప్పటికి గర్భవతి; సరిగ్గా
అమెదికూడా రాధ పరిస్థితి;

తన పరిస్థితిని వెళ్ళబోసుకుంది.
దయ చూపమంది. ప్రాదేయపడింది.
నీర్పించి మొత్తుకుంది. ప్రయోజనం
లేకపోయింది. భుజంగం కరగలేదు.
అణుమాత్రమైనా చలించలేదు

నిన్నహాయగా, నిస్తేజంగా చేతలుడిగి
తుప్పకూలి పోయింది. భవిష్యత్తంతా
అంధకారం బంధులంగా వెలువంది.
ఉన్న కొద్ది ఆకా అంతరించి పోయింది.
కాపోసనాతురాలిగా మిగిలిపోయింది.

భుజంగం ఆమె జీవితాన్ని కాలరాచి
పొరేశాడు. నలుగుల్లోనూ తలెత్తుకో
కుండా చేశాడు. బ్రతుకుమీద ఆశని
చంపేశాడు. చంపేసి వికటాక్షహాసం
చేశాడు. అనలు పినలైన కసాయివాడని
పించు కున్నాడు. ఆమెకి కనుమరుగై
పోయాడు. పిరికి వాడిలా పారిపోయాడు.

జానకి హృదయం వీరసంగా
మూర్ఛింది. "భగవాన్ ఏమిటి నాకీక్ష...
నేనేం పాపం చేశాను నన్నెందుకిలా
హింపిస్తున్నావు....?" అంటూ కనబడని
దేవుణ్ణి తలుచుకుని విలపించింది.

"బాబాయిగారూ నేను వెళ్ళిపోతు
న్నాను. నాకు సెలవు ఇప్పించండి...."

అన్నాడు ఫణి. తల్లిచేతులు నొప్పి
పుట్టింది సరాసరి బాబాయిగారున్న రీడింగ్
రూంలోకి వచ్చేకాదు.

అతని మాటలు వినివినగానే చటు
క్కున వెనక్కి తిరిగింది "వీర్
చైర్!" ■ వీర్ చైర్ లో కూర్చుని నోట్లో
పైపు నోట్లోనే వుంచుకుని. చేతులో
పుస్తకం చేతులోనే వుంచుకుని తెల్లబోయి
చూస్తున్న ఆ బాబాయిగారి పేరు పట్టాభి
రామరావుగారు.

పట్టాభి రామరావుగారికి నడవడానికి
కాళ్ళయికేలేవు గాని.... కావలసిన సంపద
వుంది. గొప్ప మనసు వుంది,

ఆదిలో. పణిబాబు ఆయన్ని బాబు
గారూ అనేవాడు. పట్టాభికి అది ఇష్ట
ముండేది కాదు. ఫణి వి ఒప్పించి
"బాబాయిగారూ" అని అనిపించుకుంటు
న్నాడు.

ఫణికి ఫణివృష్టిలో తల్లివున్న లేనట్టే
లెక్క. తండ్రి లేకపోయినా—తల్లిని
తండ్రినీ పట్టాభి రామరావులో చూసుకో
గలుగున్నాడు.

“ఏమిటి, ఏం జరిగింది?”

అన్నాడు ఆశ్చర్యంలో నుంచి లేరుకుని పట్టాభి.

ఫణి సమాధానం ఇవ్వలేకపోయాడు. రెండు చేతుల్తోనూ ముఖాన్ని కప్పకుని ఏడ్వసాగాడు.

ఆ దృశ్యం పట్టాభిని కలచివేసింది. ఫణి ఈరోజు ఏమిటో కొత్తగా కనిపిస్తున్నాడు. మానసికంగానూ, శారీరకంగానూ బాగా నలిగిపోయినట్లుగా వున్నాడు అనుకున్నాడు. ఏమి జరిగిందో తెలియదు గాని, ఏదో జరిగివుంటుందని మాత్రం పసిగట్టాడు.

వెంటనే వీల్చైర్ చక్రాలు వేగాన్ని అందుకున్నాయి. మరుక్షణంలో ఫణి దగ్గరకి చేరాయి.

“ఏం జరిగింది బాబూ....”

అన్నారాయన అతని నీపును రాస్తూ.

ఫణి, ఆ ఆస్థాయమైన పరికరింపుకు పురికరించిపోయాడు. ఎడారిలో వాయా సిస్సులా అనిపించాయి ఆయన మాటలు. ఆమాంతం ఆయన మోకాళ్ళమీదకి ఒరిగి పోయాడు. ఆయన వాళ్ళో తల వంచుకుని ఏడుపుని ఆపుకోడానికి ప్రయత్నం చేస్తున్నాడు.

పట్టాభి అతని తల విడిచాడు వాత్సల్య పూరితంగా.

“ఏం జరిగింది నాయనా? ఇవ్వేళ ఎందుకంతగా కలతపడుతున్నావు.... ఏమయింది?”

అంటూ అడిగారు.

“జరక్కడవిదే జరిగింది బాబూ గారూ.. అమ్మకి కోపం తెప్పించాను.... ఎప్పుడూ లేనంతగా బాపెట్టాను ...”

అంటూ వెక్కిళ్ళతో చెప్పుకుపోయాడు ఫణి

ఆ మాటలు పట్టాభిని అంతగా కదిలించినట్టు లేదు. ఆయన చాలా తేలిగ్గా తీసుకున్నారు. పైగా పెదవులమీద చిరు నవ్వు చిందించారు. చిందించి—

“అంతే కదా... ఇంకా ఏమిటో అనుకున్నాను? మీ అమ్మకి కోపం రప్పించడం — మీ అమ్మ బాధపడ్డం ఇవ్వేళ ఏమీ కొత్తగాదుగా ఎందుకంతగా కలవరపడుతున్నావు అంతా చక్కబడుతుంది.... నువ్వు పూరుకో....” అన్నారు

తల్లికొడుకుల మధ్య కలతలు ఈ నాటివి కాదు. ఫణి షట్టానుండి వస్తున్నవే ... ఎప్పుడూ వుండే ఇది తెలిసిన పట్టాభి ఫణి మాటల్ని తేల్చి తీసుకోవడంలో ఆర్థం లేకపోలేను.

“కాదు. బాబాయి గారూ ఇది ఎప్పుడూ జరిగే గొడవలాంటిది కాదు. చాలా తీవ్రమైంది.”

“ఊరుకుందూ. నాకేమిటో కొత్తగా చెబుతున్నావేమిటి? మీ అమ్మా నువ్వు ఇలాంటి తీవ్రమైన గొడవల్లో ఎన్నిసార్లు చిక్కుకోలేదు. అయితే మీ అమ్మకి మీ కుటీనా పాము కిరిదినంతగా బాధపడ

- 1 ఎరుదొక్కం పదింతులు పెంచాము -
- 2 నిత్యవసరవస్తువుల ధరలన్నీ గగన మంటిలయ్యాయి -
- 3 ధోన్యం, ఎరువుల దొంగ రజాఖాను పిచ్చెట్లు చేశాం -
- 4 దీపమున్నప్పుడే ఇల్లు చక్క పెట్టుకుని పదవులున్నప్పుడే సంతకములు అక్కర్లే -
- 5 మాటల ధను, నిత్యం లక్షలు దొంగ, దొంగలక్షలు అవుతున్నాయి -

మా ప్రభుత్వ హామీలుగా మేము సాధించిన ఘన విజయాలను ఇవ్వండి!

తావు.... ఎందుకు ఫణీ....? ఆమె మనసు మరలుకుపోసి .. నిన్ను కొడుగ్గా ఆదరించే మంచిరోజులు రానీ అప్పుడు మీ అమ్మని పువ్వుల్లో పెట్టుకుని పూజించుదువు గాని ... తంకవరకు ఓపిక పట్టు .."

"ఆ మంచిరోజు వచ్చేసింది బాబాయి గారూ... ఆ మంచిరోజు వచ్చేసింది.... మా అమ్మ నన్ను కొట్టింది...."

అన్నాడు ఆనందంగా ఆవేశంగా ఫణీ:

అందుకు పట్టాభి వలించలేదు. ప్రతిగా నవ్వి, పైపు నోట్లో పెట్టుకున్నారు. ఆయన్ని గమనించినట్టు లేదు ఫణీ. తన ఆవేశంలో చెప్పుకుపోతున్నాడు....

"మా అమ్మ నన్ను కొట్టింది బాబాయి గారూ .. తప్పుపని చేసినందుకు శిక్షించింది నేను తప్పుపని చేసినందుకు

శిక్షించింది...."

ఫణీ మాటలకి పట్టాభి శిరిక్కిపడ్డారు. ఆయన నోట్లోని పైపు జారి క్రింద పడింది. నోరు తెరిచి—

"నిజమా?" అన్నారు.

ఏదో జరగరానిది జరిగిపోయినట్టు అశ్చర్యపోయారు.

"నిజం బాబాయిగారూ... నిజం. కానీ,

ఈ శుభసమయంలోనే ఇల్లు విడిచిపెట్టి వలసి వస్తున్నది అమ్మకీ మీకూ దూరమై పోవలసి వస్తున్నది. అందుకే విచారంగా వుంది...."

అన్నాడు ఫణీ తల దించుకుని....

"ఎందుకు ఫణీ అలా యెందుకు జరిగింది....?"

అన్నారు అశ్చర్యంగానే పట్టాభి.

“మా అమ్మ నా ముఖం చూపించ వద్దంది....నా ముఖం కనవడలే చచ్చి పోతానంది....బాబాయిగారూ....మా అమ్మ బావును నేను చూడలేను....మా అమ్మ బ్రతికివుండాలి. వెయ్యేళ్ళు చరిల్లాలి.... నాకు సెలవు ఇప్పించండి....నేను వెళ్ళి పోతాను....”

అంటూ పేడుకున్నాడు ఫణి.

నట్టాభికి ఆ మాటలు దిగ్భ్రమ కలిగించాయి. ఇది కలా? విజమా? అన్నంత ఆశ్చర్యంలో వున్నారాయన.

“ఫణి....నువు తొందరపడకు. నేను కనుక్కుంటాను. ఇప్పుడే కనుక్కుంటాను....” అంటూ చేయదగ్గరున్న కాలింగ్ డెల్‌వి నొక్కారు.

“లేదు బాబాయిగారూ....మా అమ్మ విర్రయినికి తిరుగులేదు. నేను ఈ యింటిని విడిచిపెట్టడంకంటే గత్యంతరం లేదు. ఈ నాటితో ఈ యింటికి నాకూరుణం చెల్లిపోయింది. బాబాయిగారూ ... అమ్మ ఆదరణకి దూరమై ఆర్లిల్లాడిపోయే నాకు మీ చల్లవి వీడని ప్రసాదించారు. తల్లి తండ్రీ దైవం అన్నీ మీరే అయినన్న ఇంతవాణ్ణి చేశారు. నన్నొక మనిషిని చేశారు. మీరే గవక నన్ను ఆడకొనకపోకే అడవిలో క్రూరమృగాలకి నాకూ ఏమీ లేదా వుండేదికాదు.... మంచి అంటే ఏమిటో మీవల్ల తెలుసుకున్నాను....మంచి గుణాలు అంటే ఎలా వుంటాయో మీద్వారా తెలుసుకున్నాను.

మంచి ప్రసర్తన అంటే ఏమిటో మీరు నాకు బోధించారు. నన్ను మా అమ్మ ఈ సంఘానికి వీడపురుగుగా తయారు చెయ్యాలనుకున్నది. మీరు మనిషిలా మీలో కలుపుకున్నారు. మీరు దేవతలు. మీ ఆదరణని మీ వాత్సల్యాన్నీ ఎన్ని జన్మలెత్తినా మరచిపోలేను. మీవల్ల నా జీవితం పునీతమైపోయింది. మీ దయవల్ల నాకు నేనుగా నిలబడగల శక్తి ఏర్పడింది. ఇప్పుడు నేను ఎక్కడికి వెళ్ళినా ఏం చేసినా ఏ నష్టమిడికీ తీసిపోను. ఇదంతా మీ చలవ నా గురించి మీరు బాధపడకండి. నాకిప్పుడు ఏ దిగులూ లేదు. లోకంలో కనీసం మామూలు మనిషిగా అన్నా చలామణి అయ్యే అర్హతలు నాలో వున్నాయి. నాటిని నేను కాపాడుకుంటాను. మా అమ్మ కోరిక ఏదయినప్పటికీ, మా అమ్మ ఆశయం ఏదయినప్పటికీ మీ మనిషిగా—మీ మనసులా—నేనెలాంటి వీవానికి పార్శ్వడను. మీకు హామీ ఇస్తున్నాను. నన్ను నమ్మండి ...కాని, నాదొక్కటే విచారం. మా అమ్మ నన్ను క్షింపే స్థితికి వచ్చినప్పుడు—నేను తప్పుచెయ్యగా దండించే లాగ్యం అల్పినప్పుడు—నేను కలలుకన్న రోజులు వమిపించినప్పుడు ఆ అదృష్టానికి దూరమైపోతున్నాను...అదీ నా బాధ...”

—అంటూ ఒక్క ఊణం కూడా అక్కడ వుండకుండా వదిలడిగా అడగులా వేసుకుంటూ వెళ్ళిపోయాడు ఫణి.

“ఫణి....ఫణి....” అన్న పట్టాభి పిలుపు గాలిలో కలిసిపోయింది.

* * *

బాణంలా దూసుకు పోతున్న ఫణి— పట్టాభి పిలుపుతో తన తల్లి అతని దగ్గరికి వెళ్ళడాన్ని గమనించాడు. ఒక్కసారి వెనుతిరిగి చూశాడు. కాని, అతను ఆశించినట్లుగా జానకి అతన్ని చూడలేదు చూసికూడా చూడనట్టే పట్టాభి కీడింగ్ రూమ్ వైపు వెళ్ళిపోయింది.

ఫణిలో నీరసం ఆవహించింది. అడుగులో అడుగు వేసుకుంటూ బయటి గుమ్మండాకా వచ్చాడు. గడపదాటుతూ ఆనుకున్నాడు—

“ఈ రోజుతో ఈ యింటికి నాకు చెల్లెల్”—అని. ఆనుకుంటూనే గడప దాటబోయాడు.

ఎవరో వెక్కుకూ ఏడుస్తున్న ధ్వని నన్నగా వినిపించింది. ఇంకెవరు? రాధే అయివుంటుంది!

ఫణి శిశువు బంధాలు వడ్డాయి. అడుగులు తడబడ్డాయి. తటపటాయించారు ముందుకి వెళ్ళుకీ పూగిరాలాశాను.

బానాయి గారికి ఇది నీతులు వచ్చి గింపాడు... అ పశువుకా? మనిషిని? అని శలపోసిట్లున్నాడు. అతనిలో ఆర్ధ్రమే మేల్కొన్నది.

అయ్యెంతాన్ని చేదుకొన్నట్టుగా చేరుకున్నాడు రాధని.

అమెని గట్టిగా వాచేసుకొని భోరు

మన్నాడు.

“నేను చెయ్యరాని తప్పు చేశాను.... నన్ను క్షమించు రాధా....”

అన్నాడు ఉద్రేకంతో అంతులేని పశ్చాత్తాపంతో.

రాధి అతని ప్రవర్తనకి స్థాణువులా విలబడి పోయింది. కలా? వైష్ణవ మాయా? అన్న నిజా నిజాల తలంపులో వుక్కిరి బిక్కిరై పోయింది.

ఏమైతేనేం ఆమె ఆశ తీరింది. ఆమె జీవితం ధన్యమైపోయింది. ఆమెకి కావలసింది అదే!

క్షణంలో ఆమె కన్నీళ్ళు ఆనందా శ్రువులై పోయాయి. ఆనంద పార వశ్యంలో ఆమె తన్ను తాను మరచి పోయింది. అతని పాదాల మీదికి వారిగి పోయి—

“నా దైవం కరుణించాడు, నన్ను అనుగ్రహించాడు” అన్నది.

ప్రాణానికి ప్రాణంగా ప్రేమించిన రాధని అంతగా హింసించినందుకు ఫణి పరితపించిపోయాడు.

“రాధా... నువ్వు బాధపడతావని నాకు తెలుసు రాధా.... నాకు తెలుసు. కాని, అనివార్య బాధకాలవల్ల నేను ఆలా ప్రవర్తించాలని వచ్చింది. నన్ను క్షమిస్తాను కదూ....? నీ సుతి మెత్తని హృదయాన్ని రాక్షసుడిలా నలిపి వేశాను. ఎంత బాధపడిపోయి వుంటావో? ఎంతగా అల్లలాడిపోయి వుంటావో? తలుచు

కుంచేనే భయంగా వుంది....”

అతని మాటలు రాధని సంభ్రమాళ్ళు ర్యాలలో ముంచివేశాయి. ఏది వమ్మలో ఏది నమ్మకూడదో ఆమెకి అర్థం కావడం లేదు.

“అయితే మీరు ఇప్పటిదాకా అడిందంతా నాటకమా...?”

అనడిగింది సందేహానివృత్తి చేసుకుందామని.

“నాటకంకాదు....మన ప్రేమకి ఒక పరీక్ష....!”

“పరీక్ష....? ప్రాణాలతో చెరిగాటమా? అంత భయంకరమైన పరీక్ష? నేనెలా భరించగలననుకున్నారు...?”

“నువ్వు భరించలేదని నాకు తెలుసు రాధా....మా అమ్మ ఎదుట అలా నటించవలసి వచ్చింది. ఏం చెయ్యను?”

“మీ నటన మీ అమ్మగారిని ఎంతగా బాధపెట్టిందో తెలుసుకున్నారా...?”

“అవసరంలేదు రాధా... అవసరం లేదు....నేను ఆలా ప్రవర్తిస్తేనే మా అమ్మకి తృప్తిగా వుంటుందనుకున్నాను. సంతృప్తిగా వుంటుందనుకున్నాను....”

అతనేమంటున్నాడో రాధకి అర్థం కాలేదు అయోమయంగా చూపించింది.

“నన్ను హింపిస్తే మీ అమ్మగారు సంతోషిస్తుందనుకున్నారా....ఎంత పొరపడ్డారు. నాకు జరిగిన అవమానాన్ని తలచుకుని ఆమె ఎంతగా క్షమిలిపోయారో తెలుసా? నాకొచ్చిన కష్టమేమీ వుండదనీ,

కంటికి రెప్పలా కాపాడతాననీ వాగ్దానం చేశారు మీ అమ్మగారి హృదయం అమ్మకంలాంటిది. అలాంటి మాతృ మూర్తిని మీ రపార్థం చేసుకుంటున్నారు. ఆమె గనక నాకు సామూహిక కనంరృక పోతే ఈపాటికి మీకు నా శవం కనపడి వుండేది అయినా మీకేమయింది? అవలు వొట్టో బాగుంటున్నదా? ఒకసారి ఏ మెంటల్ న్నైషన్లునన్నా చూడలేక పోయారా....?”

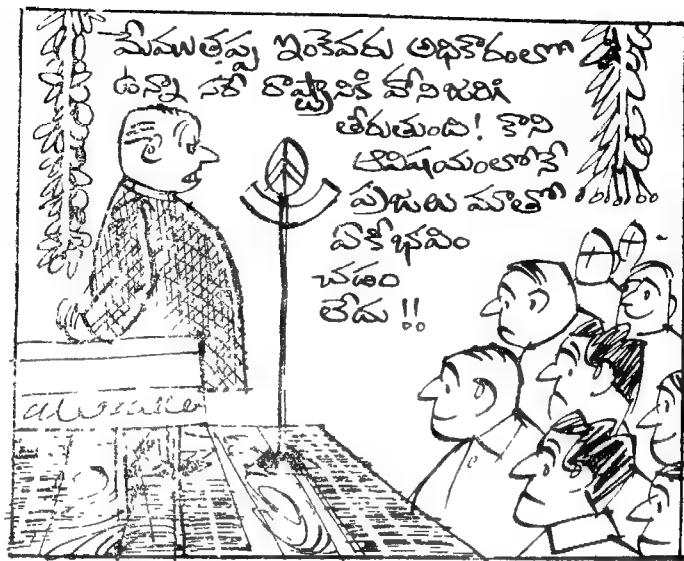
రాధ మాటలకి ఫణి నవ్వుకున్నాడు. అమాయకంగా వెలిబుచ్చుతున్న ఆధి ప్రాయాని అతని నవ్వు గారిలో తేల్చేస్తున్నది....అర్థరహితం చేస్తున్నది.

“పొరపడింది నేను కాదు రాధా. నువ్వు మా అమ్మని నేను అర్థం చేసుకున్నంతగా—ప్రపంచంలో ఏ కొడుకూ ఏ తల్లిని అర్థం చేసుకోలేదు. మా అమ్మ సంగతి నీకు తెలియదు...నీకు తెలిసింది చాలా తక్కువ..”

“అయితే ఆమెనే డాక్టరుకు చూపించలేకపోయారా ఎందుకీ.తగా ఆక్రద్ద చేశారు....?”

“నీ ప్రశ్నల్లో నీ ముఖంలాగా అమాయకత్వం తప్పితే మరేం కనిపించడం లేదు. అందుకే నాకు నవ్వు వస్తున్నది. మా అమ్మ నిశ్చేపంలాంటి మనిషి. ఏ డాక్టరుకీ చూపించవలసిన అవసరంలేదు..”

“అయితే మీరు ఆమె ఆధిప్రాయా

లకి వ్యతిరేకంగా ప్రసరిస్తే సంతోషిస్తుందనీ....సంతృప్తి పడుతుందనీ.”

“అవును. నిజం. కాని. నువ్వు చెప్పి వట్టు కాదు. ఒక్క-మాటగా చెప్పారంటే— నేను దుర్మార్గుడుగా వుంటే మా అమ్మకి కొండంత సంతృప్తి!”

“నేను నమ్మను ...”

“నిన్ను నమ్మించడానికి ప్రయత్నిస్తాను ...”

“మీరు ప్రయత్నించవచ్చేమో గాని... యదార్థంగా మాత్రం అలా జరగదు. ఏ తల్లి తను కన్నకొడుకు దుర్మార్గుడు అవాలనీ, దుష్ప్రవర్తకు అలవాదలనీ కోరుకోదు....ఇది అసంభవం. అలా జరగదు....”

“అవును. నిజమే. లోకంలో సర్వ

సాధారణంగా జరిగేవిషయాన్ని చెప్పావు. కాని, మా అమ్మ విషయంలోనూ, నా విషయంలోనూ అది నిజంకాదు. నేను అందరిలాంటి కొడుకునూ కాదు. మా అమ్మదృష్టిలో నేను శత్రువును. గర్వ శత్రువును....”

“అలా ఎందుకవుతుంది? ఈ ఇంట్లో అడుగు పెట్టిపెట్టానే మీ ఆగ్రహానికి బలి అయ్యాను. మీ అమ్మగారి అనుగ్రహానికి పాత్రులായി కాగలిగాను. మీ అమ్మగారిలో ప్రత్యేకత వున్నమాట నిజమే. కాని, మీరు చెప్పేవిధంగా మాత్రం కాదు. ఆమె సాటి ప్రీతి— సాటి మాతృమూర్తిగా నన్ను దరికి చేర్చుకున్నారు. ఆమెలో ఎలాంటి అవ అక్షణాలూ నాకు కనిపించలేదు. పైగా,

అమె నాకో దేవకలా కనిపించింది....”

“అది నీ అదృష్టం రాదా....అది అదృష్టం. అందుకే నాకు చాలా సంతోషంగా వుంది. నువ్వు ఈ విధంగా ఈ ఇంట్లో వ్రవేసేవావు. అనుకోని పరిస్థితుల్లో మా అమ్మ అదరణికి పాత్రురాలు కాగలిగావు. ఇప్పుడు నీకింక ఏ కష్టమూ రాదు. ఆ తల్లి నీడలో నీ భవిష్యత్తు సుఖమయమవుతుంది. నువ్వు సుఖపడ కావు....నాకంతకంటే ఏం కావాలి.... ఇప్పుడు నేను విప్లవంగా వుండొచ్చు.... అందుకే ధైర్యంగా వెళ్ళిపోతున్నాను.”

“వెళ్ళిపోతున్నారా. ఎక్కడికి?”

“చెప్పలేను....ఎక్కడికి వెళ్తున్నానో నాకే తెలియదు....”

“మళ్ళీ ఎప్పుడొస్తారు....?”

“అదీ తెలియదు....”

“అంతే....ఇంక రారవి అర్థమా?”
అయితే నన్నుకూడా తీసుకుపోండి. నేనూ మీతోనే వస్తాను....”

“రాదా....నువ్వు తొందరపడకు. నాకే ఒక చాీ తెన్నూ లేదు....నిన్ను కూడా పెట్టుకుని ఎక్కడ తిరగను? అందులోనూ నువ్వు వట్టిమనిషివి కావు. నీకు మంచి అక్రయం దొరికింది. మా అమ్మ నీడలో నీకు ఏ లోటూ రాదు. నువ్వు చాలా అదృష్టవంతురాలివి. అందుకే మా అమ్మ ఆనందంగా నిన్ను అందుకోగలిగావు.”

“నన్ను ఆదరించగలిగిన మీ అమ్మ గారు మిమ్మల్ని అడగిస్తారు....ఇక్కడే

వుండిపోండి....”

“లేదు రాదా మా అమ్మ చాలా మాటపట్టింపు మనిషి. అమె కథింప విన్నావుగా. నేనామెకి మళ్ళీ కనిపిస్తే ఉరిపోసుకుంటానంది. అన్నంత పనీ చేస్తుంది... మా అమ్మ సంగతి నీకు తెలియదు....”

‘తెలియదు తెలియదు అనడమే గాని తెలియజెప్పడం వుండదా? చెప్పండి మీ అమ్మగారు మిమ్మల్ని అలా ఎందుకు చూస్తున్నారు....మీరామె కన్నబిడ్డ కాదా?’

“కన్నబిడ్డ నే కాని. కన్నకల్లి ప్రేమకి నోచుకోని అభాగ్యుణ్ణి....”

“అదే, ఎందుకూ అంటున్నాను ... మీరు చేసిన నేరం ఏమిటి?”

“నేరమా? నేరం చేసేవుంటే నిజంగా ఆదరించనేమో నా తల్లి నేరం చెయ్యక పోవడమే నా నేరం....”

“చాలా విచిత్రంగా వుంది. ఇందులో ఏదో రహస్యముంటుంది. లేకపోతే అమె మీమీద ఇంత కగఢునడు....ఆ రహస్యం మీకూ తెలిసేవుండాలి. చెప్పండి. ఆ తల్లి అభీష్టానికి వ్యతిరేకంగా మీరు చేసిన దారుణం ఏమిటి?”

“నవ్వలా అడక్కు రాదా. నేను చేసిన అవరాధమేమిటో నాకే తెలియదు అంటున్నాగా. నన్ను నవ్వు. నిజంగా నాకు తెలియను. నాకు తెలిసిందల్లా ఒకటే! మా అమ్మ నన్ను తప్పుకోవడం

బట్టపదిత్రమయినది
తొతగోడూ! వృథాచేయి
యమజన ప్రతినిధికోసం
మెండుండి!

నడిపించాలని ప్రయత్నించడం...."

"ఎంతయినా కన్నతల్లి కదా, అలా ఎందుకు ప్రవర్తిస్తున్నదంటారు? ఎప్పుడయినా ఆలోచించారా....?"

"ఆలోచనా?....నర్వకాల నర్వావస్థల్లోనూ నా చింత అదే. మా అమ్మ ఒక విచిత్రమైన మనిషి. ఎంత విచిత్రమైన మనిషి అయినప్పటికీ కారణరహితంగా నన్ను పెద్దత్రోవన పెడుతుందనుకోను. ఏదో బలవత్తరమైన కారణం వుండే వుంటుంది. ఏదో రహస్యం వుండే వుంటుంది. తెలుసుకుందామని చాలాసార్లు ప్రయత్నించాను. నేనేకాదు, పట్టాభి రామరావుగారుకూడా ఈ విషయంలో విఫలమయ్యారు. నా విషయంలో తప్పితే మిగతా విషయాల్లో మా అమ్మ చాలా

సాత్వికమైన మనిషే. ఆమెకీ హృదయ ముంది. మెత్తని మనసు వుంది. ఆమె బాధపడుతుండగా నేను ఆ నేక సార్లు చూశాను. ఆమె ఏడుస్తుండగా చూశాను. చెప్పలేని ఆవేదనతో సకమకమైపోవడం గమనించాను. ఆమెలో ఏ ఆగ్నిగుండాలు మెదుల్తున్నాయో? ఏ కరకు రంపాలు కదుల్తున్నాయో? ఆమె ఏ ముళ్ళకంపల మీద నడుస్తున్నదో? తెలియదు. అందుకే మా అమ్మ అంటే నాకు అభిమానం. ఆమె నన్ను ఎంత చెడ్డత్రోవలో నడిపించాలని ప్రయత్నించినా—బాబాయిగారి దర్శకత్వంవల్ల నేను చెడిపోవడంలేదు. నా తల్లిని తల్లిగా గౌరవించే శక్తిని కోల్పోవడంలేదు...."

"మిమ్మల్ని తలుచుకుంటుంటే, మీ

జీవితాన్ని పూహించుకుంటుంటే నాకు మతిపోతున్నది. ఇలాంటి వాడిదుడుకుల్లో జీవిస్తున్నారని నేనెప్పుడూ పూహించలేదు... నాకా ఆవకాశమే ఇవ్వలేదుమీరు. ఎప్పుడు చూసినా నవ్వుతూ త్రుళ్ళుతూ నాకు నిత్యసంతోషిలా కనిపించారు. నా జీవితంలో నవ వసంతాలు కురిపించారు. మీరింత బాగా నటిస్తారని ఎప్పుడూ ఆలోచించలేక పోయాను....”

“అదంతా నటన కాదు రాధా.... నీ ప్రేమ మహత్వం నీ సాన్నిధ్యంలో అన్ని జురచి పోయేవాడివి. మైచురచి పోయే వాడివి.... నీతోవున్న ఆ కాస్సేపూ సర్వ వమన్యలకి దూరంగా వుండగలిగే వాడివి. చీకటిదాడిలో పది మార్గం తెలియకుండా ఎడారిలో టుమిట్టాడుతున్న నాకు ఆకా జ్యోతిలా కనిపించావు. అనంద దీపికలా అనిపించావు. అందుకే రోజురోజుకీ నీకు డగ్గరయి పోతువచ్చాను. రోజు రోజుకీ నీమీద మోజు పెంచుకుంటూ వచ్చాను బాబాయిగారు నాకు మార్గ దర్శకులయితే — నువ్వు ఆ మార్గాన్ని కాంతివంతం చేసిన కరవీపికవి. నువ్వే లేకపోతే నా జీవితం చీకటై పోయి వుండేది రాధా. నా భవిష్యత్తు ఆగమ్య గోచరమై పోయి వుండేది....”

ఫణి కళ్ళల్లో నీళ్లు విందాయి. ఆ కన్నీటిని తుడిచి అతనిలో వాదిగి పోయింది రాధ.

“ఇంతకాలమూ ఇంత బాధనీ ఇంత

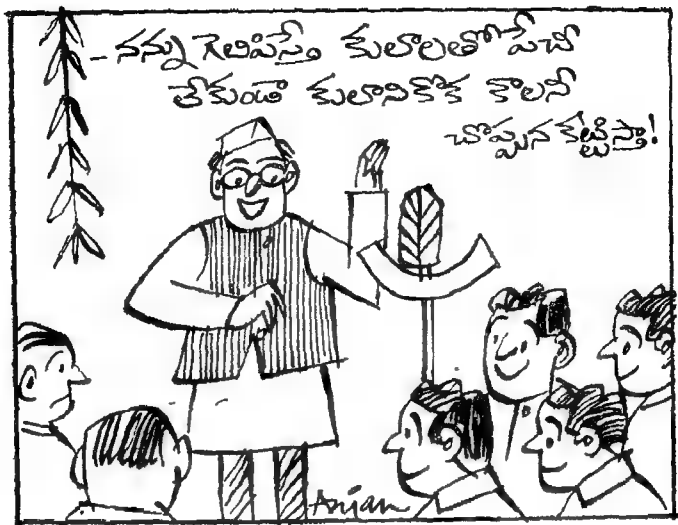
కాలకూటాన్ని మీరొక్కరే భరించారా ఫణి.... ప్రాణానికి ప్రాణంగా ప్రేమించారే.... మనసులో మనసుగా కలిపేసుకున్నారే.... ఈ విషయం నాతో ఎందుకు చెప్పలేదు ఎందుకు చెప్పలేక పోయారు....”

“ఇది నావ్యక్తి గతమైన విషయం రాధా. ఎవరితోనూ చెప్పకుని ప్రయోజనం లేదు. చెప్పి నిన్ను కూడా వేడించడం తప్పితే నువ్వుమాత్రం చెయ్యగలిగింది ఏముంది....?”

“అయితే మీరు నన్ను అర్థం చేసుకున్నది అంతేనన్నమాట....! మీసుఖాన్ని వంచుకోవడంతోపాటు మీ దుఃఖాన్ని కూడా వంచుకోగల అర్హత నాకు లేదా చెప్పండి....”

“జరిగిపోయిందేవో జరిగి పోయింది. ఇప్పుడు తెలిసిందిగా ... ఇంక పూరణిస్తావో వురిపోసుకో మంటావో మమ్మే చెప్పు....”

“అలా అనొద్దు ఫణి ... మీరులేని ఈ బ్రతుకెందుకు? ఏమిలేని సుఖం నా కెందుకు ...? మీ ఆత్మ కాంతివంతం నా బాకనైన సాయం చెయ్యనివ్వండి....! మీ కిష్టసుఖాల్లో నెన్ను బాగం వంచుకోనివ్వండి. భరించలేని మీ మనోవ్యర్థానికి అంతంలేదా? మంచులోని లనేవి రానేరానా .. మీ కద వింటున్న నాకే ఇంత మనస్తాపంగా వున్నది....! వాంఛికిగా మీ రెలా భరించ గల్గుతున్నారో ఎలా నిగ్ర

హిందుకో గడ్డుతున్నారు....?"

"ఏమిటా... ఇంతటి దానికే నువ్వంతగా భేదపడిపోతున్నావే? నేను అనుభవించిన చూసోవేసనలో ఇది ఎంతో నేను ఈసా ఎరిగినప్పటి నుంచీ ఈ దానిని భరిస్తూనే వున్నాను.... ఏమి భరించుకో గల శక్తి నీకుంటే విను చెబుతాను."

నాన్న ఎలా వుంటాడో నాకు తెలియదు. అసలు పున్నాడో లేదో నాకు తెలియదు పూర్తిగా లేదనికూడా అనుకోవడంలేదు. మా అమ్మ నుడుగు బొట్టూ అసె పస పూ కుంకుమలూ చూసి తండ్రి పున్నాడనే అనుకుంటూ వుంటాను. ఏనాడూ ఏవిషయక బోధకుతోచి లేదూ అనుకుంటూ వుంటాను.

నాకు ఈసా వచ్చేవరకూ నేను ఎలా

పెరిగానో తెలియదు. మా అమ్మ ఎలా పెంచిందో తెలియదు. ఈసా వచ్చినప్పటి నుంచీ నా వతనం ఆరంభమయింది. అప్పట్లో నాకు మంచి చెడ్డ తెలిసేదికాదు. ఉత్తమము, నీచమూ అర్థమయ్యేదికాదు. ఎలా అవుతుంది? కన్నతల్లి నన్ను తప్పు త్రోవలో నడిపిస్తుందని ఎలా అనుకుంటాను? కాని, అప్పుడప్పుడు "ఇశేమిటి? నా తల్లి నన్ను నా యిష్టానికి నా లేస్తున్నది" అనిచా చిన్నబుర్రలో తడతూ వుండేది. అలా అనిపించినప్పుడు మా అమ్మ నాకో వరంలా తోచేది నన్ను తీర్చి దిద్దుకోవడంలో సర్వ స్వతంత్రాలూ ప్రసాదించిన మా తల్లి ఎంత గొప్పది అనుకునేవాడిని....

కాని, చిన్నతనంలో అలా గాఢికి వదిలేస్తే నా భవిష్యత్తు అంధకారమై

పోతుందని తెలిసేదికాదు.

తోటివాళ్ళని చూసి నేర్చుకోవడం ఆ వయస్సులో సర్వసాధారణమైన విషయం. మంచయినా చెడ్డయినా తోటివాళ్ళనిబట్టే ఆధారపడి వుంటుంది. మంచి చెడ్డా వేరు చేయగలిగే శక్తి నాకు ఆ వయసులో ఎలా వస్తుంది?

“అమ్మా చదువుకుంటాను. నా తోటి వాళ్ళ చాలామంది బిళ్ళోకి వెళ్ళి చదువు కుంటున్నారు....”

అన్నా నొకసారి అమ్మతో.

తనని “అమ్మా” అని పిలవకూడదని అమ్మ శిక్షాననం.

“మరేమని పిలవను?” అని అడిగా నొకసారి.

“ఏమనీ పిలవవలసిన అవసరంలేదు. ఆ అవసరం నీకు కల్పించడం లేనప్పుడు ఇక పిలవవలసిన ప్రస్తావన ఎందు కొస్తుంది....అదిగో దాన్ని చూడు....అది నన్ను పేరెట్టి పిలిస్తేనే దాని అక్కర తీరుస్తున్నానా....?”

—అంటూ కుక్కపిల్లని చూపించింది మా అమ్మ.

అప్పటిలో మా అమ్మమాటకి అర్థం అంతగా బోధపడలేదు....ఇప్పుడు కలచు కుంటుంటే గుండె చెరువై పోతుంది.

“నన్నెందుకు పుట్టిందావు భగవంతుడా!”

అని మూగవోయిన కంఠంతో ఏడ్చు కుంటూ వుంటాను....

అలాంటి పరిస్థితిలో మా అమ్మ దగ్గ

ర్నూంచి — నా చదువు విషయంలో ఎలాంటి సమాధానం వచ్చిందో మువ్వాపించుకోవచ్చు.

“నువ్వు చదువుకుని....ఊళ్ళెరి నవ నరంలేదు రోడ్లు బాగోపడి ఏడుస్తున్నాయి. వెళ్ళు. వెళ్ళి. నీకు తగ్గ ప్నేహితుల్ని వెతుక్కో...”

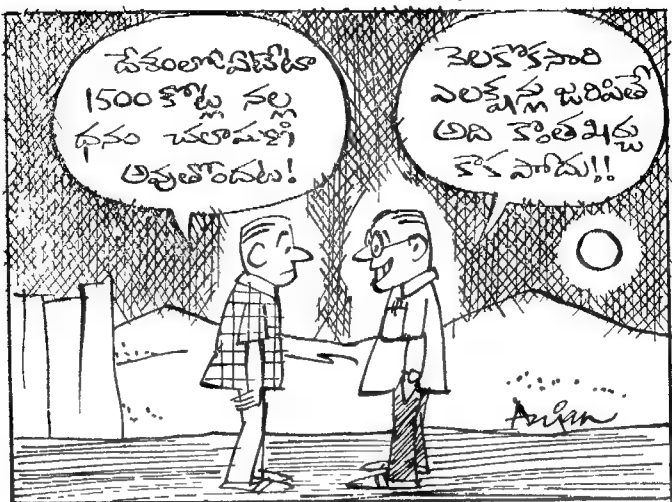
నేను చదువుకోవడంలేదని ఎగతాళి పట్టించే మాటలు కావని అమ్మ మనసారా వాించించిన నా భవిష్యత్తు ఆదే:

కుక్కపిల్లతో సమానంగా నేనూ పెరగసాగాను. దాని అవసరాలు తీరుతున్నట్టుగా నా అవసరాలూ తీరుతున్నాయి. నా ఆకలి తీరుతున్నది.

నాకు తగిన ప్రెండ్సుని నేనూ వెతుక్కున్నాను. మా అమ్మమాటలు అక్షరాలా పాటిస్తూ. అప్పటినుంచే నా పతనం ఆరంభమైంది. నా పతనానికి రోజూ మా అమ్మ సోపానాలు వేస్తుండేది....

నా పెట్టెలోకి ఎలా వస్తుండేవో గోళిలు బొంగరాలూ వస్తుండేవి. అవి మా అమ్మ నాకిచ్చే బహుమతులని తెలుసుకోవడానికి అట్టకాలం పట్టలేదు. మా అమ్మ అవన్నీ ఇస్తున్నదనీ — నేను ఆడుకోడానికి మా అమ్మ కావలసినంత స్వేచ్ఛ ఇచ్చిందనీ చెబుతుంటే నా తోటి వాళ్ళ నోరు వెళ్ళబెట్టి వింటుండేవాళ్ళు.

ప్రత్యేకంగా నాకో గది వుండేది. అందులో నాకు నంబందించిన సామగ్రి అంతా వుండేది. నా స్వేచ్ఛని తలుచుకుని

దేశంలోనిదేహి
1500 కోట్లు నల్ల
ధనం చూడమని
అవుతాడట!

వెలకూర్చుకొని
ఎలక్షన్లు జరిపితే
అది కౌటమిచ్చ
కొనాడు!!

ఉక్కిరిబిక్కిరై పోతూ వుండేవాడిని. నా మిత్రులు నన్ను మరింతగా ఉబ్బించేస్తూ వుండేవాళ్లు నా మిత్రుల దృష్టిలో మా అమ్మకి నేనొక్కగానొక్క గారాబు నిడ్డను! నాగారం. మా అమ్మ మమకారం ఎలాంటిదో వాళ్ళకు తెలియదు.

మా అమ్మ నన్నుచూస్తే ఆనందమొందే కుంటుందనీ, పురుగును విడిచిందినట్టు విడిచింది కొట్టేస్తుందనీ.. అప్పాయిగా పలకరించడం ఆంటుంది. “అమ్మా” అని పిలుచుకోదానికికూడా నాకు అర్హత లేదనీ—ఒకవేళ పొరపాటున “అమ్మా” అన్నా నాకు ఆ రోజు ఉపవాసమని మా మిత్రులెవరికీ తెలియదు.

అలా తెలియకుండా వుండడమే మంచిదనుకున్నాను. తెలిసికొంటే నా తోటివాళ్ళల్లో నాకంత గౌరవం ఎప్పుడదు. యువ

నన్నో నాయకుడుగా వాళ్ళు ఎంచుకుని వుండరు. అప్పట్లో నా అదృష్టానికి నేనే మురిసిపోయేవాడిని.

అడుగుంటే అమ్మ కొడుకుందని ఒకడూ—బిడికి వెళ్ళలేదని అమ్మ పోరు పెడుతుందని మరొకడూ— తప్పుపని చేసినందుకు దండించందని ఇంకొకడూ— వాళ్ళవాళ్ళ అమ్మలగురించి చెప్పుకు పోతుంటే— అప్పుడు నేను యెంత అదృష్టవంతుడినో, అని మురిసిపోతూ వుండేవాడిని.

నాతోటి కుర్రవాళ్ళల్లో నా పరపతి పెరిగిపోసాగింది. నేనో రింగ్ లీడర్ని అయిపోయాను. ఒక జట్టుకు నాయకుడిని అయిపోయాను.

రోజంతా రోడ్లమీద తిరగడం—ఆకలియనప్పుడు అన్నానికి రావడం—విద్ర

పోవాలనుకున్నప్పుడు ఇంటికి చేరుకోవడం—ఇదీ నా కార్యక్రమం.

ఎక్కడికి వెళ్ళావని అడిగేవాళ్లు లేరు. ఏం చేశావని ప్రశ్నించేవారు లేరు. ఆనలు నేను పున్నానో లేదో అని చూసేవాళ్ళు కూడా లేకపోయారు.

నా స్నేహితులకు తగ్గరితిలో నేను ఎదుగుతున్నాను. వాళ్లు నన్ను ఎడ్యుకేట్ చేస్తున్నారు. అది మంచి చెడో తెలియదు.

రానురాను నా పెద్దెలోకి చిల్లరమల్లర డబ్బులుకూడా వస్తుండేవి. అంతే, మా అమ్మ నా సోదరు ఖర్చులకు గాను అందులో వుంచుతుండే దన్నుమాట....!

చేతులో బాగా డబ్బులు ఆడుతుండేవి. ఉత్తర్తి చీట్లాటలు మానేసి డబ్బుతో ఆడడం ఆరంభించాను. వస్తుండేది. పోతుండేది.

ఒకరోజున చీట్లాటలో పెద్ద కొట్లాట జరిగింది. విజానికి, ఆ కొట్లాట లేవదీసిన నాడివికూడా నేనే. జేబులోవున్న డబ్బులన్నీ బాకీ అయిపోగా—ఓటమివి అంగీకరించలేక నా బిలాన్ని ప్రదర్శించాను. ఫలితంగా రక్తం కళ్ళ చూడవలసి వచ్చింది.

ఆరోజు ఇంటికి తొందరగా వచ్చేశాను. అనుకోకుండా అమ్మకళ్ళ బద్దాను. రోడ్డుమీద దుమ్ముంతా నామీదే వుంది. చొక్కా చిరిగిపోయింది. అక్కడక్కడా రక్తం మరకలున్నాయి.

నా అవకారం చూసి అమ్మ తిడుతుందనీ—కొట్టొచ్చునవికూడా భయపడ్డాను. అలా భయపడ్డానికి కారణం, అమ్మ తీక్షణమైన చూపులే.

“చీట్లాట ఆడాను డబ్బులన్నీ పోయాయి ఉక్రోశం పట్టలేక కొట్టేశాను. నాకూ దెబ్బలు తగిలాయి.”

అన్నాను అమ్మ అడక్కుండానే. ఆ రోజు నన్ను శిక్షించకుండా విడిచిపెట్టడనే నా ఊహ.

కావి. నేను ఆశించినట్టు జరగలేదు.

అమ్మ చిన్నగా నవ్వుకుంది ఆ నవ్వు నా మనకార్యం తలచుకుని నవ్విన నవ్వు. నేను చేసిన మంచి పనికి సంతోషించిన నవ్వు....? అమ్మ ఎందుకలా నవ్వింది? నన్నెందుకు శిక్షించకుండా విడిచిపెట్టింది? కాదు, ఏదీ కాదు. ఆ నవ్వు నవ్వుకాదనీ, నా పతనానంత ఆరంభమైనందుకు అమ్మ పొందిన సంతృప్తి అని తెలియడానికి చాలాకాలం పట్టింది.

అప్పటినుంచీ ఆ నవ్వే నా కళ్ళల్లో మెదుల్తూవుండేది. కన్ను మూసినా తెరిచినా ఆ నవ్వే! ఆ నవ్వు నన్నేమిటో వెన్నాడకున్నట్టుగా వుండేది. భరించుకోలేక పోయేవాడివి. అమ్మ నన్ను కొడితే బాగుండును. తిడితే బాగుండును గట్టిగా శిక్షిస్తే బాగుండును—అనే ధ్యాస అప్పటినుంచే ఆరంభమైంది

ఆ తర్వాత కొద్ది రోజులు దాకా నా చేతికి డబ్బులు అందలేదు. పెద్దెకి

పోయింది.

నన్ను దొంగతనానికి ప్రోత్సహించిన మరోవిషయంకూడా వుంది. ఒక వేళ దొంగతనం సక్రమంగా పారితే డబ్బు నాదవుతుంది. లేక పోతే పట్టుబడి పోతాను. పట్టుబడిపోతే ఈ విషయం అమ్మకి తెలుస్తుంది. అమ్మ పూరుకోదు. నన్ను గట్టిగా కొడుకుంది. అమ్మ చేతులు నా మీద పడతాయి. ఆ ఆనందం అనుభవించాలని చాల రోజులుగా కవిపెట్టుకు కూర్చున్నాను. ఇప్పుడో మంచి అవకాశం దొరికింది. ఎలా జరిగినా పరవా లేదు. చూద్దాం. ఏం జరుగుతుందో. — అన్నట్టుగా అతన్ని సమీపించాను. ఇది వరకు ఎప్పుడూ దొంగతనం చెయ్యలేదు. అయినా నాకు భయం వెయ్యలేదు. పట్టుబడినా మంచిదే అన్న నా తలంపే అందుకు కారణం కావచ్చు ధైర్యంగా ముందడుగు వేశాను.

నదిరోడ్డులో — పట్టనగలు — అంత జననందారంలో — ఎదురుగా వెళ్ళి జేబులో నుంచి నోట్ల కట్టలు తొంగిచూసే పర్చును కొట్టేస్తుంటే చూస్తూ పూరుకునే రోజులు ఇంకా రాలేదు. రాలేదు గనకనే నేను పట్టుబడి పోయాను. అతని బలమైన చేతికి చిక్కిపోయాను.... అంతతో పోలేదు, ఆ ఆసామీ నన్ను దవడలు వాయగొట్టాడు.

చుట్టూ జనం మూగారు. సంగతి విని మరికొంతమంది యోధులు ముందుకు

వచ్చారు. నన్ను చితక్కొట్టేశారు.

కొందరు పోలీసులని పిలవండి అన్నారు. మరికొందరు పోలీసుస్టేషనుకు తీసుకువదండి అన్నారు. మొత్తంమీద అక్కడ ఒక పెద్దగుంపు పోగయింది.

ఆ గుంపులోనుంచి ఒక పెద్దమనిషి నన్ను రక్షించాడు. అతను నన్ను పట్టాభి రామూపుగారి ఇంట్లో చూశాడట. ఆయనకి సంబంధించిన మనిషిని అనుకున్నాడు. వెంటనే వచ్చి నాకు అండగా నిలిచాడు.

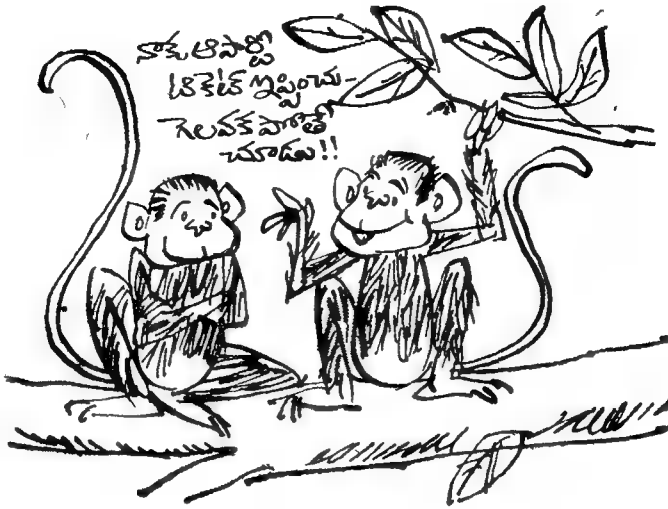
పట్టాభిగారి పేరు చెబితే ఎంతంతటి వాళ్ళూ వినయవిధేయతలు ప్రదర్శిస్తారు. పట్టాభిగారి ఆశ్రయం జనంమీద బాగా పనిచేసింది. నన్ను పెద్దమనిషికి అప్పగించి ఎవరిదారి వారు చూసుకున్నారు.

పెద్దమనిషి నన్నుతీసుకుని పట్టాభిగారి దగ్గరకి వచ్చాడు. వచ్చి ఫిర్యాదుచేశాడు.

—అంతా విని పట్టాభిగారు చాలా ఆశ్చర్యపడ్డారు. అంతకు మించిన వాధవి అనుభవించారు.

“ఏం దొంగతనం చేశావా....?”

అని నన్నడిగారు. నేనేమీ సమాధానం చెప్పలేదు. చెప్పడానికి ఏమీ లేదని పించింది. దీని పర్యవసానం యెలా వుంటుందో చూడాలనిపించింది. మా అమ్మ ప్రతి వర్య ఎలా వుంటుందో గమనించాలనిపించింది. ఆ చిన్న వయసులో మా అమ్మ దెబ్బలకోసంకూడా అంతగా అంగలాల్చేవాడిని....:

పట్టాభిగారి ప్రక్కకి నా మౌనం ఏం నమాదానంగా ఉపించుకున్నారో ఏమో ఆయన కనుబొమలు లేచాయి. రెప్ప వెయ్యకుండా చూశారు. వెంటనే కాలింగ్ టెర్ నొక్కారు.

క్షణాల్లో మా అమ్మ అక్కడికి వచ్చింది. దోపిలా నిలబడ్డ నన్ను— అవరిచిత వ్యక్తిని—పట్టాభి రామారావు గారిని మార్చిమార్చి చూసింది అమ్మ.

“పిలిచారా...?” అనడిగింది.

“అవును జానకీ.. ఫణి చెడిపోతున్నాడు. ఇవ్వాలి దొంగతనం చెయ్యడానికి కూడా సిద్ధపడ్డాడట .. వీరాస్వామి గారు అడ్డుపడి ఆపుచేశారు గాని....లేక పోతే మనవాడు దిక్కేనాడు కాదు పోలీసువారల్ని పరువుతీసి పందిరివేసి వుండే వాళ్ళు.”

యమ

“ఓజమా....వాడు దొంగతనం చేస్తున్నాడా?” అనడిగింది అమ్మ.

“అవును....అదిగో వీరాస్వామిగారే మీవాడ్ని ఇక్కడికి చేర్చారు. ఫణిని అలా గాలికి వదిలెయ్యడం బాగులేదు జానకీ.” అన్నారు పట్టాభి.

“నా కొడుకు బాగోగుల గురించి నాకు తెలుసు బాబుగారూ....”

“అయితే తెలిసే దొంగగా తయారవు చేస్తున్నావా....?”

“అవును....”

“జానకీ...!”

అమ్మ మనస్తత్వం ఏమిటో అప్పటి వరకు బాబాగారికి తెలియదు. నాపట్ల ఆమె ఎలా ప్రవర్తిస్తున్నదీ అన్న విషయం ఆయనకు తెలియదు అదే ప్రధమం. అందుకే ఆయన యెంతో ఆందోళన

చెందారు.

“గోరుకో పోయేదాన్ని పెర్లక్ష్యం చేస్తే గొడ్డలికోసం వెతకాలి వస్తుంది జానకీ. కన్నకల్లివి. పిల్లలగురించి. నాళ్ళ భవిష్యత్తును దిద్దితీర్చడం గురించి నీకు నేను చెప్పక్కరలేదు. నీ కొడుకు చెడి పోతున్నాడు ఇంత క్రితంకూడా నీ కొడుకుగురించి వినివున్నాను. చిన్నపిల్ల వాడు. ఏదో అల్లరిచిల్లరగా తిరుగు తున్నాడు అనుకున్నాను. నువ్వు భయ భక్తుల్లో వుండకపోతావా అనుకున్నాను. కాని, వ్యవసారం చాలమారం పోతున్నది. పణి దొంగతనాలు చెయ్యడండాకా పచ్చాడు.... నువ్వు తల్లిగా నీ కర్తవ్యాన్ని ఏమరుస్తున్నావేమోనని నాకు భయంగా వుంది....”

“నాకూ భయంగానే వుంది బాబు గారూ. మీరు నాకు శరణమిచ్చారు. ఇంత పీడని ప్రసాదించారు. జీవితానికో దారి ఏర్పరచారు. ఒక అనాధ కొడుకుమీద ఇంత శ్రద్ధ తీసుకుంటున్నందుకు... మీకు కాని విషయాల్లో జోక్యం కలగజేసు కుంటున్నందుకు ఇది ఏ పరిణామానికి దారి తీస్తుందోనని నాకూ భయంగానే వుంది బాబుగారూ....”

అమ్మ తొణకలేదు. బెణకలేదు. ధైర్యంగా తన భయాన్ని బయటపెట్టింది.

“జానకీ... పణి నీ కొడుకు. యిష్ట మొచ్చినట్టు చేసుకోవచ్చు. అది నాకు అనవసర విషయమే కావచ్చు. కాని,

వాడు చెడిపోతున్నాడు. బాగా చెడిపోతున్నాడు. వాడిని క్రమశిక్షలో వుంచు. వాడికి డిజ్జ్వలమైన భవిష్యత్తు కల్పించు.”

“వద్దు బాబుగారూ వద్దు. వాడు అలాగే పెరగాలి అలాగే పెద్దవాడు కావాలి. నా ఆశయం తీరాలి.”

“వాడిని చేతులలా చెడిగొట్టడం నీ ఆశయమా... ?”

“అవును ...”

“జానకీ... నువ్వు నువ్వే? స్పృహలో వుండి మాట్లాడుతున్నావా వాడు నీ కొడుకు జానకీ. నీ కొడుకు....!”

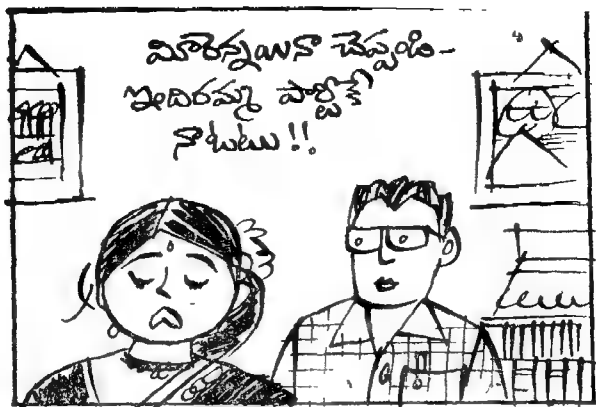
“నాకు తెలుసు....”

“నీ మూర్ఖత్వంవల్ల ఒక సూరేశ్వ జీవితం నెక్తేట్లో కంపిపోతుందని గ్రహించావా?”

“నాకు తెలుసు ...”

“ఏమిటి నీకు తెలిసింది....? చదువు సంధ్యలు లేకుండా రొద్దగిరించి కిరగ వివ్వడమా? రోడీలా తిరుగుతుంటే చూచి సంతోషించడమా? దొంగతనాలు చేస్తుంటే ఆనందించడమా? వాడినెండుకు అలా తయారుచేస్తున్నావు.... వాడికిక్షేపం లాంటి బ్రతుకును చేజీతులా పాటుచేసి తీర్చుకుందానుకునే ఆ ఆశయం ఏమిటి....?”

“బాబుగారూ దయవుంచి నన్నీ విషయంలో వొత్తి చెయ్యకండి. మీ ఉప్పు తిని బ్రతుకుతున్న పిషయం విజయం

మీకు ఎదురాడితే ఈ ఉన్న సిడకూడా కున్నైపోతుందని తెలుసు. అందుకు నేను వివాదించడంలేదు, తెలిసీ, మీ పేవలకి సంబంధించినంతవరకు నేనేమీ తప్పుచెయ్యదు. తప్పుచేస్తే చెప్పండి. వెంటనే సురిచుకుంటాను. ఊమించ మని ప్రాదేయపడతాను. ఇక, ఫణి ప్రవర్తన అంటారా. అది నా న్యవిషయం. నా న్యక్తిగత విషయాల్లో మీరు జోక్యం కాలగణేనకోక ది సెన్నా. నా కొడు కునూ మా మానాన మమ్మల్ని విడిచి పెట్ట ది ఎవరి భవిష్యత్తు ఎవరూ తీర్చి దిద్దరు. ఏది ఎలా జరగాలో జరుగు తుంది...."

"ఇలా పేదాంతం వల్లైవేస్తుంటే నీ కొడుకు పచ్చినెత్తరు తాగేవాడుగా తయారవుతాడు ..."

"తాగనివ్వండి నాకు కావలసింది కూడా అదే. నేను బ్రతుకుతున్నదికూడా యువ

ఆ కుభనమయంకోసమే .. !"

"జానకి...నీకేమయింది? నువ్వొందుకు ఇలా మట్లాడుతున్నావు వాడు చెడిపోతే నీకు కాదా....? వాడి ప్రవర్తన ద్వారా నువ్వు బిజారుకెక్కుతావు....ఆ తర్వాత విన్ను సంరక్షిస్తున్న నేను వీధిలో పడతాను ఇదంతా కావాలనే చేస్తున్నావా....?"

"ఊమించండి బాబుగారూ....నానుంచి మీకు ఎలాంటి మచ్చా రాకూడదని వికృతంగా దేవుణ్ణి ప్రార్థించు కుంటున్నాను. నా వల్ల మీకు అలాంటి అపద ఏదయినా వస్తుందని మీరు అనుకుంటే— ఇప్పుడే ఈ యిల్లు విడిచిపెట్టి వెళ్ళిపోతాను...."

"జానకి....!"

"అంతేకాదు బాబుగారూ ఫణి విషయంలో మీరు వృథా శ్రమపడుతున్నారు. తల్లిగా నా కర్తవ్యాన్ని

నేను నెరవేర్చలేక పోతున్నానని మీరు బాధ పడిపోతున్నారు. మీరు దయామయులు. నా కొడుకును నిర్లక్ష్యం చెయ్యడం మీరు చూడలేక పోతున్నారు. మీ దయవాడిమీద ఏక్షణంలో ప్రసరించిరా అది నాకు క్షేమం కాదు. నా జీవితానికి, నా బ్రతుక్కి అది గొడ్డలిపెట్టు అవుతుంది. అలాంటి పరిస్థితిని కోరి తెచ్చుకో దలచుకోలేదు....మీరు వాడి విషయంలో జోక్యం కలగ జేసుకోకండి వాడిని ఎలా పెంచాలో నాకు తెలుసు. ఎలా పెద్ద చెయ్యాలో నాకు తెలుసు నా కోరిక ప్రకారం నా కొడుకును నేను పెంచుకో వివ్వండి....లేదా. నాకు నెలపు ఇప్పించండి. ఇవ్వారే, ఈ క్షణంలోనే ఈ యింటికి నాకూ రుణం చెల్లిపోయింది అనుకుంటాను. ...'

అంటూ ఆమ్మ నా నైపు చూసింది. చూసి నవ్వింది. మళ్ళీ అదే నవ్వు. అదే భావప్రకటన....ఆ క్షణంలో నేను చచ్చి పోతే ఎంత బాగుండును అనిపించింది.

ఆమ్మ నన్ను పీకనులిమి చంపేస్తే ఎంత హాయిగా వుండినా అనిపించింది.

నాకు ఏడుపు ముంచు కొచ్చింది. గొల్లవ ఏదేవుణ్ణు. .

“ఆమ్మా నన్ను తిట్టమ్మా ... నన్ను తిట్ట....నేను దొంగతనం చేశా నమ్మా....నన్ను కొట్టు నీ కసితీరేదాకా కొట్టు... నన్ను శిక్షించు....నన్నిలా విడిచి పెట్టెయ్యకమ్మా....నీకు చేతులు నొప్పి

పుడతాయనుకుంటే ఇదిగో ఈ హాంబర్ తీసుకుని కొట్టమ్మా....”

అంటూ గోడకున్న హాంబర్ తీసి అమ్మచేతుల్లో పెట్టి ఏడ్చాను.

ఆమ్మ హాంబర్ నైపు. నా నైపు. పట్టాభిగారి నైపు చూసింది. కొడుకుం దేమోనని నేను యెదురుచూశాను.

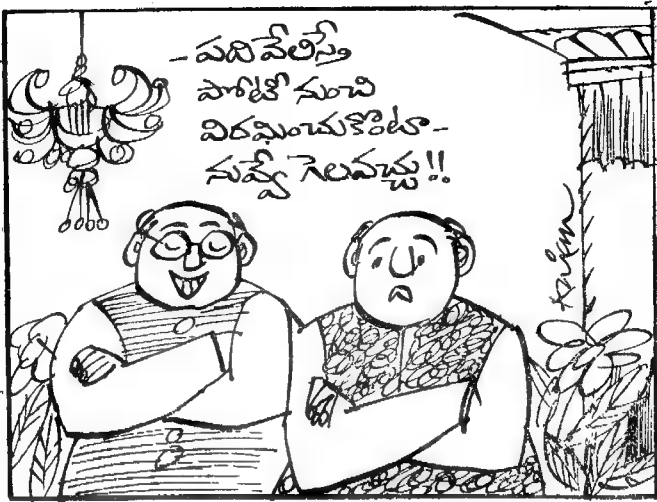
నన్ను కొట్టలేదు అమ్మ. నా ఆశ తీరలేదు. హాంబర్ని చుట్టి గోడకు తగిలించి నానైపు చూసి మళ్ళీ నవ్వి వెళ్ళి పోయింది.

ఆ నవ్వునుంచి వెలువడిన చీమలూ జెర్రలూ నా మోళ్ళంతా ప్రాకాయి. నా ఏడుపు తారస్థాయి నందుకుంది. అలా ఎంతసేపు ఏడ్చానో నాకే తెలియదు.

కొంతసేపటికి పట్టాభిగారి చెయ్యి నా వంటిమీద పడింది. ఆయన మోకాళ్లు పట్టుకుని ఏడ్చేశాను.

నన్నూ నా దైన్యస్థితిని అర్థం చేసుకో దానికి పట్టాభిగారికి ఆక్షేపేపు పట్టలేదు. ఆయన నాగురించి చాలా ఆలోచించారు. ఆలోచించి ఒక నిర్ణయం తీసుకున్నారు. కృతవిశ్చయంతో నన్నాయన దగ్గరకు తీసుకున్నారు

ఆ క్షణంనుంచి నా జీవితానికో కొత్త మార్గం ఏర్పడింది. ఆ దయామయుని అండదండల్లో నా జీవితం రూపురేఖలు పూర్తిగా మారిపోయాయి. నా భవిష్యత్తు వర్ణమయం చెయ్యాలని ఆయన సంకల్పం. ఆయన సంకల్పం నెరవేర్చుకో

- పనివేల్చే
పాపిటో నుంచి
విరమించుకోటా -
నువ్వే సెలవుచ్చు!!

దానికి బంగారు సోపానాలు వేశారు. ■ సింది ఏముంది....? అందుకే, ఆమె సోపానాలమీద నా నడక అరంభమైంది.

మా అమ్మకి తెలియకుండా ఇదంతా జరిగిపోతున్నది. నా దదువు సంధ్యలు. నా సత్ప్రవర్తనా అంతా రహస్యంగా వుండాలని పట్టాభిగారి ఉద్దేశ్యం. ఆయన ఉద్దేశ్యం ప్రకారమే నేనొక నటుడుగా తయారయ్యాను. రెండురకాల జీవితాల్ని పోషిస్తున్నాను. నా విజన్వరూపం ఒకటయితే నా బాహ్యప్రవర్తన మరొకటి. పట్టాభిగారు నన్ను ఎప్పటికప్పుడు సరి చేస్తూ నాలోని లోటుపాట్లని దిద్దతూ ఇంతటివాడిని చేశారు.

కాని మా అమ్మదృష్టిలో నేను ఇంకా విద్యాహీనుడే ఇంకా దుర్మార్గుడే. నేనలా వుండడమే ఆమెకి ఆనందం. కన్న కల్లి ఆనందంకంటే కొడుక్కి కావల

సింది ఏముంది....? అందుకే, ఆమె ఆనందం మేరకు నటిస్తున్నాను. దుర్మార్గుడుగా వ్యవహరిస్తున్నాను.

“రాధా, ఇప్పుడు చెప్పు ...నాలంటి జీవితం ఎవరికయినా వస్తుందంటావా? నాలంటి నిర్వాగ్యుడు ఎవరయినా వుంటారంటావా?”

రాధ ఏమీ మాట్లాడలేకపోయింది. ఆమెమాత్రం ఏం చెప్పగలగుతుంది? ఏం చెప్పడానికి నోరు పెగలక అతని హృదయానికి హత్తుకుపోయింది.

“రాధా... ఇప్పటికే చాలా ఆలస్యమై పోయింది, నన్ను వెళ్ళనీ, మా అమ్మ ఏ క్షణంలోనన్నా ఇక్కడికి రావాచ్చు. నన్ను చూడవచ్చు. ■ తర్వాతి పరిస్థితి ఎలా వుంటుందో ఊహించలేము.”

“అంటే, మీ అమ్మగారు అన్నంత

వనీ చేస్తారంటారా ...?"

"అందులో సందేహంలేదు. నేనెక్కడ నుంచి ఎంత తొందరగా వెళ్ళిపోతే అంత మంచిది."

"అయితే మిమ్మల్ని పూర్తిగా మరచిపోమని సెలవా: నా జీవిత మిలా అదవికాచిన వెన్నెల్లా వృధా అయిపో వలసిందేనా? మీ అమ్మగారిలో మార్పు రాదంటారా? ఆమె మీమొక అలా ఎందుకు ప్రవర్తిస్తున్నదో తెలుసుకోడానికి మీరు ప్రయత్నమే చెయ్యరా...?"

"చేసి ప్రయోజనంలేదు రావా. మా అమ్మ ఎందుకలా చేస్తున్నదో తెలుసు కోవడం అంత సులభం కాదు ... అది నా దురదృష్టమని పరిగెట్టుకోవడమే మంచిది."

"మీరు తొందరపడి నిర్ణయం చేసు కోకండి. నేను ప్రయత్నించి చూస్తాను...."

"నువ్వా...."

"ఏం నావల్లకాదా? కాకపోయినా— ప్రయత్నించడంలో తప్పేముంది?"

"ఏంలేదు ... కానియ్ ...! కఠినం. నువ్వు ఆ జీవం బయటపెట్టేవాకా అయినా నేను మా అమ్మకి దూరంగా ఉండాలిగా.... అందుకే నన్ను వెళ్ళవివ్వమని అంటున్నాను...."

"మీరు వెళ్ళక నష్టపడంబారా...."

ఇంతకన్నా ఎక్కడ విడమర్చి చెప్పమంటావు రాధా కొన్నాళ్ళ

పాటయినా మరకీ ఎడబాటు తప్పదు... మంచి రోజులు వస్తాయి ... మీ అమ్మ మరను మరతుది. మన కష్టాలు గట్టెక్కుతాయి...."

"నిజంగా నేనంత అదృష్టవంతురాలి వంటారా....? నాకంతటి భాగ్యం కలుగు తుందంటారా....?"

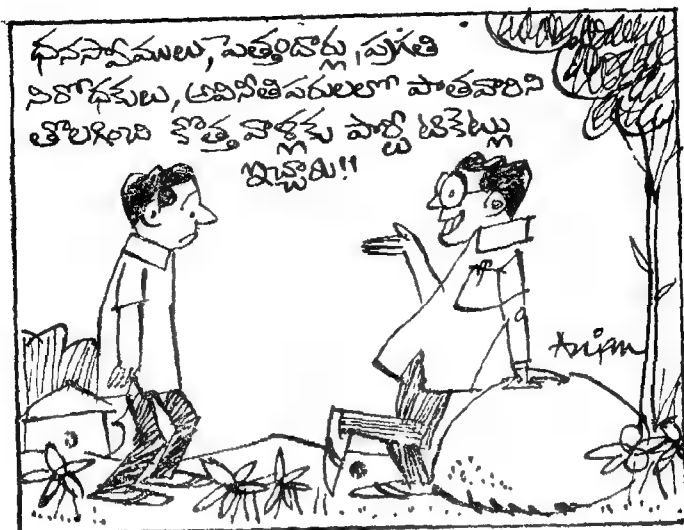
"రాత్రి తర్వాత వగలు వచ్చి తీసుకుంటే రాధా ఆ ఆకనే లేకపోతే నేనిన్నాళ్ళ ఇలా బ్రతికి వుండేవాడిని కాదు.. నేను వెళ్తున్నాను ... అప్పుడప్పుడు వచ్చి కలుస్తుంటాను నీవు నా కూడావచ్చినా రాకపోయినా— నీ మనసు నాతోనే తీసుకుపోతున్నాను కనక— నేను ఎక్కడున్నా జేమం నేవుంటాను. వాగురించి విచారపడకు .."

అంటూ పణి వదిలేత్తినట్లుగా నడిచి వెళ్ళిపోయాడు. రాధ కన్నీళ్ళు ఆతన్ని అనితక పోయాయి.

"జానకి నీ మూర్ఖత్వంవల్ల పణి కాళ్ళకంక దూరమై పోతున్నాడు... చూశావా....?"

"అవును బాబుగారూ .. వాడు కరాయివచ్చే పోయాడు. వాకి రాక్షసత్వానికి ఒక ఆమాయకురాలి జీవితం అన్యాయంగా బలైపోయింది అలాంటి వాడిని తీసుంచి ఎలా విడిచిపెట్టమంటారు?"

జానకి మాటలకి పట్టాల్సి వస్తున్నట్లు

దయ్యారు. మాటలు ఆయన్ని కొంత ఆనందపరచాయనే చెప్పాలి... ఆమెతో మాట్లాడుతూ చెప్పక చెబుతున్నది ఆమె దర్జాయే.

పట్టాభి పెనవులమీద చిరునవ్వు తొందరించింది. ఆయనకేదో దైర్యం కలిగింది.

“చూశావా జానకి... ఒక అబ్బరికి అన్యాయం జరిగిందంటే నువ్వైతేకాదు పరితపించిపోయావో... ఆ అబ్బరిని అదరిస్తున్నావు. ఆయన వాడిని కాంక్షపడుతున్నావు కదా. పక్షి నువ్వనుకుంటున్నంతటి రాక్షసుడుకాదు. అతని గుండెలో నాకు రెండు...”

“మీకు తెలియదు బాబుగారూ... నాకు వచ్చి మోసగాడు... దుర్మార్గుడు వీరుడు... కాగిపోతు...?”

“అ... ఇంకా...?”

అంటూ హెచ్చరించాడు పట్టాభి. అతని నవ్వు జానకిని మరింత రెప్ప గొట్టింది.

“వాడి మాకుకం మీకు తెలియదు బాబుగారూ... ఆ ఆమాయకురాలిని ప్రత్యక్షంగా చూస్తేగి ఆమె బాధని కళ్లారా చూస్తేగి నీ మీకు అర్థంకాదు...”

“నాకు అర్థమైంది జానకి... నాకు అంతా అర్థమైంది కానీ. పక్షి ఎప్పుడూ అంతటి పాడుపని చెయ్యదు...”

“అలాంటి నమ్మకం మీకేదా కలిగిందో నాకు తెలియదు. కళ్ళారా చూసిన సంఘటనని నమ్మలేనంత గుడ్డిదాన్ని కాదు నేను. ఇప్పుడే ఆ ఆమాయని తిరుగు వస్తాను... ఆమెనే అడిగి తెలుసుకోండి. విజాపిజాయి తెలుస్తాయి...”

“అగు జానకీ....అగు, దీనికి సాక్ష్యం దారాలు, రుజువులూ అక్కరలేదు. నువ్వు చెప్పిన దాంట్లో అబద్ధంలేదు. నేను చెప్పిందీ నిజమే....”

“బాబుగారూ....”

అర్థంకానిదానిలా ఆశ్చర్య పోయింది జానకీ.

“అవును జానకీ....ఆ విషయమే నీకు విశదీకరించి చెప్పాలని అర్జెంటుగా పిలిపించాను.

జానకీ నువ్వు నన్ను యజమానిగా చూస్తున్నావో? కాళ్ళరేని కుంటివాడుగా జాలే చూపిస్తున్నావో?—నాకు తెలియదు గాని, నీ నేపథ్యం నేను సర్వస్వమూ మరచిపోతున్నాను. నువ్వు లేకపోతే నా జీవితం ఎలా వుండేదో ఊహించుకోలేక పోతున్నాను.

అందుకే నువు నా హృదయంలో సుస్థిరమైన స్థానాన్ని ఏర్పరచుకున్నావు. దానికి నువ్వు ఎన్ని న్యాయానికానా చేసుకో, ఎన్ని అర్థాలన్నా తీసుకో. అంత కంటే విడమర్చి చెప్పలేను.

నీమీద నాకున్నది కేవలం జాలిమాత్రం కాదు. అనాధగా నా యింట్లో ప్రవేశించినా, నీమీద నాకు అంతులేని అభిమానం వుంది. నువ్వు నాకు పరాయి దానిగా కనిపించలేదెప్పుడూ. సొంతంగా భావించుకున్నాను. బాంధవ్యం కలెవు కున్నాను. పవిత్రంగా ఊహించుకున్నాను.

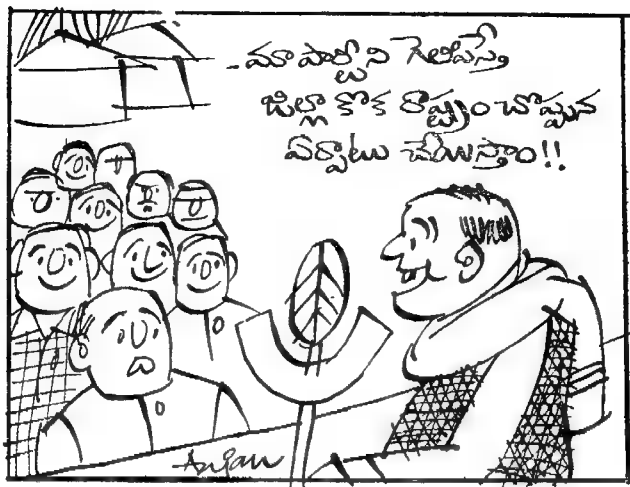
—ఇదంతా ఇప్పుడు నీకు చెప్పవలసి

వస్తున్నది. కారణం లేకపోలేదు. ఒక సారి నువ్వు ఏమన్నావో జ్ఞాపకం వుందా? నీ కొడుకు చెడిపోతున్నాడు. కట్టుదిట్టాలు చెయ్యమని నేను కోరినప్పుడు నువ్వు పెడచెవిని పెట్టావు. అంతకంటే ఘోరంగా నన్నూ, నా హద్దుల్నీ వేరెత్తి చూపించావు. నీ సొంత విషయాల్లో జోక్యం కలగజేసుకోవడం నా తప్పే.

కాని, నువు నాకు పరాయిదానివి ఎలా అవుతావు? నీకొడుకు నాకు పరాయి వాడు ఎలా అవుతాడు? నువ్వు ఉపేక్షించినా, నీ కొడుకును సక్రమమార్గంలో పెట్టడం నా కర్తవ్యం అనుకున్నాను. కాని, అటువంటి చర్య నేను యెక్కడ తీసుకుంటావో, అని నువ్వు ముందుగానే హెచ్చరించావు. నేను బెదిరిపోయినమాట, వాస్తవం.

అప్పుడు ఫణి మీద నేను శ్రద్ధతీసు, కుంటే నువ్వెక్కడ దూరమైపోతావో అని భయపడ్డాను. ఎంత భయపడినా ఫణిని నిర్లక్ష్యం చెయ్యలేకపోయాను.

ఇప్పుడు ఫణి నువ్వనుకునే దుర్మార్గుడు కాదు. చాలా బుద్ధిమంతుడు, విద్యావంతుడు. కాలేజీ చదువుకూడా పూర్తిచేశాడు. పరీక్ష పాసైన రోజు అతను సంతోషించలేదు. అతను కృతార్థుడయితే నువ్వు సహించలేవని లోలోపల కుమిలిపోయాడు. అమ్మ ఆదరణకి పాత్రంకాని ఈ చదువులూ పరీక్షలూ తనకి వద్దని అక్కడితో తన

చదువుకి పూర్వస్థాప పెట్టేశాడు. నేను ఎంత చెప్పినా వినిపించుకోలేదు..."

పట్టాభి గారు చెప్పుకుపోతుంటే జానకి గిజగిజలాడిపోయింది. ఆమెలో కోపమేవుందో—దుఃఖమే వుందో... ఏముందో చెప్పటానికి కష్టం.

"బాబుగారూ..." అని గద్దడికంగా అంటూ సోఫాలో కూలబడిపోయింది జానకి.

"జానకి...అవును. నేను చెప్పేదంతా యదార్థం. ఫణిని ప్రయోజకుడ్ని చేశాను. అతన్ని సుశిక్షకుడుగా పెంచి పెద్ద చేశాను. అతని భవిష్యత్తుకి వెలుగుని ప్రసాదించాను. నీ బాధ్యతని నేను నెత్తిపీడ వేసుకుని అతన్ని మనిషిగా తీర్చాను. నీకు ఫణిలో కనిపించిందీ—ఫణిగురించి వినిపించిందీ అంతా బూటకం నటన.

వ్యక్తిగతంగా ఫణిబాబు చాలా మంచి వాడు. నీకు కనిపించినంత మూర్ఖుడూ జ్ఞాన రహితుడూ కాదు. ఇదంతా నా సారధ్యంమీదనే జరిగింది. రహస్యంగా జరిగింది. ఎప్పడో ఒకప్పుడు ఈ రహస్యం బట్టబయలు అవుతుందని నాకు తెలుసు. తెలుసుకున్న నువు నన్ను క్షమింపలేవని కూడా తెలుసు.

నమయం చెయిజారి పోతున్నది. ఫణి దూరమై పోతున్నాడు. ఈ నమయంలో నీకు చెప్పకపోతే ఇంకెప్పుడు చెప్పను....

నీకు తెలియకుండా నీ కొడుకుని ప్రయోజకుడ్ని చెయ్యడం నీ దృష్టిలో నేరమే కావచ్చు. కానీ, ఈ విషయంలో నువు వెనకాముందూ ఆలోచించి నిర్ణయం తీసుకో. నువ్వు ఈ యింటికి దూరమై పోతే—ఈ కుంటివాడి గతి ఏమయి

పోతుందో ఒక్కసారి ఆలోచించి నువ్వు అడుగు వెయ్యి.

నేను చేసిన అమాధానికి నన్ను తిట్లు, వీయిష్టమెచ్చినట్లు చెయ్యి కాని, ఈ యింటిని ఏకటి చేసి వెళ్ళిపోకు. నా కోరికని మన్నించి ఫణిని మనిషిగా ఆదరించు. పాముగా చీదరించుకోకు. నీ చేతులు పట్టుకుని ప్రార్థిస్తున్నాను.... నువ్వు నన్ను వంటరివాడిని చేసి వెళ్ళిపోకు. ప్లీజ్....

పట్టాభి కళ్ళు స్రవించాయి. అతని వీల్చైర్ వేగస్ని పుంజాక్షని జానకిని చేరుకున్నది.

జానకి సమాధానం చెప్పలేదు. ఏమీ సమాధానం చెప్పలేదు. ఏడుస్తూ కూర్చుంది. అసహాయంగా చేతబడిగి వెక్కిరివెక్కి ఏడ్వసాగింది. ఆమె ఆశలు కూలిపోయినట్లుగా, లక్ష్యం చెబ్బితిన్నట్లుగా, తన బ్రతుకు అనాటితో విచ్చిన్నమై పోయినట్లుగా, విచారమేఘంతో ముసురువేసిన ఆమె ముఖాన్ని చేతుల్లో కప్పకుని తోడుమని ఏడ్వసాగింది.

పట్టాభి ఆమెని అనునయించాలని తేరుకునేట్టు చెయ్యాలని ఎన్నోవిధాలుగా ప్రయత్నించారు.

"బాబుగారూ వన్నెందుకు యిలా అన్యాయం చేశారు? నా బ్రతుకుని ఇలా ఎందుకు కాలేళారు? నా జీవితాన్ని నిట్టకొనగా చీల్చేసే ఆధికారాన్ని మీరెందుకు తీసుకున్నారు? బాబుగారూ, మీరు ఎందుకు

తీసుకున్నారు?"

అంటూ గొల్లుమన్నది. పట్టాభిగారి మనసు పరిపరివిధాల పోయింది.

"జానకి. నేను తప్పే చేశాను. నన్ను ఉమించు నన్ను ఉమించలేవా?"

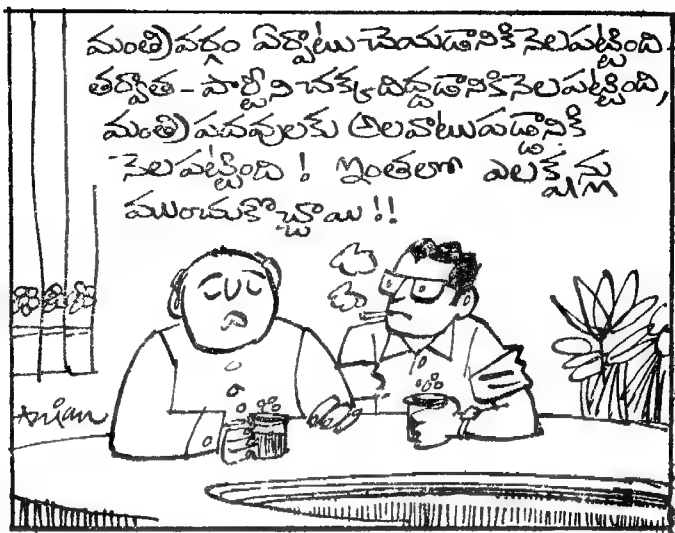
పట్టాభి ఎంత ప్రాధేయపడినా ఆమె సమాధానం ఇవ్వలేదు.

"ఇప్పుడు నువ్వు ఇంతగా బాధపడవలసిన విషయం ఏముంది జానకి :

"పణి నీ కొడుకు. అతను బుద్ధి మంతుడయ్యాడు ప్రయోజకుడయ్యాడని సంతోషించడం పోయి. ఏడుస్తున్నావా :

ఎందుకు జానకి. అతనిమీద ఏకింక పగ ఎందుకు? ఆ అమాయకుడిని ఇంత క్రూరుగా చూడాలని ఎందుకు అనిపిస్తున్నది :

అతను నీ కొడుకు కాదా : విజంగా అయివుండడు. అవును కదూ : అతని జన్మరహస్యం ఏదో వుంది. అది మీకు తెలుసు. ఇప్పటికీ ఆవేదనకి కారణం కూడా అదే అయివుండాలి. నేను నీ నాడిని. నన్ను నీ ఆత్మీయుడుగా ఎంచుకుని ఆదేమిటో చెప్పు జానకి. గుండెల్లో బరువుని దించుకో. నా బాత నై న సాయం నేను చేస్తాను. ఆ రహస్య మేమిటో చెప్పు. విన్నతర్యాత నీ వైఖరే తప్పనిసరి అయితే నేనూ అవలంబిస్తాను. నన్ను నమ్ము. నా మాటమీద విశ్వాసం వుంచు. చెప్పు జానకి, విజంగా అతను నీ కొడుకేకా? నీ కడుపున పుట్టిన బిడ్డ

దేనా:"

పట్టాభి మాటలకి జానకి కరిగి పోయింది. ఆమె ఏడుపు మరింతగా తారస్థాయి నందుకుంది. ఆయన సానుభూతి ఆమెమీద మంత్రంలా పనిచేసింది.

"చెబుతాను బాబుగారూ...తప్పకుండా చెబుతాను వినండి. వివి, నా లక్ష్యసాధనకు సహకరిస్తారో, లేకపోతే నా విల్ల ఔస్తికి క్షిప్తారో అంతా మీకే విడిచి పెట్టేస్తున్నాను."

అంటూ మొదలు పెట్టింది.

రామాపురంలో పోస్టుమాస్టారయినా, మాస్టారయినా జగన్నాథం ఒక్కడే.

ఆయనకున్న అస్థిపాస్థులన్నీ అపూరి మోటుబరి నాగభూషణం కైవసం అయి

పోయాయి. నాగభూషణానికి పేదలతో చెలగాటమార్దం ఒక పేదకు. దబ్బు తప్పితే అతనికి పేరే లోకంలేదు. దాన్ని అర్జించడంకోసం ఎన్ని అగచాల్సినా భరించేవాడు. ఎన్ని అడ్డదార్లనైనా తొక్కివాడు ఎంత గద్దయినా తినేవాడు. ఊళ్ళో ప్రజల బలహీనతలని స్వార్థానికి బాగా వుపయోగించుకోవడంలో ఆరితేరి పోయిన మనిషి అతను. అతనికి సావ ఫణ్యాల వివక్షత తెలియదు. దయాధర్మాల విశిష్టత తెలియదు. అతని దదాక రకమైన ప్రపంచం!

విధం చెడిన ప్రజలు అతనికి దాసోహమనక తప్పలేదు. పూటకూడుకోసం దేవుళ్ళాదే ప్రజలకి అతను దైవమై కూర్చున్నాడు.

జగన్నాథం రెక్కల కష్టం చిల్లర
ఖర్చులకికూడా వచ్చేదికాదు. అటువంటి
పరిస్థితిలో నాగభూషణాన్ని ఆశ్రయించక
తప్పలేదు. ఆశ్రయించి నందుకు ఫలి
తంగా, వున్న ఒక్కగానొక్క ఇల్లూ
నాగభూషణం పేరున పెట్టెయ్యవలసి
వచ్చింది.

నిజానికి జగన్నాథానిది పెద్ద కుటుంబ
మేమీ కాదు. భార్య నాంచారమ్మ.
కూతురు జానకి. ఈ ఇద్దరి పోషణ
కోసమే ఆయన నర్వస్వాన్ని పోగొట్టుకో
వలసి వచ్చింది. అంతలా కేవలం వాళ్ళ
తిండి బట్టాకోసం వెళ్ళి పోయిందను
కుంటే పొరపాటు.

నాంచారమ్మగారి అంతు తెలియని
జబ్బు ఆయన ఆస్తిని హారతి కర్పూరం
చేసేసింది. జగన్నాథాన్ని మానసికం
గానూ, భౌతికంగానూ క్రుంగదీసివేసింది.

జానకి వాళ్ళ ఒక్కగానొక్క బిడ్డ.
ఆమెగురించి వాళ్ళకి ఎన్నో అభిప్రాయా
లుండేవి. ఆమె భవ్యత్రును దిద్దడం
గురించి ఎన్నో ఆశలు వుండేవి. కాని,
అనునిత్యమూ మందులకోసం, జీవన
భృతికోసం తడువుట్లాటగా వుంటున్న
నమయంలో జానకికి తగిన సదుపాయాలు
అమర్చలేక పోయారనే చెప్పాలి.

నాంచారమ్మగారు — రాణిచావుకోసం
ఎప్పుడూ కవిపెట్టుకు కూర్చునేది.
మందులతో బ్రతికే ఈ బ్రతుకు
కంటే చావేనయమని—ఆమె తలంపు.

తమ చచ్చిపోతే కూతురు జీవితానికన్నా
ఒక మార్గం ఎర్పడుతుందేమో నని
ఆమె ఆశ. అంటే, కూతురి కోసం ఆమె
ప్రాణాన్నివ్వడానికయినా సిద్ధంగా వున్న
దన్నమాట.

ఇక, జగన్నాథంగారు:

ఆయనకి జానకి అంటే ప్రాణం.
కొడుకయినా కూతురయినా జానకి ఒకరే.
ఆ ఒక్కదాన్నయినా సరిగ్గా పెంచలేక
పోతున్నామే, అని ఆయన బెంగ.

రెక్కలు ముక్కలు చేసుకుని ఎలాగో
కష్టపడి తిండికి లోటులేకుండా జరుపు
కొచ్చేస్తున్నారు.

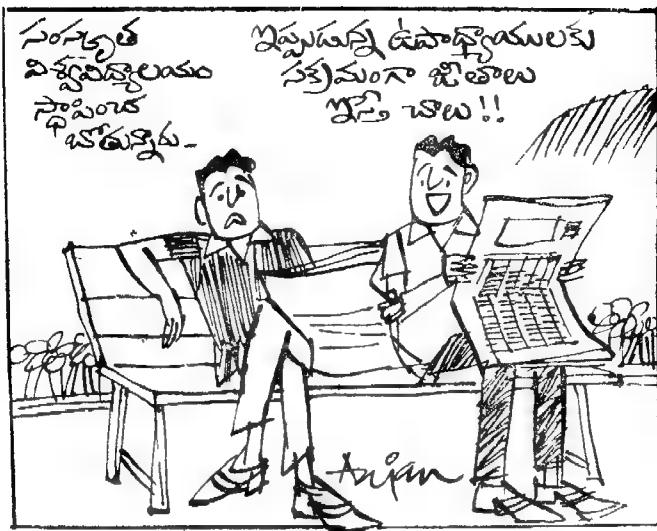
జానకికి వయసు వస్తున్నకొద్దీ ఆమె
అందం ఇనుమడించసాగింది. మట్టిలో
మాణిక్యంలా మెరిసిపోతున్న ఆమెని
చూసుకుని జగన్నాథం దంపతులు మురిసి
పోతూ వుండేవాళ్ళు.

జానకి గొప్పవాళ్ళింట్లో పుట్టవలసిన
అమ్మాయి అని, తప్పుజారి తమ ఇంట్లో
పుట్టిందని తలపోస్తూ వుండేవాళ్ళు.

సవిలో జానకి చురుకుతనం, చదు
వులో ఆమె సువిశిష్టమైన తెలివి, సాటి
లేని సంస్కారం—వీటన్నిటిద్వారా ఆ
పూజ్యో జానకి ఒక అయస్కాంతమై
పోయింది.

జానకి తమకి పుత్రికగా జన్మించడం
తమ అదృష్టంగా ఆనందిస్తూ వుండేవాళ్ళు
ఆ తలదండ్రులు.

జానకికి కష్టమనేది తెలియకుండా అతి

నుకుమారంగా పెంచాలని, హంసతూలికా తల్పాలమీద వుంచాలి. పట్టుపరుపులపై నడిపించాలి. పల్లకిలమీద తిప్పాలి.... ఇంకా ఎన్నెన్నో ఆశలున్నాయి జగన్నాథానికి.

అమెని ఒక గొప్పంటి కోడలుగా చెయ్యాలని, అమెకి కాబోయే వరుడు ఫారిన్ టిటర్నోడ్ అయివుండాలని, జానకిని కంటికి రెప్పలా చూసుకునే భర్త లభించాలని ఆశలున్నాయి జగన్నాథానికి.

కాని, ఎలా? ఎలా సాధ్యం?

ఆశలకీ ఆశయాలకీ కానీ ఖర్చు అవసరంలేదు. అవి తీరాలంటే లక్షలమీద మాట!

యు వ

అందుకే, అతని మాటలు విన్న జనం 'పిచ్చివాడు'. అనుకునేవాళ్ళు. జానకిని తలచుకున్నప్పుడు మాత్రం — 'నిజమే, జానకి అటువంటి పుట్టుక పుట్టవలసిన పిల్లే. దురదృష్టవంతురాలై జగన్నాథం ఇంట్లో పుట్టింది'—అనుకునేవాళ్ళు.

జగన్నాథం ఆశలు ఆశయాలూ తీరడానికి అతనిదగ్గర షిగిలిన ఆసలా మచ్చిని పరువూ, ఎంచినాడనే ప్రతిష్ఠా, అతను కష్టపడి బకాయి లేకుండా కరే ఇరవై వేల ఇన్నూరెన్నూ. ఇవే అతనికి అప్పుడప్పుడు కాస్త రైర్యాన్ని యిస్తూ వుంటాయి. కూతుర్ని అందలాలు ఎక్కించలేకపోయానా — అనందమయన జీవితాన్ని ఏర్పరిస్తే చాలు—అనుకుం

ఁబందేవాడు.

జగన్నాథం గారిమేడలు విరించు కంటూ వుండగానే—జానకి భవిష్యత్తును పడురంగా ఊహించుకుంటూ వుండగానే కాలం గిరున తిరిగిపోయింది.

జానకి యవ్వనంలో అడుగుపెట్టింది.

ఆమెకి తగిన పరుడ్ని వెతకాలని—

ఆమెనో యింటిదాన్ని చెయ్యాలని—జగన్నాథం తనన అంతా యింతా కాదు.

అతనలా సంబంధాలకోసం వెతుకుతూ వుండగానే ఊళ్ళో కుర్రకారు కళ్ళన్నీ జానకి చుట్టూ పరిభ్రమించసాగాయి.

వని కల్పించుకుని జగన్నాథం ఇంటికి వస్తూవుండేవాళ్లు. జానకిమీద వాయుచూపులు విసుర్తూ వుండేవాళ్ళు. నెమ్మది నెమ్మదిగా జగన్నాథంగారి యిల్లు ఒక ముఖ్యమైన కూడలిగా తయారయిపోతున్నది. కొందరు దైర్యంచేసి ప్రేమలేఖలు రాయడందాకా వచ్చేకారు.

జగన్నాథానికి కంగారు పెళ్ళవయింది. పరుపూ మర్యాదా ఆయనకి ప్రాణంకంటే తీసి, వాటిని కాపాడుకోడానికి ఆయన వదే శ్రమ అంతా ఇంతా కాదు.

కాళ్ళకి బలపాలు కట్టుకుని పెళ్ళికొడుకులకోసం వేట ఆరంభించారు. ఆయన మనసుకు వచ్చిన పరుడు దొరకడం దుర్లభమైపోయింది. అధమం, దొరికినా కట్టాలూ, కోరికలకీ తూగగలిగే శక్తి ఆయనకి యెక్కడిది? విరుత్సాహం ఆయన్ని తినివెయ్యసాగింది.

జానక్కి పెళ్ళిచేసి వెంటనే త :

దూరంచేసుకోవాలని లేదు జగన్నాథానికి. ఆమె పెళ్ళి ఆలస్యం కావడంకూడా ఆయనకి ఒకవిధంగా సంతృప్తిగానే వుంది.

మిట్టపల్లాలమీద ప్రయాణించే బండిలా దొర్లిపోతున్నది జీవితం.

అనుకోకుండా ఒక అతిథి వూడిపడ్డాడు వాళ్ళింటికి. అతను వెంకట్రామయ్య. జగన్నాథానికి దూరపుబంధువు. అతను రావడం ఎంత ఆశ్చర్యమయిందో, అతను తెచ్చినవార్త అంత అనందపరచింది.

వెంకట్రామయ్య జానకికి ఒక లక్షెడి కార్ల సంబంధం తీసుకువచ్చాడు.

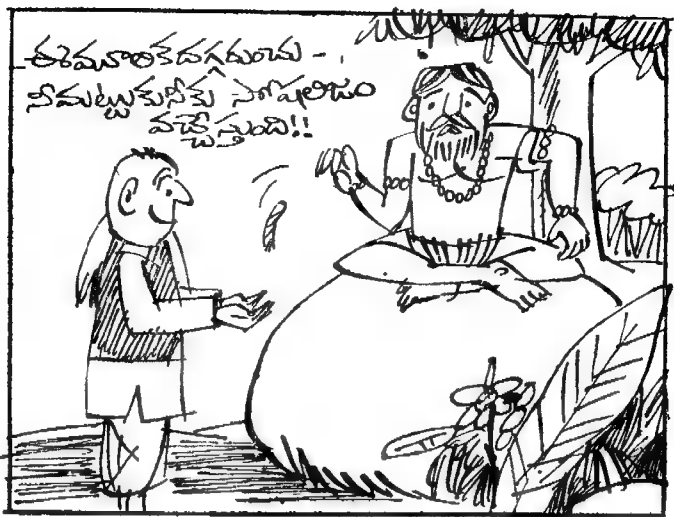
జగన్నాథం జానకి భవిష్యత్తుగురించి కన్ను కలలన్నీ ఆ సంబంధం విజయం చేసేట్టుగా కనిపించింది.

లక్షల అస్తికి ఒక్కడే వారసుడు. తల్లి కొడుకు మిగతా నౌకర్లు చాకర్లు తప్పితే ఆ ఇంట్లో ఆడబిడ్డం పోరు లేదు.

లంకంత భవనం. తరతరాలనుంచి వస్తున్న అస్తి. దానితో తులతూగే పరుపూ మర్యాదా.

జానకి అంతటి అదృష్టవంతురాలే అని పించినా — ఆకస్మికంగా వచ్చిన ఈ సంబంధం కలో విజయం తెలియలేదు జగన్నాథంగారికి.

పెళ్ళికొడుకు తండ్రి ఆర్మీలో ఏదో పెద్దఉద్యోగం చేసేవాడట. కుటుంబంలో స్వరాజ్యంకోసం పాటుబడినవాళ్ళకూడా

వున్నారు. సంక సారంపర్యంగా వస్తున్న
 తేజభక్తి వాళ్ళది. దేశంకోసం ప్రాణాలు
 అర్పించేకాదు పెళ్ళికొడుకు తండ్రి. పెళ్ళి
 కొడుకు అసలు ఉద్యోగం చెయ్యవలసిన
 అవసరంలేదు. కాలుమీద కాలుపేసుకు
 కూర్చుంటే రోజులు హాయిగా వెళ్ళి
 పోతాయి. ఎంతమంది యెన్నిరోజులు
 తిన్నా తరగని అస్తి వుంది. అయినా
 పురుషలక్షణమని ఉద్యోగం చేస్తున్నాడు.
 లక్షణమైన అసినరు ఉద్యోగం చేస్తు
 న్నాడు.

అతను అర్మీలో ఒక పెద్ద ఉన్నతాధి
 కారి: ముప్పయ్యేళ్ళకి మించని వయసులో
 అంత పెద్ద ఉద్యోగం చెయ్యడం గర్వించ
 తగిన విషయం. కానీ, కుర్రవాడు చాలా
 మంచివాడు. ఉదాత్తమైన గుణం కల
 వాడు. అతనికి ఇప్పుడప్పుడే పెళ్ళిచేసు

కోవాలని లేదు. తల్లికి గుండెబబ్బు.
 ఆమె కంకడువదుకూ—కొడుకు పెళ్ళికి
 తొందరపడుతున్నది. ఆమె నోరు అంత
 మంచిది కాదంటారు గానీ ఆమెతో
 సంబంధం వుండదు. పెళ్ళి కొడుకు
 వ్యక్తిత్వమున్న మనిషి. అతన్ని యెది
 రించి విలవగల శక్తి యెవరికీ లేదు.
 అమ్మాయిని పువ్వుల్లో పెట్టుకు పూజిస్తాడు.

—ఇదీ పెళ్ళిపెద్ద మాటల సారాంశం.

అలా కా బాగానేవుండి గానీ, పెళ్ళి
 కొడుకు పైన్యంలో వున్నాడనేనరికి విరు
 త్తాహవడిపోయారు జగన్నాథం. యద్దం
 ముంచుకొచ్చే రోజులు దగ్గరపడు
 తున్నాయి. చూస్తూ చూస్తూ కూతురి
 గొంతుక్కోయడమూ; అని అతను బాధ
 పడుతున్నాడు.

(ఇంకా వుంది)

మార్చి నెల

భావపరిచయ పోటీ

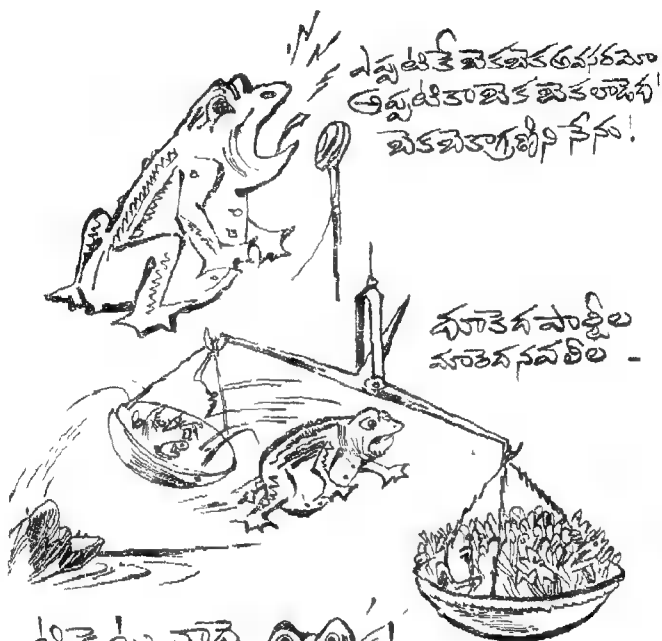
బహుమతి పొందిన వ్యాఖ్యలు

అన్నమిన్నచేయి సన్నాసిచేతిలో
బడెనో లేదో యతడు పరవశించె ;
ఇద్దరకును బెండ్లి ఏనాడో యైనది—
కాలికొంది దిరిగి కలిసిరిట్లు.

—బిన్నానా, ఏలూరు.

కామక్రోధములను గర్హించి, మేలైన
యోగ మభ్యసించి జోగియయ్యె
సొగసుగత్తె చేయి సోకినమాత్రాన
కామియయ్యె మోక్ష కామిగాక.

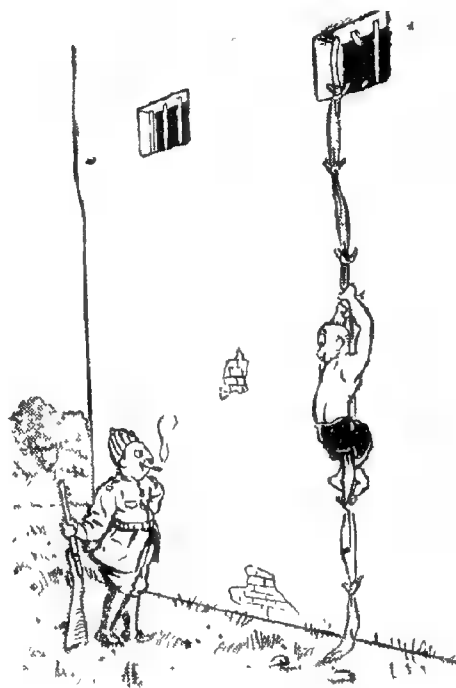
—కె. అంజనప్ప, తిరువతి.

ఏప్రిల్ నెం

భావపరిచయ పోటీ

బహుమానం రూ. 10—00

ఈ కార్టూనుకు హాస్యయుత వ్యాఖ్య (Caption) కావాలి.

వ్యాఖ్య వచనంగా గానీ, పద్యంగా గానీ వుండవచ్చు. వచనంగా అయితే ఒక్క వాక్యంలోనూ, పద్యంగా అయితే నాలుగు పాదాల లోపుగాను వుండాలి.

వ్యాఖ్య కార్టూపైననే వ్రాసిపంపాలి. కవరులోపంపినవి అంగీకరింపబడవు.

మాకు చేరిన వ్యాఖ్యలలోకెల్లా ఉత్తమంగా వున్నదానికే బహుమాన మివ్వబడును. బహుమతి నిర్ణయంలో సంపాదకునిదే తుదినిర్ణయం. ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు లేవు

వ్యాఖ్యలు మాకు మార్చి 5 వ తేదీలోగా చేరాలి. యువ పాఠకులందరూ ఈ పోటీలో పాల్గొన వచ్చును. ప్రవేశరుసుములేదు.

రాజీనామా

కొండవంటి కొశిపతిరావు

బిస్సులో కిటికీ దగ్గరగా కూర్చున్న
అమలకు దూరంగా పొలాల్లో పడువొంచి
చేసు కోస్తున్న వల్లెపడుచులూ, అంత
వరకూ గాలికి బంగారపు బిల్లగా
ఊగుతూ పడుచుల చేతి కరుకుదనం
రుచిచూసి బంగారపు ముద్దల్లాగా ఒక

చోట పడిపోతున్న వరిచేసు గుట్టలూ,
గట్టుమీద పంచెగగట్టి నోట్లో పెద్దచుట్ట
గుప్పుగుప్పుమవిపిస్తూ అవసరం లేని
వాళ్ళను గడమాయస్తూ, అవసరం ఉన్న
వాళ్ళను ఓరగా చూస్తూ విచ్చున్న
నాయుడూ చూద్దానికింపుగా కవిస్తున్నారు.

చక్కని పల్లె అనుభవాలు తనకు అత్తవారింటికి వచ్చినప్పుడల్లా కలుగుతాయి అనుకునేవరికి అమల ఒళ్ళు పులకరించింది. తను పెలవులు గడిపినట్టు వుంటుంది. బియ్యన్నీ పెకల్ క్లాసు తెచ్చుకున్న గోపాలం బావకి కంగ్రాచ్యు లేషన్ చెప్పినట్టు ఉంటుందని బయల్దేరినట్టుగా అప్పించడంలేదు అమలకి. తనకప్పుడే గోపాలం బావతో పెళ్ళయిపోయినట్టు....తను గోపాలం బావచేత వాళ్ళాపినరు కాదంటున్నా బలవంతంగా ఓ వారంరోజులు పెలవు పెట్టించి అత్తా మామల్ని చూడటానికి పల్లెకెళ్ళున్నట్టు ఊహించుకుంటున్న అమల మిగ్గులు సిగ్గుతో ఎరుపెక్కుకున్నాయి.

బిస్సు ఒక్క కుదుపుతో ఆగగానే గజాన బయటికి దుమికింది అమల గోపాలం బావని చూడాలని.

పాలేరు అమలని పలకరించి పరిచయం చేసుకన్నాడు. అరమైలు వాడివెనకే మాట్లాడకుండా నడవ మొదలెట్టింది. ఇంకాకటి బిస్సులో కూర్చుని చూసిన ప్రకృతి అందాలు ఇప్పుడు స్వయంగా పొలంగట్టుమీద నడస్తున్న అమలకు కనిపించలేదు. బిస్సు ప్రయాణం....గోపాలం బావ రాకపోవడం....నెత్తి మాధ్యేస్తున్న ఎండా...వీటివల్ల ఏరవించినట్టున్న అమలకు రామచిలకల కివకివలూ, ఇంకా కోతకరావి కొన్ని వరిచేల మీంచి వస్తోన్న సువాసనలు వెదజల్లే గాలి, చేనుకోస్తున్న పడచు

చిలకల కలలూ సోకడంలేదు.

“అమ్మగారూ ఒచ్చేసేం” అంటూన్న పాలేరు, “ఏవమ్మా ప్రయాణం కులాసాగా జరిగిందా.” అంటూన్న మావయ్య, “కాళ్ళు కడుక్కో తల్లీ” అంటూన్న అత్తయ్య కనిపించేరుకాని.. కావలసిన బావ అయిన వాళ్ళ ఇంటి గుమ్మం ముందు నిలబడ్డా కనిపించలేదు.

* * *

సాయంకాలం అయిదు గంటలు కావస్తోన్నా ఎండ మాధ్యేస్తుందేమో గొడుగు వేసుకుని, గట్టుమీద నిలబడి కూలీలను ఆదమాయిస్తూ కనిపించేరు గోపాలం బావ. పెద్దపాలేరు కామోసు పక్కన నిలబడి తానూ అప్పుడప్పుడు తేకవేస్తున్నాడు.

అకస్మాత్తుగా ధన్యలక్ష్మిలా సాజ్ తక్కిరించిన అమలను చూస్తూ “మా అనులే!” అంటూ ఆశ్చర్యపోయేరు గోపాలం.

“తరువాత తీరిగా ఆశ్చర్యపోదువు గాని...కాఫీ టిఫిన్ తీసుకువచ్చేను. ఆ చెట్టు వీడకి పద అంటూ దారి తీసింది అమల.

పెళ్ళి కాకముందే కొంగు కట్టలేను కుంటున్నావే.” అంటూ చిలిపిగా నవ్వేడు. అదరా బాదరా చేతులు కడుక్కుని, అవురావురని టిఫిన్ తింటున్న గోపాలాన్ని జాలిగా చూస్తోంది అమల. ఎందుకో తలెత్తి చూసిన గోపాలం అమల తన్నే దీర్ఘంగా

చూస్తోందటం గమనించి. “నన్ను కొరుక్కుతినేస్తావా ఏమిటి అలా చూస్తున్నావ్?” అనడిగేడు.

“ఈ ఎండా, ఈ కష్టమే నిన్ను సగం తినేసిపట్టున్నాయ్ ఇంకా ఏవుంది? అయినా ఈ పనులన్నీ చూసుకోడానికి పెద్దపాలేరున్నాడగదా. నువ్వుకూడా ఎందుకు వాళ్ళతో సమానంగా కష్టపడటం....” అంది అమల టిఫిన్ బాక్స్ వద్దేస్తు.

“అలాకాదు అమలా....వాళ్ళతోపాటు మనమూ కష్టపడితేనే వాళ్ళు మన పనిని వాళ్ళపని అనుకుని చేస్తారు. జమీందారీ వద్దతి ఎందుకు పెయిలయిందంటావ్? జమీందారెవ్వడో పట్నాల్లో విలాసాల్లో మునిగి తేల్తూ వాళ్ళమీదా పీళ్ళమీదా పెత్తనం వదిలేస్తే వాళ్ళు చేతనైనంత చిక్కించుకుని, మాకేం పోయిందని వదిలేసేవారు. మనం ఎదురుగుండా కనిపిస్తూ కష్టానికి, సుఖానికి వాళ్ళ నాడుకుంటూంటే వాళ్ళ కంతకంటే ఇంకేం కావాలి అలాంటి యజమాన్లకోసం పీళ్లు ప్రాణాలైనా ఇచ్చేస్తారు” అంటూ చెప్పుకుపోతున్నాడు గోపాలం.

“అది సరే ఇంతవరకూ నువ్వుండ బట్టే ఈ పనులన్నీ జరిగేయో... ఇప్పుడు రీకపోతే జరగవా. మావయ్య ఉన్నాడు ఏదా ఇవన్నీ చూసుకోవడానికి” అంది అమల.

“లేదు అమలా....ఇంతవరకూ మా గొప్ప కష్టపడ్డారు చాలు. ఇక నాకు రెక్క

లొచ్చాకకూడా వాళ్ళని కష్టపెట్టడం భావ్యం కాదు. పైగా వాళ్ళు పాతకాలపు మనుష్యులేమో. వాళ్ళు చేసే వ్యవసాయపు పద్ధతులు అన్నీ పాతమే. అందుకే ఉన్న ఈ పాతికెకరాలూ బాగా సాగుచెయ్యాలని వుంది. ఈ ఏడాది ‘హంస’ వేసాను చూడు. ఎకరాకి ఇరవై బస్తాలు రాలింది. మన ఇంటిప్రక్క నాయుడు ‘పద్మ’ వేసి బహుమతి గెల్చుకున్నాడు. వచ్చేఏడాది ఆ బహుమతి నెలాగైనా నేను సంపాదించాలని నాకు పట్టుదలగా వుంది.”

“ఇప్పటికే మనదేశ జనాభా ఏబై అయిదు కోట్లంటున్నారు. వ్ప... పోనీ జనాభా పెరగనీయ్. ఆహారోత్పత్తికూడా దానితోపాటు పెరిగితే జనాభా సమస్యకి భయపడల్సిన అవసరంలేదు. తినేనోళ్లు పెరిగేకొద్దీ. పనిచేసే చేతులకూడా పెరగాలి. పెరుగుతాయ్” అన్నాడు దృఢంగా గోపాలం.

“బాగుంది. కాని నువ్వొక్కడివే నీ పాతికెకరాలూ బాగా పండిస్తే చాలా.... అందరూ నీలా ఆలోచించవద్దు.”

“నన్ను విరుత్సాహవరచద్దు అమలా. ఇలా ప్రతి యువకుడూ వెనక్కి తగ్గి పోతే దేశం బాగుపడేదెప్పుడు? నాకు సాధ్యమైవంతవరకూ ఈ ఊళ్ళో మిగతా యువకుల్లోకూడా చైతన్యం కలిగిస్తున్నాను. ఇప్పుడు నన్నుచూసి ఈ ఊళ్ళో ఎంతమంది పోటీలు వదుతున్నారో తెలుసునా? అదే నాక్కావాలి. పోటీలు కక్షల్లో కాదు పెంచుకోవాల్సింది....పని

చెయ్యడంలో."

గోపాలం ఉపన్యాసం వింటూంటే అమలగుండెల్లో రాయి పడింది. గోపాలం గాని కొంపదీని వ్యవసాయంలో ఉండి పోడుగదా. చక్కగా తనూ, తనభర్తా ఏపట్టణంలోనో కావరం పెట్టి....తనభర్త ఉద్యోగం చేస్తూ సంపాదిస్తూంటే.... అతనిచేత మురిపాలు తీర్చుకుంటూ హాయిగా నాగరికతా ప్రపంచంలో బ్రత కాలని ఏ స్త్రీ కోరుకోదు; అమలకూడా. గోపాలం ఎక్కడో ఉద్యోగం చెయ్యాలని....అతను అసీను మండి తిరిగి వచ్చే వరికి చిరునవ్వుతో ఎదురై కాసే అందిం దాలని....అతను తెచ్చిన మల్లెపూలు అతనే తన కళ్లో తురమాలనీ...అతని చేతనే పిసిమాకు వెడ్డం అమలా అని పించుకోవాలనీ దూరంగా వుంటేనే వల్లెగ్గానీ, అత్తమామలకి గానీ విలు వుంటుంది గాబట్టి అప్పుడప్పుడు వల్లెకి వెళ్ళి వాళ్ళ ఆదరాభిమానాల్ని పొందాలని కలలు కనటంలో ఆమె తప్పేం లేదు.

కాని ఆ కలలన్నీ ఫేదౌట్ అయి పోతున్నట్టు దౌట్ వచ్చింది అమలకు. కాని అన్నదేం బయట పెట్టలేదు.

కనుకటి పడుతుండగా ఇద్దరూ ఇంటికి తిరిగి వచ్చేరు. అమల లోపలికి వెళ్ళి వచ్చేసరికి గోపాలం బావ హుమయ్యతో పొలం విషయాలన్నీ మాట్లాడుతున్నాడు. హుమయ్య ఏవో ఏం హాళిస్తున్నాడు. అమల మనసు లుక్కుమంది. ఆ వయస్సులో వదువు

కున్న కుర్రాడు తండ్రితో ఈ ఉద్యోగా లకి అప్లికేషన్లు పెట్టాననీ ఇది ఇంటర్వ్యూ వచ్చిందనీ అదయితే ప్రాప్యెక్టన్ వుంటుందనీ...ఇంత డబ్బు కావాల్సి వుంటుందనీ మాట్లాడాలి. అంతే కాని ఆ కాలవనీరు నాయుడు తిప్పేసు కున్నాడనీ ... "రత్న" వేసిన చుడికి నీరు తోడ్చానీకి నమితివాళ్ళని ఇంజను అడిగే ననీ...మొన్న కొట్టోవేసిన "జయ" దాన్యపు బస్తాలు పెట్టి అడుగుకున్నాడని మాట్లాడుతుంటే అమల కెలావుంటుంది? మర్నాడుదయం అడిగేసింది.

"అవునుగానీ బావా....రిజల్టు వచ్చి అరునెల్లు పైన కావస్తోంది. దేనికైనా ఎప్లయ చేసావా?" అని.

"అదేమిటి అమలా, కొత్తగా అడుగు తున్నావ్. వదువుతున్న దగ్గర్నుండీ వ్యవసాయంలో మార్పులు చేస్తుండటం చూస్తూనేవున్నావు. నా మనసే తెలుసుకో లేక పోయావా; ఉద్యోగాలు కావాలని అందరూ వల్లెకిరెక్కితే మోసే దెవరు? నేనిక్కడే వుండి వ్యవసాయంలో కొత్త కొత్త ప్రయోగాలు చేద్దామనుకుంటున్నాను." అన్నాడు గోపాలం. అన్నట్టూ....వల్లెసీమల అందాలూ వరిచేల నువానవలూ అమ్మగారికి ఇష్టమే కాదో...." అన్నాడు అమల కళ్ళల్లో కళ్ళుంచి. ఆ కళ్ళల్లో కూలిపోతున్న మేడలుమాత్రం గోపాలానికి కనబడలేదు.

లంచ్ టైములో పడవలపిన కాసే

టిపిన్ సడలేదేమో. ఓ పక్క తలనొప్పి. మరోపక్క ఆకలితో పిరవం వచ్చేస్తోంది అమలకి. వక్కకి చూస్తే ఇంకా ప్రైపు చెయ్యాల్సిన లెబర్లు చాలా వున్నాయ్. ఉదయంనుండి చేస్తూనేవుంది. ఎంతకీ తరగడంలేదు. ఇంకో టైపిస్టున్నా ఇవన్నీ తన నెత్తినే కొట్టేరు.

తలెత్తి చూస్తే ఆ ఇంకో టైపిస్టు శేఖరం కాలుమీద కాలేసుకుని అమలకి నూటిగా చూస్తున్నాడు. ఆ చూపుకు శేఖర పాకినట్టయింది అమలకి. అమల తన చూపు వింకా మరల్చుకోక ముందే, అందుకే యెదురుచూస్తున్నట్టు “మే ఐ హెర్స్ యూ” అన్నాడు. అడిగిన మాట కేమో ప్రాణం వచ్చినా, అడిగిన ముఖం లోని రంగులు నవ్వులేదు అమలకు. అయిదుగంటల్లోపల పూర్తవ్వాలి అంటే ఆకలి నహాయం వుండాలిందే. అందుకే తలూపింది. వెంటనే కేబినదగరకు వచ్చేసేడు శేఖరం. కొన్ని కాగితాలు పట్టుకుపోతూ “అన్నట్టు లంచ్ లో మీరు కాఫీ తీసుకున్నట్టు లేదు. అభ్యంతరం లేకపోతే నా ప్లాస్కులో వుండి” అంటూ ఆ కాగితాలు తీసుకుపోయి, అమె అంగీకారంతో వదిలేదన్నట్టుగా కాఫీ పట్టుకొచ్చేసేడు. వద్దవి చెప్పడావిక్కూడా ఓపికలేదు అమలకు.

తీసుకోబోయింది. కప్పు అందించే టప్పుడు అమె చేతులు తాకడానికి ప్రయత్నించేడు. ఏదో జరిగిపోతున్నట్టు మిగతా గుమస్తాందరూ ఆక్రమణగా చూస్తు

న్నారు. అసహ్యంతో చేతులు వెనక్కి తీసుకోబోతే కాఫీ ఒలికిపోయింది. కాఫీ ఒలికిపోతే ఫర్వాలేదు. ఇంతవరకూ టైపు చేసిన కాగితాలమీద పడ్డది. తన ముఖ కవళికలే గమనిస్తున్న శేఖరం వెంటనే తన పీట్లొక పెట్టిపోయేడు.

ఆపుకుండా మన్నా ఆగని ఏడుపు ముందుకొచ్చింది

ఆ క్షణంలో గోపాలం బావ గుర్తుకు వచ్చేడు తను ఏడుస్తున్నకొద్దీ మరింత పకపక నవ్వుకున్నట్టు “చూసేనా ఉద్యోగస్థుల మనస్తత్వాలు” అంటూ పరిహాసిస్తున్నట్టుగా అవిస్మరించి అమలకు.

వ్యూహవచ్చి అయ్యగారు రమ్మంటున్నారని చెప్పేడు.

భయంతో చెమటలు పట్టేకాయ్ అమలకు కాఫీనీస కాగితాలు దులిపేసి, ఇంకా తడవని కాగితాలు జాగ్రత్తగా పైన పెట్టింది తలెత్తి చూస్తే శేఖరం తన కాగితాలే టైపుచేస్తూ కనబడ్డాడు. తను చూడగానే అందుకోనమే నన్నట్టు తమా తలెత్తి చూసి నవ్వేడు ఆదోలా.

ఆపీనరు దగరకు వెళ్ళి కేబిలు మీద పెట్టి దూరంగా నిల్చింది. చూడవలసినవి చూడనే చూసేడు.

“ఏమిటండీ ఆపీను కాగితాలు తడిపేసేయ ఇవెంత ముఖ్యమైన పేపర్స్ మీకు తెలుసును కదా ఆ మాత్రం రెస్పాన్సిబిలిటీ ఉండొద్దేమో ఏం మాటాడరూ పైగా ఏమిటి ఇన్ని

తప్పలున్నయ్యిందులో" అంటూ చిరమరలాడుతూ తలెత్తి చూసేడు.

"ఇవాళ నా వంట్లో బాగులేదండీ.... అంచేత...."

"అలా అనుకుంటే వెలపు పెట్టుకో వాలి...అంతేగాని పేవర్తిలా పాడుచేస్తే ఎలా..."

సీఎల్ పెట్టుకుంటే కేన్సిల్ చేసే రండీ..."

"మాటకిమాటా జవాబు చెప్ప రండీ..." అంటూ విసుగ్గా... "మిగతా ఈ పైలు తాటకు పేవ రేపి..." అన్నాడు.

"అవి శేఖరంగారు చేస్తున్నారండీ." అని గబుక్కున నాలిక్కరుచుకుంది ఆమల.

"శేఖరం చెయ్యడమేమిటి? అవి మీకు ఎంట్రెస్ట్ చేసేనుగదా...మిమ్మల్ని చాలా రోజులనుండి ఆబ్జర్వ్ చేస్తున్నాను దీనికి ఎక్స్ప్లనేషన్ రాసివ్వండి...వెళ్ళండి." అంటూ కసిరేకాడు ఆఫీసరు.

తన సీట్లోకి ఎలా వచ్చిందో తనకే తెలియలేదు ఆమలకి.

శేఖరం వచ్చి "ఇవిగోనండీ.... చేపేసాను." అంటూ ఆ కాగితాల ఆమల చేతిలో పెడుతూ మళ్ళీ చేతిని తాకడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు. ఆఫీసరు

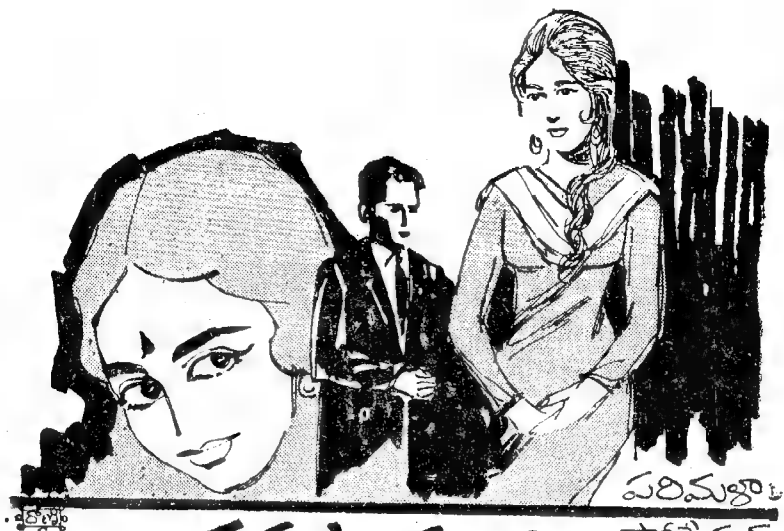
కేకలా, శేఖరం చేతలా వినోదంతో ఇంతంత కళ్ళు చేసుకుని గమనిస్తున్నా రందరూ.

"ధేంక్స్....మీరు వెళ్ళండిక్కడ నుండి." అంటూ గట్టిగా కేకేసి జేబులు. మీద వాలిపోయి భోరుమంది. అలా ఎంతసేపుండి పోయిందో...మళ్ళా పూను వచ్చి....అయ్యగారేవో రాసి య్యమన్నారమ్మా..." అంటూ జ్ఞాపకం చేసేడు.

వెంటనే ఓ కాగితం సర్రున చింపి వరదర రాసేపింది రాజీనామా.

"సువ్వు ఉద్యోగంలో చేరేవని తెలియగానే నాకు రాజీనామా ఇచ్చేసా వనుకున్నాను..అమలా...నీకంత కోరి కగా వుంటే నేనూ ఓ ఉద్యోగానికి అప్లయి చేసేదా?...అంటూన్న గోపా లాన్ని మరి చెప్పనీకుండా తన మెత్తని చేత్తో నోరుమూసేసి అతనిమీద వాడి పోయింది ఆమల. అతనిన్నాళ్ళు దూరం చేసుకుని రెండువిధలా బాసవడిన ఆమల హృదయం లోని వేదన తెలుసుకుని మరింతగా దగ్గరకు చేర్చుకున్నాడు గోపాలం.

కొత్తగా పెళ్ళయిన వాళ్ళకి లేని పిగ్గు చందమామకెండుకో గాని మబ్బులచాటుకు తప్పుకున్నాడు.

తప్పడుగు

పరిమళా
సామెత్వర్

(గత సంచిక తరువాయి)

1

“అరే! ఒక్క రోజుకే యంత బెంగా!” అనేవాడు నవ్వుతూ.

“ఓను. మీకది ఒక్క రోజుగానే కవి విం చ వచ్చు. కానీ నాది ఒక యుగంతో సమానం. మీకులేవి నన్ను ఉపాంచుకోవటానికే భయంగా ఉంటుంది నాకు. రవీంద్రా! ఎన్నెందు కిలా హింసిస్తావు నన్ను వేరు శరీరంగా ఎందుకు ఉండనిస్తావు నన్ను పూర్తిగా తీసేసుకో! నన్ను వీలో వీరు చేసేకో!” అంటూ అరిచి పెనవైచుకు పోయేది మెహర్.

ఆమె ప్రేమలోని ఉచ్చశాన్ని చూస్తుంటే అతనికి ఒక్కొక్కప్పుడు

భయం కూడా వేసేది. ఆమె తనకోసం యంతగా వరితపిస్తోందే. ఒక వేళ తామిద్దరూ ఏడిపోయే పరిస్థితులు కనుక ఏర్పడనట్లయితే ఆమె ఏమైపోతుందోనని భయపడేవాడు రవీంద్ర. కానీ ముఖ్యమే తనని అలింగనం చేసుకున్న ఆమె సుకుమార దేహ స్పర్శకో పుంక రించి పోయి నమస్త విశ్వాన్నీ మరచి పోయేవాడు.

మెహర్ అతని కోసం ఎంతగా తహ తహలాడి పోయేవంటే సాయంత్రం వరకు అతని కొరకు చేచియుండే సహనం లేక తరచు కాలేజీలో క్లాసులుకూడా మానేసి హాస్పిటల్ కి వెళ్ళేది. అతనితో

పాటు కలసి వాడులన్నీ తిరిగేసి

అది చూసి చాలా మంది నర్పులు, డాక్టర్లు, రోగులు అంతా చెపుతు కొడుక్కున్నా మెహర్ లెక్కచేసేసి కాదు. పైగా వాళ్ళందరికీ తమ యిద్దరి మధ్య గల సంబంధాన్ని గురించి తెలియ బరచా అనే ఉద్దేశ్యంతో ఆతనిని కాకుతూ ఆతని మీద వారిపోతూ ఉండేది ఆమె ప్రవర్తనకి రవీంద్ర కూడా ఎంతో ఆశ్చర్యపోయేవాడు.

“సికింక దైర్యం మెహర్!” అనే వాడు.

“ఎంత దైర్యం లేకపోతే నిన్ను నా వాడిగా చేసుకున్నాను! చిన్నతనం నుండి కూడా సాహస కృత్యాలు చేయటమంటే నా కెంతో సరదా!” అంటూ సకసక నవ్వేసి మెహర్. అలా నవ్వుకుంటే ఆమె శరీరంలోని వంపులన్నీ అందంగా కదిలేవి. వాటిలో తల దాచుకుని ప్రపంచాన్నే మర్చి పోయేవాడు రవీంద్ర.

రవీంద్ర విగ్రహంలో. చిరునవ్వులో ఎంతో ఆకర్షణ ఉంది అందువల్ల చాలా మంది స్త్రీలు ఆతనితో మాట్లాడటానికీ, ఆతనితో స్నేహం చెయ్యటానికి తహతహలాడి పోయేవారు.

మొదట్లో అది చూసి మెహర్ గర్వపడేది అంత మంది స్త్రీలచేత కోరబడే పురుషుడు తనకి దాసోహ మనటం విషంగా తన అదృష్టం అనుకునేది.

కాని క్రమేణా ఆమె స్త్రీ ప్రవర్తన

ఆమెగో అసూయను. అనంశ్య ప్రివి కలిగించ సాగింది.

ఏ ఆడవాంతో మాట్లాడుతున్నారవీంద్ర శృంగారమూర్తిలా కనపడే వాడు. కావాలి అందంగా నవ్వేవాడు వాళ్ళని కవ్వించాలని కొంటెగా చూసే వాడు. అతని వద్దతి ఏ మాత్రం నశ్వరమై మెహర్ కి.

రవీంద్ర తనవంక తప్ప మరో స్త్రీ వంక అలా శృంగారంగా చూడటం ఏ మాత్రం సహించలేకపోయింది. రవీంద్ర తనవాడు. తనని ప్రేమించేడు తనని స్వంతం చేసుకున్నాడు. అలాటప్పడు అతనిలోని ప్రేమ, మోహం, శృంగారం అంతా తన కొక్కదానికే పరిమితమై పోవాలి. అతను లోకానికి కేవలం డాక్టర్ గానే ఉండాలి. తనకి మాత్రమే పురుషుడు అనుకునేది మెహర్.

ఇలా రవీంద్ర యితర స్త్రీలతో చనువుగా మాట్లాడుతున్నప్పుడల్లా మెహర్ మనసు ఆలోచనలతో కుతకుత ఉడికి పోయేది. అసూయతో భగభగ మండి పోయేది. తన అనమ్మతిని బచ్చికంగా ఆతనితో చెప్పేయాలనుకునేది. కాని అతను తనవగ్గరకు వచ్చి తన బలిష్ఠమైన బాహుబంధంలో తనని నలిపేస్తుంటే ఆ మధురమైన దాదలో మిగతా దాదలన్నీటిని తేలికగా మర్చిపోయేది. అది వ్యవధానిలో రవీంద్ర తనవాడే వూర్తిగా తనవాడేనన్న దైర్యం. విశ్వా

సం కలిగివే.

కాని ఒకరోజున హోటల్లో తామిద్దరూ కూర్చుని బీర్ త్రాగుతుంటే ఎవరో యిరవైయేళ్ళ నవనాగరిక సుందరి వచ్చి "హల్లో!" అంటూ రవీంద్రుని కొగిలించుకున్నంత సవి చేసింది.

మొదటి చూపులోనే ఆమె తనకంటే అందంగా ఆకర్షణీయంగా ఉన్నదని గ్రహించిన మెహర్ మనసు చిన్నబుచ్చుకుంది. దానికి తగ్గట్టు రవీంద్రకూడా ఆ యువతి సొందర్యాన్ని కళ్ళతోనే త్రాగి వేస్తూంటే మరొక రెచ్చిపోయింది. 'షేక్ హండిచ్చిన ఆమె చేతిని సుశారంగా ముద్దాడి 'యామె మిని వె హరున్నిసా' అంటూ సరివయం చేసేడు.

"ఐ సీ" అంటూ దీర్ఘం తీస్తూ అప్పుడే వచ్చిన బోయ్ ఫ్రెండుతో కలసి మరో టేబుల్ దగ్గరకు వెళ్ళిందా జరగాలు.

నల్లగా మాడిపోయిన మెహర్ ముఖం వంక చూస్తూ రవీంద్ర ఒక్కసారిగా నవ్వాపి "అరే! ఆదేమిటి! అలా ఉన్నావ్! ఒంట్లో బాగా లేదా!" అనడిగేడు.

"ఏం లేదు...." అంది బలవంతాన కళ్ళనీళ్ళను అపుకుంటూ మెహర్. ఆమె హృదయంమాత్రం అనవూనంతో దహించుకుపోతోంది.

హోటల్ నుండి బయటకు వచ్చేక "ఇంక నేను ఇంటికి వెళ్తాను" అంటూ సరాసరి టాక్సీదగ్గరకు వదలివెళ్ళింది.

ము వ

"టాక్సీ ఎందుకు? నా కార్లో డ్రావ్ చేస్తాను" అన్నాడు రవీంద్ర.

"అనసరం లేదు" అంటూ విసురుగా వెళ్లి టాక్సీలో కూర్చుంది.

ఆమె మనశ్శరీరాలు అవేశంతో, అనమానంతో, ఉక్రోశంతో దహించుకు పోతున్నాయ్ రవీంద్రకి తా నొక్కతే కాదు ప్రేయసి. తనలాటి ప్రీతి ఎందరో! హాస్పిటల్లో అతని చిరునవ్వుకు దాసోహం కాని నర్సులేదు అతని చూపు బాజాలకు గురికాని ప్రీ లేదు. తనకి రవీంద్రతో సరివయమైన కొత్తలో క్వీటీలో అతని వెంటి ఎందరో ప్రీయందటం చూపింది. రవీంద్ర నిజ గా కీలనంతుడైతే అంత మంది ప్రీలతో ఎందుకు తిరుగుతాడు? ఈరోజుమాత్రం ఎవరో 'షేక్ హండిస్తే తన కళ్ళ యెంటే ఆమెచేతిని ముద్ద పెట్టుకుంటాడా? ఎంత సాహసం! ఆమె వంక అతను చూస్తున్నప్పుడు ... ఆ చూపులకు తన వళ్ళంతా తేళ్ళు జెర్రబా పాకినట్లయింది. తనవంక చూసిన ఆ కళ్ళే మరో ప్రీవంక అలా చూస్తుంటే తనెలా నవించగలడు? రవీంద్ర తన కళ్ళముందే అలా ప్రవర్తించటం తనని ఆ మునింపటానికి కాదు! పైగా ఆ ప్రీ చాలా ఆడంబరంగా ఆలంకరించుకుంది. ఆ ఆలంకరణలో తనకంటే ఆమె ఆకర్షణీయంగా కనపడుతోంది. లోకంలోని ప్రీలందరూ తనకంటే అందంలో తక్కువగా ఉండాలని తనేమీ అనుకోదు.

రవీంద్ర కంటికి తానొక్కతే అందంగా కనపడాలి. మరే ప్రీకూడా అతనిలోని పురుషత్వాన్ని ఆకర్షించకూడదు. అదే తన ఉద్దేశ్యం.

రవీంద్ర తనలా ఆలోచించడా; అతను తనంత పెన్సిటివ్ కాదా; పెన్సిటివ్ గా లేని షనిషి మరి తన నెలా ప్రేమించగలిగేడు; తనకోసం అంతగా ఎలా పరితపించగలిగేడు; అదంతా తన పొందుకోసం ఆదిన నాటకమేనా; తను లొంగిపోయేక తనమీద వ్యామోహం తగ్గిపోయిందా; ఇప్పుడుమాత్రం తను కోపంగా టాక్సీలో వచ్చేస్తుంటే "ఎండుకు; ఏమిటి;" అని అడగలేదే; తన షనసు బాగాలేదని తెలిసికూడా కారణం అడగకపోవటంలో అతని ఉద్దేశ్యం యేమిటి స్పష్టమైనా; అహం కారమా;

అలా ఆలోచిస్తున్న కొలది తనని రవీంద్ర ఆ వ మా న పరుస్తున్నారన్న భావం దృఢపడిపోయి ఆమె మనసు గాయపడింది. ఎంత ఆపుకుందామన్నా కన్నీరారగలేదు.

టాక్సీలో సీటు వైపుకు చేరగిరిది కూర్చుని ఒక్కబ్బంగా కన్నీరు కార్చింది సెహర్. ఆ నిమిషంలో ఆమెకు యీ ప్రపంచంలో తాను ఒంటరి దానినైనట్లు తనకి ఊహించుకొని ఆవనకమైన కారణాలేవీ లేనట్లు అనిపించింది.

తమ వీధిలోకి వచ్చేసరికి దక్షి

గోపాలం. అతని మిత్రబృందం యదా ప్రకారం బిబిలమంటూ బయటకు వచ్చి తొంగిచూసేరు.

"ఒంటిగా వస్తేమీ రామసిలకా;" అని ఒకడంటే

"జంటనేడ వదిలేనే రామసిలకా;" అని మరొక డండుకున్నాడు.

"ఇవ్వాలి పాపం డాక్టర్ సాబ్ కి నైట్ డ్యూటీ ఉండేమో; అందుకే మేమేసాబ్ చీకటి పడక ముందే యింటికి దయ చేస్తున్నారు."

"ఐతే యీ రాత్రంతా విరహతాపం తప్పదన్నమాట!"

"అన్నమాటే!"

ఆ వాక్యాన్ని క్రద్ధగా విన్న మెహర్ పిగ్గుతో. ఆనమానంతో కుంచించుకు పోయింది. "ఐతే వీళ్ళకు తన కథంతా తెలుసన్నమాట! చివరికి ఎంత నికృష్టంగా మారిపోయింది తన బ్రతుకు! ఇంతటి అబ్బుల చేతకూడా వెక్కిరింప బడతేం డంటే దానికి కారణం ఎవరు? ముమ్మాటికి తనే! తనే చేతులారా తనజీవితాన్ని నాశనం చేసుకుంది. డాక్టర్ వివాహితు డని తెలిసి అతనితో శారీరక సంబంధాన్ని పెంచుకుంది. అతనితోటి సంసర్కం పల్ల తనకు సంఘంలో గౌరవ షర్యాద ఇండవని తెలిసి అతని ప్రేమలో తనా హతి అవటానికి సిద్ధపడింది. ఐతే యదంతా ఎందుకు చేసింది? రవీంద్ర - కోసం—కేవలం అతని ప్రేమకోసం.

ఏ విధమయిన అచ్చుపనులైనను
అతి చక్కగా...
అనుకొన్న గడువులో
మేము తేని యివ్వగలము

★

మా ముద్రణశాలకు శ్రద్ధగా చిత్రకళాఖ,
జ్ఞాకు శయారీశాల, లిశ-అసినెట్
సంస్థలు నమకూడి వున్నవి,

★

డి బి. ఎన్. కె. ప్రెస్
(ప్రైవేట్) లిమిటెడ్

చందమామ బిల్డింగ్స్

వడపాళి .. మదరాసు . 26

అతనివంటి పురుషుడంటే తనకి చాలా యిష్టం. అలాంటి పురుషుడు ఎక్కడున్నా ఎలాటి స్థితిలో ఉన్నా అతని ప్రేమను పొందటమే ముఖ్యమనుకుని వందంటి తన జీవితాన్ని వాణనం చేసుకుంది కాని దేనికోసం తానింతటి త్యాగాన్ని చేసిందో అదే తనకి దక్కకుండా పోతుందేమోనన్న సందేహం తన నావరించుకుంది. ఇప్పుడేది దారి: ఏది దారి:

ఇంటి దగ్గర టాక్సీ ఆగింది.

మెహర్ సరాసరి తన గదిలోకి వెళ్ళి తలుపులు బిగించుకుని మంచం మీద పడి కరువుదీరా ఏడ్చింది. అలా అరగంట పేపు ఏడ్చేసరికి ఆమెకి పీరసం వచ్చేసింది. ఇంక ఏదేళ్ళకీ కూడా లేక విస్మయవగా పడుకున్న సమయంలో గది తలుపును ఎవరో మెల్లగా తట్టిన శబ్దం వినిపడింది. మొదట ఆమెకు లేవబుద్ధికాలేదు. కాని అదే పనిగా కొట్టటంతో యిక తప్పని పరిగా లేచివెళ్ళి తలుపు తీసింది మెహర్.

ఎదురుగా రవీంద్ర:

“మీరా!” అంది ఆశ్చర్యంగా.

“ఓను. నేనే!” అన్నాడు చిరువవ్వుతో రవీంద్ర.

ఆ చిరునవ్వును చూస్తూనే ఆమె మనసులోని విషాద చాయలన్నీ చెల్లాచెదరైపోయినయ్యే.

ఆమె రెండడుగులు వెనక్కు వేసింది.

రవీంద్ర వెంటనే తలుపు గడియపెట్టి

ఆమెనమాంకం ఎత్తుకుని మంచం మీద పడేసేడు.

“అబ్బ! ఏమిటా! మావాళ్లు—ఎవరైనా చూస్తే....!” అన్నది కంగారుగా మెహర్..అతని నుండి విడిపించుకోవటానికి ప్రయత్నిస్తూ.

“మాదామీ! నాకేం భయం! ఈమెహర్ నాది. నా యిష్టం వచ్చినట్లు చేసుకుంటాను. ఎవరికున్నది నన్నడిగే హక్కు?” అంటూ ఆమెకు మళ్ళీ మాట్లాడే అవకాశం యివ్వలేదు రవీంద్ర.

ఊపిరిసంపని క్షణాన గడచిపోయిన తరువాత అతని ఒకిలో నిర్భయవగా, తృప్తిగా పడుకుంది మెహర్.

విడిపోయిన ఆమె వెంట్రుకలతో అడుగుంటున్నయ్ అతని చేతి వ్రేళ్ళు.

“మెహర్!” అని విశ్రేణి రవీంద్ర.

“ఊ!” మత్తుగా సమాధాన మిచ్చింది మెహర్.

“ఇండాక నామీద కోపం యెందుకు వచ్చిందో యప్పుడు చెప్పు..”

‘నువ్వు ఎంత గడుసు వాడివి రవీంద్ర! ఈ సమయంలో నీమీద కోపం తెచ్చుకోలేనని తెలిసే నన్నీ ప్రశ్న అడుగుతున్నావు కదూ?’ అంది నవ్వుతూ మెహర్.

“ఊహ! విజంగానే నీకు నామీద కోపం వచ్చిందన్న అలోచనను నేను భరింపలేకపోయేను. ఇంటికి వెళ్లి నాక వాతో చెప్పకుండా నువ్వు వెళ్ళిపోయేవని

ఆరోగ్యమునకు ఎంతో అవసరము

వారికి తగినన్ని లభిస్తున్నాయా?

విజయపు మరయు అనిజమయ రోమములో మీ
 జయలపని అదోగ్ధమ పోతవచ్చును. అంతట, రంతట,
 ఆకలితోపడవట, విద్యోగమున, తల్లెడుమీద విద్యుడు
 కల రంత మొదలవచ్చు అవనవరము పరిమితి
 మీరయ విజయమయ రోమమునకు భూమియగు కడుగునయ
 గలయందు విజయము మరయు అనిజమయము గురించి
 అక్కడ చేయవచ్చును. ఎంతో దృఢతగా అందరిది
 అక్కడనేమి ఆహారములో కూడ, మమకరియిన ఆహార
 మోగ నున్న అవనవరము రంతలకు మీదమీద ఎన్నో
 కరమయ ఆహారములో కూడ విజయము మరయు విజయ
 మోగ రోమించును. కనుక, మీ జయగణమునకు
 ఎంతో అవనవరము విజయపు మరయు అనిజమయ రోమ
 అనిజమయమయ రోమమునకు రెండువచ్చుయది ఎలా వచ్చును
 కనుక గానం ?

ఈ కుటుంబములో ప్రతి ఒక్కరికి నిర్భయముగా
అవసరమైన పోషక పదార్థములు వారికి కావలసివి

పాపములవల్ల అర్థంబయి, వారికి వివిధగ్రామ-
విస్తీర్ణములందు వివిధములయిన అపరాధములందుగల
వారిని, రోజూ ఒక విధముగా, ఆ ఆశ్రమము
యందును వేరే ఎందుకు అవలంబింపవలసినదని
వివిధగ్రామముల వధవకొడుమములందును, పరిశుభ్ర-
మయిన వివిధముల ఆగిరియందును ఉన్నందున, తమ
మనస్సులను అనుసరించి అనుచు ఏదైనా కర్మమును
సేయవలసివచ్చినచో మరుదులు లేనివి విశాల కడలియందు
విస్తీర్ణములందును, కేరళమున విమలములందును వర్షము
అప్పుడుగా ఉన్నందున, వివిధముల నీ ఆలయములందు
అప్పుడును, వివిధముల వర్షములందుగా ముడుచు
వలసి, అప్పుడునుగలదుగా ఉన్నందున, వివిధముల ౧౨
వర్షములందును, వివిధముల వర్షములందును వివిధముల ౧౨
వర్షములందును, వివిధముల వర్షములందును ౧౨
వర్షములందును, వివిధముల వర్షములందును ౧౨
వర్షములందును, వివిధముల వర్షములందును ౧౨

வினாக்கள்

దివిధ పాటమిస్తు మరెయ్య ఖనిజములుగల దిక్కలు

11 ఏటమిన్ను మరియు 8 ఖనిజములు కలది.

ఒకే ఒక ఎమ్మెల్యే మిమ్మల్ని రోజంతా శక్తివంతముగా ఉంచుతుంది.

SOLVED **SARABHAI CHEMICALS**

అంశం నెక్ట్ పేజీలో ఉన్న అధ్యక్షుడికి వారి సంస్థ గ్రామ సమాఖ్యల ద్వారా
విషయాలను తెలియజేసి తదుపరి చర్యలు తీసుకోవడం

Shup: HPMA-25A/71 Tol

March, 191

నేనెంతో బాధపడ్డాను. అక్కడ హోటలు దగ్గర అందరిముందూ విన్ను అకగటం యిష్టంలేక అడగలేదు. కాని యింట్లో ఆరగంటపేపు పిచ్చిపట్టినట్లు తిరిగి చివరకు వీరగ్గరకు వచ్చేను. నీతో గడవని దివం నాకు నిజంగా దుర్దినం" అన్నాడు రవీంద్ర.

మెహర్ అతని మాటలకు చలించి పోయింది. "నీ గురించి ఎన్ని అపోహలు పెంచుకని బాధపడ్డానో తెలుసా?" అంది మెహర్.

"అపోహ? ఎందుకు?"

"హోటల్లో ఆమె చేతిని ముద్దు పెట్టుకున్నప్పుడు నాకెంత బాధ కలిగిందో మీరెలా చెప్పను?"

"అందుకా నీకంత కోపం వచ్చింది? అబ్బ! నీలో యింత అసూయ ఉన్నదని నేనెప్పుడూ అనుకోలేదు."

"ఎక్కడ ప్రేమ ఉంటుందో అక్కడ అసూయకూడా ఉంటుంది. నేను విన్ను పనస్పూర్తిగా ప్రేమిస్తున్నాను కనుక పవ్యకూడా నన్ను అంత గొప్పగానూ ప్రేమించాలని కోరుకుంటాను. సువ్వలా ప్రేమించలేనవి కాని, ప్రేమించటం దని కాని తెలిస్తే నా మనసు ముక్కలై పోతుంది రవీంద్ర! నా స్వభావాన్ని తెలా తెలియజేయాలి నాకర్థం కావటం దు రవీంద్ర! అధికప్రేమతో నిండిన హృదయం గాలితో నిండిన బెయాన్ లాంటిది. ఏమాత్రం చిన్నతాకిడి తగిలినా

అది వగిలిపోవచ్చు నా ప్రేమను అర్థం చేసుకోవాలంటే మువ్వ కూడా నేను ప్రేమించినంత గొప్పగా ప్రేమించాలి. ప్రేమించగల హృదయమే మరొక హృదయంలోని ప్రేమను అర్థం చేసుకోగలదు. ఏ కారణంచేతనైనా నా ప్రేమ వ్యర్థమైపోయిందనీ నా ప్రేమకు తగ్గిన ప్రతిఫలం లభించలేదనీ గ్రహిస్తే అప్పుడు నేనేమైపోతానో నేనే ఉహించలేకపోతున్నాను" అంటూ కన్నీరు కార్చింది మెహర్.

"విచ్చి మెహర్! ఎందుకా కన్నీరు! నీవంటి ప్రేమని లభించటం విజంగా నా అదృష్టం. నీ ప్రేమకు అన్నివిధాలా అడ్డుది నవటానికే ప్రయత్నిస్తాను. ఇక నుండి ఎప్పుడూ నీ మనసును నొప్పించేలా ప్రవర్తించను. సరేనా?" అంటూ ఆమె బుగ్గలమీద కాదుతున్న కన్నీటిని తుడిచి అక్కడ తన పెదవులతో సున్నితంగా తాకిడు రవీంద్ర.

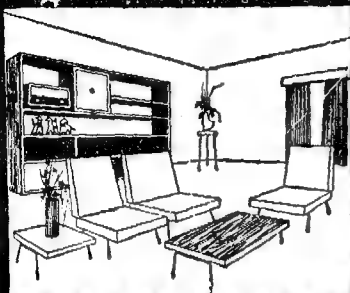
"ఇంక తలుపులు తీర్చాం. ఎవరైనా రావచ్చు" అంటూ చటుక్కున మంచం మీదనుండి లేచి తలుపు తెరచింది మెహర్.

రవీంద్రకూడా అమెతో కలిసి బయటకు వచ్చేడు. బయట యేదో సందడిగా ఉంటే యద్దరూ అటు చూసేరు.

నొకరు ఒక ఖరీదైన సూటుకేసును పట్టుకువస్తుంటే వెనక పాపా సదుస్త్రా వస్తున్నాడు.

లోపలి నెలుపలి గోడల కన్నీటికీ దిగు వేయటకు—

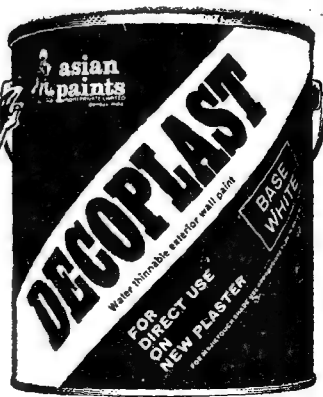
డెకోప్లాస్ట్

**క్రొత్త ప్లాస్టరుపై వేయదగ్గ
ఒకేఒక రంగు—
ప్రైమరుతో పనే లేదు!**

- ☐ 10 ముదురు పక్కా రంగులు,
మరియు 40 సొగసైన
మేజిక్టన్ రాయలు తయారీ
చేయటకు జేస్ వైట్.
- ☐ సిమెంటు రంగుల కన్న 5 రెట్టి
ఎక్కువ జాగాపై రంగు
వెయ్యవచ్చు.
- ☐ కూలి ఖర్చు 40% తక్కువ.

రంగులు విరిసిన
రంగారు జీవితానికి
**ఏషియన్
పెయింట్స్**

హతాత్తుగా ఉత్తరమైనా వ్రాయకుండా ఉడిపడ్డ పాషాని చూస్తూనే గతుక్కుమన్నది మెహర్.

కల్లి, పడిన అంతా పాషాని కళ్ళం ప్రశ్నలు వేస్తున్నారు. అందరికీ చివరంగా సమాధానాలిచ్చి పాషా యిటు చూస్తూనే ఎదురుగా నిలబడ్డ రవీంద్రను, అతనివక్కనే నిల్చున్న మెహర్ని చూపి ముఖం చిట్లించేడు.

“హల్లో! డాక్టర్ సాబ్! మెహర్ యూ!” అంటూ కృత్రిమహాసం చేస్తూ డాక్టర్తో కరదానం చేసేడు పాషా.

“నైవ్! ఐయమ్ వెరీ గ్లాడ్ టు మీ టు ఎగైన్....” అన్నాడు రవీంద్ర

“ఏం మెహర్! అలా ఉన్నాకేం? డాక్టర్ గారెండుకు వచ్చేటూ మీ ఆరోగ్యం బాగాలేదా?” అనడిగేడు.

అతని ప్రశ్నలన్నిటికీ సమాధానంగా ఒక చిరునవ్వు నవ్వించి మెహర్.

కాని మనసులో మాత్రం “నా ఆరోగ్యానికేం? లక్షణంగా ఉంటా వంటా! డాక్టర్ వచ్చింది నా శరీరాలోగ్యాన్ని చక్కబెట్టటానికి కాదు. నా మనసులో మల్లెలు కురిపించటానికి. ఐనా ఆ వివరాల్నినీ నీకెందుకు పో?” అనుకుంది

పాషా డాక్టర్నీ, మెహర్నీ మార్చి మార్చి చూసేడు. చెవిరికిన్న ఆమె జుట్టు ఆమెదస్తులతీరు అన్నీ అతనిలో అనుమానాన్ని కలిగించినయ్. అంతేకాదు. క్రితం సారి తాను చూసినప్పుడీకన్న యిప్పుడు మెహర్లో ఎంతో మార్పువచ్చినట్లు అత

నికి స్పష్టంగానే తెలిసిపోయింది. పాషా మోటా బ్రహ్మచారికాదు. శ్రీ యొక్క శరీరంలోని సూక్ష్మత సూక్ష్మమైన రేఖలన్నిటికీ వ్యాఖ్యానం చెప్పగల అనుభవం తగినంత ఉన్నవాడే! అందుకే ఆమె యిప్పుడు కన్యకాదు అని యిట్టే గ్రహించగలిగేడు. దాంతో అతని హృదయం దహించుకు పోయింది.

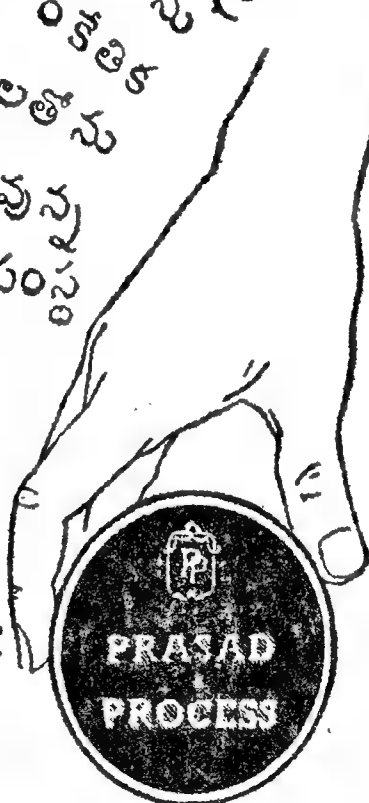
డాక్టర్ని అక్కడే అమాంతం మెడకాయ పిసికి చంపేయాలనుకున్నాడు. ఎలాగో బలవంతాన తన బావలను మనసులోనే దాచుకుని డాక్టర్తో మాట్లాడేడు.

రవీంద్ర పది విమిషాలుండి వెళ్ళి పోయేడు. అతను వెళ్ళగానే మెహర్ పాషా వంక మాడనైనా మాడకుండా విర్లక్ష్యంగా కనగదిలోకి వెళ్ళిపోయింది.

ఆ మర్నాటినుండి పాషా ఆమెమీద విఘాపేసి ఉంచేడు. ప్రతి రోజూ సాయంత్రం అందంగా అలంకరించుకుని బయటకు పంటరిగా వెళ్ళటం, తిరిగి రాత్రి పొద్దు పోయే యింటికి వస్తే ఉన్నంతసేపూ మెహర్నే చూస్తూ కళ్ళతోనే ఆమె సొందర్యాన్ని త్రాగివేస్తూ గడవటం, అతను వెళ్ళేక చాలాసేపటి వరకు మెహర్ దగ్గరగా ఉండటం అన్నీ గమనించిన పాషాకి నమస్తమా అర్థమై పోయింది.

ఓ రోజు సాయంత్రం ఒంటరిగా తోటలో వున్నప్పుడు ఆమెదగ్గరకు వెళ్ళి ఆమెను చందలించేడు కూడా.

ఆధునిక యంత్ర
పరికరములతోను (త
శాంకృతిక
నిపుణులతోను
అమరివున్న
బ్రహ్మాండమైన సంస్క

ఆప్ సెట్టు ప్రింటర్సు

ప్రసాద్ ప్రాసెస్ ప్రైవేట్ లి. మదరాసు-26

"చూడు మెహర్. నువ్వలా ఆ డాక్టర్తో వనువుగా తిరగడం నా కేమాత్రం వచ్చలేదు." అని ముఖం మీదనే అన్నాడు. కుండ బద్దలు కొట్టి వట్లు.

"నీకు నచ్చకపోతే దానికి నేనేం చెయ్యను?" అంటూ మెహర్ కూడా నిర్లక్ష్యంగానే సమాధాన మిచ్చింది.

"చెయ్యవలసింది నువ్వు కాదు. నేను." అన్నాడు పశునూరుతూ.

"ఏం చేస్తావో చేసుకో" అంది కలిగరేస్తూ.

"ఏం చేస్తానా? నువ్వు కనుక నేను చెప్పినట్లు విసకపోయేవంటే చంపేస్తా" అంటూ జేవుడించిన ముఖంతో ఆమె వంక క్రూరంగా చూస్తూ రెండు చేతులతో, ఆమె భుజాలను గట్టిగా నొక్కి వట్టేడు పాషా.

అకని కుడి చేతిని తన రెండు చేతులతోనూ తీసి గట్టిగా కొరికింది మెహర్.

"అబ్బా!" అంటూ రెండడుగులు వెనక్కివేసి బాధగా చేతిని నోట్లో పెట్టుకున్నాడు పాషా.

బుసలుకొద్దూ లేచి విల్పుడి మెహర్.

"అర్థమయిందా యిప్పుడు నే నెవరో? త్రాచుపాముని. ముట్టుకుంటే కాచేస్తాను. జాగ్రత్త!" అంది విలువెల్లా ఉద్రేకంతో నడికిపోతూ మెహర్.

"ఓను. విజంగా నువ్వు త్రాచు పామువే! ఆ డ దా వి వి కానేకావు.

చూస్తాను. ఆ ముగ్గురుపిల్లల తండ్రితో- ఆ డబ్బాగడితో యెన్నాళ్ళు కలుసుకావో నేనూ చూస్తాను. చివరికి నాడి చేతిలో బ్రతుకు కుక్కలు చించిన విస్తరిలా మారి. నువ్వు సర్వనాశనం అయ్యేరోజు ఎంతో దూరంలోలేను. అప్పుడై నా నువ్వు నా కాళ్ళమీద పడకపోతావా?" అన్నాడు దెబ్బకిన్న అహంభావంతో. అవమానంతో పాషా.

"రవీంద్ర చేతిలో విజంగా నేను సర్వనాశనమైపోతే దానికి నేనేం బాధ పడను. అతనిని నేను ప్రేమించేను. అతనికోసం నేనేమైపోయినా నాకు పరవా లేదు. కాని ఒక్క విషయంమాత్రం గుర్తుంచుకో. ఎలాటి పరిస్థితులలోనైనా వరే నా కంఠంలో ఊపిరి ఉన్నంతవరకు నేను నీ పాదాలమీద పడను. నీలాటి అర్చకుడు, అల్పుడు అయిన పురుషుడి ముందు ప్రేమభిక్షను కోరను. వరేనా" అంది మెహర్.

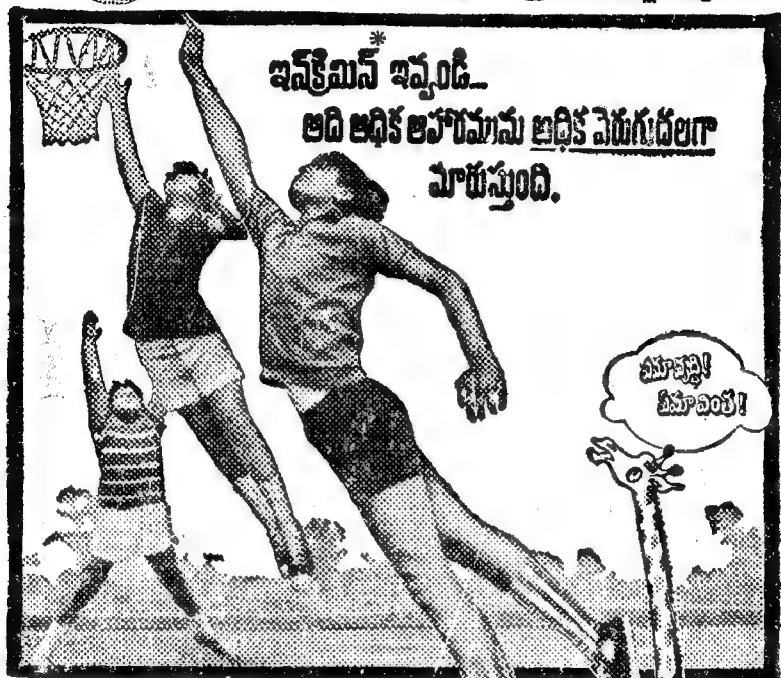
ఆమె అంటున్న వాక్యాలన్నీ ఒక్కటొక్కటిగా అకని గుండెలో బాతుల్లా గుచ్చుకుంటుంటే తన బాధని, అవమానాన్ని మాటలలో వెల్లడిచేసే శక్తిలేక "ఘా" అని ఉమ్మేసి అక్కడనుండి వెళ్ళిపోయేడు పాషా.

ఆ రాత్రే అతను లోన్న ప్రయాణమై వెళ్ళిపోయేదన్న వార్త విని తేలికగా ఊపిరి పీల్చుకుంది మెహర్.

టానిక్ ఏదైనా అకలిని మాత్రమే పెంచగలిగితే

అది సగం పనిని మాత్రమే చేసినట్లు అవుతుంది

ఇన్క్రిమిన్ ఇవ్వండి...

అది అధిక అహారాన్ని అధిక ఎరుగుదలగా

మారుస్తుంది.

*** ఇన్క్రిమిన్ దళిల్ చేయండి...**

ఎరుగుదల నిచ్చు అకలి పొందండి!

పెద్ద పిల్లలకు (ఐరన్ తో కూడిన)

ఇన్క్రిమిన్ పిల్లలకు - 175 మి.లీ 57 మి. లి.

ఇన్క్రిమిన్ (కాఫీ) పని నిర్దేశం 10 మి. లి.

*** ఇన్క్రిమిన్**

టానిక్

అమెరికన్ వైద్యకర్త డాక్టర్ జాన్ రిచివర్
చేత మార్చు

రింహార్డ్ - టె. 21-30076

మావల్లి!
మావల్లి!

Lederle

అన్ని మందుల దాతలకు
అవసరమైనవి

ఒక్కరోజు సాయంత్రం వగడ్పుకుంటూ
వచ్చేడు రిపీండ్ర.

“మితలా ఉన్నావ్, ఏమయింది?”
అంటూ ఆశ్రంగా అడిగింది మేహర్.

‘నేను... నేను . వెళ్లిపోతున్నాను’
అయానంగా అన్నాడు రిపీండ్ర.

“ఎక్కడికి?”

“వరంగల్ ట్రాన్స్ఫరయింది నాకు—
ప్రొమోషన్ మీద.”

“ఒకటిగానా? కాదు. అబద్ధం! అబద్ధం!” అంటూ అరచింది మేహర్.

“ఒకటి మేహర్! అందుకే నాకింత

దాదగా ఉంది”

“ఐతే వెళ్లిపోక తప్పదా?” అంటూ
అతని భుజంమీద వారి వెక్కి-వెక్కి
ఏడ్చింది మేహర్.

“నేనంటే ఏకేందు కింత ప్రేమ
చెప్పు మేహర్?”

“ప్రేమకు కాలజాలు లేవు రిపీండ్రా!
ఆ వంగతి ఏమీ తెలుసు ఎలాగై నా యీ
ట్రాన్స్ఫర్ కాన్సెల్ అయేట్లు చూడు.
నువ్వు లేవిడే ఒక్కరోజుకూడా జీవించ
లేను నేను.” (ఇంకా వుంది)

FORM IV

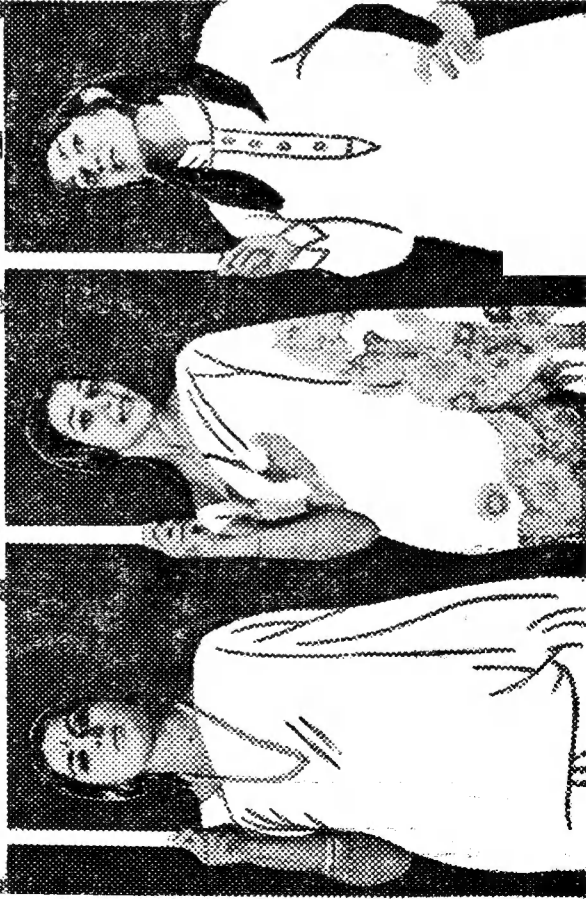
(See Rule 8)

1. Place of Publication	...	1, Arcot Road, Madras-26.
2. Periodicity of its publication	...	MONTHLY
3. Printer's Name	..	Sri G. VEERA BRAHMAM for
Anuradha Acchagam

బట్టలను
అతి తెల్లగా
ఉతుకుతుంది

రంగు బట్టలను
అత్యంత
ప్రకాశవంతముగా
ఉతుకుతుంది

బట్టలను
చేతులను
ఎంతో
నిరహారుమైనది

క్రొత్త ప్రవిధానములైన ఓక్సైట్

- * క్రొత్త ఓక్సైట్ పెంచు కలర్స్—నవ్వులను మరి తెల్లగా ఉంచుటకు చేతుల నికల్పు వస్త్రము.
- * క్రొత్త ఓక్సైట్ ఓడించు అదనముగా క్లార్చరనే శక్తి గలది అణిచివేస్తూ మరొక రకాడ పడలింది, రంగు బట్టలను ప్రకాశవంతముగా చేస్తుంది.
- * క్రొత్త ఓక్సైట్ యిచ్చే నవ్వునైన నవ్వుగలతో ఒక ప్రత్యేక మైన మృదదనగా చేయు వాక్యముంది అది బట్టలను ఎంతో నిరహారుమైనది మరియు చేతులను ఎంతో మృదువుగా ఉంచుంది!

5 క్రొత్త పైజాబు :

ఓక్సైట్ 200, 400, 600, 800, 1000

Shilpi-HPMA 61F/71 Tel

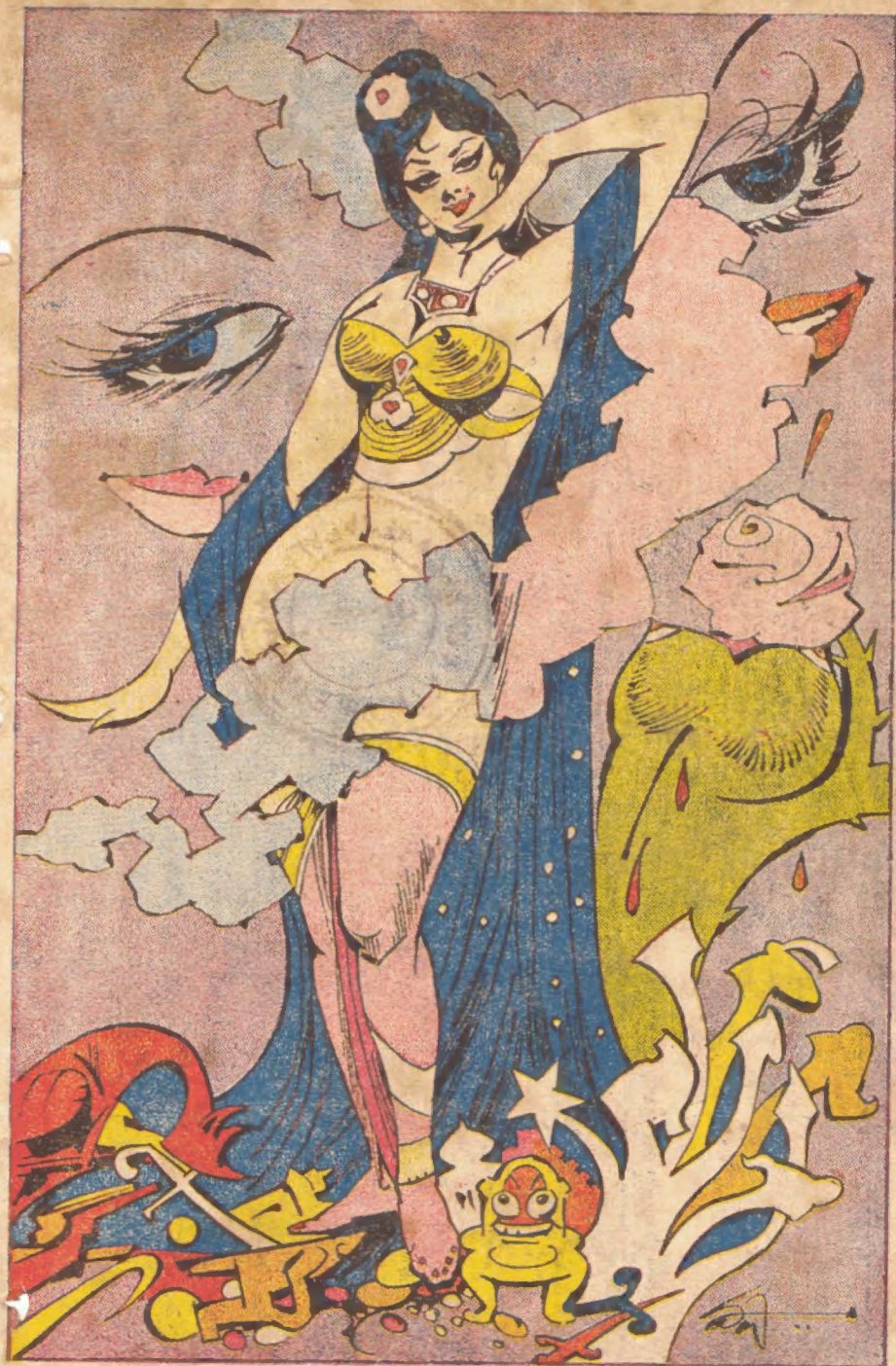

విశ్రాంతి పొందండి! చార్మినార్ త్రాగండి.

అప్పుప్రస మేలిరకం పొగాకుల
ఎరిమిళము కమ్మదనం అనుభవించండి.

చార్మినార్ సో రెట్టు రుచియే ఇంటియూర్

చార్మినార్ బయో-ఆర్ అదే బోవర్గా త్రమ్మటకు కొరతం.

తెలుగుభాషాసాహిత్యం -

ప్రతియింట పేపుకవుండదగినవి!

జిందా

తిలిస్తాత్

దగ్గు, జిల్లులు, తెలంగాణ
ఒళ్ళనాళ్ళులు, కలరాకు

REMEMBER THE TRADE MARK

ఫార్మసీ

దంతమంజన్

చుట్టతకు, తొగ్గిమైన దంతమంజన్

తయారు చేయబడినది.
కార్వాన్ జిందాతిలిస్తాత్ పూదరాబాద్